[Autor]

[Titlu]

Volumul - [NrVolum] *(opţional)*
Seria [NumeSerie] *(opţional)*

[Autor]
[TitluOrig]
[EdituraOrig], [AnOrig]

© Editura, An
Toate drepturile rezervate

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:
Autor
Titlu / Autor;
trad:
...
...
...
...

Versiune ebook: [x.x]

PAUL GOMA
<titlu>PATIMILE DUPĂ PITEŞTI
CARTEA ROMÂNEASCĂ
Coperta de TAMAŞ CLARA
ISBN 973-23-0261-5
*
Şi scrise:
„Crima-de-gîndire nu aduce moartea. Crima-degîndire este moartea”.
Acum, că se recunoştea mort, important era să rămînă, cît mai mult timp, în viaţă.
(Orwell - 1984)
*
PRIMA PARTE
- Nimeni nu mai mişcă!
Porcul (de director, de prim-gardian, de politic, de cine-o fi), m-a trezit, mi l-a alungat pe Elisav, în sfîrşit, acjus - eram la o întinzătură de buze de urechea lui frate-meu - porcul de cine-o fi, mi l-a speriat, zburătăcit, cine ştie cînd o să rni-l mai apropii, ca să-l întreb, să-i spun să-mi spună - de sora noastră, Şeii va.
Nimeni nu mai mişcă - n-au decît să nu mai mişte cei care mişcau, eu, din patul meu, cu picioarele mele făcute zob, cu întrebarea mea pentru frate-meu, eu nu mişcasem nici în gînd, nici măcar în visul cu el revenit, îi priveşte pe sănătoşi - vreau să spun: pe mişcători.
îmi readuc pleoapele peste ochi, nădăjduind că Elisav nu a fost prea departe alungat sperînd să mi se întoarcă, să stăm de vorbă, ca între fraţi - şi încă gemeni - să ne întrebăm împreună dacă sicriul era cu ea; sau fără.
Fiindcă acum nu mai contează rotulele sfărîmate de gloanţele lui Csăky, nici găurile din genunchi scurmate de Drăgan cu creionul chimic nici „confruntarea” cu bătrînii (nici chiar ceea ce nu-i făcuseră mamei, sub ochii mei) - ca să nu mai vorbesc de proces, de sentinţă, de infirmeria închisorii din Codlea, n-ar conta nici faptul că m-au adus aici, la Piteşti, tot închisoare, cînd locul meu ar fi la Văcăreşti, într-un spital adevărat, nu în aceasta celulă numită 4 Spital, amintire a unei foste infirmerii de puşcărie.

Pleoapele strîns-strînse, nu contează unde se va fi aflînd, cu trupul, Elisav: la munte, cu partizanii? ; zidit în vrea pivniţă?; la naiba, undeva prin lugoslavia umblînd numai noaptea şi spre Apus, numai spre

Apus? ; în Italia, de unde urmează să ia avionul? ; la

Poarta Casei Albe, în care este pe punctul de a bate

- dacă nu cumva a şi făcut-o - pe pnnctul de a le spune vacilor-încălţate să vină odată!, cum ne-au promis, să vină şi să ne scape de ruşi...? Ceea ce contează acum, 6 martie 1950, aici, pe spate, nemişcat, cu ochii bine închişi: sicriul pe care securistii îl îngropaseră în prezenţa noastră, la 10 decembrie în cimitirul din

Albota era - cum era: cu sau fără 9a?

- Fiecare la locul lui î li priveşte pe cei ne-aflaţi la locurile lor, eu sunt la al meu, pe patul meu, pat adevărat, cu saltea adevărată

- aici, unde m-a repartizat şeful camerei; aici, pe patul meu, lipit de al lui, şi acela adevărat; să treacă - la locurile lor, pe priciuri - ne-trecuţii; eu am altă treabă, eu n-am treabă cu ei, eu vreau să aflu (după ce Elisav are să mă întrebe) cum era sicriul: cu ?, fără?

- Din clipa asta, nimeni nu mai vorbeşte!

Din clipa asta, nimeni n-are decît să nu mai Vorbească

- deşi nu vorbise directorul Dumitrescu; deşi nu vorbise ofiţerul politic Marina; nici prim-gardienii Mîndruţă, Ciobanu; nici măcar sergentul Georgescu. Deşi.

- Din clipa asta, nici o mişcare, nici un sămn!

' Rostitorul a rostit: sămn. Sămn a spus spuitorul.

Abia acum - ca la un semn - încremenesc. Ii simt pe colegii de celulă (îi simt cu pielea obrazului, cu genunchii putrezind, cu limba îngrosînd), îi simt încremeniţi, înaintea mea - în timp, deşi am venit mai tîrziu, m-am aşezat cu încremenirea în fruntea lor, tocmai, fiindcă mă aflu alături, pe un pat adevărat, nu pe prici, încremeniţi - asta să fie inhibiţia de protecţie? Aşa încremenesc şi antilopele?

Sămn a zis zicăto.rul. Şi este semn, semnal - îa rîndu-i, pregătit, însă atît de necrezut în enormitatea lui, încît şi-a pierdut funcţia de avertizor, de îndemnător să te aperi de

primejdie, fie şi doar prin fugă. Semnulsemnalul de acum, avertismentul ne avertizează: nu mai avem-scăpare.

Inhibiţie de protecţie - înainte, nu acceptam nici noţiunea,' cuvintele: inhibiţie, fie - dar protecţie? în măsura în care, după semnal, pericolul nu se abate asupra ta (sau: doar asupra ta, nu), desigur, scapi, dar nu pentru că te-ai fi apărat, protejat, eventual, apărat activ, ci pentru că... ameninţarea aceea n-a dat şi peste tine. 'inhibiţie de protecţie -rce fel de protecţie, dacă încremeneşti? ; şi aştepţi? Aştepţi, ce: să se. apropie agale, de tine, inhibatul-protejat, şi să te înghită fără nici un efort.

Oricum, am încremenit. Maşina s-a oprit.

Insă, printr-un miracol al compensaţiei iat-o dînd înapoi. Cu o fracţiune de milimetru, cu o frîntură de secundă - cîte un dinte de rotiţă. Bineînţeles, în continuare, înainte, nu se poate, îndărăt, în ciuda primei impresii, nu se poate; nici în stînga, nici în dreapta. Şi, totuşi, un dinte de rotiţă se mai poate: dacă nu de scăpare, atunci de întîrziere. Şi dacă nu înainte, nu înapoi, iată: în jos^ori în sus), merge încă, se mai poate:

memoria, memoria, maica noastră ocrotitoare (atît cît poate), memoria, maica noastră, mîntuitoarea, memoria, ultimul recurs şi reazem, singura mîngîiere, înainte de plecarea încolo, dincolo, unde nu-i nici durere, nici încremenire...

Un dinte de rotiţă în sens invers (acum, în cel adevărat), un dinte de răgaz - se spune, se scrie că, atunci

<eînd mori ţi se, ori îţi singur derulezi întreg drumul de pînă acolo, de pînă atunci; înainte de a pleca, te mai scalzi o dată în ceea ce ai fost (ca să ai ce regreta? ; ca să te consolezi?), iar filmul este proiectat de-a-ndărătelea, începe cu sfîrşitul, ca să poată face legătura cu începutul - ce va începe odată ce sfîrşitul va sfîrşi.

1.

Sămn a rostit rostitorul.

Semn că trebuie să amîn, evit - mă las retrogradat cu un dinte de rotiţă acolo unde sămnul încă nu mă atinge, memoria, maica noastră, mă naşte invers, cu pîntecele ei

re-primitor - pînă ieri, pînă ieri la prînz, pînă aici, pînă în dreptul uşii:

- Tu, măi, aceala şchiop!, zisese şeful camerei. Tu-ai să săzi aicea, pe pat - Cori, treci tu-n locul lui Roşea,

Roşea pe prici! Aşa ! Brava! Par-ti-za-nii din Făgăraş, fiindcă şi-or dat sîngele, primesc pat adivarat...

Eram lac de sudoare îngheţată, privirea mi se aburise de durere, aşa că nu fusesem în stare să-i răspund şefului că nu eram par-ti-zan, cît despre sîn-ge, nu mi-l dădusem, îmi fusese luat...

De dimineaţă, de cînd, în celula de la subsol, unde făcusem carantină - şi unde fusesem anunţaţi de mutare - nu avusesem timp (nici voie) să mă întind, fie şi jos, pe ciment, ca să nu mă mai sprijin pe genunchii care abia dăduseră primele semne de vindecare că, iată, din nou erau puşi la grea încercare. Adevărat: de la subsol pînă aici, la al doilea etaj mă purtaseră de subţiori

Şaptefraţi şi Damaschin, însă genunchilor mei le-ar fi trebuit o targa, măcar o „lectică" din braţe împletite.

Dar, de cum prietenii mei îşi înlănţuiseră mîinile, ofiţerul politic Marina se năpustise asupra lor, cu pumnii, cu picioarele:

- Asta-i ajutor-legionar, bandiţilor! Să urce singur, a ridicat mîna împotriva poporului şi-a clasei...

- Vezi, bre, dacă ridici mîna?, se hlizise Mihai

Şaptefr'aţi, 'Potriva...? Clasei ? 'Ncitoarea te arde peste bot, de rămâi şchiop, ca un dujma' răit care - aşa-ţi tre'!

Gluma îl costase pe Mihai un spiţ de cizmă în gleznă, de la Marina şi un ciomag peste ceafă de la prim-gardianul Ciobanu - care, ca să nu fie bănuit de... favorizare, îl croise şi pe Gabriel Damaschin:

- T-auzit, bă, ce-o ordona' tova' 'lent? S-urce singu'! Voi 'l proptit' de subsori, de să nu buşasc' - 'zecuta'!

Ciobanu - o vită. însă nu la Ciobanu mă uitasem, lung, apăsat, pieziş; ci la bestia de politic: îmi dezvelisem dinţii, ca frate-meu şi îl ameninţasem în gînd:

„Lasă, tu, lasă: Elisav e liber, pune el mîna pe tine, îţi plăteşte el -şi pentru Seliva şi pentru Mihai şi pentru

Urcuşul meu...” - urcuş pe care îl şi începusem în compas, cu picioare ţepene şi sub directa bîtă a lui Ciobanuo vită.

Beat de durere, cu urechile vuind, înregistrasem totuşi dimensiunile neobişnuite ale camerei - deja plinăstup (o sută de deţinuţi? o mie?), dar nu înţelesesem ce favoare îmi făcea individul cu şapcă proletară şi corn de rinocer în loc de bărbie, acordîndu-mi „pat adivarat”, netrimiţîndu-mă pe prici, unde recunoscusem pe cîţiva colegi de la subsol aduşi înaintea mea.

- O să fim megieşi, o vreme..., auzisem glasuî şefului, vecin de pat (stăteam cu ochii închişi, fericit că nimeni nu se mai sprijină, greu, în bieţii mei genunchi).

De-aici ai videre frumoasă, aleasă, ca dintr-o lojă de orchestră - este-, Pop Cornel?

îmi sărise inima din loc: spusese Pop şi mai cum?

Cumva : Pop Elisav? Parcă nu, parcă altfel de Pop, a, da: Cornel - de ce Cornel? De ce da, de ce nu, bine că nu era Elisav - Elisav e liber, lasă, tu, lasă, Elisav trebuie să rămînă afară, nu numai ca să treacă graniţa în

Iugoslavia, de colo în Italia, de acolo să zboare peste apă, să bată-n Poarta Casei Albe. să le explice drăguţilor - măgarilor de americani ce măgărie făcuseră, dîndu-ne ruşilor - să le spună, să le facă şi un desen, să-i scuture, să-i trezească J Şi să-i aducă încoace, să ne libereze! - de asta, dar nu numai: ci aşa; să ştiu eu că Elisav e liber;

mai exact: ne-arestat, fiindcă liber ar fi, chiar înzidit, ca Medrea cel mic... în cele trei luni de cînd eu însumi eram ne-liber, înţelesesem, mă obişnuisem cu celelalte feţe ale libertăţii lui Elisav: mort de frig, de foame, de epuizare, uitat în ascunzătoare - o groapă săpată în gradină, o pivniţă cu pereţi dubli, o peşteră căpăcită; căzut, adormit, dintr-un copac şi mîncat de lupi, ori agonizînd, hmg, cu oasele rupte, cu măruntaiele sparte; împuşcat de înşişi partizanii (nu cunoscuse parola - se zice că au fost cazuri); sinucis... Mă obişnuisem şi cu ceea ce era

Şi mai al lui: în clipa în care ar fi constatat că a încetat de a mai fi liber, Elisav ar fi încetat să trăiască: ar fi murit, pe loc, de arestare.

Dar dacă, totuşi, „Megieşul” rostise: Pop Elisav?, mă întrebasem, cu genunchii, dintr-o dată, îngheţaţi. Şi nu deasupra la capul meu, glasul lui Fuhrmann:

- Aaaa! Deci dumneata eşti celebrul Cornel Popt de la Medicina din Cluj - încîntat... Am auzit atîteâ despre dumnea...

- Ai auzit! Di un' e-ai auzit, măi? !

Megieşul nu numai că se răstise, nu numai că îi spusese lui Fuhrmann: măi - dar pusese o întrebare-cuepoleţi.

- Di onde-am auăzeeet?, îşi ovreise Fuhrmann '

glasul. Aşa sî triiesc iu, de n-am auzăt di la radiu

Maskva, din gora Iu Levitan, văr cu mătuşa unui bun unchi di la mini - da' matali ci feîi di radiu asculţi,.

dom' căprar-major?

Aşa, da! Bravo, Fuhrmann! I-ai închis „gora”-

Megieşului - care, după ce înghiţise îndelung, sonor>...

cu buzele dintr-o dată albe, izbucnise în rîs - un rîs alături, deşi gros, gras:

- Ha-ha-ha! Ho-ho-ho! Da tu ai umor, măi perciunatule! N-oi fi cumva student la Conservator, clasa CirCj, măi circarule! ? Ho-ho-ho! !

Veselie mare. Cam scîrţîitoare, în gura „vechilor” din, cameră - numai ei râdeau. Grupul format în jurul meu se îndepărtase cu, în centru, Megieşul - care-i depăşea pe toţi cu un cap; ba nu: cu o bărbie - are bărbia ca un pumn, ca un pumnal, bărbiesul... îmi era rău, răur durerea începuse bătaie de metronom în genunchi, la subţiori, între picioare, semn că infecţia, infecţia..

„Doctorii” din celula de la subsol nu se aflau prin preajmă, nimeni nu mă lua în seamă, aşa că mă adresasem unuia în costum maroniu, un necunoscut oprit la picioarele mele. Insă el nu mă auzise, desigur, din pricinarumorii de celulă; ori se prefăcuse, altfel de ce-ar fi întors privirea de la mine? Căutasem cu mîna, la întâmplare, pe lîngă căpătîi: dădusem peste o mînă, o apucasemn, o scuturasem, orbeşte:

- Fii bun şi caută-l pe unul, Bîrsan e medicinist, la

Cluj...

În primul moment, crezusem că mîna străină se smucise cu atîta violenţă, fiindcă stăpînul ei se grăbise

Să-l caute pe Decan”, cum i se spunea. Dar numaidecît

Ceva Şuierase, 'lat. Abia cînd cureaua mă plesnise pentru
A treia oară şi tot peste obraz, îmi acoperisem capul cu mîna.
- Eşti nebun, Cornel? Ce te-a apucat? De ce.,?
Era glasul lui Octavian Apolzan. La capul meu careva gîfîia, se zbătea, mormăia, mîrîia, gemea. Tropote încoace
- apoi glasul Megieşului:
~~ _ Ci-i aicea, măi! ? Ci s-a-ntîmplat, măi? !
- Aş vrea şi 'eu să ştiu ci-s-a-ntîmplat-măi! , îl imitase Apolzan. Cu el, cu Pop Cornel - cum de-a ajuns în halul....
- Ce hal, măi? ! Ş' tu, Pop Cornel: la locul tău, măi! !, strigase Megieşul.
De parcă ar fi spus: „Marş!" unui cîine. Peste căpătîiul patului apăruse deasupra mea capul şefului de cameră - mai exact: bărbia, monstruoasă, văzută de jos.
Mă întrebase - cu alt glas:
- Te-o lovit? Rău de tot? Iartă şi tu, Cornel nu sade bine cu nervii... S-o fi mîniet că i-ai luat patul...
A, da? A, da: spusese : „Cori, treci în locul lui Roşea"
- Cori, desigur, de la Cornel., Numai că eu nu-i luasem patul. Nu eu i-l luasem:
- Dumneata m-ai dus aici, spusesem dînd să mă ridic. Puteam sta foarte bine pe prici, cu băieţii, cu ai mei...
- Şăzi ghinişor... - Megieşul mă apăsase la loc. Ş'
noi sîntem băieţi, de-ai tăi sîntem s' noi - este, Cornel?
Este ! Şăzi ghinişor unde şăzi, ci, nu-i bine la noi? Pat adivarat, salte.. Unde mai pui., priveliştea - - de-aici ai să vezi ca dintr-o lojă de orchestră - este, Cori?
Cel în costum maron - aflat în acelaşi loc, la picioarele mele - încuviinţase cu grabă, din cap (mi se păruse, ori chiar schiţase şi o poziţie de drepţi?). Cum aşa: pe el, pe maroniu, să-l fi apucat de mînă? El să mă fi lovit cu centura? Dar cînd?, cum? - doar se afla în acelaşi loc, la picioarele mele, şi atunci cînd găsisem mîna şi atunci cînd., mă lovise şi atunci cînd intervenise Apolzan.,
Genunchii sunt de vină, numai din pricina lor, infecţia, infecţia., '
- Eşti tot din Făgăraş?, îl întrebasem pe costumat şi zîmbisem, doar nu mă puteam supăra pe cineva care nu

stătea bine cu nervii, orice mi-ar fi făcut - apoi, fiindcă el nu părea să înţeleagă, adăugasem: Deşi nu toţi Pop-jj sunt făgărăşeni... - şi zîrnbisem iar.

- Ce?, făcuse el, într-un tîrziu şi ceva care ar f j putut să fie şi veselie, îi boţise gura. Ce?

- Am vrut să spun că şi pe mine mă cheamă Pop.-

- Nu, nu, nu! Mă confunzi!, se apărase maroniul.

Pe mine mă cheamă Gherman...

- Pe mine, Ţurcanu! - Megieşul se trîntise pe patul de alături. Eugen Ţurcanu - ai auzit de mine?

Ca să nu-l ofensez - nu auzisem de el - zisesem:

- E un nume frecvent în Basarabia.

- Cooom?, se mirase el. Pi ci lume trăieşti?

Republica Socialistă Sovietică Moldovenească! Nu Basarabia! - şi, înainte ca eu să pricep dacă mă corectase cu ironie ori serios, scăzuse tonul: 'S di pi la Rădăuţ' - cunoşti pe-acolo?

Ca să nu-l ofensez - nu, nu „cunoşteam pe-acolo” - clătinasem din cap şi ridicasem din umeri, a scuză.

Dar el:

- Păcat, măi - eşti legionar?

Nu-mi plăcea, dar deloc nu-mi plăcea felul lui de a încheia răspunsurile răsucindu-le în întrebare, aşa că spusesem, cu ochii în tavan:

- Păcat - dumneata eşti? - şi mă aplecasem spre el, atît cît îmi îngăduiau genunchii.

Nu-i plăcuse „răspunsul” - de ce, doar aşa răspundea şi el. Ochii, din căprui, se făcuseră gălbui. Se străduise să zîmbească, arătînd din bărbia ca un picior, spre picioarele mele:

- Ş-atuncea? Cum, de ce? Te-ăi jucat de-a... partizanii şi jăndarii? Ai făcut pe partizanul?

- Asta era, am zis. Vasăzică: fiindcă eu n-am auzit de dumneata şi nu cunosc pe-acolo, rezultă că m-am jucat de-a partizanul - ca legionar, evident, toată lumea ştiind că securiştii trag numai în picioare îmbrăcate în cămaşă verde - aşa se joacă... pi la voi, pi la Rădăuţ'?

Ascultă, colega: sunt de curînd arestat, mi-am petrecut timpul numai prin infirmerii, prin spitale, nu cunosc celula. Deci nici eventuala etică de celulă, potrivit căreia te prezinţi,

nu ca cel care eşti ori crezi tu că ai fi, ci ca, să zicem, cel pe care ceilalţi te-ar vrea...

Mă cam încurcasem - însă vecinul tresărise. Şi se ridicase într-un cot. Şi mă soma cu uitătura lui galbenă să mă explic. Mersesem, poate nu prea departe, dar sigur, într-o fundătură - din pricina genunchilor infectaţi. îmi era greu să vorbesc, totuşi, mă străduisem:

- Mi s-a mai întîmplat asta... Unii, aflînd că am fost împuşcat în picioare, îşi închipuie că trebuie să fii neapărat partizan, ca să ţi se întîmple una ca asta - parcă m-ar vrea, parcă le-ar face lor plăcere să mă ştie partizan executor a cincizeci de ruşi, dinamitor a trei poduri, distrugător a şase trenuri ruseşti...

__ Ş' n-ai zvîrlit tu-n aer măcar un podeţ? mă chestionase - în glumă - megieşul Ş' n-ai împuşcat tu măcar un ostaş sovietic?

- O să te întristâz: n-am l Nici măcar un, ca să zic aşa, picior de... rus (si apăsasem). Ale mele - vorbesc de picioare - au cunoscut oarecari plic-ti-seli într-o oarecum plic-ti-coa-să împrejurare, la Sibiu...

- In munţii Sibiului?

- O să te decepţionez: nu în munţi, în oraş - soră-mea...

- Arestată şi ea? Ori încă liberă?

- Te interesează soră-mea? Sau numai... libertatea ei? N-as spune că eşti o persoană discretă, delicată, nici din cale-afară de reţinută - dar pentru că suntem...

megieşi, îţi încredinţez o taină...

- Dă-i drumul l Ia s-auzim...

- Auzi-o: Ruşii au liberat-o pe soră-mea...

- Cum aşa?

- Uite cum-aşă: cu balalaica ta-ta-ta-ta-ta l, definitiv - nu ca pe mine provizoriu, vreau să spun: numai m genunchi - dar a dumitale?

Galbenul din ochi dăduse întîi în violaceu; apoi se cenuşise. Vecinul meu de pat înţelesese, fulgerător...

raspunsul-întrebat. De acea dată însă răspunsese ca oamenii, doar prin răspuns:

- Ale mele - sînt două... - făcuse el, dintr-o dată răguşit, apoi oftase din adînc: Am o fetiţă, Oltea o cheamă. Oltea o cheamă şi pe mamă-sa, pe...

Oftînd, se dezumflase, se micise; pînă şi bărbia i se ştersese. Rămăsese pe spate, cu mîna dreaptă sub ceafă, cu privirea atîrnată de tavanul celulei. Pieptul se ridica, scădea cu şchiopătăride la oftaturi.

Mă năpădise mila: bietul de el, avea şi soţie şi copii

- fetiţă, Oltea" o' chema,, ca pe mamă-sa... Trebuia să bănuiesc, arăta cu cel puţin zece ani mai în vîrstă decîi mine, avea deja riduri... Să fie student-întîrziat -: de război? Ori absolvise demult facultatea - care-o fi - însă nu-si trecuse licenţa? Oricum, are „statut" de încăstudent, altfel n-ar avea ce căuta la Piteşti.

Aş fi vrut să-i spun o vorbă bună: pentru noi, studenţii „normali", e mai uşoară puşcăria; dorul nu ne leagă decît de părinţi (de care tot începusem a ne îndepărta), eventual de o iubită (de care abia începusem sa ne legăm) - pe cînd „bătrînii", cu neveste, mai ales;

copii...

Căutam, febril, cuvinte potrivite, cuvinte de încurajare - cînd, între două oftaturi reprimate, Ţurcanu întrebase, mă întrebase:

- Dar frate-tău?

Frate-meu? De unde ştia el că am un frate?

Avusesem noroc: chiar atunci, Bîrsan cu întreg alaiul de doctori" se apropiase - altfel nu ştiu ce as fi răspuns. Mai exact: nu ştiu ce anume n-as' fi răspuns,

2.

Din clipa asta, nici o mişcare, nici un sămn.

Din clipa asta, a poruncit poruncitorul. Clipă din care mă extrag cu încă un dinte de rotiţă, mai încolo şi mai spre maica noastră - pînă ieri dimineaţă, în celula de la subsol:

- Ciobanu! răcnise, furios, Dumitrescu, directorul..

Ce-i cu schilodul ăsta, aici, la mine? Mi-l pui pe prima dubă de Bucureşti! Să facă ei borş din el! .

Îmi luasem rămas bun de la băieţi le urasem, îmi uraseră: „liberare grabnică" - însă nu eu fusesemscos din celulă, ci ei, după listă.

Rămăsesem singur. După vreo jumătate de ceas,

Intrase Marina, politicul:

- Nu cunoşti regulamentul, banditule? Drepţi l

Încercasem să-i spun că nu pot; că sunt bolnav, că genunchii. doar fusese de faţă atunci cînd domnul director ordonase să fiu trimis la spital... Politicul mă silise să mă ridic din pat; să rămîn în picioare, departe de orice sprijin:

- Ce culoare politică ai, banditule? Ţărănist ?

Liberal? Lacheu socialdemocrat? Ori legionar! - nu mai era întrebare, ci afirmaţie, acuzaţie.

__ Nici o culoare, zisesem.

__ Cum, nici o culoare, banditule? ! - şi-mi trăsese o palmă. Toţi popii sînt legionari!

- Tata e învăţător, nu popă.

- Minţi, bestie fascistă! Ţi se spune Pop şi nu ai popi în familie?

- Vi se spune Marina şi nu aveţi marinari...?

Dăduse un pas îndărăt:

- De unde ştii, banditule, cum mă cheamă?

- De la domnul director, el v-a rostit,..

Mă oprisem singur nu spusesem: „numele". Desigur,, nu de la director auzisem cum „i se spune", băieţii vorbeau prin celulă, cu toţii ştiau că Marina e nume de împrumut, însă nu i-l cunoşteau pe cel adevărat, unii pretindeau că ceva asemănător, Mahren, Mayer, alţii că ar fi o traducere, iar Fuhrmann zicea că ştie precis, îl chema Iţicovici.

Actualul Marina îmi arsese încă o palmă:

la spune, pui de năpîrcă: crezi în Dumnezeu?

.-^Bineînţeles. Sunt creştin,'.botezat...

Mă apucase de gît cu arn'îndouă mîinile:

- Ce vrei să spui, anti... anticomunistule, fascistule?

t-a alţii nu sunt botezaţi?

.Clâtinasem din cap că nu asta.,

~ Atunci, ce? Faci ură de rasă, cu mine? Să mă bagi în cuptor la Auschwitz? Să mă spînzuri, de limbă, la Abator? A venit timpul să vă spînzurăm noi pe voi,

-.17

criminalilor! Hitleriştilor ! Legionarilor! - cum îndrăzneşti să pretinzi că nu eşti legionar? Atunci ce cauţi în închisoare? Vrei să pretinzi că justiţia noastră a greşit?

Justiţia noastră? Dar tu cîţi ostaşi sovietici din Armata

Roşie liberatoare ai asasinat mişeleşte, bestie sîngeroasă?

Cîţi ? Cîţi?

- îmi cunoaşteţi dosarul..., am reuşit să spun, îmi dăduse drumul de gît. Ştiţi bine că eu nu...

- Ştiu bine că tu, da! Fiindcă-ţi cunosc dosarul,!

asasinule, criminalule! Ai făcut parte dintr-o organiza-f ţie subversivă teroristă şi legionară! Finanţată şi înarmată de anglo-franco-americani! li atrăgeai pe tovarăşii noştri sovietici în cursă, cu ajutorul muierilor! Şi-i asasinai mişeleşte! Tu şi cu banditul de frate-tău - noi ştim tot! Voi, fraţii Pop aţi instructat-o pe curva de soră-ta,j să-şi pună curul la bătaie...

Nu mai înregistrasem urmarea: căzusem grămadăJ

ocupînd, pe ciment, strict, locul ocupat de tălpi; mă pră-J

buşisem în mine - de neputinţă, de durere, de umi-f linţă - cum putea vorbi, aşa, de Seliva? Horcăisem, de acolo, de jos:

- Să nu... Să nu... Să nu...

Voiam să-l rog,să-l implor să nu vorbească, aşa, sora noastră, însă Marina se speriase: se năpustise lai uşă, băţînd cu pumnii, cu picioarele, zbiefînd, în falset,;|

guiţînd:

- Gardaa! Gardaaa !! - apoi, după ce uşa se deschi-l şese (Ciobanu fusese tot timpul îndărătul ei, simţisem):!

M-a atacat, fascistul! A vrut să mă asasineze, legionarul i'

- Fiţi pe pace, tova' 'lent, s't acilea, nu s-a atins de l

'mneavoastră, vi s-a părut - că, dâc-ar fi-ncercaaaa'...^:

Marina însă o ştia pe a lui:

- M-a atacat, îţi spun! Mă urăşte de moarte vreaj să mă... Ime-di-at să-l duci la 4 Spital!

- S' trăiţi, tova' 'lent, da tova' 'rector a dat ordin, să-l pun pe dubă, ca infirm.

- Aici, eu dau ordin! Eu sunt politicul! îl duci laj

4 Spital - ordin de la mine! Să-l vindece, acolo! Du-ţ i-me-di-at!!!

Aşa că fusesem dus - i-me-di-at - la camera

4 Spital.

3.

Din clipa asta, nici o mişcare, înainte, însă în urmă cu încă un dinte: seara de 31 ianuarie:

Deci, aşa arăta o celulă, celula - pînă la ea cunoscudoa'r beciul Securităţii din Sibiu, infirmeriile şi duba.

Celula:

Abia îi trecusem pragul, că trebuise să ne oprim - era plină, umplută de cei din fruntea coloanei, pe noi ne împingea coada, la rîndu-i împinsă de gardieni. Rugind, strigînd, îmbrîncind, Fuhrmann croise o pîrtie prin care purtătorii pătrunseseră cu mine cu tot pînă la un pat de fier fără saltea. Tavi Apolzan şi Grigoras (ultima „lectică") apucaseră să mă depună - şi curseseră, moi, pe ciment. Istoviţi, sfîrsiţi, cu privire aburită erau nu doar cei şase care mă căraseră, pe rînd, cale de trei kilometri, de la gară la închisoare, Damaschin, de pildă,, leşinase

- dar în celulă nu era apă. Doar tinetă.

După ce fuseseră îndesaţi ultimii, iar uşa se închisese,

Fuhrmann cuvîntase:

- Am îndeplinit-depăşit planul şi la asta: trecerea în revistă a trecut, duşmanul de clasă, clasat - privitorii şi-au văzut, în priviţi, viitorul de aur, priviţii si-au revăzut, în privitori, trecutul ireversibil..., în concluzie, masele largi de duşmani ai poporului şi-au îndeplinit cu vîrf şi îndesat funcţiunea didactic-pedagogică...

De acea dată nimeni nu gustase glumele lui Fuhrmann. Băieţii nu mai aveau putere, acum înţelegeam cît de nemîncaţi - şi de cît timp, înfometaţi - erau de îi istovise o „plimbare" prin Piteşti... însă, după ce si-au tras sufletul (adică: au vizitat tineta), noii mei colegi de celulă-nouă s-au apucat de treabă: au remontat paturile, reumplut saltelele cu pleava reglementară, si-au îm-Părţit locurile şi păturile (petice de zdrenţe înscorţosate d«e murdărie). Iar Fuhrmann - ales?, a'utopropus? - Şef de cameră, a început să bată în uşă.

- Ce vrei, bă bandit' le, ce baţi la oara asta?

Ciobanu, desigur, ascultase, aşteptase.

- N-avem altă oară, dom' Prim, nu permite regulamenţii', vorba domnului sergent Georgescu - şi Fuhrmann arătase din cap spre un gardian mohorît, rămas în coridor, parcă ascunzîndu-se în spatele lui Ciobanu.

Domnooo Prim, mă prezint: sunt şeful camerei şi va rugăm să binevoiţi...

- Ce să bine-, mă? Tu crezi că io-s pus acilea, de să

- bine... nu s' ce? Raportează clar şi reglamentar - ce vrei?

- Raportez clar: Vrem, unu: porţia de seară...
- Bă! Tu-ai mai fost pe la noi, n-ai învăţat că tre' să raportezi numai în numele tău?
- Am învăţat, am uitat - sunt un băiat simţit, folosesc pluralul - nu al majestăţii, ci al modestiei, aşa că...
- Aşa că vorbeşte româneşte, clar! Ce vrei?
- Vreau, unu:: porţia de seară pentru toată...
- Mîne! Azi nu s'teţi în porţie! - şi dăduse să închidă.
- Doi, se grăbise Fuhrmann. Apă de spălat, scule de foărbie...
- 'Şteaptă pînă mîne!
- Trei! - Fuhrmann pusese bocancul între canat şi uşă. Deţinutul Pop Vasile (mă arătase), el este pentru scoaterea lanţurilor de transport şi el este pentru infirmerie!

Ciobanu redeschise uşa. Georgescu se apropiase.
- Mă-nveţi tu pe mine ce este, bă bandit'le?
- Şi-n plus, pune picioru-n uşă, de să nu se-nchidă, intervenise sergentul Georgescu.,,
- Scuzaţi, pardon, e un tic nervos - l-aţi avea si dumneavoastră, dacă v-aţi afla dincoace, în celulă **- eu dincolo, în coridor...
- Păi să treacă dincoaci, 'n coridor, to' arşu Prim...
- propusese Georgescu,, pocnindu-si palma stingă cu o foîtă scurtă şi noduroasă.
- 'I-auz'iţ? Ieşi pe coridor!, ordonase Ciobanu.
- De ce să iasă, domnule Prim?, se apropiase Grigoras. Fiindcă si-a făcut datoria de şef de cameră şi a cerut, pentru toţi, drepturile cuvenite?
. -Ieşi şi tu'! Să-ţi... cuvin dreptur'li!
- Dacă-i pe-aşa, ies şi eu!- Tavi Apolzan.
- Şi eu! Şi eu ' Şi eu! Bîrsan, Ştefănescu, Verhovinski, Damaschin şi alţii încă.
- ce-i asta, bă? !, răcnise Ciobanu. Rebeliune la locu de detenţ'? 'Rganizare legiona'?
- O clipă o clipă! - Fuhrman bătuse din palme.

Vă rog să treceţi la locurile voastre, domnul Prim numai pe mine m-a invitat, la ţigară, pe cori...

^ __ Ce, ţigară, bă? se speriase Ciobanu.

__ Bine, atunci fără ţigară.

_ Lasă bancurile, Furhas!, strigase Grigoras. Dom”

Prim! Ne dai drepturile cuvenite? Dacă ni le dai cu bîta pe coridor, atunci dă-ni-le! La toţi!

l- Domnul Grigoras are dreptate, stimate domnule-Prim-Gardian, intervenise Ştefănescu. Dacă găsiţi de cuviinţă că trebuie să pedepsiţi, atunci pedepsiţi-ne pe toţi, nu numai pe şeful camerei - vă rog să-mi permiteţi să ies pe coridor...

- Ies şi eu! Şi eu! Şi eu! , ,

- Şi eu, pe coridor!, mă trezisem strigînd, Şi eu.

vreau coridor! ' - mă ridicasem în şezut, zornăindu-mi lanţul.

Georgescu îi şoptise ceva lui Ciobanu, scurt. Uşa se închisese, bubuind. Scrîşniseră zăvoarele.

- Iar te-ai apucat să faci pe nebunul!, îi reproşase

Grigoras lui Fuhrmann. Ce vrei tu să dovedeşti: că est j altfel, nu ca ai tăi? Ai dovedit-o, gata, nu mai insista, tot băgîndu-te-n faţă, să faci bine, faci rău!

- Domnul Grigoras cam are dreptate, spusese şi '

David ''Ştefănescu. Te expui, dar... Uite ce-a ieşit: ne-a închis uşa în nas...

- îmi pare rău, îmi cer iertare, făcuse Fuhrmann,

Dar acum, că a ieşit aşa, că am rămas cu buzele umflate... - dusese degetul la gură, arătase prin uşă, sprecoridor. De scăpat, nu scăpăm de bătaie - cum facem:

ieşim după cum ne-am ocupat locurile, la uşă, ori înordine alfabetică? Tu, Bălane, ieşi la B, de la Bălan, ori aştepţi pînă la D, „de la Dihor - sau T de la tur...

- Te bag în mă-ta, jidane! Tu...

Nu apucase să isprăvească: Tavi Apolzan îl înşfăcase n _umăr şi îl îmbrîncise la o parte. Bălan, nedumerit, furios:

- De ce? Tu, Tavi... Tu, care eşti legionar, îl aperi pe-un...;

- Aici suntem cu toţii deţinuţi, stimate domnule

Bălan, îi explicase Ştef, doct. Ar fi de dorit să nu mai foloseşti asemenea expresii...

Uşa se deschise din nou - larg: îndărătul luj

Ciobanu, patru gardieni - în afară de nelipsitul Georgescu; toţi cu bîte.

- Tu, bă! - Ciobanu îl înhăţase pe. Fuhrmann, y aruncase în coridor, închisese uşa.

Pe dată, se formase o coadă - nu fără... conflicte;

Grigoraş avea de împărţit cu Verhovinski locul doi.

Apăruse Tavi Apolzan.- el invoca ordinea.alfabetică, deci el „venea” înaintea tuturor.

- Sunteţi nebuni! Şi bine vă face.', zbierase Bălan.

Auziţi, oameni buni: să se bată pentru un loc la ciomăgeală!

Chiar în clipa aceea uşa se deschisese. Fuhrmann, schiopătînd şi zîmbind (strîmb, dar zîmbind) intră

Ciobanu căuta peste capetele celorlalţi:

- Tu, bă! De ce faci gălăgie! - şi îl chemase c degetul pe Bălan. Treci la-nteres!

- Eu, dom'? Dar eu n-am făcut nimica...

- Primeşti.în contu-a ce-o să faci, că nu se poate nu calci tu reglamentu! - evident, glumeţul d

Georgescu.

Undeva, pe coridor, nu prea departe, Bălan zbiera d un porc înjunghiat. Ştef asteptîndu-si, calm, rîndul:

- îmi pare foarte-foarte rău pentru bietul dom

Bălan, dar se vede că, uneori, Dumnezeu bate şi c băţul... j

După „cuvenitele drepturi”, pe care,le primiseră (pa lîngă Fuhrmann şi Bălan) doar Grigoraş, Verhovinski ş

Apolzan, studenţii în medicină, opt, în frunte cu Bîrsan*

„Decanul”, se ocupaseră de genunchii mei - prin panta

lonii tot de ei, pe dubă, descusuţi pe toată lungimea. C

jumătate de sulfamidă, pentru doi genunchi - dar op doctori... Nu mă mai durea, îmi era chiar bine. S

Totuşi, adormisem tîrziu. Şi, ca de obicei, o visasem^

pe Seliva. în rochie albă. Trandafiri roşii în braţe. Ca dej obicei, Seliva nu avea chip, doar contur, ca modelat în sîrmă vedeam prin el. Stătea dreaptă, în nişa ei verticală

- acum fără trandafiri şi cu obraz - al luliei. O ajutasem să coboare, dansasem. Ne sărutasem. Atît de bine, atît de cald, de pătrunzător, încît...

Mă trezisem. Lac de sudoare. Băşica plină, să crape.

Mă durea acolo, mă dureau ganglionii de la subţiori

- să-mi dau drumul pe mine?, mi se mai întîmplase, la

Sibiu însă atunci şi acolo eram bolnav-bolnav... Mă hotărîsem să mă duc la tinetă. Cum voi putea. Nu reuşisem decît să-mi zornăi lanţul. Trezisem pe cîţiva, spre norocul

meu, pe Ştef şi pe Fuhrmann - ei mă luaseră de subţiori, mă duseseră pe sus la tinetă, mă aduseseră înapoi...

în clipa în care Ştef dăduse să urce în patul lui, la etaj, piciorul îi scăpătase; Ştef căzuse cu totul între paturi.

Din pricina răcnetului.

Mai auzisem, la Sibiu, la anchetă. Urlasem şi eu. Mai auzisem vaiete - la Codlea, în urmă cu puţin timp, zbieratele lui Bălan îmi sfîrtecaseră şi mie măruntaiele.

Dar niciodată, niciodată, un asemenea răcnet: de moarte. Scurt - fusese retezat, dar îi păstrasem prelun-

, girea în viscere, în genunchii bătînd iar măsura - infecţia, infecţia... Venea - nu ştiu de unde venise, dar fusese înspăimîntător.

Credeam că numai mie, proaspăt-arestat mi se păruse aşa; că vechii vor fi fiind «jbişnuiţi.

- Fuhrmann!, chemase\Stef de jos, de pe ciment, dintre paturi. Dragă Alfred! Furhaş, n-auzi?

- Te aud, răspunsese acesta, după o pauză.

- Nu pe mine, dragă Adolf, afară! Ai auzit?

- N-am auzit - glasul lui Fuhrmann era nesigur.

f Se treziseră cu toţii - în afară de Bălan care sforăia, nurducat. Se întrebau, somnoroşi, dacă auziseră bine, ori visaseră...

O fi strigat cineva, în somn, presupusese-propusese Verhovinski.

- jSă sperăm..., oftase Fuhrmann. Din toată inima noastră tulburată să sperăm că visul urît are să rămînă

Pentru totdeauna al celui care a strigat - în somn, în vis...

- O fi ceva în afara închisorii, spusese Grigoraş.

Ştiu eu, undeva în Trivale... în haltă...

- Dar bine-nţeles că în afara închisorii, cum să se întîmple una ca asta, aici, la noi, în închisoarea noastră personală - du-i, Doamne, la Ploieşti, nu-i lăsa la noi, la Piteşti...

- Termină cu bancurile tale, idioate, nu-i momentul! - Grigoraş.

- Momentul e să dormim... - cineva, nu ştiu cine.

- Stimate domnule Grigoraş! Fereastra celulei

- noastre dă spre curtea interioară, nu s-ar fi putut auzi aşa, dacă ar fi fost ceva afară, în Trivale, în haltă... Aici trebuie să se fi...

- Nu, nu, nu.' - Fuhrmann. Uite ce s-a-ntîmplat, iubite al meu, Ştef: acolo, depaaaarte, în Trivale, un burghezomoşieresc local şi piteştean s-a gîndit să-şi recupereze cocoşeii îngropaţi la rădăcina unui bătrîn stejar...

A săpat ce-a săpat, dar cînd a constatat 'că groapa e

.goală, tainiţa despecetîuită, cocoşeii zburaţi, în formaţie de cocori, spre alte buzunare de creştin... Ce, tu nu cunoşti strigătul lui Harpagon, atunci cînd...

- Furhaş! Fă un efort şi fii serios!

Umorul fuhrmanesc devenise bont, „explicaţia" nu «l explica.

- Uite ce e Tolea: fă tu un efort şi nu-mi cere imposibilul - nu-i momentul să fiu serios, vorba camaradului meu de-o viaţă, Grigoraş. Dacă nu-ţi convine prim^

variantă, îţi ofer alta: un brav securist din paza exteri-i

«oară, încercînd el să se descheie la nădragii din dotare]

în vederea uşurării naturale şi reglementare, si-a pierdu

«echilibrul respectiv şi a căzut în propria-i baionetă, na

S-a autotras în ţeapă, na! în calitatea mea de şef d cameră liber-ales, vă cer să acceptaţi această explicaţi profund ştiinţifică!

Umorul fuhrmanesc devenise bont, „explicaţia" nu explica. Din patul de lîngă mine, Gabriel Damaschin îmi şoptise, febril:

- Să ceri să fii dus la infirmerie. Insişti, nu te laşi.

JDeclari greva foamei, la nevoie. Trebuie să ieşi de-aici '

- Mă simt bine cu voi, de ce să „ies"?

- Nu ştiu. Ştiu că, în locul tău aşa aş face.

Damaschin însă nu era în locul meu - ca să facă, iasă. Nici eu în locul lui - am rămas.

4.

Din clipa asta, nici o mişcare - prima mişcare, la subsol se înregistrase în a doua săptămînă, cînd ni-î aduseseră pe Mihai Şaptefraţi (aşadar, şi el; şi tot în lotul nostru), şcoţîndu-l pe ^Nicu Apolzan, fratele lui

Tavidin clipa asta pînă în aceea, preţ de cîţiva dinţi

De rotiţă, maşina, după ce s-a oprit, pare că dă înapoi, în zăngănit de tampoane, în fîsîit de frîne slobozite, nici o mişcare, ajunsesem la un capăt, chiar aşa strigase un glas de caraliu:

- Capăăăă'! Toată lumea coboară!

Rămăsesem culcat pe bancheta de lemn, aerul pătruns prin uşa deschisă era frumos şi proaspăt ca Seliva, mirosea bine a zăpadă - şi ce păcat, ce păcat: abia mă legasem de băieţi, că mi-i lua, cine ştie cînd şi în care altă închisoare o să ne revedem.

Dar nu: paşi potcoviţi pe culoar. Un gardian scund,

, cu piept bombat, cozorocul' caschetei pînă peste gură - strigase:

- Tu n-ai auzit ordinu', bă bandit'le? Jos ! - iar după ce eu îi arătasem picioarele, cîrjile, el: Ş' ce dacă?

Io te-am cotonogit? Jos din dubă!

- Dar e împuşcat în genunchi, nu se poate mişca!, zbierase, de afară, Fuhrmann, însă numaidecît auzisem o lovitură, un icnet, apoi glasul ovreiasului care ne veselise tot drumul pe dubă: Aşa să triiesc iu, dom serjent, dacă ciomagul de la dun. voastră nu are nodurile dispuse nereglamentar...

încercasem să-i explic bombatului ascuns după caschetă că vin de la spitalul închisorii Codiea, că nu sunt vindecat, prin urmare, nu pot merge singur...

~ Ş 'ce dacă? S' te iau io-n cîrcă? Şi mai ai şi lanbandit'le! Şi-n plus, nituite! - era furios, mă gânea, mă acuza, de parcă eu eram de vină că lanţuerau, în plus, nituite.

Totuşi, chemase, peste umăr:

- Doi bandiţ', la mine, 'uga-marşurcaseră

Apolzan cel mare şi Grigoraş. Alţi doi la scara dubii

'zecutarea!

însă, odată coborît din vagon, lucrurile iar Se încurcaseră, sub cascheta-vizieră:

- Şi-acu, cum dracu facem, de s' te ştrampor'?

- Bine înţeles, cu o ambulanţă, explicase, amabil

Ştefănescu.

- Ambulanţa mă-ti!, răcnise bombatul, iar un soldat din gardă îl îngenunchease pe bietul Ştef, cu un pat de armă între omoplaţi.

- Am eu o idee, dom' Prim!, ridicase Fuhrmann o rnînă. Pe... rănit-în-războaie-soldatul-căzuse îl luaţi dumneavoastră în cîrcă, n-aveţi grijă, pistolul vi-l ştramport eu...

Prim-gardianul Ciobanu (bombatul), după cîteva clipe de ezitare, îi dăduse o palmă cumplită:

- Cîrca mă-ti azi şi mîne! Adică să mă dezarmezi tu pe mine, mă?

- Doamne fereşte!, se ferise Fuhrmann din calea celei de a doua palme, ţinîndu-se de falcă. V-am oferit serviciile mele, v-am propus un ajutor neprecupeţit, ca să zic aşa, să aplicăm diviziunea socialistă a muncii...

- Divizia mă-ti, bandit'le! 'Z dau io ţie service necre... Neprepu...

- încă un pic, încă un efort şi ajungeţi la mal... - îl îndemna (ca de pe inal) Fuhrmann. Foarte bine: neprepuţit - sau: neprecreţuit...

începuseră să se hlizească şi soldaţii din gardă. Ciobanu zbierase întîi la ei, apoi, fără să se mai atingă de Fuhrmann, în culcat-drepţi-ise, acolo, între şinele înzăpezite, pînă cînd nu mai miscase.

- Dom' Prim, intervenise Octavian Apolzan. 11

ducem noi, 'facem scaun cu braţele...

- Ce, bă? !, se răsucise Ciobanu. Adică vrei să te dedai la ajutorlegiona'? Păi tu-ai mai fost pe la noi, te ştiu io, eşti verde! Şi-ălalant! Şi tu şi tu, bă!

- Şi eu, domnooo... Şi eu sunt tot mereu verde...

- ridicat în genunchi, între şine, Fuhrmann era albroşu, zăpadă şi sînge.

- Tu, bă, tu să taci cînd te adresezi la mine! Te ştiu io şi' pe tine, tu eşti din ăialanţii - dracu-a mai văzut sionist verde!

__ Vedeţi dumneavoastră ce n-aţi mai văzut,

° De necrezut: Ciobanu se înveselise. Apoi - de parcă ideea ar fi fost a lui, le ordonase lui Apolzan şi lui

Grigoraş să facă „scaun" cu braţele, iar lui Bîrsan să meargă în faţă, să-mi ţină, ducă picioarele întinse.

Apoi:

__ 'Colonaa na! Fu atent, la mine: iei pe trei şi ţii aproa'.' Să nu zici că au ţi-am zis: pîn oraş, nu te uiţi în stînga, nu te uiţi

în dreapta, fix în ceafa lu ăla din faţă! Nu te uiţi la populaţie, nu-ţi face semne cu ea, că..;

' Pornisem, pe ameninţarea suspendată.

încă de pe dubă, cînd devenise limpede că vom fi descărcaţi în gară, nu în haltă (aflată doar la cîteva sute de metri de închisoare, spuneau cunoscătorii), Fuhrmann ne avertizase:

- Or să ne pună se defilăm prin centrul oraşului, campionii agitaţiei vizuale. Ce i-ar fi costat să ne 'ducă în haltă, ori din gară, să ne urce în camioane? Ei bine, scopul agitpropului e altul: să ne poarte prin oraş, să bage spaima în oamenii încă-liberi: „îi vedeţi? Priviţi-i bine: ei sunt viitorul vostru!”

Fuhrmann nu se înşelase: Piteştenii îşi văzuseră, în noi, viitorul - deşi nu pentru întîia oară vor fi privit la convoaiele cu „bandiţi”; deşi grupul nostru număra doar.

douăzeci şi trei de duşmani ai poporului, iar singurul lanţ, al meu, nu zorhăia, nu înfricoşa;

_ Fuhrmann se înşelase: nu toţi privitorii erau înspăimântaţi: îndărătul gardurilor vii formate din trecători prmsi de „eveniment” pe trotuare, curgeau, paralel cu convoiul, femeile. Multe. Ale noastre. Femeile noastre,

„e toate vîrstele, de toate condiţiile, de toate gradele de rudenie. După cum se purtau - cu gîturile ţepene, privirile numai drept înainte, furîndu-ne cu coada ochilor - arătau că mai însoţiseră convoaie, că ştiau să vadă, fără să atragă atenţia Pazei. Femeile noastre erau ţărănci, în portul de Făgăraş, de Suceava, de Gorj, de Năs'ăud, chiar de Argeş...; femeile noastre erau neţărănci, unele în paltoane de cartelă, aproapebărbăteşti, informe; doamne încă, în mantouri foste negre, cu blană obosită, năpîrlită.

femeile. noastre erau tinere bătrîne, copile - cu toatele*

purtînd semnal distinctiv al femeii pornită la drurr\

lung şi nesigur şi de iarnă: saluri. Uneori, cînd gardul localnicilor opriţi pe bordură se rărea, li se desluşeau femeilor noastre bagajele: valize, coşuri, sacose, desagi)

. trăisti, pachete. Unele duceau pe braţul îndoit o scurtă bărbătească, un palton, un cojoc; pe umăr, unele, perechi de bocanci ori de cizme, legate între ele; alteori, pătură - cine ştie de cîte zile, săptămîni porniseră de-acasă, prin cîte oraşe, prin cîte gări, prin cîte parcuri îngheţate îşi petrecuseră

aşteptarea, cine ştie cîte convoaie însoţiseră, tot aşa, neprivind, însă cu speranţa nebună, nebună, că îl vor vedea pe-al, ori pe-ai lor, că un

Domn-Director se va milostivi de ele şi va aproba „efectele personale" ale bărbaţilor - dar asemenea Domnidirectori nu mai erau de găsit, de vreo doi ani (poate prin convoaie), totul se asprise, totul se schimbase, - de-acum lumea se împărţea în trei: zdrenţăroşii din convoaie, uniformaţii împistolaţi înconjurînd convoaiele şi femeile - în convoiul lor, paralel cu al nostru - ai fi zis că neamul ăsta nu mai avea casă, cu toţii se porniseră,, încolo, încoace, pe drum de iarnă.

Nu ştiu dacă vreuna din femeile de la 31 ianuarie recunoscuse pe vreunul din cei douăzeci şi trei, însă noi tresărisem, măcar o dată, găsind că una din ele era:

sora; iubita - mai ales, mama.

O văzusem pe a mea: în paltonul ei, cîndva negru, acum verzui de purtare, guler şi manşete şi manşon din blană cîndva pufoasă, argintie. Cu mîna stingă îndepărtată de corp ţinea, ca pe o contra-greutate, manşonul, ca să echilibreze traista ţărănească incomodă si, ' desigur, foarte grea. Chiar gemusem: „Mamă..." - nu era chemare, nici măcar semn că o recunoscusem, ci scîncetul dintotdeauna, atunci cînd, copil, ţi-e greu, ţi-e urît, ţi-e întuneric - eşti singur. O priveam în linişte (lectica formată, atunci, de Ştefănescu şi Fuhrmann mă păzea, cu capetele, de paza paznicilor), ştiind potolit, că nu este a mea; ştiind că e a altcuiva - a lui Ştef, din stingă?, a lui Fuhrmann, din dreapta?, a lui Bîrsan, din faţă, ducîn-Du-mi picioarele şi lanţurile?; mama fraţilor Apolzan, proaspăt liberată (ca preţ al cedării lui Nicu, prietenul

Selivei?; al lui Bălan, Dihorul - de ce nu, pînă şi unul ca el fusese născut de o femeie?...

Era a cui era, poate a niciunuia din cei douăzeci şi trei însă a noastră. A mea.

Apoi îl zărisem pe Elisav. Printre femei, mergînd şi el cu privirea ţinută drept înainte; dar ca el: cu mîinile adînc înfundate în buzunarele lodenului verde.

Aşadar, venise. Venise cu partizanii luî, să ne libereze...

De ce-ai venit, nenorocitule? !", îl întîmpinasem în gînd.

Fiindcă el era, nu altul: loden verde, căciulă brumărie şi mai ales felul inimitabil de a-si ţine mîinile in buzunare,.neîndoite din cot, de parcă buzunarele ar fi fost sparte, desfundate ori neobişnuit de adînci - ştiam bine ce are în buzunarul drept, adînc: un pistol-mitralieră - de aceea întîmpinarea înspăimîntată.

Spaimă (pentru el, pentru Elisav care, din viitor putea deveni, în cîteva clipe doar prezent) şi speranţă

(pentru mine, pentru noi, că vom fi liberaţi de partizanii lui) - contopite, dînd altceva; nu neapărat neîncredere în curajul lor nebun, nebun şi nici resemnare plîngăcioasă, molipsitoare (ca a unui ministru cu care în acea dimineaţă făcusem duba Bucureşti-Braşov - de fapt, invers, dar nu-i tot una? - un domn încă tînăr, încă sănătos, dar incapabil să sfîrsească cea mai banală propoziţiune altfel decît cu: „Aici murim! Ne-au vîndut la lalta, criminalii! Aici murim!”), ci un fel de pace, trează:

Aşa .era drept, aşa -era bine: eu - aici şi aşa; el - acolo, dincolo şi aşa. Fiindcă ceasul încă nu venise.

5.

Din clipa asta nici o mişcare - ecoul ordinului mă readuce la punctul de oprire'.

Ordinul l-a prins pe Pop Cornel la picioarele mele, acolo unde cîndva (cînd?) se aflase Cori Gherman si costumul maron al lui. Cornel nu are costum, nici maron ci un fel de căciulă-şapcă pleoştit-sculată. Cornel nu are trăsăturile regulate, aproape frumoase ale lui Cori, ci o mutră de Haplea tragic - cine ştie, poate din pricina ordinului care-l prinsese la picioarele mele. Tremurînd.

Cornel Pop tremură. Tremură Pop Cornel - i Se sgîlţîie cipilica lui caraghioasă şi tristă, îi clămpăne falca, i se bălăbănesc mîinile, genunchii îi bîţîie, lovind ritmic fierul patului.

De nu l-aş vedea, tot l-aş simţi - prin pat. Cornel

Pop tremură şi, tremurînd, se mută, mă mută după el şi cu el şi dincolo de el, trăgîndîmpingîndu-mă, în ritmul tremurului.

îl.ştiu, îl cunosc, tremurul. întîi de la tata, din noaptea de nouă spre zece decembrie; apoi de la Sofron, din timpul confruntărilor de la Sibiu (ciudat: Sofron tremura astfel numai atunci cînd Drăgan îl lăsa pe el şi trecea la mine, însă cînd îl lucra doar pe el, nu numai tremura).

Cam aşa tremura şi Nicu Apolzan, pe dubă:

Călătorisem în acelaşi „compartiment”, marele, de la Braşov la Bucureşti, însă pe drum nu-l văzusem, nu-l simţisem. Dădusem cu ochii de el abia în Triaj, la Bucureşti, după coborîrea tuturor celorlalţi - strigaţi pentru Jilava.

Lipit cu spatele de uşă, Nicu tremura, în valuri.

- Aaaa! Aici eşti? Cu noi?, făcusem, recunoscîndu-l pe „colegul de lot”. Dar erai cu eţ, te credeam scăpat!

- Scă-scă-scă...pat! - tremura atît de tare, încît transmitea vibraţiile prin uşă, prin pereţi, prin podea, pînă la bancheta de lemn unde stăteam întins.' A-a-a...

aşa mi-mi-au zis, că scap, da-da-dacă... Dacă eu...

-...da-dacă tu învеţi pe de rost evanghelia după Cră-Crăciun!, l-am îngînat. Dacă o învеţi bine-bine si o reciţi ca la şcoală. Şi cît ţi-au scă-scă-scăpat? Pentru mîna de ajutor pe care le-ai dat-o? Un an? Şase luni?

- Ce-ce-ce sase, doi-doi-doisprezece...

- Luni?

- Tu-tu nu ştii rumâneşte! ?, s-a răstit. Am zis: doisprezece, nu-nu-nu douăspre...

- Ani? Plătesc bine, răsplătesc gras, n-ai a te plînge... Ştii cît ai fi luat, boule, dacă te-ai fi ţinut bine?

__Vi-viaţa. Ori moartea - aşa zicea comandantul Cră-Cră-Cră...

__Bine, lasă-l aşa, nu-l mai crăci şi tu - viaţa ori moartea! Dar tu ce.-ai ales, lumină a lumii? Moartea - dar nu a ta, căcănarule, moartea altora! Să zicem, a lui Sofron! Ştii tu ce mi-a făcut Drăgan, pentru că nu confirmam adevărul” tău? Adică adevărul lui Crăciun?

Adică adevărul lor?

__ Dar tu ştii ce mi-au făcut mie? - nu se mai bîlbîia.

__ Ştiu ce nu ţi-au făcut: la confruntări erai singurul care venea pe picioarele lui, Sofron, Dumitru Medrea, frate-tău, luliu erau aduşi tîrîş, uneori de picioare, alteori, e drept, de cap - dar ei s-au ţinut bine!

- Şi ce? Ce i-a slujit lui Sofron că s-a ţinut bine, cum zici? A murit ca un jprost - să mor ca el? Ce ştii tu de ce-am tras noi,

înainte... Tata-i în puşcărie din 46, în lotul generalului Aldea; mama, din 47, cu lotul
Maniu; fraţii mai mari, Octavian şi Marcela, arestaţi în
48, cu legionarii. luliu şi cu mine am rămas pe drumuri, ne-au alungat din casă, ne-au confiscat totul, ne-au luat pînă şi paltoanele, ziceau că duşmanii poporului n-au nevoie pe paltoane, le ţine de cald ura contra clasei muncitoare...
- Bine, bine. Cît a primit luliu?
- Numai cinci - l-au bătut atît de rău, că nu mai vorbeşte, nu mai mişcă. Nici nu l-au adus la proces doar ştii, tu ai fost...
- Am fost - la orizontală, pe targa...
- Tu te faci bine, dar lulîu... Cu el mă speria Drăgan: mă ducea de urechi să mi-l arate şi zicea că dacă nu recunosc pe loc adevărul clasei muncitoare, mă dă pe mîna lui Csâky, ajung şi eu ca luliu, neom...
- Crezi că ai rămas mai om decît frate-tău, imbecilule? !
- Crăciun zi-zicea că... că-că dacă eu...
- Caca dădacă tu?
- Că-că da-dacă eu, atunci le-le-le... Le liberează
Pe mama şi pe Marcela şi îi reduce tatii la jumătate, aşa mi-au zis!
- Şi tu l-ai crezut pe bestia de Crăciun! Cu credinţa asta, în Crăciun, ai minţit la anchetă! Dar mai înainte, cu ea te-ai aşezat în fereastră, la gazda fraţilor Medrea /
- Nu-nu de bunăvoie. M-m-m-au dus ei, ei m-au legat de scaun - doar m-ai. vă-văzut! Legat. Nici nevoile nu m-au lăsat să mi le fac ca omul şi cînd mi-am dat drumul pe mine - că voi tot nu mai veneaţi -_
Csâky m-a bătut peste glezne cu un ciocan de şniţele...
- Deci, ei ştiau, că noi, Elisav şi cu mine, urma să venim? - -— Aţi căzut ca musca-n lapte, nu pe voi vă aşteptam
- pe cei fugiţi, Steza şi Medrea cel mic, Nicu, ori pe careva de la munte...
- Dar ai zis că noi nu mai veneam...
- Am zis şi eu, nici nu niai ştiu ce spun - Steza-i tot acolo, sus? La munte-?
- De unde să ştiu? Eram la Bucureşti...
-,Atunci cum aţi ajuns la Sibiu? La gazda lui
Medrea? Cine v-a dat adresa, cel rnic, Nicu? Unde l-aţi găsit?

Atunci azvîrlisem cu o cîrjă spre el. Şi îl înjurasem de mamă. îl atinsesem cu cîrja, dar, din fericire pentru el nu mă puteam ridica, să-i dau restul. El.se ghemuise lîngă uşă, dîrdîind:

- Va-va-vasile, să-să ştii că ba-bat în uşă! 11 chera pe dom' sergent ma-ma-major!

- Nu te jura, te cred. Dacă i-ai slujit în anchetă, de ce n-ai face-o, în continuare - din obişnuinţă? Ascultă, mă turnător nenorocit: Cîţi ani ai?

- Am cîţi am, ce te interesează?

Nu se mai bîlbîia şi îşi dădea singur curaj. t

- îţi explic îndată, la nevoie îţi fac şi un desen, ca să pricepi - pe spinare, cu cîrja... Mă interesează, fiindcă ai fost prieten cu Seliva. Şi fiindcă, la şaptesprezece.ani, poţi fi slab, naiv, chiar cretin, dar nu ticălos, mă! Ticăloşia se învaţă ca tabla înmulţirii - cînd dracu-ai învăţat-o? Tot neamul tău e-n puşcărie; toţi prietenii tăi - în puşcărie; sora noastră, Seliva şi prietenă a ta, mucosule - batjocorită de Ruşi, împuşcata de securisti, sub ochii tăi, - ce-au zis ochii tăi? Verişoară-ta, Otilia Tatu, făcută poştă de Ruşi, moartă şi ea, sub ochii tăi - ce făceau ochii tăi? Frate-tău, luliu, rupt în bătaie, paralizat, ajuns o legumă, Sofron - şi el mort, din pricina declaraţiilor tale...

- Declaraţiile mele! Tu de ce nu eşti mort - din pricina declaraţiilor mele? Frate-tău, la fel - unde-i

_ Iar îmi pui întrebări de-ale lor, cu epoleţi - nu ştiu! Doar erai de faţă atunci cînd... L-or fi prins şi pe el, l-or fi împuşcat...

- Nu l-au prins. Şi pe morţi nu-i mai condamnă. Tu n-ai mai apărut la pronunţare, dar să ştii că lui Elisav i-au dat douăzeci şi cinci de ani. In lipsă, _asta înseamnă că e viu...

- Şi în legătură cu el ai minţit ca un porc! Erai de faţă, ai văzut totul, ştii că nu Elisav l-a împuşcat pe Hariton - nici n-avea cu ce - ai văzut cu ochii tăi că

Csâky l-a împuşcat pe „colegul" lui...

- La început, aşa am declarat, că Hariton era numai leşinat, dar ei, că nu, că expertiza a dovedit că Csâky a tras într-un cadavru...

- Deci, Elisav a fost condamnat la douăzeci şi cinci de ani, tot în urma „mărturiei" tale!

- Şi CG? Douăscinci - dar în lipsă! E liber, se şterge la fund cu anii lor! Acum o fi la munte, ori zidit pe undeva, ori dincolo, în Occident. Şi eu puteam să fug, în seara de Sfîntul Niculae, dar am rămas, ca prostul.,

Fiindcă Seliva...

începuse să plîngă. Plîngea ca un copil - de doisprezece ani.

Aproape ne împăcasem cînd auzisem afară, strigăte, comenzi, înjurături, zăngănit de lanţuri, gemete. Ei se repezise la fereastră. Găsise, tot mişcîndu-şi capul, prin-Tre volete-plase-gratii, o găurică. îmi spusese că vede un grup de arestaţi, în lanţuri, făcînd culcări-sculări printre

Şi peste şine. Apoi, de parcă i s-ar fi băgat un deget în

Ochi, sărise îndărăt şi se lăsase îngenunchi, cu mîinile

Împreunate:

- Doamne, fă să nu fie adevărat! Fă, Doamne, să mi se fi părut! Apoi, în genunchi, se tîrîse pînă la mine:

- Vasile! Pe sufletul Selivei, să nu-i" spui, că mă omoară!Să nu-i spui de ce-am vorbit, lui Tavi, vorbesc de frate-meu, e şi el printre cei de-afară. Dacă-i aduce aici, cu noi şi tu-i spui lui Tavi...

îi promisesem că nu-i spun, dar să jure că, din clipa aceea, o rupe cu ei. Nicu Apolzan jurase. Pe sufletul

Selivei.

După vreun sfert de oră, timp în care, chiar sub fereastra dubei li se dez-bătuseră lanţurile, intraseră

,"jiîăvenii"; slabi, nebărbieriţi, palizi, zdrenţurosi; şi duhnind îngrozitor, amestec de fecale şi muced, jilav

- dacă veneau de la Jilava... Studenţi cu toţii şi nu doar bucureşteni. Gălăgioşi, tonici. Nu atît de optimişti în privinţa venirii americanilor („dacă nu azi, atunci mîne"), ca un învăţător basarabean cu care stătusem în pivniţa

Securităţii din Sibiu, dar nici atît de... aici-murim!, ca ministrul cu care făcusem duba Brasov-Bucureşti.

Nu înregistrasem întîlnirea între fraţi, Tavi-Octavian venise singur şi se prezentase. Văzînd lanţurile, aflînd că eram şi rănit, se indignase, îi chemase şi pe ceilalţi sa se apropie, să constate; şi să se indigneze...

Unul dintre noii veniţi, negricios, cu ochi extrem de vii şi cu bărbia incredibil de ascuţită, după ce mă văzuse, se dusese

de-a dreptul la uşă, cu pumnii. Cînd, în cele din urmă uşa se deschisese iar un gardian, furios, îl ameninţase că, dacă mai bate aşa, are să-l bată el cu capul de uşă, insul cu bărbie ascuţită zisese, otova:

- Domnooo, pîn-atunci, scoateţi-i acestui bandit de-al nostru lanţurile pe care le-a pierdut proletariatul domniei voastre.

Continuînd să-l ameninţe, gardianul venise, totuşi, pînâ la mine. Constatase (amestec de revoltă şi de scîrbă)

că... nu eram „de-al lui”, adică venit de la Jilava - aşa că nu era treaba lui, drept care plecase, mînios, înjurîndu-ne pe toţi. Nu atît de furios ca, mai tîrziu, Cîobanu, la Piteşti, însă mult mai negru: în viaţa mea n-am văzut un ţigan atît de întunecat ca lamandi de la Jilava

- atunci 3 întîlneam întîia oară...

în privinţa lanţurilor...

în dimineaţa aceleiaşi zile, 31 ianuarie, la Codlea, fusesem scos din „salon” şi dus la magazie, îmi ceruseră mai întîi să mă dezbrac de cămaşa de noapte a închisorii, apoi aşa, gol şi tremurînd, îmi băgaseră în ochi nişte hîrtii. Să le semnez: un „inventar primire efecte personale familie”...

Apucasem să văd semnătura (de predare) - a tatei şi indicaţia: „Codlea, 30 decembrie 1949”. Porcii, bestiile: abia după o lună de zile mi le dădeau (chiar dacă n-as fi avut ce face cu „efectele”). După ce mă îmbrăcase'm, mai semnasem o hîrtie: „Una pereche cîrji lipsă tampoane cauciuc”, apoi mă coborîseră în poartă. Un gardian bătrîior privise hârtiile înmînate de sanitar şi mă întrebase dacă chiar nu pot merge „la verticală”.

Răspunsesem că nu, nu pot merge - la verticală.

- Dar cîrjile? ţipase un ofiţer, unul foarte tînăr, ţipător de frumos pentru un bărbat, extrem de îngrijit

(pînă şi brasarda cu OS - Ofiţer de Serviciu - era proaspăt călcată). De ce ţi-a dat statul nostru, cîrji, banditule? Ca să mergi cu ele! Cu ele, cu ele!

Spusesem că abia le primisem, nici nu le încercasem.

Mă ameninţase că o să mi le încerce el, uite-acuma, peste ţurîoaie. Apoi zbierase:

- In lanţuri? In lanţuri! In lanţuri!

Gardianul în vîrstă, plutonier, încercase să explice o anume prevedere din regulament, însă locotenentul bine călcat nu voia să audă. Aşa că un alt gardian adusese o pereche de lanţuri, un ciocan şi o bucată de şină.

- Âstea-s lanţuri? Din alea grele! Grele ! Grele!

Grele !

De data aceea, plutonierul îi răspunsele, tare, că, pentru transport, se pun lanţuri de transport, uşoare, nu grele, de pedeapsă. Degeaba. Locotenentul voia grelegrele, aşa că fuseseră aduse din acelea.

- Nu cu piuliţe - să le desfacă, banditul? Bate-i nituri! Nituri !,ordonase prea-frumosul cu glas de muiere, însă după ce fusesem culcat pe ciment, lîngă targa şi mi se bătuseră niturile, tot nu fusese mulţumit:

Prea largi brăţările - să-şi scoată picioarele, banditul?

Turteşte-le! Bate-le pe os, pe os, pe os! - iar pentru că „fierarul" nu le turtise pe os, pe os, cu destulă convingere, luase el ciocanul şi bătuse în brăţări, pînă cînd icnisem.

- Cătuşe nu-mi puneţi?, întrebasem, leoarcă de e, asurzit de durere, în timp ce gardienii mă puneau la loc, pe targă. Măcar încă o pereche de lanţuri, la genunchi, cu brăţările turtite pe os, pe os, pe os....

- îl imitasem fără voie.

- Gura,- banditule, că te-mpuşc, te-puşc!

- împuşti pe mă-ta, fătăîăule!, zisesem.

Plutonierul chicotind, se îndepărtase. „Fierarul" făcuse o gură pînă la urechi. Locotenentul, după cîteva bune secunde de paralizie, începuse să ţipe la ei, la gar, dieni, că are să-i raporteze politicului, pentru „favorizare", apoi se năpustise cu picioarele asupra mea. Din fericire, numai două lovituri mă atinseseră, prin pînxa târgii, în şale. Oricum, una din ele nimerise în bară - a tărgii. Profitînd de faptul că ofiţerul era ocupat să ţopăie într-unpicior de durere, plutonierul, întors, le făcuse semn sanitarilor să mă bage în ambulanţă.

- Şi mai ţine-ţi gura aia, mă, că n-o să-ţi fie bine.

Că ştii tu: gura bate curu... - îmi recomandase plutonierul în timp ce închidea pe dinafară uşile ambulanţei

Mi se păruse că îmi făcuse cu ochiul. Dar nu sun sigur.

6.

Nici o mişcare.

Cornel Pop tremură, tremură, zgîlţîindu-mi, zguduindu-mi patul, împingîndu-mă şi mai încolo, înapoi, îndărăt - la Codlea, unde petrecusem ceva mai mult de o lună de zile, la infirmerie.

Jn salonul acela eram numai răniţi, în optsprezece paturi suprapuse. Cu toţii, „terorişti". Numai doi partizani adevăraţi, de la munte (care au şi murit), restul, ţărani, împuşcaţi pentru cote şi, în ultima vreme, pentru colhoz. Fiindcă nu mai aveau de unde să „dea" - şi nu voiau să „intre", încercaseră să-şi apere grîuî, cartofii, vitele, unii doar cu gura, alţii ca pe timpul tătarilor, cu furci şi coase şi securi. Nu voiau să renunţe la mentalitatea lor, înapoiată, de proprietari individuali, refuzau să intre, să adere, cu drag şi din toată inima deci să păşească pe calea luminoasă a ogoarelor fără haţuri-ba mai grav: spuseseră în gura mare de ce anume nu intră la colhoz, deci se făcuseră vinovaţi de agitaţie contrarevoluţionară, de sabotaj, de subminarea economiei naţionale, în cele din urmă, fuseseră „lămuriţi": cu gloanţe.

Cornel Pop tremură, tremură - într-un fel asemănător tremurasem şi eu, pe la mijlocul lui ianuarie, după ce fusesem readus în salon: cu vreo două.ore înainte mă duseseră, pe targa, într-un birou. Mi se dăduse să semnez o hîrtie de „luare la cunoştinţă'4, apoi o alta - nu apucasem să citesc decît: SENTINŢA şi 5 (cinei)

ani, că mi-o smulseseră din mînă, se grăbeau, unul chiar zisese: „Ce, bă, ori crezi că eşti singurul?" - ei bine, orice aş fi crezut eu, nu eram singurul...

După plecarea celor de la grefă, intrase un civil spălăcit. Plimbîndu-se, cu mîinile la spate, prin faţa tărgii mele începuse să vorbească despre.ceva, despre altceva

__ ce mă interesa pe mine, în clipa aceea, de Makarenko? Dar puţin îmi păsa de Makarenko al lor - mie îmi păsa, al dracului, de genunchii mei şi numai de ei, mă dureau pînă în urechi şi nu auzeam. Dar, la un moment dat, am auzit cuvîntul infractor - şi am ciulit urechea.

Spelbul în civil zicea:

- Nu-i aşa că teza lui Makarenko este valabilă şi în cazul infractorilor politici?

Individul mă chestiona, nu îmi comunica.

Se oprise lîngă.targa mea, deasupra mea.

- Adică... şi mie? bîiguisem, aiurit. Dar eu nu sînt nici infractor, nici politic, eu sunt nevinovat...

- Exact! făcuse Spelbul, cu adevărat mulţumit de răspunsul meu. Asta şi este una dintre caracteristicile infractorului: refuză să accepte că a fost pedepsit pe crept. Or, cine se crede nevinovat - arată-mi criminalul care acceptă că fapta sa constituie o crimă! - începe să viseze la răzbunare!

Ce^naiba voia Spălăcilă? Ce mă-sa urmărea? Să mă iacă să spun - eu, spre deosebire de alţii - că da, este adevărat; că, într-adevăr, recunosc: Sînt vinovat! ? Şi mai departe, să spun: Nu, nici gînd de răzbunare! ?

-... răzbunare care vizează, nu neapărat pe cineva

- anchetator, judecător, martor al acuzării - ci mai degrabă ceva: societatea, legile, regimul... Or, tocmai dorinţa de răzbunare îl face pe infractor să se închidă în sine, să refuze o privire autocritică, să refuze dialogul cu cei care nu sînt de-ai lui, adică se află dincolo de uşa încuiată...

Unde voia să ajungă: la... dialog? Cu mine?

- ... de la constatarea că infractorul refuză sistematic dialogul cu personalul penitenciar - paznici, educatori, etc. - Makarenko şi-a spus: Dar dacă sfaturile, îndemnurile spre bine ar veni, nu de la cineva de din-'

colo de uşă, ci de la cineva aflat de aceeaşi parte a uşii adică de la un semen al infractorului - tot de la un infractor?

A făcut o pauză - de efect - şi a continuat:

- Chiar aşa: de ce să înveţe de la colegul de celulă numai lucrurile rele, care îl pot preface, pe parcursul detenţiei, dintr-un oarecare găinar, într-un bandit redutabil, într-un asasin? Se ştie: închisoarea de tip burghez este o scoală a crimei! De ce simplul infractor să nu înveţe de la colegul de celulă lucruri pozitive, utile societăţii în care se va întoarce, constructive? Astea să-l

călăuzească spre o libertate definitivă, spre o libertate...

pe viaţă? în demnitate? Ce zici?

Nu ştiam ce să zic şi n-am zis. Simţeam însă că Spelbul, în ciuda bogăţiei vocabularului (Securiştii nu stăptoesc mai mult

de o sută de termeni, din care şaptezeci înjurături), era mult mai periculos decît Drăgan,

Csâky şi Crăciun, la un loc.

-... partidul nostru consideră că nu există oameni iremediabil răi, că infractorii, chiar politici, sînt recuperabili pentru societate. Dealtfel, pedagogia sovietică, eea mai înaintată din lume a demonstrat în mod strălucit că reeducarea infractorilor este, nu numai perfect posibilă, dar şi profund morală în spiritul moralei noastre proletare. Cîte suflete... moarte n-au înviat, în Marea noastră Uniune Sovietică! Qţi pierduţi n-au fost găsiţi - de către societate şi de către ei înşişi, infractorii!

Se îrcălzise, se plimba cu pas iute, nici nu mă mai

Băga în seamă - dar vorbea:

- procesul de recuperare, de reeducare începe foarte

Simplu, prin ceea ce numim: muncă de lămurire de la om la om; un deţinut explică, omeneşte, ca unui coleg, ca unui frate, colegului, fratelui de suferinţă: Măi frate, nu-i bine ce-am făcut noi, de-am ajuns aici; si rău facem dacă ne încrîncenăm să nu ne recunoaştem greşeala şi să ne luăm angajamentul că n-o să mai comitem astfel de... Îi explică, pe scurt, ceea ce toţi deţinuţii ştiu: că cel mai preţios lucru pentru om este libertatea. Apoi îi arată adevărata cale care duce la adevărata libertate - nu spre o oarecare libertate provizorie. Primul pas fiind analizarea în mod autocritic a trecutului; al doilea pas: hotărîrea de a o rupe cu acel trecut ruşinos, nedem de un om; al treilea: infractorul, odată reeducat, devine, la rîndu-i, reeducator, îi ajută şi pe alţii să se reeduce...

- Iertaţi-mă, îl întrerupsesem. N-am înţeles: pe infractorul reeducator al altor infractori cine l-a reeducat?

- Cum, cine l-a reeducat? - Spelbul părea ofensat. Tot un deţinut reeducat!

- Am înţeles, dar n-am înţeles: cine l-a reeducat pe reeducatorul reeducatorilor? Găina sau oul?

Spelbul tuşise îndelug. Schimbase tonul:

- Nu te-am chemat aici, ca să răspund, eu, la întrebările tale tîmpite, banditule!

- Nu ştiam că dumneavoastră m-aţi chemat, dar acum, că am aflat: De ce m-aţi chemat?

- Ca să... Ca să te bag în pizda mă-ti, fascistule?

Banditule! Las' că te-nvăţ eu minte! Şi scoateţi-l deaici, că-l omor!

Doi sanitari mă scoseseră atît de precipitat, încît cei

Uln faţă se împiedecase, căzuse, iar eu alunecasem de pe targâ în spinarea lui.

nu din pricina acestui incident-accident, odată în salon, mă apucase tremurul.

7.

Nici o mişcare - nici una, alta decît tremurul lui

Sofron.

Tremurul lui Sofron, la Sibiu; cînd locotenentul

Drăgan îl lăsa pe el şi trecea la mine (după obicei, cu creionul chimic prin răni). Tremurul lui Sofron...

Sofron tremura - atît. Nici măcar nu mai striga - cel puţin, eu nu l-am auzit. Sofron tremura şi tăcea. Sofron tăcea activ, nu-mi închipuisem că tăcerea e doar absenţă a ceva, ci facere, acţiune. As fi vrut şi eu să tac ca el, dar nu puteam, nu pot, pe mine mă manîncă limba - pe cînd Sofron tăcea ca muntele, ca pămîntul.

Cred că Sofron era - munte, pămînt. De aceea l-au omorît. Fiindcă tăcea, aşa.

- A-de-vă-ru'! pîrţîia din buze Drăgan, de fiecare dată cînd pronunţam acest cuvînt. Păi, bă, noi n-avem nevoie de a-de-vă-ru' vost', fasist, burghez şî 'sploatatori! Tu să-mi recunoşti, mă banditule, adevăru nost', de clasă! Adevăru' clasii 'ncitore!

Adevărul („clasii 'ncitore”), după Drăgan, fiind următorul:

Noi, fraţii Pop, împreună cu fraţii Medrea şi cu fraţii Apolzan („tri părechi de fraţ', fraz' de cruce, lejionari”, zicea Drăgan în drăgana lui alcătuisem o organizaţie („dujmănosă sî faşistă”), pe care, prin Emil Steza din

Comana de Jos şi, mai departe, prin Silviu Sofron din

Fîntîna, o afiliasem bandelor teroriste de la munte (aflate, iele, bandele, cu Americani', cu Englejî, cu Franţojî, cu călău' Tito şî cu Vaticanu'). Scopul nostru: compromiterea bunelor relaţii româno-sovietice („Bă! De doo mii de ai, pote chiar trii, poporu' nost' rumân şî cu poporu' rus s-or avut ca fraţî”, explica Drăgan, doct). Metode: organizam „aşa-zîse ciaiuri”,

cu „muieri de moravuri - la care îi atrăgeam pe tovarăşii sovietici, ca apoi să pretindem, „în mo' mîrşav” că aceştia violează („ea să dedau la neste acte de nu să dedau”, formula, pudic, Drăgan).

Constatînd noi că nici această uneltire nu dă roade - „pen’ că omu sovetic să călăuzieşte după tăt feliu de principii morale, bă, nu ca voi, dujmanii” - coborîsem şi mai adînc în mocirla provocărilor de tip fascist: folosisem ca nadă „persone de-s minore”, prietene, chiar surori, astfel ajungînd la crimă: îi asasinasem mişeleşte pe „tovarăsu colonei sovetic” (nu-i dădea numele)

şi pe „tovarăsu nost', căpitanu' Hariton”.

De zeci, de sute, de mii de ori răspunsesem că nu alcătuisem nici un fel de organizaţie; că nimeni din familia noastră nu făcuse şi nu face politică; şi că, „în timpul evenimentelor din 6 decembrie”, noi, fraţii Pop ne aflam la Bucureşti, că abia în seara de 9 părinţii ne transmiseseră: „Veniţi urgent caz grav familie” - telegramă aflată asupra mea în momentul arestării. De-.

geaba : Crăciun, comandantul Securităţii, avea nevoie de cît mai multe „loturi” - arme, legionari, terorişti, legături cu americanii, crime. Nicu Apolozan îi dăduse o mînă de ajutor, însă frate-său, luliu nu mai era „folosibil”; Dumitru Medrea nu se lăsa nici el convins, iar

Sofron nici atîta - murise.

Rămăsesem eu. Dar, în ciuda rănilor de la genunchi

{as zice: datorită lor), nu acceptam „adevăru clasii

^ 'ncitore”. Mă bătuseră, Drăgan îmi umblase cu creionul chimic prin găurile din genunchi, mă confruntaseră cu

Meu Apolozan... Eu mă gîndeam la Seliva, la mama, la

Elisav. în ziua de 21 decembrie, Crăciun mă anunţase:

- La noapte, mergem la curve, şmechere! Tu, banditule, nu eşti în stare nici să ţi-o iei la labă, aşa că o să te uiţi la alţii care, marnă-mamă, ce-or să fie ei în stare... Aduc de la închisoarea de drept-comun zececinspe criminali stătuţi. Şi pe mă-ta, banditule! O dau pe mîna hoţilor - zic şi eu, aşa, mîna, fiindcă-s băiat binecrescut... - să-i facă ce n-au mai făcut, săracii, de ani de zile... Dar dacă te răzgândeşti... Dacă

te hotărăşti să fii sincer cu ancheta... Pînă diseară ai timp să te '

gândeşti - să fie dus jos!

Fusesem dus la loc, jos, în pivniţă. Unde mă sfătuisem cu învăţătorul basarabean (arestat, pentru că, în recreaţii, se uita la cer, îşi privea ceasul şi zicea: „Ce dracu, bre, nici azi, la oară fixă, nu vin Americanii ceia?"). Acesta mă liniştise: vor să mă sperie, atîta - dar eu să o ţin pe-a mea, să nu recunosc - zic ei ce zic, că or să-i facă, să-i dreagă mamei, sînt nişte porci, dar şi mincinoşi: cum să facă aşa ceva, cu o mamă?

Dar în acea noapte (coincidenţă: cea mai lungă noapte a anului; noaptea în care se născuse Stalin, cu şaptezeci de ani în urmă) fusesem scos din pivniţă si dus la „baie" - aşa-i spuneau ei unei încăperi fără ferestre, cu două bănci de leaturi, cîteva taburete şi pereţi împroşcaţi de ceva maroniu. Mai fusesem la „baie"

- pentru bătaie.

Mă întîmpinase vechea mea cunoştinţă, sublocotenentul Csâky, cu balalaica în poziţie de tragere (nu-l văzusem niciodată altfel, cred că nu se despărţea de ea nici cînd se culca cu nevasta - presupunînd că îşi găsise una). Intrase şi Drăgan - după obicei, din prag începuse să se descheie la tunică: îl aştepta munca-grea...

- Gata eş', mă banditule? Ţ-o sunat ciasu', fă-ţ*

Tatanost', că tovarăşu Csâky are şî alt' client'... - Ii făcuse ungurului cu-ochiul, apoi: Zîci că eş' vitiaz! Că es*

dat-dracu'... No, las-că tenmoie pe tine clasa nostâ 'ncitore... 'Ncepiem cu mumă-ta, de-i în baia-ailantă: de nu recunoşti, cinsti', tăte crimile de le-ai făptuit 'potriva nostă, minteni o dau pe mîna la ăia... - îşi scosese ceasul de la mînă: 'Z dau on minut, pe cias...

Bineînţeles, îşi scosese ceasul, nu ca să măsoare minutul acela, ci ca să nu şi-l strice, în timpul „lucrului".

Numai că eu mai trecusen pe-acolo: nimic nou sub soare.

- Nu vriei? No, las-că vriei tu! - Drăgan, asudat, deschisese 'uşa dinspre coridor şi strigase: No, luaţ-o-n fabrică pe curva de mumă-sa, draj' tovarăş'! !

De undeva, de foarte aproape, ţîşniseră ţipete de femeie. Se auzeau lovituri, îndemnuri, înjurături, gemete, plînsete.

Mi s-au strîns, nod, măruntaiele. Dar mi-am spus:

Nu-i mama, nu-i mama... Uite, în primul rînd, ţipetele au izbucnit înainte de prima lovitură; în al doilea, nu poate fi mama mea, mama mea a amuţit demult, n-ar scoate un sunet, nici măcar bătută.

Ii făcusem semn lui Drăgan să se apropie de banca de care eram legat - în vederea. El se apropiase, cu gura pînă la urechi:

- No, vez', mă? Că sîntem omini de-nţăles? Nu putei recunoşte de la-nceput? De să nu recurjem? No hai, zî ce-i de zîs!, mă îndemnase, prietenos.

- Zic, zisesem. Zic să le ziceţi draj tovarăşilor să dea cu adevărat în femeia aceea...

Dăduse - cu adevărat Drăgan în mine, apoi se năpustise pe coridor şi zbierase un ordin. Ţipetele încetaseră, tăiate. Apoi se auzise distinct un chicot de rîs - al femeii.

După un timp, în care cîteva perechi de paşi trecuseră pe coridor într-un sens, apoi alţi paşi în celălalt sens, Drăgan revenise. Lăsase uşa deschisă. Intraseră mama, tata, bunicul Pamfil. Comandantul Crăciun se oprise în prag. Din cozorocul caschetei îi făcuse lui Drăgan un semn. Acesta se apropiase de mine, cu un ciomag:

- Gata cu tiatru'! Aaacuma să viez' tu ce păţăşti!

De nu recunoşti cinstit... Recunoşte, mă! Fii sincer cu ancheta!...

Nu fiu! - îi voi fi răspuns lui Drăgan, după un obicei din copilărie, cînd mi se cerea: „Fii cuminte!” - la care eu răspundeam: „Nu fiu!”.

Nu fiu! - cuminte, sincer cu ancheta. Nu fiu, mai ales în prezentul de atunci, maica noastră, memoria, ştie ea prea bine cînd trebuie să fiu şi cînd să nu fiu, maica noastră, memoria mă ajută să tac, să mă nefiesc, nu îngăduia ca maica mea bună, Ana Pop, născută Cojoc să fie ceea ce nu se cade.

Aşa că nu fiu! Acolo, undeva, înăuntru, s-a depus tot ce s-a fiit, în „baie”, cu mama mea, în cea mai lungă noapte a anului lui Stalin, maica noastră, memoria, a învelit la loc genunchii mamei mele, a acoperit-o în nefiinţă - fiindcă nu se cade să-i fi făcut ce i-au făcut mamei mele.

Aşa că nu, de loc. Pot urni maşina cu un dinte, cu doi, încolo, încoace, dar pot să şi sar un dinte care nu fie: fiindcă nu se cade.

Aşa că sar peste fiinţă, cît să reaud, la urmă, glasul lui Elisav, retrimis da pe unde va fi fiit:

- Lasă, Vasile, lasă.... Ne-au umblat ei şi cu altele, prin noi, dar lasă.... Plătesc ei pentru toate-da, da.

Da-da...

8.

Nici o mişcareba da. Da, da. Da-da.

- „Da-da, da-da”, dar tot ca tine faci!, strigasem la.

el, în drum spre Şercaia, de unde trebuia să-l aducem pe doctorul Wagner, pentru bunicul - şi nu numai pentru ei. Să fi rămas acasă, cu ei, ai văzut în ce hal sînt toţi trei! Pentru munte avem destul timp, mai ales că altă cale nu mai există, pentru noi - gata cu Bucurestiul, cu facultatea, cu viaţa, o să devenim partizani fără voie... Acum însă îl luăm pe Wagner şi ne întoarcem acasă! Acasă, auzi tu? Toţi trei - adică şi tu!

- „Da-da. Da-da”, răspunsese el.

Nu numai că nu ne întorsesem acasă, toţi trei, dar mă cărase după el şi pe mine (după ce îl convinsesem pe doctor să se ducă singur, înainte, la Albota, că noi mai avem ceva treabă...)

- Fii bun şi spune-mi măcar unde ne ducem, dacă nu şi pentru ce - îţi atrag atenţia că munţii se află, ca din întîmplare, exact în spate...

- Da-da. Da-da.

îi lăsasem pe ai noştri, acasă, într-un hal fără hal:

mama apucase să înceapă să tacă, cu privirea goală atîrnată de luminările de pe masă; tata continua să ţopăie în jurul ei, încercînd s-o distreze (distreze!), neputincios şi hilar; bunicul Pamfil răcise, avea febră mare,.

aiura - iar noi o pornisem - unde? Nu ştiam. Elisav nu-mi spunea, nu spunea. Dar cum să-l las singur, era mai mic decît mine cu jumătate de ceas, trebuia să mă port ca fratele mai mare.

Pe la miezul nopţii ajunsesem în Comana de Jos.

Scăpaseră ca prin minune de securişti - tot pe Steza îl căutau, pînă şi prin fîntîni. Ne tîrîsem mai departe,,

prin Cuciulata, iar spre zori, beţi de oboseală, lihniţi de foame, intram prin grădină la fostul nostru coleg de liceu, Sofron, rămas învăţător în satul lui, Fîntîna.

în cealaltă noapte, într-un tren de marfă, luat din mers, pe un pod în reparaţie:

- Fii bun şi spune pînă unde ai luat bilete? Pînâ la Sighişoara? Pînă la Cluj? Pînă la Viena, din întîmplare?

- Da-da. Da-da.

îmi venea să-l dau cu capul de pereţii vagonului de vite în care nimerisem.

Pe după miezul nopţii, eram la Daneş, în pivniţa lui

Mendrea:

- Uite-i, Nicule, ei zic că-s fraţii Pop din Albota.

Spune-le iute, dragu-mamii, ce ştii de sora lor şi să plece, dragu-mamii, că mi-i groză pentru tine, dragumamii, că numai tu ini-ai rămas...

- Hai, mă, treceţi dincoace, ne îndemnase Dragu-Mamii, încercînd să-si îngroaşe vocea. Numai să nu-l atingeţi, că se dărîmă,. e crud încă...

Vorbea de zidul proaspăt care trebuia să despartă un capăt al pivniţei. La mijloc rămăsese o gaură, o deschizătură. Trecusem ca peste un pîrleaz, păşind pe două putini răsturnate, aflate de o parte şi de alta. Un dragumamii, Nicu Medrea, avea şaisprezece ani, dar părea de doisprezece.

- Te zideşti?, întrebase Elisav.

- Mă zidesc, ce să fac. Sînt cel mai mic şi mama nu mă lasă la munte, zice că am ceva la piept. Nu-i nimic, nu stau eu mult îngropat, vin ei, Americanii, nu ne lasă... Dacă nu pînă la Crăciun, atunci pînă la Anul

.Nou, si-gur!

Un lădoi ardelenesc cu două saltele de paie, cergi, blăni de oaie, un cojoc ciobănesc pe umerii înziditului.

O găleată cu apă, un primus, o damigeana cu gaz, încă o lampă, stinsă cîţiva snopi de lumînări. „Camera” să fi avut cinci metri (lăţimea pivniţei) pe aproape doi - ca să nu se cunoască lipsa, dacă securiştii ar fi căutat în pivniţă şi ar fi constatat că e mai scurtă pe dinăuntru...

Pe mine mă preocupa ceva - n-am răbdat:

- Şi cu nevoile cum faci?

- Uite ce întreabă el! s-a răstit Elisav şi chiar s-a năpustit la mine. Că-cat, nevoile! De asta am făcut atîta drum?

Aşa că n-am aflat cum făcea înziditul cu nevoile. Le păstra acolo, după astuparea completă a zidului? Le scotea - pe unde? Probabil pe sus...

Dintre băieţii de la 6 decembrie numai el, Nicu Medrea scăpase (dintre fete, Minerva) şi ne povestise:

De Sfîntul Niculae se adunaseră la gazda fraţilor

Medrea cinci băieţi şi cinci fete, cu toţii elevi de liceu.

„Sfinţii", Medrea şi Apolzan, primiseră felicitările, cadourile apoi, ca la un „ceai" obişnuit, dansaseră, jucaseră gajuri, telefonul fără fir, glumiseră, discutaseră.

Pentru că aveau numai două plăci de patefon, una dintre fete, Minerva, se oferise să aducă altele, de la un unchi al ei - locuia în apropiere. Nicu Medrea o însoţise. La plecare, văzînd în casa de alături luminăţie, auzind muzică, glasuri vesele, chiote, fata întrebase ce-i acolo, ce se sărbătoreşte. Nicu îi răspunsese că nu ştie, poate o nuntă. „Nuntă, în post? A, da: Ruşii nu respectă postul..." Nicu o asigurase că nu auzise bine, nu erau ruşi, poate că o placă rusească...

„O minţisem", oftase Medrea, ca un bătrîn. „Ţineam la Minerva şi n-aş fi vrut să se sperie şi să plece...

Fiindcă în vila de-alături, a unui sas deportat stătea acum un „vladimirist" pe nume Hariton. Umbla în civil, dar era securist, omul ruşilor, cel puţin o dată pe săptămînă se încingeau acolo guleaiuri: beau, cîntau, urlau, mai trăgeau cu pistoalele - o dată s-au împuşcat între ei - după aceea porneau prin vecini, la vînătoare de hazăice, puneau mîna pe ce găseau: femei, fete... Vina mea: trebuia să mă întorc, să le spun alor noştri că la

Hariton iar e chef rusesc, aşa că să închidă obloanele, să dea muzica mai încet şi să nu se cînte, strige, ca să nu se audă... Trebuia, dar v-am spus: ţineam la Minerva într-adevăr, vina lui: cînd se întorseseră, după vreo trei sferturi de oră, cu plăcile, Hariton şi doi ruşi beţi se aflau la uşa lor, tocmai sunau.

„I-am spus Minervei să fugă, eu am intrat pe la celălalt vecin, am sărit gardul, am intrat pe uşa de serviciu, cu gîndul

să-i anunţ pe ai noştri că la uşă sînt ruşi, să nu deschidă. Prea tîrziu...”

Neputînd să intre în salon, Nicu se ascunsese într-un fost vestibul transformat în debara. Uşa condamnată, iar în salon, în dreptul ei,se afla un scrin; în partea de sus, un tablou - între ele, gaura clanţei, demontată.

„Aşa că am văzut. Prea tîrziu, în salon intraseră deja Hariton cu cei doi ruşi. Am văzut...”

Văzuse şi auzise, îl auzise pe Hariton: „Voi, mă mu-

• coşilor, n-aveţi decît să rămîneţi, să faceţi lecţiile, însă domnişoarele vin cu noi, dincolo, ce aia-a mă-si, n-avem

; şi noi dreptul să ne distrăm un pic? Să le dansăm pe domnişoare alasentiment?” luliu Apolzan protestase:

„Domnişoarele sînt eleve de liceu, nu dansează cu necunoscuţi!« La care, Hariton: „Nici o grijă: Facem cunoştinţă, bine-bine, în toate amănuntele - este, fetelor, că şi voi sunteţi doritoare de cunoştinţă totală?”, apoi, rîzînd, îi tradusese în ruseşte celui mai mare în grad. Rusul izbucnise şi el în rîs, spusese ceva, lung şi hazliu, Hariton: „Tovarăşul căpitan spune că-i plac grozav prospăturile, spune că elevele de liceu, pîrîie ca pepenii - este, domnişoară?” - şi Hariton pusese mîna pe Seliva...

- Unde? !, sărise Elisav. Unde-a pus mîna, arată!

Unde ?

- Ce să mai arate, povesteşte mai departe, Nicule, zisesem.

- Ba nu! Să spună unde-a pus laba lui de porc de cîine! Pe sora noastră, Vasile, pe Seliva, a pus laba pe ea, Dumnezeii lui de...

- N-a pus, a întins mîna... - rectificase Nicu Med-

: rea.

A pus, n-a pus, oricum, Nicu Apolzan se năpustise şi-i dăduse lui Hariton un pumn. Săriseră şi ceilalţi băieţi (în afară de Steza, probabil în acel moment se strecurase afară şi dispăruse), însă ruşii erau voinici şi, deşi beţi, în cîteva clipe băieţii nu mai erau în salon - îi scoseseră ruşii afară, îi duseseră dincolo, Nicu Medrea nu ştia.

Apoi se întorseseră. Acum erau vreo opt, cu toţii cherchelîţi, asudaţi, veseli... Puseseră mîna pe fete, adunate, încremenite ca oile, în jurul Selivei. Pe unele le dezbrăcaseră, rupîndu-le

hainele, pe altele le trîntiseră îmbrăcate, care pe unde găsise loc: pe canapea, pe fotolii, pe jos - pe Otilia o întinseseră pe masă, unul o ţinea de cap, altul de picioare, al treilea...

- Şi Seliva? Cine-a pus mîna pe ea? - Elisav.

Pe Seliva, pusese mîna tot Hariton. Dar, de cum o atinsese, sora noastră îi băgase vladimiristului degetele în ochi şi se repezise spre uşă (pe care Nicu, din debara,, n-o vedea).

„Am crezut că măcar ea scapă, fuge... Au adus-o înapoi, pe sus...”

- Cine? Cine-a adus-o, pe sus? - Elisav, numai dinţi.

- Un grad mare, cred că era colonelul, avea stele mari pe epoleţi; unul cu obraz lătăreţ şi ciupit de vărsat...

Pe sus o adusese. Pe umăr. Seliva se zbătea, încerca să zgîrie - degeaba, rusul rîdea. în mijlocul salonului o lăsase jos, în picioare. Seliva încercase să-i bage si rusului degetele în ochi, însă, Ciupitul o prinsese de amîndouă mîinile cu o singură mîna, iar cu cealaltă, dintr-o mişcare, îi spintecase rochia, cu tot ce avea pe dedesubt, de la decolteu pînă la poale...

Ajuns aici, Nicu Medrea se oprise, cu ochii albi. Spre mine se întorsese, implorînd:

- De-aici încolo nu se face să... Nu se cade...

- Nu se cade! Nu se cade! - lui Elisav îi pierise glasul, şuiera, răcnea în şoaptă. Dar ei? Ei se cade?

- Lui îi pui întrebarea?, îl întrebasem pe fratemeu, arătîndu-l pe Medrea.

- Ştii ce-am vrut să spun! Ştii... Povesteşte mai departe! Povesteşte tot, tot, tot!

- N-avem ce face cu tot-tot, spusesem. Eu, unul, nu am.

- Ba ai şi tu! Nu se poate să nu ai, ştiu eu. Povesteşte!

- Ce să mai... - Medrea aştepta de la mine ajutor.

Şi nici n-am văzut bine şi, de frică, cine ştie ce mi s-a părut, că Ciupitul a pus-o jos în salon, dar de cealaltăparte a scrinului, aşa că n-am văzut - si-acum plecaţi», că trebuie să termin zidul. V-am spus tot ce ştiu...

- A, nu! - şi Elisav scosese revolverul. A, nu! Să povesteşti tot-tot, altfel...

- Altfel, ce?, intervenisem. Şi bagă jucăria aia în buzunar - de unde-o ai? Soîron ţi-a dat-o? Nu ţi-e ruşine să ameninţi un copil?

- N-ai bai, copilul ar fi tras primul... - spusese

Medrea, liniştit. Cu jucăria asta... - cu cotul stîng dăduse la o parte cojocul, lăsînd să se vadă un pistolmitralieră german, cu ţeava îndreptată spre Elisav.

Pe Elisav îl apucase rîsul:

- Bine, puţică, tragi primul - dar după ce povesteşti. Tot, tot!

- Şi dacă o să-ţi povestească tot-tot, ce-o să fie? - îmi venea să-i zmulg jucăria şi să-l bat cu ea peste fălci.

O să învie? O să se-ntoarcă, întreagă? Nu vrei ca băiatul ăsta să-ţi facă şi un desen? Ca să ştii tu, tot-tot?

Dar asta nu mai e... Asta e... - eram atît de tulburat încît n-am reuşit să spun ce e, ce nu e.

Chiar dacă nu făcuse şi desenul, Medrea povestise mai departe. Ascultasem, cu urechile strîns încleştate, ca fălcile - să nu. intre nimic; să nu aud. Dar intrase, autot-tot, doar privindu-l pe Elisav:

Cu obrazul ca de lemn, cu ochii goi, neclintit, nu-l mai întrerupsese pe Medrea. Tresărise doar atunci cînd aflase că Seliva, nevăzută, dincolo de scrin, în timp ce se sbătea sub Ciupit, spusese; ori chemase:

„Elisave, Elisavc, undo...?"

Elisav îşi înfipsese ochii în ochii mei, spunîndu-mî, reproşîndu-mi, acuzîndu-mă:

- Vezi? Vezi ? în timp ce tu...

Mă arătase cu degetul, apoi se uitase la deget: nu-l mai cunoştea, era al lui şi nu ştia ce să facă cu el - nestiind, a început să-şi împungă pieptul cu el. Şi plîngînd.

Se potolise numaidecît. Acum vedea, vedeam: după aceea, Seliva se ridică - o văd în văzul lui Elisav. Albă ca moartea, sora noastră şi cu ochii uscaţi, de moarte.

Prin ocheanul clanţei demontate, Medrea o vede numai

=de la brîu în sus, dar el nu-i frate cu sora noastră, pentru noi scrinul nu există, aşa că vedeam în mîna ei revolverul pe care i-l scosese din toc Ciupitului, acolo, jos, pe podea, cu ochii uscaţi. Iar acum vedem toţi trei:

revolverul întins spre spatele Ciupitului care, mulţumit şi grohăind, se îndepărtează. Vedem glontele ţîşnind de sub tunică, de parcă trupul lui l-ar fi expulzat, propulsat, nu încasat - între omoplaţi. Vedem şi... Ba nu, nu vedem revolverul lui Hariton şi nu-l auzim - nu se îace, nu se cade. Vedem însă pîntecele dezgolit al Selivei înflorind, roşu. Şi încă o dată. încă şi mai roşu. încă si mai jos.

Pe Elisav îl împuşcase Hariton: se apucase cu amîndouă mîinile de burtă, încovoiat, cu ochii la mine:

- Vezi? Vezi ? Vezi? - .şi din poziţia aceea scosese o mînă, o apropiase de luminare, privinduşi-o, arătlndu-mi-o.

Văd, ar fi trebuit să spun. Fiindcă, deşi nu-mi aplecasem privirea, să văd, drept, mă simţeam, în oglindă.

9.

Nici o.

Vedeam, văd, văzusem în acea noapte, în ziua şi noaptea care urmaseră (petrecute în trenuri de marfă, cu schimburi lungi) şi în o bună parte din ziua de 13 decembrie:

- Că tot am ajuns la Sibiu: bem un ceai cu mult rom şi luăm primul tren spre Albota - nu-i putem lăsa aşa, au nevoie de noi!, spusesem.

- Da-da. Da-da, Da-da.

Nu găsisem ceai la bufet, de rom nici pomeneală

({băuseră rusii pînă şi esenţa cu care, de la o vreme se făcea ceaiul), însă lui parcă îi păruse bine că nu mai pierdem timpul şi o pornise spre oraş. Se făcuse întuneric şi ningea, ningea, îl apucasem de mînecă:

- Un moment, să ne numărăm: am fost şase, vrei să rămlnă trei? Nici ei întregi?

Se smucise, îmi fulgerase văzul cu sticlitul dinţilor

- de parcă aş fi fost Hariton:

- Am fost sase, am rămas unu: eu ! Dacă ţi-e frică, pleacă!

Nu-mi era frică, el ştia că nu şi chiar dacă ar fi ştiut că mi-ar fi fost, nu-mi păsa, tot nu l-aş fi lăsat singur, era mai mic, avea nevoie de cel mare - să-l urmeze.

Să-l scoată de pe unde se băga. Cînd am ajuns în dreptul străzii Cuza:

- Un moment: Şi dacă Securitatea a pus la cale o capcană?

El rînjise, dadaise şi o ţinuse tot înainte, cu mîinile drepte din cot, înfundate în buzunarele lodenului verde, în capătul străzii Cuza îl apucasem de mînecă:

- Moment! Că tot am ajuns pînă aici: ce facem?

De acea dată se oprise. Se răsucise spre mine.

Pentru o clipă, se sprijinise cu pieptul de umărul meu

- avea buzele scrum:

- Ce fac, eu - stau de vorbă cu tovarăşul Hariton,

- Ce facem, noi, îl corectasem, apoi oftasem: Bine»

frăţia ta, du-te! Drept înainte, cu coarnele în poziţie de tragere! Vă aştept aici. După ce tu ai să stai de vorbă cu Hariton, ai s-o recuperezi, ai s-o aduci, vie, întreagă.

Nimerisem în plin. Se clătinase, cu ochii închişi:

- Nu vreau să-l. Doar să-l...

- N-ai ce-l întreba pe Hariton, Hariton n-are ce-ţi răspunde - nu pricepi?

- Tu nu pricepi că a pus mîna pe ea!, s-a aprins iar. Pe ea să nu pună mîna! Să nu pună nimeni mîna pe ca, că... Vreau doar să-l...

- Bine, frăţia ta, du-te şi-l întreabă de Seliva. Dar fără revolver. Dă-l încoace!

- Şi cu ce mai pun mîna pe el? - se ferise, crezuse că o să i-l iau cu de-a sila, dar numaidecît îl scosese şi mi-l strecurase în buzunar: Da-da, da-da... Pînă mă-ntorc, p!imbă-te, să nu-ngheţi. Te găsesc tot pe-aici.

Trecuse de ora cinci, poate numai de patru, dar se întunecase de tot. Şi ningea, ningea. Prăpădind. De parcă ar fi fost ultima.

O jumătate de oră - nici urmă de Elisav. Nu era bine cu Elisav, acolo unde se dusese, trebuia să vin şi eu.

Traversasem şi intrasem pe strada Cuza, pe trotuarul cu numere fără soţ, ca la caz de ceva, să pretindă că aveam treabă la numere cu soţ...

Şi, minune: de cealaltă parte, ia numărul 26, unde ştiam că locuiseră în gazdă fraţii Medrea,. acolo unde, ia 6 decembrie, sora noastră, Şeii va... Nu numai că era lumină, dar în fereastra neoblonită, cu perdeaua dată la o parte, se afla Nicu Apolozan! Se vedea limpede: el era.

Mai mic cu trei ani, însă îl ştiam de la fanfara liceului. Vorbea cu cineva, nevăzut - cu cine, dacă nu cu

Elisav? Iar dacă Nicu Apoîzan era liber, însemna că şi băieţii ceilalţi erau la fel, deci Dragumamii putea să se deszidească, să iasă din pivniţă, să-i aştepte pe Americani, de afară.

Traversasem strada, deschisesem portiţa - fără greutate, zăpada era lopăţită, aieea spre uşă, perfect marcată.

Dacă aş fi ştiut...

Dacă aş fi ştiut -. dar nu aveam cum; dacă as fi fost atent - de ce erau date la o parte perdelele? ; cum se făcea că geamurile nu erau îngheţate? şi portiţa, deszăpezită, aleea curăţată, conducînd, îndemnînd? Dar nu eram în stare - nu să văd, să simt pericolul, dar din moment ce Elisav era acolo...

Intrasem în curte. Nici o mişcare. Nici o ameninţare.

Nici cînd sunasem la uşă nu simţisem ceva deosebit.

Abia cînd uşa se deschisese, mă trezise glasul mînios al

Iul Elisav, de undeva, dinăuntru, de departe, înăuntru:

- De ce-ai venit, nenorocitule? !

Era însă prea tîrziu: apucasem să fac pasul în antreu, lovitura în cap venise înainte ca Elisav să fi sfîrşit.

Căzusem încet, parcă rotindu-mă, ca şi cum mi s-ar fi dat voie să-mi caut îndelung locul de aterizare. Instinctiv, întinsesem mîinile: dădusem de o haină de piele. Mă agăţasem de ea, mă prăbuşisem cu ea, peste ea - o ţinea zdravăn, voia să-mi scape.

Spătarul scaunului mă lovise de două ori în cap, atît cît să mă trezească, atît cît să pricep că pe Hariton eu îl doborîsem, cu tot cu haina lui de piele, iar Elisav, legat fedeleş de un scaun, în salon, se apropiase (cum?

- o să-mi spună el), se rostogolise lîngă noi şi, aşa, culcat, lovise şi lovise cu spătarul scaunului (cum? - o să-mi explice el, după), apoi îmi ceruse, răguşit:

- Desleagă-mă, pînă nu vine ungurul!

Nu ştiam cine-i ungurul (o să-mi explice Elisav, mai tîrziu). Atunci nu ştiam nici că lesinatul e Hariton. Dar dacă Elisav îmi cerea...

îl dezlegasem pe frate-meu, apoi' mă îndreptasemspre Nicu Apoîzan (legat şi el de un scaun aşezat în dreptul ferestrei, pe un cufăr) - însă acesta zbierase:

- Lasă-mă aşa, că mă omoară Csâky - o să-mi povestească Elisav, după - fiindcă în acel moment se ocupa de Hariton: îl ridicase de revere, îl rezemase de perete:

- Unde i-ai pus mîna - aici? (Lovitură, aici).

Aici? (lovitură). Aici? Aici să fie!

După ultimul aici, cu bocancul între picioare, Hariton icnise scurt şi cursese la loc, pe podea. Elisav, mie:

- Gata, hai! - şi îşi bătuse, şters, palmele.

- Gata, hai!, îl imitasem, cu gîndul la apă.

îmi era sete, trebuia să beau, înainte, aşa că începusem să caut. Pe acolo, prin salon, nu era aşa ceva, căutasem bucătăria, o găsisem în cele din urmă şi nu băusem direct de la robinet, căutasem pe îndelete un pahar, nu era nici unul curat, spălasem o ceaşcă din chiuvetă, îndelung, o ştersesem cu dichis, gîndindu-mă că după, o să aflu cum fusese cu spătarul scaunului şi cine era

Csâky de care se temea Nicu Apoîzan - de cel cu manta de piele eram sigur: Hariton era, nu mai aveam ce întreba.

Cînd ajusesem la apatra ceaşcă, răsunase rafala.

Alături, în salon. Mă atîrnasem cu amîndouă mîinile de ceaşca plină: Elisav !, în el trăsese cel care trăsese, poate chiar Hariton, de jos, dar Hariton va fi avut -revolverul, nu automat - sau nu-l văzusem eu, iar pistolul lui Elisav era la mine.

Şi, numaidecît, glasul lui Apolozan, ascuţit ca o sîrmă:

- Aţi tras în dom' Haritoooo'! !

Cine, de ce, în dom' Harito' - avea să-mi explice

Elisav, după. O înjurătură lungă, în ungureşte - şi din nou Apolzan:

- Frate-său e în bucătărie! Atenţie, e înarmat!

Da-da. Da-da, eram înarmat - o să-mi explice fratemeu cum se înarmează, armează o armă, pînă atunci, să bem şi a patra ceaşcă. Să fie.

După a doua înghiţitură, apăruse în uşă ţeava. Aşa era bine, cele trei ceşti şi două înghiţituri din a patra mă răcoriseră, îmi limpeziseră privirea, aşa că mă mirasem foarte-că ţeava era îndreptată mult prea jos, ca să mă mai oprească.

Pornisem.

Pîrîise ceva. Apoi încă. A, da, pantalonii, plesniseră în genunchi, dar se poate merge şi aşa, merg şi aşa, iată în dreapta, scrinul, iată dinaintea scrinului, acea porţiune de parchet pentru care făcusem at'îta drum, atîta drum.

10

Din clipa asta.

Din clipa asta atîta drum atîta drum înapoi îndărăt în maica noastră memoria.

în vis nu-mi spune nimic, eu îi desenez buzele, eu ordonez mişcările gurii, cît să rostească: „Vasile, Vasile, unde eşti?, dar se vede că vreau prea mult şi pe invers, în vis îmi vine rochia albă cu doi trandafiri roşii prinşi de cordon şi atîrnînd, lung şi roşu - doar rochia albă, goală, golită şi trebuie să completez eu conturul capului, ca din sîrmă ascultătoare sub degete, apoi să-i modelez buzele cît să: „Vasile, Vasile...« - fiindcă numai mie îmi cerea s-o prind, prin ierburile răscoapte ale ultimei vacanţe, fiindcă la urma urmei, din mine se trag amîndoi. Insă buzele ei nu vor, nu ascultă şi mă întreb, acum şi aici, în echilibru pe ultimul dinte de rotiţă, pe ultimul milimetru de resort, dacă sînt gelos: Medrea văzuse doar jumătate, de la cordon în sus, dar auzise totul şi auzise limpede, va fi şi mirosit, totul, fiindcă asta miroase, oricum, auzise limpede că, atunci, ea nu pe mama o chemase, nici pe bunicul Pamfil, nici măcar pe mine, perechea ei de joacă - ci pe Elisav.

Aşa va fi trebuit să fie, aşa a fost să fiedealtfel, lulia îi zicea, în glumă serioasă: „Mezinul cel mare”...

Pînă la Medrea nu suferisem de detronare, ştiam că o jumătate de ceas nu reprezintă nici avans, nici handicap, primul în timp nu înseninează şi întîiul, ba chiar mă obişnuisem la gîndul că eu ar fi trebuit să fiu el, în oglindă, iar dacă cineva era fratele cuiva, apoi acela eu eram: Vasile, fratele lui Elisav.-

Medrea însă schimbase ceva. Aşa că atunci cînd

Csâky apăruse în uşa bucătăriei, cu ţeava încă fumegînd, îmi spusesem: „L-a omorît - numai de nu l-ar fi doborît acolo...” - şi chiar după ce ungurul trăsese în mine, doar asta mă preocupase, dar, păşind în salon, răsuflasem uşurat: acolo-ul era fără Elisav.

Aşa că îmi ocupasem locul, liniştit, în sfîrşit, eram»

şi eu o dată întîiul: nu mă lăsasem să cad decît atunci xcînd mă asigurasem că tălpile mi se află în centrul acexlui metru pătrat de parchet. Abia atunci închisesem ochii, ca să văd bine cum pătrund lamelele de stejar, cum străbat, cu picioarele înainte, grinzile, fundaţia, pămîntul, pînă într-unul din celelalte capete ale lui. Aşa că, atunci cînd, în cele din urmă, căzusem, căzusem, nu de gloanţe, ci de treabă bine făcută care-mi dădea dreptul la odihnă.

Aşa va fi trebuit să fie. Dealtfel lulia îmi zicea:

„Vasila" - găselniţă de student în primul an de Litere, însă cădea exact pe dorinţa mea tulbure ca Seliva să-mi fi fost frate. Numai că ea pe Elisav îl voia soră, pe el îl chemase atunci cînd, pentru întîia oară, i se umbla prin noi.

Noi însă nu ştiam. Nu simţeam. In acea seară de 6

decembrie, sărbătoream şi noi, studenţeşte, Sfîntul Niculae, La Bucureşti. Elisav dansase numai cu Lena, dansase şi pauzele - aşa că nu simţea; sau pentru că simţea? Oricum, eu, nu. Poate lulia, cu măruntaiele ei, altfel decît ale noastre, să fi simţit ceva, altfel ce rost avusese întrebarea neterminată: „Dacă, Doamne-fereşte, năvălesc acum ruşii? Peste noi? Peste voi, gemenii?"

- eu însă nu mă gîndeam nici la ruşi, nici la noi, gemenii, ci la noi, la ea şi la mine, la eventualul ei răspuns.

Nu simţisem nimic. Nici după ce lulia îmi dăduse.

răspunsul („Desigur, după terminarea facultăţii" - era vorba de căsătorie), cu atît mai puţin ce se petrecea, în acel moment, la Sibiu.

Nu simţisem nici în seara de 9 decembrie, cînd primisem telegrama: „Veniţi urgent caz grav familie" Nici la plecare, cînd Minai Şaptefraţi, colegul nostru de cameră, la gazdă, rostise numele Selivei - pe care o cunoscuse în vacanţa trecută şi pentru care compusese muzica pe textul Psalmului 7 din Cîntarea Cîntărilor.

In trenul de noapte care ne ducea spre 'Albota, vorbisem cu Elisav numai despre bunicul Pamfil, lui i se va fi întîmplat ceva (grav), ori-cu sănătatea, ori cu Securitatea, de cînd se prăpădise bunica Agapia, pe măsură ce

.bătrînul se topea şi el, limba i se făcea tot mai ascuţită, aşa că, dacă nu murise, atunci sigur fusese arestat.

Tot la el ne gândisem în zori, cînd, ajunşi acasă, el însuşi ne deschisese portiţa.

Apoi nu ne mai gîndisem decît la mama care stătea pe scaun, ţeapănă, cu mîinile în poală, cu ochii goi atîrnaţi de flăcările luminărilor de priveghi, de pe masa goală - mama începuse să tacă înainte de expedierea telegramei.

Nu simţisem nici atunci cînd, refuzînd să mergem pe picioare la cimitir, securiştii ne legaseră pe noi, fraţii, cu sîrma de rufe din curte şi ne căraseră într-un jeep:

eram convinşi că ne duc să ne împuşte - de ce? n-am fi fost primii care s-ar tot fi întrebat de ce. Nici atunci cînd îi aduseseră în căsuţa de la poarta cimitirului şi pe părinţi şi pe bunicul Pamfil, cu odăjdiile, crucea şi cartea (a-ha: or să ne pună să săpăm groapa, întîi or să ne execute pe noi patru, bunicul are să ne prohodească apoi, are să vină şi el înăuntru, cu tot cu odăjdii şi carte şi cruce).

Nici atunci când auzisem, afară, motor greu, de camion; apoi hîrjîit de lemn pe lemn, paşi încizmaţi descărcînd, ducînd ceva greu, prin zăpadă. Nici cînd intrase ofiţerul, apoi civilii cu paltoane negre, cu serviete negre, iar Elisav:

- Sentinţa? Nu vă mai osteniţi, cunoaştem poezia:

„în numele poporului şi al clasei muncitoare...”.

Ovilii se simţiseră ofensaţi. Apoi unul dintre paltoanele negre scosese din servieta neagră nişte hîrtii - de pe una citise iute-iute ceva din care prinsesem doar stropi: accident organele noastre cercetează comandamentul sovietic accident regretabil măsuri aspre împotriva - iar cînd terminase, îi întinsese, uşurat, tatei, alte hîrtii:

- Aveţi, aici, tovarăşu, certificatul de deces, autorizaţia de înhumare, tovarăşu... Aveţi permisiunea, tovarăşu, să faceţi... în fine, ceremonia religioasă, cum îi spuneţi voi, tovarăşu, dar numai în cadru restrîns, de familie...

Atunci. Abia atunci. Atunci simţisem.

Şi mă auzisem urlînd.

Urlînd, mă răsucisem spre frate-meu şi fusese de parcă m-as fi privit într-o oglindă. Urlam ca urletul, eram numai gură colţată şi păr zbîrîit pe greabăn, stăpînul şi reazemul se

zmulsese de-aici şi plecase dincolo, unde nu se mai află întoarcere, aşa că ne întorceam noi, îmbrăţişaţi şi urlînd, cu capetele frînte pe spate, precum cîinii alungaţi de moartea stăpînului înapoi, în lupie.

PARTEA A DOUA

1.

- Nici o mişcare, nici un sămn!

Nu directorul Dumitrescu, nu politicul Marina, nu vreunul dintre gardieni, nici măcar sergentul Georgescu.

Ci şeful camerei, deţinutul Ţurcanu, cel care-mi dăduse patul de lîngă al lui - de unde urma să am vedere frumoasă, ca dintr-o lojă de orchestră.

După clipele de paralizie, apoi de fugă, îndărăt, în pîntecele mamei noastre a tuturor, iată-mă în acelaşi loc: în loja de orchestră. De aici, într-adevăr, am vedere frumoasă.

De aici, într-adevăr, aud, văd, chiar simt, prin pat, tremurul lui Cornel Pop, însă nu pricep mare lucru şi mă consolez cu nepriceperea, mă complac în ea, privind de cît mai departe, rămînînd cît mai în loja de orchestră.

De ce zbiară deţinutul Ţurcanu? - aşa, zbiară. De ce deţinutul Eugen Ţurcan (şapte ani, pentru nedenunţare)

dă asemenea ordine şi astfel, altor, celorlalţi deţinuţi?

- aşa, dă. De ce deţinuţii execută fără crîcnire ordinul altui deţinut, fie el şi şef de cameră? - aşa, execută, nu discută. La urma urmei, ce se petrece aici, în Camera 4

Spital? - se petrece; aici.

Dacă stai şi te gîndesti: nimic deosebit; dacă stai si te gîndeşti, din cauza oboselii, a genunchilor bolnavi,.

impresia că s-ar întîmpla ceva insolit. Genunchii şi lipsa mea de experienţă într-ale puşcăriei, aşa o fi obiceiul in puşcărie: la ordinul şefului de cameră, toţi deţinuţii încremenesc acolo unde i-a prins ordinul, iar Pop Cornel iremură. Aşa o fi puşcăria, iar Mihai Şaptefraţi - cu cinci zile şi mai proaspăt decît mine, habar n-are de legile ei, de aceea se miră:

- Dar matale cine eşti, de te răţoieşti la noi ca un

Moş Teacă? Ce grad ai, că nu-ţi văd epole...

Mihai nu apucă să sfîrşească; o parte din cel încremeniţi se năpusteasc concentric şi parcă schelălăind, în haită, ţinînd cozile băţ - nu cozile lor, beţele beţe, ciomegele - spre

mijlocul priciului lung, dinspre unde a cuvîntat Şaptefraţi. Observaţie: au năvălit, cu cozile lor de lemn numai după ce Ţurcanu le-a făcut sămn, ridicînd o mînă. Aşa o fi legea puşcăriei.

Tropote, gîfîituri, lovituri, gemete - ale lui Mihai să fie? aşa să fie puşcăria? Poate' că da, poate că nu, in ambele cazuri, ambii genunchi ai mei sînt de vină. Ei poartă vina mai ales a liniştei instalată, după, ca un bloc de apă de dimensiunile Camerei 4 Spital, coborît, instalat adineauri. Liniştea, această linişte alături, terorizată paşnic nu poate fi decît produsul genunchilor infectaţi ţi pulsatili - să-l chem pe Decan, să le facă ceva, mai am în sarsana trei sferturi de sulfamidă, să mi-o presare pe genunchi; măcar o cană de apă să-mi dea. Măcar două căni întregi...

Linişte de apă, de genunchi putrezind, cu bule, -o asemenea linişte nu poate emana, în bule, decît un glas ca al lui David Ştefănescu din Ploieşti - ofensat, indignat în buna-i creştere; şi ultracorect gramatical:

- Dar ce însemnă aceasta, domnilor?

Chiar aşa: ce însemnă aceasta, domnilor?, asta depăşeşte limitele buneicuviinţe, asta nu se face - deşi, domnilor, pe mine, acum, mă interesează, domnilor, doar genunchii mei şi numai ei, dom...

- Ci, măi? Ci-nsemnează, a-ceas-ta? Domnilor ?

Ţ-arăt eu ci-nsemnează aceasta, banditule!

Genunchii, genunchii, altfel de ce şi-ar bate joc de hipercorectitudinea uşor prăfuită însă odihnitoare (mai sînt oameni care şi-au păstrat bunacuviinţă în vorbire în gesturi) a lui Ştef? Genunchii, genunchii, altfel cum, de unde, de ce: „banditule!", aruncat de un deţinut altui deţinut?

- Pi el, măi! !, zbiară Ţurcanu.

Pi el, ce? De ce, pi el? Ah, şi nu mai am loc de întrebări, nu mă interesează, nu vreau să mă intereseze

- dar nu pot să vreau pînă la capăt: mă aflu în loja de orchestră şi trebuie-trebuie-trebuie să asist, părţicipînd:

Acolo, pe scenă, un grup de actori îl „bat" pe actorul

Ştefănescu. Joacă destul de bine, cu toţii. Chiar bine.

Foarte buni băieţii din echipa de zgomote: sincronizează aproape perfect sunetul loviturilor cu gesturile actorilor.

Excelenţi şi cei de la machiaj: nici n-am băgat de seamă cînd l-au mînjit cu vopsea roşie pe actorul Ştefănescu-Ploieşti...

- ' Pi ei, măi!, răcneşte Ţurcanu din mijlocul scenei.

Pi ei, cine? O să vedem, o să văd, răbdare.

Scena s-a umplut, toţi actorii sunt buni, foa' foarte buni: ai zice că joacă mai adevărat decît adevărul. Nu ştiu - încă nu - cine este regizorul, însă trebuie să recunosc, să recunoaştem cu toţii că, de la protagonistul

Ţurcanu, pînă la ultimul accesorist: o trupă de aproape profesionişti.

- Bati-n uşă, Cori!

Ţurcanu - magistral! Nu-l văd, cred că-i undeva pe jos, pe ciment, covîrsit, acoperit de trupuri, însă glasul... Glasul i-a ieşit mai mult decît perfect: de parcă, într-adevăr, ar fi fost doborît la pămînt de adversari, de parcă, el, ar fi fost năpădit de haită, a strigat la Cori cu gîtlejul lui Ţurcanu.

Bun şi Cori; deşi cam ţeapăn, atunci cînd bate în uşă cu amîndoi pumnii; în schimb, ochii întorşi spre interiorul camerei, joacă veridic groaza; buni şi actorii care-i interpretează pe gardieni (îi ajută şi costumeleuniforme); bun şi cel care-l joacă pe director - dealfel, în" scena care urmează, Dumitrescu preia conducerea.

Acum, „taberele" se disting cu uşurinţă: cei care joacă pe gardieni poartă uniforme de gardieni şi lovesc credibil cu bîte credibile; cei loviţi gem, strigă destul de credibil, deşi, după gustul meu, cîţiva exagerează, urlă mai tare decît suportă acustica sălii. Excelenţi, în continuare, „zgomotiştii": imită perfect, nu doar efectele sonore ale loviturilor, dar şi efectele efectelor: pîrîitul oaselor rupte. Cît despre accesorişti, machiori au de lucru pînă peste cap şi consumă o cantitate impresionantă de vopsea roşie, în acelaşi timp, cu nu ştiu ce confecţionează cucuie, răni mai închise, răni mai deschise, adevărate spărturi, apoi dinţi rupţi şi alte efecte, au de lucru cu nu ştiu ce alte produse, cred că amoniac, pentru a da senzaţia olfactivă de urină şi probabil oţet cu zahăr, pentru ca vopseaua roşie să miroasă a sînge, apoi cu nu ştiu ce fabrică odoarea grea şi ascuţită, a fecalelor...

Actorul Dumitrecu ocupă scena: el (adevărat, la indicaţiile lui Ţurcanu, adunat de pe jos, oarecum sifonat si şehiopătînd uşor) decide care anume dintre „ceilalţi”

trebuie să treacă în culise şi să urle de acolo, din coridor, cit mai veridic. Dar scade, pînă la a deveni de-a dreptul fals, în final (după ce actorii din culise fuseseră aruncaţi înapoi, în arenă - ba nu: scenă), cînd declară:

- Să mai faceţi scandal în celulă!

Penibil. Ar merita din plin fluierăturile galeriei - chiar ale lojelor de orchestră. Şi, în caschetă, şi pe epoleţi ar merita nişte ouă. Clocite. A înţeles că a scrîiopălat-o,, desigur, se teme de reacţia publicului - aşa că o şterge din scenă, uşa se închide la loc pe călcîiele lui.

Uşa: nu are vizor, „ochi de bou”; ci un fel de vizetă.

Dar nu plină, din lemn ori fier, ci un fel de ferestruică, cu un ochi de sticlă. A, nu, nu sticlă transparentă: a fost opacizată cu vopsea albă, din partea cealaltă, însă albul a fost zgîriat pe alocuri şi acele alocuri se luminează, se întunecă - desigur, prin acele zgîrieturi urmăreşte desfăşurarea piesei, Regizorul.

Şi de ce n-o fi căzînd odată cortina? - mă cam dor urechile de răcnete, genunchii sînt, în continuare, ciocăniţi de Metronom, ar fi timpul să ne ridicăm şi să părăsim sala şi să ne ducem la casele noastre. Dar, mai înainte, ar trebui să se ridice actorii, să salute publicul si să plece spre cabinele lor.

Dar ei, nu: unii rămîn neclintiţi, pe jos; alţii îşi mişcă un braţ, un picior, capul; în fine, cîţiva se tîrăsc pe ciment, nici unul nu se ridică pe picioare: înseamnă că nu s-a terminat, înseamnă că spectacolul continuă,.

domnilor şi doamnelor, doamnelor şi domnilor! Eu l-aş fi oprit aici, însă eu sînt simplu spectator. Autorul, mat întîi, apoi regizorul (el trebuie să fie îndărătul geamului din uşă, iţindu-se prin zgîrieturi) - ei ştiu, ştiu ei mai bine cînd începe, cînd sfîrşeşte spectacolul.

M-aş cam ridica şi m-aş cam duce: nu simt deloc, dar deloc nevoia să mă katharsisez; în acest moment, nu eu, întreg, doar genunchii mei ar avea oarecare nevoie de purificare, curăţire - însă nu aşa. Dar nu: Regizorul, după indicaţiile Autorului, ne supraveghează şl pe noi, spectatorii, rnai ales pe cei din lojile de orchestră

- vom fi avînd şi noi rolurile noastre. In-te-re-sant,

Deci, nu mă pot ridica, pleca. Deci. Fie:

- Ei, las' că... Ei, las' că... Ei, las' că... - discul cu glasul lui Ţurcanu e uzat, acul ia brazda de la capăt si încă şi încă, pînă cînd Ţurcanu îşi găseşte, pe jos, şapca

- de cum şi-o pune pe cap, îşi regăseşte şi darul vorbirii: Aşa, măi? Săriţi la bătaie, bandiţilor? La bălai'?

La mini, măi? Ei, las' că v-arăt eu vouă - tu, măi, aista! Vin-aici! Tu, tu! Vină-ncoace!

Nu văd cine-i aista. Aud, lovituri, lovituri, lovituri,

- Distul! Sus cu el! Şi-acu' pleacă-te-n faţă, banditule! Ci, nu vrei? Mai ai puterea să nu vrei? - Oprea, ia tragi-i mfeule la spati şi pune-mi-l în poziţie.'

Nu ştiu cine-i Oprea, Nu ştiu ce-i Poziţia. Aud, simt cum se cutremură celula, închisoarea: de lovitură? De horcăitură de moarte? Al cui horcăitul, nu cumva al meu, din cauza genunchilor?

- Distul! Sub prici cu el! Ia, măi, istalant, care faci pe... Cum, măi, tu pretinzi că ştii box, măi putrigai? Ian vină, să-ţi dau eu box! *Pleacăte-n faţă, boxefule, să-ţi arat eu unde trebuie să dai... Aici! Şi-aici t

Şi dincoaci!... Şi-acum, sub prici cu el! Istalant î

'Că-te-n faţă! Su' prici! Ista ! 'Faţă. Prici. îs'.

Genunchii. Genunchii tac atunci cînd Ţurcanu vine, se apropie. Se apropie, nu acolo, în genunchii mei, ci aici, în Camera 4 Spital.

Ba nu: tot în genunchi - altfel, m-ar vedea. Şiatunci, ista, faţă. Dar nu mă vede. Dacă mai vede. Genunchii nu-mi sînt atît de genunchi, încît să nu bag de seamă că Ţurcanu are ochii tulburi.

Asudat, gîfîind, se trînteşte pe patul lui. La jumătate de metru de mine; cu picioarele spre capul meu.

S-a lăsat pe spate, cu mîna dreaptă sub ceafă, privind şi nevâzînd tavanul.

Dincolo de el, departe, departe, geme cineva; după un fel de mamă; la rnine ajunge geamătul mamă-mamă îngemănat cu miros iute, de sudoare de cal: Megieşul.

Şi mamă-mamă şi calul şi bocancii lui Ţurcanu sînt aici,

Şi saltul din pat, pe nevestite şi glasul:

- Pop Cornel! Vin-aici, aici! şi arată, în jos. Ia spune: Cini mi-o sărit în spinare, primul?

Cornel se apropie pieziş, cu un umăr înainte, cu ochii albi, cu centura cu cataramă groasă, într-o mînă tremurînd în valuri. Vine încoace, înaintînd în diagonală piftiindă, de cîine uşernic, tremurînd pe diagonală şi resemnat în tremur - dacă aş avea timp şi genunchi, aş izbucni în rîs de mutra lui de Haplea tragic, de cipiîica lui pleoştit-sculată, de falca atîrnînd şi ea pe diagonală:

- E-e-e-e... - Cornel behăie stins şi tremură sonor.

- Ci, măi?, se mînie Ţurcanu. Di ci mint'?

- Dom' Ţurcanu, dăţi-mi voie să...

- Tu di ci vorbeşti ni-ntrebat, măi? N-ai învăţat lecţia? Pop Cornel, cu tini vorbesc, răspunde: Cini mi-o sărit în spinare, primul?

- E-e-e-e... - îi dă înainte Cornel, însă un ciolănos cu pulover roşu îl întrerupe:

- Minte, dom' Ţurcanu, îl demasc! Pînă şi-acum minte, nu s-a...

- E-e-e..; Eu! - reuşeşte Cornel să o scoată la capăt, însă din cap neagă.

- Di ci mint', banditule, că tu? Tu erai în faţa mea atunci, cînd..,

- Minte-minte-minte, îl demasc pe Pop Cornel, îl demasc, demasc! - puloverul roşu a luat poziţie de drepţi în faţa lui Ţurcanu şi zbiară: Minte, dom' Ţurcanu, minte dom' Ţurcanu, 'l demasc, demasc, nu s-a reeducat, nu s-a...

. - E-e-e... - Pop Cornel a luat-o de la cap, gospodăreşte, ardeleneşte.

- Ai auzit, Pop Cornel? Puşcaşu te-a dimascat?

încă n-ai lipadat tot putrigaiul! Chiar şi acum minţi!

îl văd bine pa Cornel. Nu mai tremură, ci se zgîlţîie în valurile largi. Şi, val cu val, îşi trage peste cap cămaşa. Sub cămaşă are altă cămaşă, dungată, de la roşu aprins la negru-vînăt.

- Ci faci, măi? Ţi-am dat eu ordin? 'Bracă-te la loc!

Val cu val, Cornel astupă dungile cu nedungile. în continuarea mişcării, îşi lasă pantalonii să cadă în vine.

Nu are chiloţi, izmene. Nu are - sau nu văd eu bine? Ba văd: cel căruia spinarea i-i zebră, nu are fese, buci., Ci inverse, scobituri. Nu se poate - ba se poate:

nu are, uite-aşa. O fi avind numai negativele, cochiliile, concavităţile în care ar urma să-i fie turnate, în carne»

convexităţile reglementare. Nu are de loc, i le-or fi sfîşiat cîinii, am văzut eu, în copilărie, cum cîinele vecinului din stingă ţinea în gură buca vecinei din dreapta. Sau poate urşii. Sau poate ruşii.

- Distul, ţi-am spus! 'Bracă-te! Pantalonii, măi!

Cornel se supune, tremurînd, acum ceva mai mărunt, ai zice de bucurie, de uşurare. Ţurcanu aşteaptă, răbdător - apoi:

- Pop Cornel, dacă nu-mi spui cini mi-o sărit în spinare...

- Eu, domnule! vine un glas din altă parte. Eu ţi-am sărit... - glasul mi-e cunoscut, e al lui Gabi Damaschin.

De ce, Gabi? Cum, Damaschin? De ce, sărit şi unde

- a, în spinare, ştiu ce-i o spinare, dar nu ştiu. Nu vreau să ştiu, nu vreau întrebări, vreau să nu mă mai doară genunchii.

Pauză. Grea, terifiantă.

- Tu, măi, rosteşte, în sfîrşit, Ţurcanu şi nu e mirare, ci reproş îndurerat. Şi-ai tăcut pîn-acuma, ai lăsat să fie altul bănuit, pedepsit - ci culoare politică ai tu, măi?

Dinspre Damaschin aud ceva care se termină în „ist”,, apoi plescăitul unei palme; nu ples-, ci pleoscăitul.

- Măi, pu-tri-gai! Ban-ditule! Ia, pi masă, la pelea goală!

Vânzoleală, nu înţeleg ce se face. Şi Damaschin e moîdoveanu şi el zice pi, di, în loc de pe, de, însă nu:

pele, ca Ţurcanu. Pele-nepele, în cîteva secunde, e la piele.

Cel mai agitat: Puşcaşu, pulover-roşu; cel mai efi-

, cace: Cori Gherman, elegantul; cel mai încurcăreţ: Pop

Cornel pe care Oprea îl tot îmbrînceşte, într-o parte, în alta, de parcă ar vrea să-i ia locul; îi ia locul.

Damaschin: îngrozitor de slab - pelea gălbuie, zgrunţuroasă, înveleşte o şiră a spinării în fierăstrău si omoplaţii împungînd ca nişte cioturi de aripi.

Iar acum nu-l mai văd: l-au întins pe masă, pe burtă, după ce l-au legat la gură cu un fel de prosop.

O bîtă se înălţă, coboară. A doua oară nu se mai ridică: Oprea l-a îmbrîncit pe Cornel, i-a luat locul.

- Oprea! urlă Ţurcanu. Ţi-am dat eu ordin? Nu ţi-am dat - vin-aici, Cornel, vină, măi băiete... - îi vorbeşte cu dulceaţă, cu tandreţe, acum îl mîngîie pe cap, strîmbîndu-i cipilica. Aşa, Cornel, aşa, dar nu cu bîta. Cu centironul, Cornel. Ia, măi!, ridică iar glasul.

Di ţărănişti se ocupă lejionarii - în virtutea pactelor încheiate, he-he-he!, ha-ha-ha! -- nu pricep veselia, dar nu contează, Ţurcanu ordonă: Arrrdi-l, Pop Cornel, pi ţărănist!

Centironul urcă pe dată, sueră lat, plescăie pe ceea ce nu văd. O bănuială de geamăt, stins în. prosop. Cureaua se înalţă iar, cade, urcă, loveşte, din ce în ce mai repede, din ce în ce mai cu sete.

- Corneeee'! urlă careva. Ce faci, de ce..?

Stop-cadru. încremenesc şi ei, acolo; şi eu dincoace de genunchii care nu mă mai protejează.

- Cini-a răcnit? Mâi, tu, care-i strigat: aici, fugamarş!

Cum aşa: fuga-marş? Înseamnă că Şaptefraţi avusese dreptate să-l întrebe pe Ţurcanu ce grad are? Şi dacă are grad, ce-o fi căutînd în celulă? Şi dacă o fi plutonier, însemnă că blondul foarte înalt care se apropie este sergent? Soldat ?

Peste creştetele celorlalţi capul blondului se legănă în S culcat: şchiopătează.

- Cum ti cheamă pi tini, măi... cocostîrcule?

Chicote, rîsete acolo, în jurul mesei. Undeva, la capul meu, behăie o capră cunoscută: Bălan.

- Voluntaru Cristian... - capul s-a oprit, nu-i văd trăsăturile, lumina îl bate din spate.

- Ci culoare politică ai tu, măi... vo lin tir?

- Legionar! -acum îi văd ochii: albaştri; sau verzi.

- Le-jio-nar! Ca lejionar ai strigat la camaradutău, Pop? Să-i transmiţi, din partea lui Sima, să nu care cumva să rupă pactul cu ţărăniştii? Ori di milă - di cini ţi-i milă: de lejionarul Pop, ori di ţărănistul Damaschin? !

Şapca lui Ţurcanu nu aşteaptă răspuns, se scutură violent, scurt. Rezultat sonor: horcăit de moarte, capul blondului se îneacă, scufundat.

- Ia, măi! Azi, de lejionari, să se îndeaproape ocupe sionistii - Steiner!

- Să trăiţi, dom' Ţurcanu! - unul cu urechi transparente.

- Ia adu-i tu aminti lejionarului Voluntaru cum te-a - spânzurat de limbă, la Abator!

Care limbă? Care Abator? Am auzit eu ceva, din timpul rebeliunii, dar legionarii neagă că ar fi fost amestecaţi şi de-ai lor şi chiar dacă ar fi fost cum auzisem, ce să caute Steiner şi Voluntaru la Abator, par a fi cam de vîrsta mea, atunci ar fi avut şapte-opt-nouă ani. Apoi

Steiner vorbeşte, cu limba agăţată în cîrlige - nu pricep. Multe nu pricep, adică nimic. Şi nici nu văd ce se petrece dincolo de masă, dincolo de bîta lui Steiner si dincolo de centironul lui Cornel - ce legătură, ce pact poate fi între Pop şi Damaschin?

Şapca lui Ţurcanu face navetă scurtă, harnică, între grupul din jurul lui Damaschin şi cel de dincolo de masă, din jurul lui Voluntaru. Durează, durează, durează...

- Distul cu ţărănistul! Sus, măi manistule! Oprea !

Acum ţărănistul ia ciomagul! Lejionarul - la pelea goală, pi masă!

Damaschin este ridicat. Puşcaşu îl plantează pe picioare ca pe un par. Gabriel Damaschin are spatele, fesele, partea dindărăt a coapselor însîngerate, dungate.

Şi tremură. Tremură atît de tare, încît bîta pe care i-a întins-o Oprea îi scapă mereu pe ciment sunînd aproape metalic, aproape argintiu.

Puşcaşu începe să-l lovească pe Damaschin cu o bîta

(alta) în cap, în cap, în cap, silirîdu-l să se aplece, să recupereze bîta. căzută.

Voluntaru, jupuit de haine, legat la gură cu prosopul, este întins pe masă, în locul lui Damaschin.

- Ia, măi, ţaranistule! Ia rrrupi-i lejionarului pactul! Rupi-i-l, fuguţa, că di nu...

Chicote. Ţurcanu se roteşte, înfiorat, ca pentru a culege aplauze. Ciomagul din mîna lui Damaschin tremură fără contenire.

- N-auz', ţaranistule? Croieste-l pe lejionar!

- N-n-n... Nu.

Stupoare. Rumoare. Mişcare de mase - în jurul mesei. Lesele se întind, gata să plesnească.

Ţurcanu îşi pune mîinile în solduri:

- Cum: nu, măi găină murată? Iţi ordon eu: arrrdi-l pe lejionar!

- Nu. '

Cum, nu? Măi găină murata? Arrrdi-l, că di nu.

Hotârît: genunchii, numai genunchii...

- Cum aşa, Damaschine: nu eşti de acord cu noi, că Maniu a încheiat cu lejionarii pacte împotriva naturii? - Ţurcanu pare întristat de atîta ignoranţă. Nu-i nimica, ai să fii, dacă nu rnîine mai pe seară, atunci poimîne, cam pe la ora asta - ia să schimbe locurile!

Din două mişcări, Voluntaru este pus pe picioare, cu o bîta în mînă (prosopul, în continuare, la gură); Damaschin pe burtă, pe masă. Am impresia că Gabriel s-a azvîrlit singur, ca de pe mal într-un rîu limpede, răcoritor, pe o zi de iulie.

Bîta din mînă lui Voluntaru nu tremură. Adevărat, se înalţă, încetişor, în sacade, erectilă - îmi vine să chicotesc, însă veselia îmi moare: de tăcere: iarăşi pauză

- cumplită, ca toate pauzele instalate prin voinţa domnnului Ţurcanu. în sfîrşit:

- Ia arată-i tu, lejionarule, cum trebuia să te croiască el, ţărănistul - dă-i!

Bîta şovăie o clipă, aproape de culme; coboară. Şi nu mai urcă.

- Cum, măi, tu crezi că...

După cum a pornit, ar fi trebuit să-i explice lui Voluntaru (sau lui Damaschin) că se înşeală amarnic atunci cînd crede - ceea ce o fi crezînd, n-are importanţă..

însă, fulgerător, cu o mişcare de şarpe, unduită si precisă, Ţurcanu îl apucă pe Voluntaru de cap cu amîndouă mîinile, i-l apasă violent în jos, de unde îi vine în întîmpinare cu genunchiul.

Trosneşte ceva, poate doar zgîrciul nasului, poate capul întreg, coaja oului, încă o dată. Şi încă una- Ţurcanu alternează genunchii, însă Voluntaru are un singur cap. Dumnezeu ştie de ce nu se apără, de ce nu se opune - măcar să se lase în jos, ar scăpa... El însă, cu mîinile întinse m lături, ca nu cumva să-l stingherească, contrarieze pe'Ţurcanu în mişcări, pare că singur vine în calea genunchiului.

Ultima lovitură, de astă dată în coşul pieptului. Blondul icneşte, îndepărtat şi se scufundă.

- Sus cu el! Ia să-i tragem noi o plimbarică!

Cei de-acolo se aşează numai decît pe două rînduri faţă-n faţă, în prelungirea mesei. Cu o lovitură de picior,

Ţurcanu îl trimite pe Voluntaru între bîte. Intre garduri de bîte.

Uliţa Verde a lui Dostoievski, e-he, a rămas în urmă si nu doar cu un secol. Plimbarică noastră nu se face, ca pe timpuri - şi la ei, în Rusia - cu nuiele, or vergi;

ci ca la noi, acuma: cu bîte, catarame grele de centuri

- şi nu pe spinare, ca la ei, ci ca la noi, în cap, în cap, în cap. Bîtele sună sec în tigvă, ceva mai sec atunci cînd se ciocnesc între ele. Elegantul Cori Gherman aşteaptă la cealălalt capăt: cu lovituri rapide de ciomag îl răsuceşte pe venit, îl trimite înapoi. Voluntaru nu mai înalţă braţele, nu se' mai apără; Dar înaintează - încolo, încoace. Pe picioare, Ţurcanu îl întîmpină cu genunchiul în coşul pieptului: lovitura frînge trupul, frînge ritmul. Dar tot Ţurcanu îl pune la loc - şi ritmul şi pe

Voluntaru: parcă fără nici un efort îl verticalizează şi îi face vînt iarăşi între fălcile bîtelor.

Plimbarică durează, durează plimbarică; a intrat în obişnuinţă, în capătul cu Gherman, Voluntaru se roteşte cuminte şi din bucăţi; în capătul cu Ţurcanu, îşi primeşte genunchiul şi îngenuncherea - desigur, se lasă odihnit în timpul ridicării - apoi, cu forţe noi, porneşte iar la drum. Sunetele au devenit mai împîslite - capul sau bîtele? înţeleg : Cristian Voluntaru are şi un cap de plimbarică, cel pe care îl poartă acum, aşa va fi avut, in libertate, un costum, o pălărie, o pereche de mănuşi - numai de plimbare. E bun la casa omului un cap de plimbarică: n-au decît să te tot lovească în el, nu suferă decît umerii de loviturile deviate sau pur şi simplu rău ţintite. Dacă aş fi avut şi eu o pereche de picioare de plimbarică atunci cînd Csâky a tras cu pistolul-mitralieră...

- Dom' Ţorcanoooo!<- Şi-a tăiat vineleeee! Cu dinţii, vineleee!

A ţipat cineva în falset; cineva aflat la capul meu

- n.u-l văd.

. învălmăşeală, galop încoace. Dincolo de masă, goi, însîngeraţi, stingheri: Damaschin şi Voluntaru. Acum bag de seamă cît de nepotriviţi sînt: unul mare, blond, celălalt mărunţel,.negricel - cum să se bată între ei?

Nu între ei: pe rînd, unul pe altul.

Se petrece nu ştiu ce foarte aproape de capul meu

- nu văd, nu mă răsucesc, nu vreau să mă mişc. In fine,

Ţurcanu:

- Şi-asa, banditule, ai vrut să mori! Să scapi - ei, nu, criminalule, de murit mori cînd vreau eu! - pînă acum a vorbit încetişor, după măsura lui, acum zbiară, se întoarce la măsură: Să afle toţi: aici, nimeni nu se sinucide! S-a-nţeles? Aici, nimeni nu-şi ia singur viaţa, no-no-no! - nu-l văd, însă bag mîna-n foc:

ci aţină din degetul arătător, în dreapta, în stînga. Cît despre martiri... - Ţurcanu rîde în hohote, rîd, pe loc, cei din jurul lui. Aici nu se fabrică mar-tiri, băiţasi!

Aici se fabrică ouă pătrate, mai exact: cubice ! Pansaţi-l pi căcîcea ista şi puneţi-l lîngă Bogdanovici, să aibe de la cine-nvaţa lecţia...

Ouă cubice, martiri, Bogdanovici, lecţia - nu ştiu, ştiu că cineva este luat de pe la mijlocul.priciului lung de la capul meu şi transportat pe priciul scurt pornind din dreaptă uşii, încolo.

- Gata!, bate Ţurcanu din palme. La locurile voastre! Treceţi şi voi doi, măi! Cu tini, care mi-ai sărit în spinare, mai stau eu de vorbă... Să iasă şi cei de sub prici!

Mişcare. Gemete. Lovituri de bîtă.

Ţurcanu vine şi se trînteste lîngă mine, pe patul lui. Gîfîie cumplit, sudoare de cal, urzicătoare, însă nu rămîne întins decît preţ de trei oftaturi pline: sare din pat printr-o mişcare de „delfin” (e bun gimnast, rădăuţeanul) şi, după ce bate din palme, cerînd linişte, anunţă:

- Vă aşezaţi pe prici în şah: unul la părete, unul la margine, unul la părete... şi aşa mai departe. Oprea,

Puşcasu, Steiner, Voinescu: ia arataţi-le cum se joacă şah pi la noi...

Cei numiţi arată: cu picioarele, cu pumnii, cu bîtele, cu centiroanele; trăgînd, împingînd, înbrîncind - lovind, lovind, lovind.

- Cei de la părete: spinarea la o palmă distanţă!

Nu te rezemi, nu te-atingi de el şi nu te gheboşezi!

Careva se năpusteşte cu pumnii asupra cuiva:

- N-ai auzit, bă banditule, ce-a ordonat dom' Ţurcacnu?

Pare a fi Bălan. Este - dar ce caută Bălan printre ei? Dar Bălan a venit cu noi, cei douăzeci şi trei, de jos, de la subsol, cînd a învăţat să: banditule? Ţurcanu, în primul moment furios că fusese întrerupt din lecţie, acum se destinde: cu braţele încrucişate, cu capul uşor aplecat pe un umăr, priveşte cum Bălan îi cară unui pirpiriu pumni, picioare, bîte - în cele din urmă se slujeşte de unghii, îl zgîrie pe pripiriu. Apoi:

- Brava, măi ista nou! Tu treci la noi, dincoace - Cori, îl iei tu-n primire, de iniţiere... -bate iar din palme: Repet : cei de la părete - la o palmă distanţă;

cei de la margine, cu călcîiele la dunga priciului alinierea î

Şi-acum atenţie: toată lumea pune mîinile pe coapse, vîrful degetului mijlociu la marginea superioară a rotulei...

- Dar cei lipsiţi de deget mijlociu?

Glasul lui Fuhrmann. Acum îl chiar văd: vis-â-vis de uşă, la mijlocul priciului lung. însîngerat, cu obrazul asimetrizat, întinde o mînă spre stingă lui, arătînd o tunică ofiţerească, ponosită, pătată, fără epoleţi, cu nasturii zmuîsi cu tot cu stofă.

- Ci, măi? - Ţurcanu se îndreaptă, furios, într-acolo.

- Vi-l prezint pe locotenentul. de cavalerie Brumă, invalid de război, spune Fuhrmann. Lui îi lipseşte degetul mijlociu de la mîna dreaptă, în special, în general lipsindu-i mîna dreaptă.

Ţurcanu pare încurcat. Dar numai pentru o clipă:

se descurcă, pe loc, fulgerîndu-i lui Fuhrmann o palmă cumplită, de-a lui: cu degetele răschirate. O alta, militarului:

- Un” ţ-ai pierdut mîna, criminal de război? Pi pămînt sovietic? La Stalingard?

Brumă (are un început de chelie) clatină din cap, dar nu răspunde numaidecît; cînd deschide gura, Fuhrmann i-o ia înainte:

- Pe cel mai sovietic subpămînt: la Lubianka.

Aşa că Brumă scapă. Fuhrmann are parte de o tăvăleală îndelungă, jos, pe ciment, la picioarele priciului.

După care Ţurcanu continuă - e obişnuit cu parantezele:

- Alinierea, cum v-am spus! Cam aşa... Aproape aşa... Şi-acum, privirea: privirea lipită de vîrful bocancilor...'

- Cine n-are bocanci personali, privirea la bocancii domnului Ţurcanu - de acolo ne vine lumina.

Tot Fuhrmann. De ce naiba nu tace? Uite, se năpustesc spre el toţi, dar toţi cei cu bîte. însă, minune: Ţurcanu îi opreşte, pocnind din palme:

- Măi-ăăă, tu, aista care de cînd ai venit aici, mă provoci în permanenţă, tu vrei să vezi iar lumina bocancilor mei? Ai s-o vezi, te luminez eu, sionistule! Pănatunci, am spus: nu mai mişcă nimeni! Nu mişti, nu vorbeşti, nu faci sărrîne! Cori şi Cornel: supravegheaţi !

- Şi eu, dom'...?

- Ce ş' tu, măi? Ci vrai?

Bălan, în poziţie de drepţi, nu-şi găseşte cuvintele şi bate din pleoape, Îl ajută acelaşi Fuhrmann:

- Şi el, dom1, săracu, de cînd aşteaptă ocazia să dea dovadă, vă asigur că o visa încă dinainte de a fi arestat, vi-l recomand căldu...

Mînuitorii de bîte iar se reped, Ţurcanu iar îi opreşte:

i se adresează lui Bălan:

- Ai auzit, măi, ce-a spus dişteptu ista di sionist care face pe circarul: că te recomandă! - Ţurcanu e amuzat. Eşti şi tu... mai scurt pi la puţî? Eşti şi tu de-al lui? Cum ti chiamă?

- Bălan Constantin, să trăiţi!

- Bini, Bălani...

- „Să trăiţi, tovarăşe căpitan", aşa se zice - tot Fuhrmann.

- Să trăiţi, tovarăşe capi...'

însă Bălan nu mai isprăveşte: palma lui Ţuracnu nu 1-a dărîmat.

- Măi-ăăă, tu, aista... -• acum se apropie de Fuhrmann. Măi sionist lejionar, tu vrei să-ţi dai duhul? în minuta asta?

- Nu vreau, tovarăşe căpitan! - Fuhrmann a sărit în picioare (mai exact: într-un picior), pe prici, schiţînd un salut militar. Ca să devin martir? Iu, marter?

- aşa sî triiesc iu... Aici nu se fabrică martiri - v-am citat din memorie...

Ţurcanu îşi prinde în pumn bărbia proeminentă ca pe o barbă, o trage, o smulge.

Pauză.

Fuhrmann începe să tremure. Probabil asta a şi urmărit Ţurcanu, aşa că, mulţumit de efect, se răsuceşte iar spre Bălan:

- Ci spuneai tu, măi? Ci culoare politică?

- Eu, dom'? Nici una, să trăiţi, eu, ştiţi... Eu am fost arestat, aşa, dintr-o... Eu n-am nimica, a fost o greşeală cu mi...

- Gurrra!, zbiară Ţurcanu si, simultan, îi împuşcă o palmă. Cum aşa, greşeală? Adică digeaba? Adică eşti ne-vi-no-vat?

Nu-l loveşte, dar simt, Bălan ar fi preferat o scatoalcă decît o asemenea întrebare, fără lovitură.

- Nu-nu-nu... Ba-ba-ba da, eu... - Bălan, într-o poziţie de drepţi flamboiantă, e speriat de moarte. Da, să trăiţi, sunt vinovat! Foarte vinovat de... de multe, recunosc cinstit şi nu vreau să mai... Eu cu dumneavoastră, totdeauna, pe viaţă, eu vreau să fiu cum ziceţi...

Ţurcanu îl priveşte îndelung, cu mîinile în şolduri.

Apoi:

- Bini, Bălani. O să videm noi dacă eşti sincer ori ti prifaci. Păn-atunci, bine-ai venit printre noi!

Zîmbind larg, cu un gest teatral, îi întinde mîna. E

limpede: o face, stiindu-se privit. Numai că Bălan nu înţelege: partea de sus a trupului dă să se ferească de mîna-pumn, cea de jos, cu picioarele rămîne lipită de de ciment. Ciolănosul cu pulover roşu îi arde un pumn în spinare:

- Tu nu vezi, bă, că dom' Ţurcanu-ţi întinde mîna lui?

Unde o fi fost student studentul Puscasu? Probabil la Politehnică, numai un inginer poate spune că X întinde mîna lui...

Bălan se precipită. Apucă mîna lui Ţurcanu cu amîndouă mîinile şi o trage spre buze.

Ca muşcat de şarpe, Ţurcanu şi-o retrage, iar în secunda următoare, cu cealaltă, cu degetele răşchirate, dar izbind ca un pumn, îl pocneşte pe Bălan, trimiţîndu-l, undeva, pînă spre patul meu, probabil băgîndu-l şi sub prici.

însă Dihonii, de parcă ar fi fost aruncat în corzi, revine numaidecît în poziţie de drepţi.

Şi rîde. Rîde. Nu-l văd, îl aud: rîde, fericit.

- S' nu ti mai prind cu apucături din istea, aici nu

- suntem la biserică - deşi eu vă sunt popa, ha-ha-ha!

- Ţurcanu rîde, corul ciomăgaşilor răspunde numaidecît, însă tace atunci cînd „popa" zbiară: Măi, tu: di ci mişti capul? Nu ţi-am spus să nu-ţi dezlipeşti privirea de la bocanci?

- Nu mi-am dezlipit-o, zice Fuhrmann.

- Nu tu, măi-ăăă banditule! Istalant a mişcat ca-

73, pul, dar tu ai vorbit! Aşa că ai prioritate, pentru vorbă:

di ce~ai vorbit măi vorbăreţule?

- De frică, dom'. Ca în pădure, noaptea. Te pîndesc lupii, strigoii, îţi dai curaj vorbind singur, ca să...

Nu mai isprăveşte: dintr-o mişcare, Ţurcanu îl zmulge de pe prici, îl trage în mijlocul camerei dincolo de masă. Cu o mînă îl ţine de gît - am impresia, ba nu:

certitudinea : îl ţine suspendat - cu cealaltă îl loveşte.

Apoi îl stăpîneste cu amîndouă mîinile şi îl îmblăteste cu picioarele. Mişcările dezordonate, adeseori în contratimp, ale lui Fuhrmann mă fac să mă gîndesc la un manechin, la o păpuşă de cîrpă.

Acum nu mai văd: mîinile lui Ţurcanu sînt libere.

Şi capul - şapca i-a căzut. După mişcări, după sunete., îi lucrează doar picioarele, jos.

în sfîrşit, îl culege, îl ridică...

Şi, cu o singură mînă îl azvîrle în perete.

Fuhrmann zăboveşte cîteva clipe bune, lipit, nehotărît, aproape aplatizat. Apoi se decide să-si cîstige a treia dimensiune şi să se prelingă pe prici - păpuşă de cîrpă.

între timp s-au mai, pe-trecut păpuşi de cîrpă, le-am ţinut la distanţă acolo, uitat-lipite de pereţii lor, uitatscurse pe priciurile lor, Elisav este pe drum, încoace, ca să aflăm cum era sicriul, pînă atunci, s-a dat stingerea în camera 5 spital, cam 12 metri pe 6, două perechi de ferestre în pereţii opuşi, răsărit-apus, un efectiv de şaptezeci şi trei de deţinuţi, toţi prezenţi, unu imobilizat în pat, gata pentru închidere! şi dacă n-ar patrula plantoanele, cu bîte şi centiroane, de-a lungul priciului mare cît lungimea camerei, a celui cît lăţimea

dinspre răsărit, precum şi a celui din dreapta uşii aflată în mijlocul unei laturi lungi şi dacă bîtele n-ar face: poc !

poc!, iar plantoanele n-ar zice: „Mîinile-ntinse peste pătură, banditule!”, poc-poc! şi „Nu aduna picioarele, stai întins, banditule!” şi poc! şi poc! şi „De ce dormi pe spate, banditule? !” şi iarăşi poc!, atunci ar fi de parcă n-ar fi fost ceea ce ar fi bine să nu fi fost - aici, pentru că dincolo de zidul ăsta pe zidul celălalt, santinelele anunţă că postul cutare bineee, postul cutare tot bineee, aşa că eu care am voie să ţin mîinile şi trupul cum vreau, am voie să închid ochii, ca să-i uşurez lui

Elisav venirea.

El vine, vine, îl simt, dar şi eu trebuie să fac ceva, de întîmpinare, măcar cu trei paşi, măcar cu o schiţă de pas - aşa se întîmpină activ; iar dacă răgetul fiarei interzice retragerea ca şi avansul, nu poate împiedica rememorarea şi devansul, acest trecut atît de trecut, cu atît mai plăcut de trecut, cu cît îţi dă voie să-ţi dai voie să fii şi să faci, acum, ceea ce de obicei, rămîne într-un viitor problematic. Aşa că, în momentul ieşirii pe poartă, îi văd aşteptîndu-mă, însă ai mei nu se grăbesc să-mi alerge în întîmpinare - nici chiar Seliva - ca alţii ai altora, ai mei ştiu că, din acest moment, nimeni nimic nicicînd nu ne mai poate înhaţă din urmă, suge înapoi, risipi, fărîmiţa, umbla prin noi - şi ce bine, ce bine să ştii asta.

De la poarta închisorii ne mutăm cu toţii în livada de la Piatra, sub dud: într-un cap al mesei, bunicul

Pamfil; în cel opus, tata; în dreapta bunicului: bunica

Agapia, Artimon, mama; dincoace : Elisav, lingă tata apoi Seliva între noi, apoi eu - în stînga bunicului - faţă de masă albă, cu pete de soare mişcător, de vînt din frunzişul dudului, ca în apă adîncă; acea linişte a satului în amiază de vară, plină de sunete: găini cotcodăcind speriate a vară şi a cald, o coasă ascuţită, hîrşîit, cu gresia, o chemare, scîrţîit de roţi; vară zumzăind de mirosuri: amar, de frunză de nuc; aţos şi bărbătesc, cel de balegă de cal; iute şi vesel cel de la focul făcut în curte - alt miros decît fumul din hornuri seara; miros securizant de la cămăşile noastre, ale bărbaţilor, de bumbac ţesut în casă; mirosul nostru, al trupurilor noastre, adunate în jurul mesei, formînd un cor de odori: bunicul - tămîie şi, uşor

coclită, adierea de argint vechi, de la odăjdii; bunica - gutui, busuioc şi calapăr; Artimon - Abdulah şi iuft; mama - mamă; Seliva - coamă răscoaptă în soare şi încă, încă, amestec de acrui de la degetele pătate de cerneală şi strălucitor şi de rochie nouă; Elisav - sudoare curată de lup adineauri îmbăiat; tata - nu ştiu, el rămîne pe dinafară; în fine, eu simţindu-mă bine în mine şi cu.

O dudă răscoaptă cade pe pîinea care aşteaptă binecuvîntarea, o alta, verde - nu doar coaptele cad - pleoscăie în paharul cu vin al lui Artimon, împroscînd jumătate din violet pe faţa de masă, bunica se grăbeşte cu îngrijorarea asigurătoare: „Nu-i nimica, iese...", Artimon^

înălţînd cu grăbire paharul: „Dumnizieu dat, Dumnizieu luat, fii numele Lui binecuvîntat!" - şi bea, îşi reumple paharul, noi rîdem, privindu-ne cîte doi, cîte doi, privindu-ne drept în ochi, ştiind că „Dumnezeu" are să mai dea, drept care bunicul se ridică, binecuvânteazăpîinea şi vinul, trupul şi sângele, apoi face cruce cu cuţitul pe talpa pîinii, înainte de începe s-o taie, la piept.

Adineauri, în picioare, mi-arn dat sema că Seliva a crescut ca din apă, aproape cît noi, băieţii, i-a venit şi ei timpul să nu ştie ce-i cu ea pe lumea asta, aşa că atunci cînd va fi să fie, cu Mihai Şaptefraţi are să fie - pe lîngă faptul că e un compozitor ge-ni-al, mi-a fost si coleg de celulă, la Piteşti - n-ar fi rău dacă am face trei, Elisav cu Lena, eu cu lulia. lulia. '

între timp s-au mai petrecut păpuşi de cîrpă, Ţurcanu doarme alături, la mai puţin de un metru de nesomnul meu, sforăie cumplit, mai degrabă horcăie, cu ştirbituri şi şchiopături, sare din vis şi din aşternut şi recade numaidecît, gemînd de durere şi de mulţumire, cu plescăituri, o fi visînd şi el că-i afară, printre ai lui si visînd că el este ei, pe care el - n-ar strica să viseze de-adevărat, sau, mai bine: să-si trăiască, treaz, visul în care el este, de pildă, Bogdanovici - atît, că pe lulia nu am auzit-o cîntînd, nu ştiu dacă are ureche, cred că da, fiindcă şi ea e basarabeancă, cîntă bine, aşa cum va fi cîntat mama la vîrsta ei, deci, la noi, la Piatra, e seară, copiii au fost duşi la culcare, doar băieţelul Selivei a rămas, adormit, în braţele maică-si, ne aflăm în cerdac, în calidor, am aşezat lampa cu gaz pe pălimar, pentru ca ţânţarii să ne

lase-n pace să cîntăm, desigur, tata, oa ardelean, trage spre Pe Murăş şi pe Ţîrnave, mai ales spre ceva pe versuri de Goga, mai cu seamă De ce m-aţi dat de lîngă boi?, în fine, aşa cîntă el, mama, ca basarabeancă, vrea să echilibreze România Mare şi a şi început - deşi nu se dă în vînt după populare, ea tot la

©peră visează şi la Măria Cebotarî - Nistrule, pe malul tău, bunica Agapia s-a luat numaidecît după ea, cu glasul ei subţirel şi tremurat - deocamdată, cei doi bărboşi tac, măturoaiele cu degete ragilă şi schimbă priviri complice, fiindcă are să le vină şi lor rîndul, atunci să vezi cîntare, în astă seară, Artimon are să înceapă, singur,

Ziua Izbînzii, din Isaia, apoi împreună cu bunicul Pamfil, la unison, al optulea psalm, cel de slavă:

Cînd privesc cerurile, lucrurile tale, luna şi stelele pe care le-ai întemeiat,. .-

îmi zic.:

Ce este omul, că-ţi aminteşti de el?, sau fiul omului, că-l cercetezi pre el?

Micsoratu-l-ai pre dînsul cu puţin faţă de îngeri, cu slavă, cu cinste l-ai încununat pre el...

Numai ei doi şi încă doi: Seliva şi cu mine, veniţi pe nesimţite, tot la unison: noi patru ştim că muzica a fost compusă de Mihai -- el nu-l mai apucase pe Artimon, iar pe bunicul Pamfil nu-l auzise decît bombănind.

Astă vară, la Albota.

2.

- Domnule prim-gardian, camera 4 Spital, cu un efectiv de şaptezeci şi trei de deţinuţi, toţi prezenţi, unu imobilizat în pat - gata pentru deschidere!

Asta a fost ceva mă înainte. Ceva mult mai înainte.

Cîndva, anul trecut sau şi mai dincolo, nu mai. ştiu, nu mai înţeleg şi nu vreau să înţeleg ce se întîmplă cu mine, cu noi, cu ei - genunchii, genunchii, ronţăiţi de

Metronomul putrezilor. Tot nădăjduiesc că visez; că mă.

aflu într-un coşmar - însă prea multe întrebări nu-mi pun, s-ar putea să mă trezesc şi dacă nu în vis?

Tercicul. Ba nu: şi el a fost înainte. Gherman mi-a adus gamela, el mi-a'luat-o, neatinsă, întrebîndu-mă de ce n-am

mîncat, dar ne-asteptînd răspuns. A dus-o, a golit-o la hîrdău. Păcat.

Ţurcanu, aşezat cu o bucă pe masa din mijlocul celulei, 'mîncase şi el terci, mereu rotind capul, mereu la pîndă - mi s'-a părut, de acea dată: nu el pîndea, era pînditul.

Păcat de terciul dus la hîrdău, i-ar fi prins bine lui

Şaptefraţi - pe care îl ştiu pe priciul scurt, lîngă Voluntaru. Dainu pot privi într-acolo, privesc numai _drept înaintea mea si, pieziş, în sus, la o pată de pe zid, de deasupra priciului scurt din stînga uşii (pe care nu stă nimeni, toţi ocupanţii sînt jos, pe ciment; cu ciomege).

Pata este un fel de cămilă, oarecum fără cap, dar asta se poate repara, completa - iau capul de vis-â-vis (adevărat, inversat şi prea mare, dar merge şi aşa, aici, la noi, la camera 4 Spital). Mă atîrn cu toţi ochii de cămilă, ca să mă gîndesc la cămilă şi numai la cămilă, cum are si ea un cap de plimbarică, pe celălalt mal, de rezervă si nu la, de pildă Voluntara, cu un singur cap, nici la

Fuhrmann, cu o singură alcătuire, şi aceea de cîrpă. La mine nu mă gîndesc, Doamne fereşte! Doamne însă nu mă fereşte:

- Tu, măi! Jos di pi prici! Şi tu şi tu şi tu si... - vreo şapte. Mîinile-n sus! La comandă, vă lăsaţi pe vine;' la comandă, vă ridicaţi - ţinînd mîinile-n sus!

Atenţie : cine atinge călcîiele cu şezuta, ori nu ţine mîinile perfect înălţate... Pop Cornel, tu conduci gimnastica!

- Jos! Sus ! Jos! Sus ! - Cornel, o maşină pornind la sfert de tură.

Număr şi eu pînă pe la cincisprezece josuri, cînd

Ţurcanu:

- Ci păzăsti, Oprea? Nu-l vezi pi ceala, pripiriu?

Oprea se năpusteşte ca din praştie: lovituri cu bîta;

lovituri cu picioarele.

Sus-Josul reîncepe - pînă la:

- Puşcaşule, ci pazăşti? Banditul ista atinge călcîiele!

Banditul ista (nu-l văd) îşi ia de la puloverul roşu porţia de lovituri. Cornel mai susjoseză o vreme, pînă cînd Ţurcanu:

- La grămadă! Ardiţî-i pi bandit'! Brava, Steiner!

Mai cu nădejde, Voinescule, c-altfel... Brava, măi, ceala nou, Bălan! Aşa ! Aşa! Să iasă putrigaiul din criminali!

Nu se mai numără, se macină, treieră, îmblăteste.

Nu-i pot număra pe bătuţi, nici pe bătători, dar sînt sigur -că bătăuşii sînt mult mai puţini, hai, o septime - şi totuşi. Totuşi, bătuţii nu cunosc o secundă de pace:

dacă cel care se ocupă direct e obligat la o pauză (i se încurca bîta, ori îi scapă din mînă), vecinul, fără să-l neglijeze pe al lui îşi îndoieşte eforturile, croindu-l şi pe al colegului, neîngăduindu-i să respire. Bătăuşii nu sunt nici mai puţin slabi, nici mai puţin palizi decît bătuţii, primesc aceeaşi porţie de mîncare - şi totuşi, totuşi, de unde energia, puterea, încrîncenarea? Şi ura? Nu ştiu, nu vreau să ştiu.

- Distul! La loc, pi prici! Seria următoare: tu, tu, tu, tu...

Careva scheaună încetişor, dar fără contenire. Un senin al lui Ţurcanu: Voinescu şi Steiner urcă pe prici:

un vîrtej de bîte şi picioare - cînd cei doi coboară, scheunatul a încetat demult.

Cornel conduce gimnastica, în seria aceasta îl recunosc pe Şaptefraţi; pe Ştef; pe Voluntaru. După cîteva mişcări, blondul intră pe mîna lui Oprea.

Apoi, fără pauză, intră sub bîta lui Steiner. E nevoie să-l preia Voinescu - dar se vede că Voluntaru prea rezistă: adică continuă să se apere - înseamnă că i-a mai rămas ceva de apărat.

Din cauza lui - mai exact: datorită lui - progrrarnul de gimnastică al acestei serii este scurtat, din ordinul lui Ţurcanu - se trece la Grămadă.

Seria a treia. Tot din zona aceea. Cămila nu-mi este de nici un folos:

Careva dintre bătuţi, a aruncat cu bocancul în uşă, strigînd Ajutor, Dom' Director!, Domdirector a venit,' a întrebat care ai nevoie de el, Grigoraş (abia acum îl desluşesc) a zis Eu, Directorul a zis Ce' pizda mă-ti vrei, banditule, după ce că ai spart geamul, ai deteriorat,

efectele statului... i-a ars trei labe şi un pumn final şi a plecat.

Capul cămilei, orientat viceversa, se duce, de parcă ar veni, aşa că îmi cobor privirile la uşă: minune !, geamul spart a şi fost înlocuit, chiar vopsit - or fi avînd de rezervă ochiuri de

sticlă gata date cu var şi gata, zgîriate, ca să aibă pe unde ne supraveghea Regizorul.

Aud că Ţurcanu îi şopteşte ceva lui Gherman. îmi aburc privirea pînă la capul cămilei apoi, prudent, mi-o translez în partea opusă, la trup. îl simt pe Ţurcanu apropiindu-se de uşă, simt uşa deschizîndu-se, sirnt ieşirea lui Ţurcanu. Gherman:

- întrerupem gimnastica! Ieşirea la program! în grupuri de cîte şase, cu mîinile-n sus începînd de-aici:

unu, doi, trei...

Acum privesc în voie: coboară cei de pe priciul scurt din dreapta uşii. Printre ei, Daniaschin. Remarc o cipilică invalidă: o fostă şapcă de ski, cu clapete - dar fără cozoroc. De ce fără cozoroc? Simplu, îmi spusese învăţătorul basarabean de la Sibiu: seamănă cu kapela germană - şi lui îi tăiaseră cozorocul capelei cu un briceag, la arestare...

Printre mîinile înălţate văd una legată cu ceva alb r a, da: mîna sinucigaşului.

- Douăzeci de secunde pentru nevoi, zece pentru spălat!, anunţă Gherman.

Bate în uşă, se dă la o parte. Seria iese, precedată de

Voinescu şi de Oprea, încheiată de Steiner şi de Veniamin. Gherman rămîne în dreptul uşii, cu mîinile încrucişate pe piept, cu bîta la subţioară. Alţi sase ciomăgaşi, printre ei, Bălan, patrulează prin faţa priciurilor.

Undeva, în vecinătate, se aude apă curgînd în şuvoi.

A-ha, closetul. Primul grup se întoarce. Cu mîinile ude ţinute deasupra capetelor. Seria următoare, încă una.

Am impresia că merge prea repede. A, da: douăzeci de secunde pentru nevoi, zece pentru spălat - cu Oprea şi Puscasu supraveghetori, chiar mai puţin...

Ultima serie se întoarce. ^

- Reluăm gimnastica! anunţă Gherman.

Dar eu? Şi eu...

- Dar eu?, întreb, înălţînd o mînă. Vreau şi eu la.

clo...

- Gura, bă banditule! - Bălan a ridicat ciomagul, ai fi zis că mă pîndea.

- Bălan!, strigă Gherman, apropiindu-se. Faci numai ce ţi se ordonă, altfel eşti întors, înţeles?

- 'Nţeles, s' trăiţi! - Bălan e pierit.

Gherman continuă:

- Pop Vasile e al domnului Ţurcanu, nimeni nil seatinge de el, înţeles? Să nu te mai prind că... Pop Vasile, poţi merge în cîrji? Cobuz, adu-i cîrjele! Pas alergător!

- Pot, dar acolo? - şi arăt din ochi picioarele. Nu le pot îndoi, în celula de unde vin mă ajutau băieţii, mi le ţineau întinse deasupra tinetei... Altfel nu se poate...

- Destul, vorbeşti prea mult!, mi-o taie, cu privirea în altă parte.

Gherman nu e mînios, doar încurcat. Se consultă, în şoaptă întîi cu Steiner, apoi cu Puscasu. Puloverul roşu nu este de acord cu ceva. Dar Gherman îi spune că eu sînt al domnului Ţurcanu, iar Puscasu, brusc, începe să înghită în sec şi ia poziţie de drepţi, pierită. Steiner a rămas cu ochii lărgiţi, desfăcuţi ca şi urechile.

Gherman bate din palme:

- . Trei inşi care l-au mai ajutat pe Pop Vasile f

- Eu, domnule!, ridică Şaptefraţi mîna. Să vină si-Apolzan şi Ştefănescu...

Cei trei se apropie. Mă ridic în capul oaselor. Gherman îi pune iui Tavi ciomagul în piept:

- Tu, nu! Eşti legionar - Apolzan, nedumerit, schiopătînd, se retrage.

- E nevoie de trei, domnule, explică Şaptefraţi. Doi îl ţin de subţiori, al treilea îi ţine picioarele întinse...

- Tu ai să fii al treilea, îl împinge Gherman pe

Bălan cu bîta. Executarea!

Şteî şi Mihai mă conduc de subţiori, în faţă, Oprea, în urmă, Bălan şi Cobuz. Ieşim pe coridor şi intrăm pe uşa aflată imediat în stînga.

- Douăj' de secunde! anunţă Oprea.

Bălan mi-a apucat picioarele şi mi le ţine întinse cu mult zel. S-a chincit, pentru ca picioarele să mi se spri-Jine de un genunchi al lui. În acest timp Oprea supraveghează, încruntat.

- Dă-i bătaie, mai ai zece secunde!

Cobuz îi şopteşte ceva, nu desluşesc decît: „Dom'

Ţurcanu”. Schimbare bruscă la Oprea ca şi, adineauri, la Puşcaşu. Dispare din cîmpul meu vizual - apoi îl aud:

- Ţineţi-l pînă face...

Băieţii mă ţin. însă eu nu pot. Nu pot şi mi-e ruşine.

Le spun, jalnic - îmi vine să plîng:

- Nu pot, măi fraţilor. Nu pot, în douăzeci de secunde...

- Ţi-am spus să stai, pînă faci! - Oprea e foarte supărat.

încerc. Zadarnic, îi rog să. mă ridice. Abia acum observ că Şaptefraţi are o ureche vînăt-rosie, pe sfert zmulsă, că o arcadă a lui Ştef e spartă, cu sînge încă mustind.

- Treaba ta, zice Oprea. Aduceţi-l la chiuvetă.

Spală-te, domnule!

îmi vîr mâinile în jet şi dau de două ori pe ochi.

- Am terminat, spun.

Oprea mă priveşte ele foarte aproape. Dar nu - mă vede. Ridică din umeri:

- Treaba ta, domnule. La celulă!

Ne întoarcem, Oprea îi dă raportul lui Gherman.

Acesta se apropie de patul meu:

- Cînd ai nevoie de ceva îmi spui mie. Ridici mîna, nu vorbeşti, tu eşti al domnului Ţurcanu - şi îşi mută privirea în altă parte.

Bun, s-a înţeles, am auzit-o de trei-patru ori - dar tot n-am înţeles. Vreau să-l întreb ce înseamnă să fii al domnului Ţurcanu, însă Cori e departe, pe la mijlocul camerei.

- Continuăm gimnastica! Unde-am rămas?

Pop Cornel comandă Sus-Josul. Cînd încep x să se semnaleze primele defecţiuni, intră în joc bîtele. Dar - cel puţin aşa mi se pare mie - fără convingerea pe care le-o insufla prezenţa domnului Ţurcanu.

Domnul Ţurcanu - iată-l. Nici n-am simţit cînd a intrat - dar l-au simţit, fără să-l vadă, supraveghetorii:

au înteţit ritmul, loviturile au redevenit cumplite.

Ţurcanu se plimbă. Uneori se opreşte, brusc; de parcă ar străbate o junglă, amenin ţarea venind de pretutindeni. Amenin ţarea însă este el însuşi:

- Măi, tu aceala: un'ti uiţi tu, măi? Oprea, Puşcaşu,

Steiner! - busculadă, undeva, la capul patului meu.

'Pleac'-ti-nainti, măi!

Aceala - nu ştiu cine.- făcut zob, apoi aruncat pe pici.

- Stai drept, banditule, cu ochii la bocanci! Dacă te prind că... Di ce-ai clipit, măi! Di ce-ai mişcat pleoapele? - tot la capul meu: pumni, palme, picioare, bîte,, catarame; apoi aruncare la loc.

E într-o ureche, Ţurcanu: să nu-ţi mişti privirea, fie, dar să nu clipeşti? Câte secunde se poate rezista fără să clipeşti? Există o metodă, cînd are să-mi vină rîndul, are, să-mi prindă bine, pînă atunci, nefericitul de la capul meu, care-o fi, iar încasează bătaie, pentru că a clipit. Dacă aş putea să-i suflu să procedeze aşa: cînd simte usturimea, să apropie încet, încetişor pleoapele şi să rostogolească globul - aşa îl unge... O poţi duce pînă la o jumătate de oră. La nevoie, şi mai mult.

Nefericitul, e bătut, în continuare, de alţii, -fiindcă

Ţurcanu, uite-l: vine şi se întinde pe pat. Cu mîna dreaptă sub ceafă, cu ochii în tavan. Clipeşte cam des pentru unul care cere altora să...

- Distul! Să treacă pi prici!

I-a făcut o favoare. Mare. Ţurcanu, care miroase a bivol. Ba nu: a cal. Ba nu: mirosul este, nu de animal, ci de om. Adevărat, a sudoare, însă dinspre el vine şi altceva, miros de ceea ce lapădă omul. Nu, nu de tinetă.

Nici de cel strivit, din greşeală, pe vreun maidan. Ci viu, proaspăt, sfîşietor. Să fi făcut domnul Ţurcanu pe el?

Sau poate eu însumi? Dar nu: de la Sibiu, de la Codlea, îl cunosc, îi ştiu multele nuanţe. Dinspre bocancii lui vine: adineauri: şi-a. coborît picioarele de pe pat, mirosul a încetat; cum şi le-a urcat la loc, cum a reapărut.

Deci, bocancii. O fi călcat în ceva. Şi totuşi, acel ceva necunoscut îmi întoarce maţele pe dos. Nu de greaţă, de spaimă.

Se aud hîrdaiele pe coridor - prânzul. Ţurcanu se ridică printr-un „delfin”, se duce în mijlocul camerei unde îl înconjoară ai lui. Bălan se apropie şi el, însă

Oprea îl alungă ca de la troacă, dîndu-i peste cap, peste bot. Ţurcanu le vorbeşte, ei dau din capete a încuviinţare

- chiar şi Bălan, rămas pe dinafară şi care, cu siguranţă, nu aude nimic - dar încuviinţează. La un moment dat, Ţurcanu izbucneşte în rîs şi îi arde lui Gherxnan peste spinare o palmă prietenos-golănească. Cori dă ochii peste cap, de i se vede

numai albul. Insă numai pentru o clipă. Se stăpîneşte - ce-o fi avînd Gherman la spinare, unde l-a atins Ţurcanu? Sau : ce n-o fi

.avînd?

Ţurcanu este pe punctul de a se apropia de uşă cînd glasul lui Fuhrmann zice, răguşit:

- Domnooo căpitan-major sau ce grad vei fi avînd,

- nu crezi că e timpul să ne dai oarecari explicaţii?

Ciomăgaşii, ca împinşi de un resort, dau să se năpustească. Ţurcanu îi opreşte, bătînd din palme. Ocoleşte masa cu paşi rari, ciocăniţi. Se opreşte în dreptul priciului, dar nu dinaintea lui Fuhrmann.

- Măi, tu! Tu ai auzit ce-a vorbit vorbăreţul? Răspunde, măi!

Cel întrebat, un băiat cu trăsături fine, prelungi şi cu

.gene răsucite, de fată, îşi mişcă buzele, dar fără sunet.

Ţurcanu îi şterge, în treacăt, o palmă (numai de nu i-ar fi strivit genele), apoi se mută în faţa lui Fuhrmann:

- Cum ziceai că te cheamă pi tini, măi aista, care vrei explicaţii? --ai auzit, Cori? Ex-plicaţii! - hohotele de rîs ale ciomăgaşilor nu întîrzie. Cui să dau explicaţii, Cori? Eu să dau explicaţii? Ţie, măi? - se întoarce spre Fuhrmann. ' Da' cini eşti tu, măi? Cum ti cheamă pi tini, măi? - întrebarea de ia urmă sună cu aproape tandreţe, în dulcea lui moldovenească de Sus.

- Cum mă cheamă, ştiţi. Dar eu nu ştiu ce grad binevoiţi să purtaţi, domnooo...

Chicote. Totuşi, chicote, dinspre.priciuri. Ceea ce înseamnă că n-are să mai treacă mult pînă ce chicotele au să se prefacă în hohote, iar de-aici pînă la revoltă, o nimica toată. Dar cum e posibil să suportăm fără să crîcnim, noi, majoritatea, teroarea unei nenorocite de minorităţi?

Cei cu ciomege dau să se năpustească, Ţurcanu îi opreşte cu un semn:

- Măi, tu, care-ai fost student la clasa de circ de la Conservatorul din Tîrgu-Cucului... - aşteaptă chicotele ciomăgaşilor, să se scarpine cu ele - apoi, brusc, răguşit: Di cînd ai vinit în camera asta, în permanenţă m-ai provocat!

- A, da? se miră celălalt, cu efort. A, da: aşa se explică „replica” pe care aţi binevoit să mi-o daţi, domnooo Ciobanu...

- Ţurcanu, măi, nu Ciobanu! - Ţurcanu e gata să sugrume pe oricine, deocamdată, sugrumă, convulsiv,, aerul.

- Ţurcanu, Ciobanu - nu-i aceeaşi brînză?

Cu toţii ne ţinem respiraţia, însă, minune: Ţurcanu zîmbeşte; Ţurcanu rîde; Ţurcanu se saltă pe vîrfuri:

- Tu chiar vrei să faci cunoştinţă, îndeaproape, eu mine, măi?

- Ştiţi, domnooo... - Fuhrmann face eforturi vizibile, audibile, să vorbească tare. Precum un anume personaj al lui Caragiale; zic: „Eu, cînd îmi trage cineva palme, nu mă las pînă nu-mi spune pentru ce, pentru ce mi le-a tras, să ştiu şi eu...”

- Nu te laşi... Nu te lăsa! Să nu te laşi, pînă nu afli pentru ce... Ia vin-aici î-Vină - vină, să-ţi spun la ureche pentru ce, să-ţi dau ex-pli-ca-ţii.

- Cu aceleaşi argumente, domnooo? - în glasul slab, răguşit, strivit al lui Fuhrmann se simte frica ceamare, o frică specială, o frică de un curaj nebun.

- Singurele la care are dreptul un bandit ca tine...

- Mă atîrn cu disperare de cămila al cărei cap lipsă se tot tot duce, tot tot venind. Fuhrmann nu-si rupe cu dinţii vinele; ca celălalt, i le oferă lui Ţurcanu, să i le des-faeă el. Are dreptate, Ţurcanu: Fuhrmann l-a provocat mereu şi mereu de cînd a venit în camera asta. II

provoacă, îl provoacă şi acum - ce altceva face? Şi p©

cine? Pe însuşi Ţurcanu!

O să-l ucidă.

După ce l-a tocat cu pumnii, după ce l-a treierat cu picioarele, apoi iar cu pumnii şi iar cu picioarele, acum se urcă pe trupul lui, sprijinindu-se de umerii lui Oprea şi Puşcaşu, apropiaţi oportun.

Mai sare o dată. Şi încă o. încă.

Pîrîie, pîrîie ceva, însă eu nu pot să leşin.

- Nimeni nu se-atinge de mîncare, pînă la ordinul meu!

Ce-o să mai inventeze? Unde-am nimerit? Ce se petrece, aici? Şi, dacă se petrece, eu de ce nu mă petrec?

Ciomăgasii sfîrsesc de distribuit gamelele, le aşează pe marginea priciurilor, dinaintea fiecărui deţinut. Ale lor, gamelele - pe masă, cu linguri.

- Toată lumea în genunchi, la un metru distanţă de gamelă! Mîinile la spate! 'Te 'pleci şi mănînci! Din treucă!

Din treucă - dar eu? Gherman mi-a adus adineauri gamela cu arpacas:

- Tu ai dreptul la lingură..., îmi şoptise.

Cum adică, drept la lingură? Adică dreptul pe care-l au şi ei, bătăuşii? Cum adică, dreptul, încep să înţeleg atunci cînd bîtele se pornesc să lovească în capete, obligîndu-le să se aplece şi să mănînce fără lingură din gamele. Din treucă.

- Dom' Ţurcanu, Pop Vasile refuză să mănînce, îl demasc!

- Cori, ia scapă-mă di păduchele ista, spune Ţurcanu, liniştit. Să treacă î-na-poi!

Rîndul lui Bălan să nu priceapă. Nici cînd Gherman îl loveşte în cap cu o frecvenţă de ciocan pneumatic, nici cînd îl sileşte să urce pe prici, în sfîrşit, cînd i se trînteşte dinainte o gamelă fără lingură, înţelege: zelos, cu privirea la Ţurcanu, se apleacă. Se aruncă, îşi pierde echilibrul şi cade cu obrazul în arpacasul fierbinte, îşi reprimă urletul, trage aer cu zgomot, prin colacul răsfrînt care sparge masca de arpacas. Văzîndu-l pe Cori înălţînd bîta, se apleacă iar. Grohăie - nu ştiu dacă de durere ori de plăcere.

Careva a răsturnat gamela pe ciment.

- Să lingă, spune Ţurcanu, simplu. Ia, Oprea: călare!

Oprea trage de pe prici pe careva - nu-i văd decît puloverul albastru, găurit în coate - cu lovituri de bîtă îl obligă să se aşeze în patru labe, apoi îl încalecă. Lovind numai în cap, numai în cap, îl sileşte să lingă mîncarea pe ciment.

Altă gamelă răsturnată. Călăreţ: Steiner.

încă una.

- Îl demasc pe Grigoras.!, ţipă Cornel Pop. A vărsat-o intenţionat, ca să nu se opărească, l-am 'văzut! îl demasc! îl demasc!

- Lejionar de-al tău, spune Ţurcanu, cu gura plină

(el mănîncă cu lingura, un sold pe dunga mesei). Ocupate de el...

Cornel se năpusteşte. Vînzoleală. Dar nu aud şuierul lat al centurii. Gîfîituri de luptă, bubuituri de pumn, buseală, o ţesătură pîrîind, sfîşiată...

- Mi-a luat cureauaaa! îl demasc! îl demasc!

Dintr-odată, linişte. Ciomăgasii, încordaţi, parcă trăgînd în lese, parcă aşteptînd să le dea drumul stăpînul, din lese... Ţurcanu însă mănîncă, mestecînd rar şi cu nădejde, încremeniţi şi Grigoras - cu centura lui Cornel în mînă - şi Cornel, în picioare, cu pleoapele coborîte, aşteptînd, aşteptînd...

- Ci-astepţi Grigoras?, întreabă Ţurcanu, tot cu gura plină. Ia ardi-i cîteva lui Pop Cornel, fiindcă s-a lăsat dizarmat!

Ii văd bine pe Grigoras. îl ştiu destul de bine, de jos, de la subsol. Am aflat destule despre el: prins de grănicerii sîrbi, bătut cumplit şi pregătit de extrădare, evadase din postul de pază; o sută de kilometri mai încolo, prins şi internat într-un lagăr de muncă (mină de cărbuni), evadase iar; prins la graniţa italiană, fusese de acea dată retrimis în România (se vorbea tot mai insistent: pentru fiecare frontierist predat, sîrbii - deşi...

duşmani de moarte, primeau o cisternă cu ţiţei); la Securitatea din Constanţa. Şase luni de anchetă - ca-la-Constanţa - nu i s~au zmuls decît informaţii referitoare la sine. în ciuda subţirimii trupului, Grigoraş are o forţă considerabilă - la care se adaugă o încăpăţînare sălbatică - nici ancheta, nici Jilava nu i le stinseseră...

Centironul lui Cornel în mînă. Dacă ar face un salt de doi metri (un fleac), la capătul căruia ar lovi cu catarama, Ţurcanu ar fi terminat; poate chiar mort, de ce nu, o bună, o unghiuloasă cataramă... Un salt, atît.

- Dacă nu-i croieşti tu, îl pun pe el să te otînjească,

.zice Ţurcanu fără să-l privească, rîcîind harnic fundul gamelei cu lingura.

Iată că mîna lui Grigoras se înalţă. Nu la capătul saltului: deasupra capului lui Cornel, căruia i s-au albit ochii.

Dar lovitura nu mai vine. O opreşte un glas slab, stins, dacă nu ar fi liniştea deplină instalată în celulă,

.probabil nu s-ar fi desluşit de la un pas:

- ...un criminal. Nu pentru că omori oameni, pentru că îi pui să se... între ei...

După privirile ciomăgasilor răsucite spre uşă, înţeleg că vorbeşte cel cu şapcă de ski fără cozoroc. Da, i se vede falca de jos mişcîndu-se. însă cînd urcă, nu ajunge pînă unde ar trebui, rămîne la jumătatea drumului, iar în pauze cade, atîrnă.

Ţurcanu curăţă bine gamela, o depune lîngă uşă. Se întinde, rîgîie discret, cu palma la gură, apoi rotindu-si privirea:

- Să ne fie de bine masa! - şi scărpinîndu-si capul sub şapcă, sugîndu-şi dinţii, întreabă aşa, în trecere:

Ce spuneai, Bogdanovici? - glasul i-a sunat aproape cald. Vrei să repeţi?

- Repet, Genule (si Bogdanovici e moldovean, a rostit: Jenule), repet, eşti un criminal, vina noastră că te-am lăsat s-o iei... Vina noastră că nu te-am luat în seamă, te credeam un pezevenchi nepericulos, dar tu ascundeai un suflet de crimi...

S-a oprit singur, istovit. Falca îi cade, resemnată (de bărbia ascuţită îi atîrnă ţurţuri de zeamă de arpacas, întărită). Ţurcanu continuă să privească în altă parte, ba acum se află cu spatele la el: ia din mîna lui Grigoraş centura şi o depune pe umărul lui Cornel:

„ - Dacă te mai laşi dizarmat, te-ntorc! - pe Pop

l-a ameninţat - însă numaidecît, cu dulceaţă: Ai terminat masa şi discursul, Bogdanovici?

Falca se înalţă, coboară de cîteva ori. Nu se aude nimic.

Cu obrazul încremenit, ca sub fard gros, ca în reflectoare, Ţurcanu se răsuceşte, lent, spre Bogdanovici. în ciuda săpcii proletare, în ciuda bărbiei (sau: datorită ei),

Ţurcanu are ţinută; o anume măreţie. Nu a rostit nici un ordin, nu a schiţat vreun semn-sămn, însă ciomăgaşii se dau în lături, formînd două paranteze punge, cuprinzînd pe înalt pe cei doi protagonişti. Au încremenit şi plantoanele, fiecare unde l-a prins momentul: cu braţele şi cu bîtele atîrnînd pe lîngă trup, cu faţa spre acolo, ca pentru rugăciune.

Mă înalţ în coate. Au. ieşit din încremenire şi cei de pe priciuri: se uită acolo (nu la bocanci), cu satisfacţie şi cu teamă, nu teamă pentru ei, imediată, ci presimţind probabil o pedeapsă mai cumplită decît nemişcarea pleoapelor.

Mare actor, Ţurcanu. Stăpîneşte mai ales tăcerile. Nu ştiu ce va urma, însă după tremurul care-l scutură pe

Bogdanovici, simt că va fi ceva teribil - un şuvoi de sudoare mi se prăpăstuieste pe şira spinării. Pentru o clipă, mă încearcă dorinţa de a mă ciupi, de a mă lovi peste genunchi, ca să mă trezesc. Renunţ cînd ajung la aceeaşi întrebare: Şi dacă în trezie va fi şi mai şi?

Bogdanovici tremură acolo, pe locul lui de pe prici.

Nu e tremurul lui Sofron, nici al lui Cornel Pop. Aceia, fiecare în felul său, tremurînd, se apărau de o promisă, de o inevitabilă agresiune. Or Bogdanovici tremură, nu doar resemnat, ci doritor să vină mai repede, aproape sărbătorind ce va să vină...

- Măi Bogdanovici, măi...

Fals. Şi tîrziu. Stăpînul pauzelor a pur şi simplu întîrziat; ori s-a grăbit cu o secundă, cu o zecime, prima lui replică a căzut într-o cădere de-a lui Bogdanovici.

Care nu mai tremură; care nu mai tremura în clipa în care Ţurcanu a început - dar dacă tocmai asta urmărea Ţurcanu: ca Bogdanovici să nu mai poată fugi nici prin venirea în întîmpinare?

- Di mînili istea-ai să mori, banditule!

Respir uşurat şi dezamăgit. Farmecul s-a spart. Marele Ţurcanu nu e un oarecare amator pe o oarecare scenă de cămin cultural.

Revin pe teren ferm. Ştiu: pe această scenă de cămin cultural, sub direcţia amatorului Ţurcanu, actorii amatori vor juca aşa cum numai amatorii joacă: adevărat. Mai ştiu: Ţurcanu are să-l chiar omoare pe Bogdanovici, simt, simt că şi ei simt. Dar încă nu. Nu acum. Ceva mai încolo, atunci cînd textul o va cere.

- Jos di pi prici!

Ei şi? Pe mine nu mă interesează prologul. Mai bine profit, ca să casc gura la cer, la arbori, la spectatori - nu la Fuhrmann, nu; o să mă întorc cu privirea spre scenă atunci cînd va să fie scena pentru care am venit, pentru care am făcut atâtea sacrificii - dar numai pentru ea, restul nu 'mă interesează, cum se termină ea, cum plec.

Acum tot nu am ce vedea - ce să văd? Să-l văd pe Bogdanovici cum coboară de pe prici, cu greu, cu acea grabă caraghioasă şi nespornică a neputinciosului?

Să-i văd şapca aceea caraghioasă, cu cozorocul parcă retezat cu toporul? Costumul cenuşiu, caraghios, pătat, pantalonii bufanţi, caraghioslîcul lipsei de cămaşă pe sub haină? Ce ne poate oferi domnul Ţurcanu cu un astfel de partener? Cu unul ca Bogdanovici care, odată pe picioare, lîngă prici, mai şi gesticulează (în felul lui, cu mişcări încetinite, ca în apă groasă)? Şi, de parcă toatea acestea n-ar fi de-ajuns, mai şi vorbeşte, mai si vorbeşte, nefericitul: falca urcă, falca scăpată şi bălăngăne, jos, ca în balamale.

Nu mă interesează. Mă las la loc, pe spate, în pat. Mă dor genunchii, genunchii mei, n-am timp de falca lui

Bogdanovici. Mă dor gleznele mele, din pricina genunchilor mişcaţi - şi au fost mişcaţi din cauza lui, a lui

Bogdanovici, care nu respectă regula jocului - cu şapca, de pildă: de ce i-a tăiat cozorocul? De frică să nu fie acuzat de prohitlerism, căcăciosul? Iar dacă gardienii i l-au tăiat, de ce-o mai poartă, nu-şi dă seama căarată ca dracu? Cu pantalonii lui (bufanţi!), ca să nu mai vorbim de trupul lui şoldiu, şleampăt, numai

90 '':

coate şi genunchi. Apoi falca, falca aceea de mort de-alaltăieri care nu respectă regula mortului şi vine să ne creeze nouă neplăceri, ca să nu spunem adevărate belele, că dacă nu apărea el, nu exista nici, ca să zicem aşa, Ţurcanu şi am fi trăit ca-n sînul lui Avram, fără amîndoi, las-că şi Bogdanovici ăsta...

Ajung pînă la mine doar şuierătoarele, îndulcite moldoveneşte. La răstimpuri, dinspre Bogdanovici un cuvînt întreg:

- Jenule...

Ca să vezi! Cum adică: Jenule ? îi spune lui Ţurcanu pe numele mic şi acela diminutivat? Şi moldovenit? Dar ce, au păscut porcii împreună? Unde se trezeşte Bogdanovici?

- Pi scaunul dentar, Şura.

Aşa, da. Acolo, da, pi dentar. Foarte bine, nu ştiu ce culoare are, la camera 4 Spital, dentarul scaun, dar am o totală

încredere în domnul Eugen Ţurcanu care, orice s-ar zice, că-i un criminal şi mai nu ştiu ce, mie mi-a dat un pat adivarat, lîngă patul lui personal, cu saltea adivarată, pentru genunchii mei bolnavi, săracii, ca să nu mă mai doară şi l-a pus pe Cori să-mi aducă, la pat, gamela - cu lingură! Şi care pe mine personal nu m-a atins nici cu o floare, ba mi-a acordat cel mai bun loc, de unde pot vedea totul, ca dintr-o lojă de orchestră, una adivarată.

Aşa, să-i dea o lecţie lui Şura Bogdanovici - auzi la el: După ce că-l cheamă Bogdanovici (o fi ucrainean) i se spune Şura, de la Alexandru - dar la Ruşi, nu la

Ucraineni. Legionar şi el cică - care mulţi, cam foarte mulţi naţionalişti români de alte naţii, probabil româniiromâni nu-s în stare să-si apere tricolorul, aşa că uite-i pe Zelinsky, pe Bogdanovici, pe Belimace, pe Cantacuzino - în fine, români recenţi, mai români decît papa.

Foarte bine: Să-i dea o lecţie marelui român Şura

Bogdanovici!

Şi dacă arunc o privire într-acolo, o fac, nu ca să aflu, ci ca să mă asigur.

Sînt asigurat. Nimic nou sub soare, Bogdanovici primeşte ce merită - dealtfel, acum cîteva secunde, el însuşi a spus ceva mai lung din care am reţinut:

- Merit, Jenule... Pentru ce-am făcut... Am deschis, cutia...

A spus el însuşi, iar dacă nu a spus, ar fi putut să spună. Iar dacă recunoaşte că merită, pentru deschisul cutiei (probabil a Pandorei), atunci să merite!

Se aşează în genunchi, îi văd, printre Gherman si probabil Cornel Pop. îl văd aşezat în genunchi, cu mîinile la spate.

- Nu aşa, măi Şura! Tot n-ai învăţat... Mai aşa...

înc-oleacă-n faţă şi nu atît de 'plecat spre stînga... Cam aşa... Bun! Şi-acuma ia suflecă-ţi buzele, să nu ţi le rup, măi... încă, încă, mai, mai - cam aşa... Eşti gata?

îi văd gura - cu buzele suflecate, ca să nu i le rupă.

Acum n-o mai văd, Ţurcanu mi-o acopere, mi-l acopere.

Văd piciorul drept al lui Ţurcanu retrăgîndu-se încet, pe linie, ca o crosă de criket.

- Olecuţă mai la stînga, Şura...

La urma urmei, bun, Şura Bogdanovici. De aceea după ce crosa porneşte, după ce totul se termină, are dreptul la o bătaie pe umăr, cu atît mai preţioasă, mai de invidiat, cu cît Ţurcanu însuşi trebuie să se aplece pînă aproape de ciment.

- Brava, Şura, brava, ai săzut bine. Ai mai scăpat di-un dinte putrigait...

Doar de unul - pentru azi.

Şura se ridică singur. Acum îl văd iar: gura i-a înflorit, roşu. Se aburcă, îndelung, fără spor, pe prici, Ţurcanu e silit să-l apuce de turul pantalonilor şi să-l azvîrle - e drept, cam departe, cam în perete.

I-a rupt un dinte, Ţurcanu. Putrigait. A scăpat de el

- printr-o extrem de precisă lovitură de bocanc - e drept, Bogdanovici a stat, a săzut bine.

L-o fi durînd, îl doare, doare. _ _

Mi-e atît de străină durerea lui Bogdanovici, incit o receptez mai ascuţit decît el şi nu-mi pasă de numele pe care-l poartă stăpînul buzelor şi al dintelui. Putrigait.

Postul unu zice că e binee, postul doi şi mai bineeee, Ţurcanu se luptă cu postul lui deloc bine, iar eu,'ca de obicei, îl aştept pe Elisav. Îl aştept.

Activ: privesc cerul (ca învăţătorul basarabean din pivniţa de la Sibiu, asteptîndu-i pe americani), chiar casc gura, ca să aud mai bine şi primul, huruitul avioanelor.

Am aprins focurile, după ce mai întîi am ras muşuroaiele, am adunat pietrele, am tăiat tufele din perimetru, fiindcă ei vin cu planoare, ca în Normandia.

Sunt convins: nu vor fi lupte, nu se vor trage focuri de armă - în afară de cîteva accidente (parasutistii), cîteva sinucideri (securistii prea mînjiţi de sînge), nimic deosebit. Mai -sîn't convins: populaţia nu va sări în sus de bucurie, deşi bucuria este reală

- însă atîta timp, atîta timp...; aşteptarea uzează, oboseşte.

Nu ştiu cu ce vine Elisav: Paraşută ? Planor?

Avion ? Ştiu că nu poartă uniformă,' tot în lodenul lui verde.

„Nu te-ai prea grăbit”, zic şi eu, ca aşteptătorul, iar el, ca aşteptatul: „Şi dacă nu veneam deloc? Ştii tu cît timp iau preparativele?” „Nu ştiu”, zic, „noi, aşteptătorii suntem nişte

cretini şi nişte obraznici pretenţioşi...” „In loc să zică mersi că'am venit...”

„Zic: Mersi că, în sfîrsit, ai venit, zic, oftînd, ruşinat.”

Postul unu, binee, şi poc!, banditule, de ce aşa?, poc! poc!, banditule, de ce nu aşa? Ţurcanu' se zbate ca într-o plasă trasă pe uscat, aşa că mai bine aştept aici:

Mai întîi, auzim avioanele.

Mai al doilea nu mai auzim coridorul (au fugit, s-au băgat în pămînt, şobolanii), nu mai vine nimeni să ne numere, nici să ne dea „micul dejun” - ei, ce facem noi, cei de la 4 Spital? ; ce facem noi cu

Ţurcanu, cu Gherman, cu Bălan-Dihorul? Dar cu

Ciobanu, Marina, Dumitrescu? Cu Drăgan, Csâky,

Crăciun, cu atîţia alţi drăgani şi crăciuni? Nimic.

Dacă începem să ne răzbunăm, nu mai sfîrşim nicio-

„dată. Pe ruşi îi punem pe tren şi-i trimitem de unde-au venit (îi conducem pînă la podurile de peste

Nistru, ca să fim siguri că nu s-au îmbătat pe drum si s-au pierdut); americanilor le mulţumim frumos, înălţăm un monument în cinstea lor, şi-i conducem la avioanele şi vapoarele cui îi are. Noi ne apucăm de treabă, sînt atîtea de reparat, de recuperat, aceşti din urmă zece ani au trecut peste noi cu tancurile.

Plantoanele plantonează, cel mai zelos: Bălan-Dihorul - ei, ce să-i faci unuia ca el? Nimic, în condiţii normale, bestia de acum ar fi fost un om normal, ca majoritatea celorlalţi. Nu sînt şi nu pot fi cu toţii nici eroi, nici torţionari - în condiţii în care nu este nevoie nici de eroism, nici de laşitate, de cruzime, în condiţii normale fiecare îşi dă măsura în sus, adică în bine. Iată-l pe Ţurcanu: dacă n-ar fi năvălit rusii, dacă n-ar fi scurmat comuniştii prin toate gunoaiele, prin lăturile ţării întregi si fiecărui om în parte, Ţurcanu ar fi ajuns un avocat clănţos, un procuror sever, un prefect autoritar - dar aşa? Aşa... „Sper că n-ai venit cu pedepsitori, la noi nici o localitate nu poartă numele Nurnberg”, îi spun lui Elisav şi îi mai spun: „De acord, cei foarte vinovaţi, cei cu crime de sînge să fie” judecaţi, dar în nici un caz de tribunale-ale-poporului; ceilalţi să fie lăsaţi în seama lor însile, aceasta să le fie pedeapsa”.

Şi Elisav: „Da-da. Da-da” - în ciuda răspunsului, ştiu că şi el gîndeşte la fel. Plantoanele: poc-poc!,

„De ce nu dormi, banditule?”, poc-poc! şi : „De.ce dormi, banditule?”, Metronomul bate măsura în genunchi, semn că pot să-mi iau rămas bun de la picioare, deci niciodată, niciodată n-o să 'mai pot alerga după Seliva, nici dansa cu lulia - şi de aceea.

Probabil de aceea: nu trebuie, nu se cade, iar dacă există, atunci nu pentru mult timp aşa că sicriul îngropat în cimitirul din Albota, sigilat, nu trebuia cercetat, altfel puşcăria ne mănîncă, pentru profanare.

3.

Acum, azi, se face că sînt viu, se face că nu visez, mă ştiu pe lung şi între două ape ca înecatul care sînt, apa de deasupra e ciuruită de trebuie, de aici trebuie, de altă scăpare n-aveţi şi de iarăşi şi iarăşi trebuie.

Dacă trebuie; dacă altă scăpare n-avem; dacă peste tot, oricînd trebuie - dar ce, Dumnezeule?, Ce, cum, cînd trebuie - ca să avem scăpare, alta?

Pentru că visez că nu visez, vine explicaţia:

- Să vă lipadaţi de putrigai!

A, da. Da, da. Ştim, trebuie, dar cum, să ne arate cum anume să ne lipadăm. însă apa e groasă, pînă să ajungă, prin ea, alicele se încetinesc, se şovăie, nu capăt decît trebuie.

Dacă visez, e bine. Dacă visez că visez, mai bine. Dar dacă visez că nu sînt viu? - genunchii, nu mai ei poartă vina lor de genunchi putrezi de care să ne lipadăm, ca să binemeritătm, numai ei, putregaiul, poartă întreaga vină.

- Trebuie să vă reeducaţi, altă scăpare n-aveţi!

De unde, alta?, mai ales: scăpare ? Bine, bine, ne re, nu ne putem opune ree - dar să ne lumineze:

cum ?

Sînt propulsat spre lumina neagră. Se năpustesc asupra tuturor urechilor mele toate urletele şi le încasez cu totalitatea genunchilor. Aş vrea să mă întorc, să mă scufund îndărăt, în vis, fie el şi coşmar, dar să fie alături, el acolo, eu la adăpost, înăuntru.

Nu se poate. Nu-i voie să-ţi mişti pleoapele, nu-i voie să-ţi astupi aurechile. Trebuie să:

- V-aţi întrebat, desigur, care este explicaţia primirii... călduroase care vi -s-a făcut aici, la 4 Spital...

V-aţi întrebat, desigur, care este explicaţia programului, să-i zicem: riguros care v-a fost impus. V-aţi întrebat...

Poate, sigur, desigur ne-ram şi întrebat, dar nu ne mai trebuie întrebări, ne trebuie trebuie, ca să trecem la scăpare.

Nu se poate. Mai întîi, trebuie să-l cunoaştem.

-...V-aţi întrebat, desigur, cine sînt. Să mă prezint...

Eu nu vreau prezentare. Nu vreau să ştiu de el, eu vreau să ştiu de mine, să-mi prezinte ce sînt eu, ca să scap, de ce mă leagă de el, care, oricum, nu scapă - ca să mă întîrzie? Ce legătură între el şi mine? Eu n-am fost legionar ca el, aşa că mie să-mi spună de mine, nelegionar; eu n-am aderat la UTC, în 44; nici în partidul comunist, în 45; n-ani fost brigadier pe un şantier, în Bulgaria - aha, şantierele de la noi, din

România, erau naţionale, cele din Bulgaria, din contra, internaţionale - aşa că să-mi spună de mine, neutecist, nebulgar, neşantierist; să-mi mai spună cum eu nu m-am întîlnit vreodată cu Fraţi de Cruce, ca să ne reorganizăm, nici nu i-am refuzat, ca el şi nici nu m-am, ca el, gîndit: să-i dau? să nu-i dau pe mîna poliţiei pe alde Bogdanovici şi pe alde ceilalţi?, deci, nu am fost condamnat la şapte ani, pentru nedenunţare, mie să-mi spună de mine, cinci ani pentru nuştiuce.

Nu se poate:

- ... şi bine mi-a făcut clasa muncitoare: nu eram demn s-o slujesc! Abia în închisoare, la Suceava, mi s-au deschis ochii: m-am privit ca într-o oglindă şi m-am îngrozit de cît putrigai... M-am hotărît să devin cu adivarat om! Nu este în puterea noastră să ne mai r.aştem o dată, însă este în puterea noastră să renastem, lipadîndu-ne de trecut, de putrigai, smulgîndu-l, azvîrlindu-l îa gunoi şi seuipînd pe el cu scîrbă! Pe terenul astfel curăţat, să construim altceva, pe altcineva

- un om nou! N-a fost deloc uşor, nu s-a petrecut fără dureri, fără şovăieli, întoarceri, reluări - dar pînă la urmă, am reuşit! Dar nu singuri! Administraţia închisorii ne-a ajutat cu sfaturi părinteşti, cu cărţi bune, cu...

Să nu credeţi că gardienii, ofiţerii, directorii noi sînt.

cu toţii analfabeţi, nici, ca pe timpuri, puşi să-i supravegheze pe deţinuţi şi să-i pedepsească - asta să vă iasu din cap, fiindcă nu-i adivarată! Clasa muncitoare nu vrea pieirea noastră, ci redresarea morală! Reeducat", a! Noi, deţinuţii tineri, tinerii intelectuali, studenţim-?a, noi sîntern recuperabili pentru societatea de mîine - de lucrul acesta mi-am dat seama la Suceava.

Acolo am fost ajutat în lupta cu mine însumi, de alţii, de aceea m-am hotărît să-i ajut şi eu la rîndul meu pe ceilalţi să se cureţe, să renască, să devină oameni noi.

împreună cu cîţiva colegi am constituit un grup de studii, de cercetare, de întrajutorare: Organizaţia Deţinuţilor cu Convingeri Comuniste - pe scurt, O-D.C.C. - în scopul de a ne reeduca şi de a ajuta pe alţii să o facă. Fiindcă generaţia noastră trebuie reeducată, ca să devină demnă de libertate!

Nu visez. Ba visez. Ba nu:

- Diemăni! Diemăni ! Diemăni!, repetă cu puternic accent rusesc Anatol Verhovinski.

Se trezeşte Ţurcanu şi nu eu:

- Ci, măi? Ci spui tu, mâi?

- V-a făcut demon, banditul!

Bălan, umil, zelos şi asudat.

Ţurcanu se apropie de prici:

- Adivarat, măi?

- Ai citat din Demonii!

- Serios, măi? Am citat din...? Poţi să-mi spui şi pagina?

- Nu contează pagina, am citit în ruseşte, însă personajul care spune, primul, ce-ai zis tu, adineauri, dar fără să avertizezi că citezi...

- Stavroghin, cumva? Kirilov ? Şatov? - la fiecare nume, Ţurcanu se roteşte, ca să culeagă aplauze - sau măcar ţîţîieli de admiraţie, că el cunoaşte atît de bine cărţile lui Dostcievski... Sau poate...

Tolea Verhovinski, de pe prici pare profesorul, Ţurcanu elevul puturos, care încearcă să nimerească răspunsul bun.

- Sau poate văru-tău, Verhovenski!

Ţurcanu se saltă pe vîrfuri şi-şi roteşte privirea, mulţumit.

- Un sfat, Ţurcanule: rămîi tu la ale tale, la marele tău Makarenko, nu ie întinde la Dostoievski. Adu-ţi aminte ce-a păţit ucenicul vrăjitor...

- Aşa, măi? Tocmai, pentru că ştiu, am să-ţi arăt...

DintF-o mişcare, îl smulge pe Verhovinski de pe prici, îl trage jos, îl face zob cu pumnii, apoi cu picioarele, îl azvîrle la loc, zbierînd, stropind cu scuipat:

- O să vă reeducaţi! Toţi, pînă la unul! Aici şi aşa cum am hotărît eu, nu cum a încercat el - îl arată pe

Bogdanovici. Fiindcă el nu-i doar un oportunist, un kautzkist, ci un criminal!, aşa-zisa lui reeducare paşnică, benevolă, pe care a încercat să o impună la Suceava e o crimă! I-a sfătuit pe lejionari să se prefacă, să facă pe interesaţii, să înveţe pe de rost operele clasicilor marxism-stalinismului, să le turuie papagaliceşte... Poporul muncitor să creadă că lupul s-a prefăcut în miel şi să-l pună în libertate! Ca să-si continue activitatea criminală! Legionară !

A făcut spume la gură:

- Ei nu! Poporul nu-i tîmpit! Libertatea - auzi tu, Bogdanovici? - libertatea se merită, nu se fură!

Trebuie să dovedeşti că eşti cu adevărat demn de ea!

Or tu, pe de-o parte, în închisoare, continuai, pe sub mînă, îndoctrinarea legionară, pe.de alta sperai că ai să înşăli poporul, să-ţi dea drumul din închisoare - de ce? Ca să pui la cale alte crime, alte bestialităţi! Dar nu ţi-a mers! Te-am dimascat! Ţi-am smuls masca, banditule! Cu mînile-istea te-am dimascat, di mînileistea-ai să mori!

Gîfîie, glasul i s-a spart. Bate cu pumnii în masă:

- Aici! Aici, în camera asta o să vă dimasc şi pe voi! Pe toţi! O să scot putrigaiul din voi ca dintr-un tub de pastă de dinţi! întîi o să vă turtesc bine-bine, după aceea o să vă dau altă formă - aţi auzit de ouă cubice? O s-auziţi! O să vă uitaţi în oglindă şi o să vedeţi, o să vă vedeţi!

Ocoleşte masa, face un tur complet, apoi:

- De mîine, începeţi dimascarea externă. Veţi declara, în scris, tot, absolut tot: ce aţi făcut, ce aţi intenţionat să faceţi, ce aţi gîndit - împotriva poporului, a clasei muncitoare, a partidului, a Uniunii Sovietice şi a Marelui Stalin. Veţi începe aşa: „Subsemnatul bandit cutare declar...” şi veţi aşterne pe

hîrtie tot ce-aţi ascuns la anchetă, la Securitate, tot ce-aţi ui-tat, vorbă să fie, în, legătură cu voi înşivă, mai întîi; cu cei cu care aţi activat; cu toţi cei care vă sînt cunoscuţi direct sau din auzite - fie ei deţinuţi, fie încă în libertate!

Vă atrag atenţia: aici sînteţi la Piteşti! La camera 4

Spital! Aici n-o să vă meargă ca la Securitate - unde aveaţi mai multe adevăruri: cel recunoscut la anchetă, cel mărturisit colegilor de celulă, amîndouă fiind departe de adevărul-adevărat... Aici veţi declara un singur adevăr, adevărul total, pînă la ultimul strop! Tot, absolut tot! După ce vom constata că nu mai ascundeţi nimic din activitatea voastră îndreptată împotriva forţelor binelui, veţi trece la dimascarea internă: vă veţi analiza trecutul, vă veţi scruta sufletul şi îl veţi pune, întins, pe masă.' Fără falsă pudoare, fără milă faţă de putrigaiul care v-a năpădit - vă veţi privi în ogiindă şi veţi comunica cu glas tare ceea ce vedeţi: sufletul vostru, urît, schilod, fals, criminal! Numai aşa veţi reuşi să scăpaţi de voi înşivă. Numai aşa veţi curăţa terenul, pentru a vă putea reconstrui altfel, pentru a deveni alţii, oameni noi. Veţi fi ajutaţi în permanenţă de cei care s-au curăţit, s-au reeducat şi care acum. văd lucrurile cu alţi ochi. Iar după ce vom constata că sînteţi pe calea cea bună,.că v-aţi curăţat pe dinafară şi pe dinăuntru, va trebui să dovediţi că aţi făcut-o cu totală sinceritate:

la rîndul vostru îi veţi ajuta pe alţii să se lepede de putrigai, ca să devină şi ei oameni noi, utili societăţii noastre comuniste!

A răguşit de-a binelea. Leoarcă de sudoare. Şapca i se mai păstrează pe cap doar printr-o minune.

- Pentru cei care-şi închipuie că vor putea urma doc-tri-na lui Bogdanovici, prefăcîndu-se că-şi schimbă părul..., ca să-si păstreze năravul... Pe aceia îi avertizez că pe-aici, prin camera 4 Spital au mai trecut cîteva serii. Nici unul, nimeni nu s-a putut sustrage procesului de reeducare - poftiţi, aveţi în faţa voastră re-zistenţi din seriile anterioare:-Gherman, Pop Cornel, Steiner, Oprea, Puscasu; toţi aceştia, în urmă cu o lună, cu două, se aflau, acolo, pe prici, unde vă aflaţi voi şi gîndeau ce gîndiţi voi în clipa de faţă: că or să reziste;

că, dacă au ţinut la Securitate, în faţa oamenilor în altfel de uniformă, de ce n-ar rezista aici, unde, nu-i aşa, sîntem colegi, fraţi de suferinţă şi purtăm aceeaşi uniformă...; sau că, potrivit doc-tri-nei lui Bogdanovici, or să se facă frate cu dracul, pînă trec puntea - adică prin înşelăciune.' Vă atrag atenţia că aici sînteţi la Piteşti, la 4 Spital! Aici oul devine cubic! Aici roata devine pătrată! Aici nu există rezistenţă, nici rezistenţivreţi un exemplu? Poftiţi, camarazi, îl aveţi dinaintea voastră pe Pop Cornel. A rezistat mult, mult: şase săptămîni - vă daţi seama? Şase săptămîni, adică patruzeci si două de zile şi nopţi, o mie de ore, şaizeci de mii de minute... A rezistat, a rezistat, dar cînd a căzut, s-a rostogolit pînă-n fundul fundului - acum dacă-i fac un semn, vă ucide pe toţi - pe rînd, bineînţeles... Este,

Cornel?

- E-e-e-e', dom' Ţurcanu! - Pop Cornel ia numaidecît poziţie de drepţi, behăind şi tremurînd.

- Ei?, se răsuceşte Ţurcanu, se roteşte. Şi, ca să vă scutesc de încercări de probe pe spinarea voastră, am-să vă fac o scurtă demonstraţie pe... spinarea lui - Pop Cornel, ia spune, tu, măi, dar tare, să te-audă-ntreaga Lejiune: Ce eşti tu?

- E-e-e-eu sînt un..., se porneşte Cornel.

- Nu aşa, măi! Sus, pi masă! Să te vadă-ntreaga

Lejiune!

Cornel e pe masă. Cu privirea albă, cu grabă gîfîită:

- E-e-eu sînt un fost legionar. E-eu sînt un fost duşman. Eu am dus o activitate criminală împotriva poporului, a clasei muncitoare, a Partidului Comunist

Român, a-a-a...

- împotriva cui încă? împotriva ? Uni...

-...unii Sovietice şi a Marelui Stalin!

- Bun, pîn-aici. Ai fost un duşman - dar acum?

în ce stadiu te afli tu?

- Eu-e-eu rnă aflu în stadiul... E-eu... Eu sî-sînt pe calea cea bună! - îl fură cu ochiul pe Ţurcanu, constată că e pe calea cea bună, deci continuă: Eu sînt, acum, în curs de reeducare...

.- Aţi auzit, măi?, îl întrerupe Ţurcanu. în curs de reeducare! Nici chiar pentru el reeducarea nu a ajuns la capăt, la mal,

mai are putrigai, mai are, dar las' că se curăţă el... Ia, Pop Cornel, spune tu, măi: cum a fost la început?

- Eu, la început! Eu, la început, am refuzat să mă reeduc. Eu, la început, am refuzat să mă lepăd de trecutul meu legionaro-criminal! Eu, la început, am refuzat să mă dezic de Mişcarea Legionară, Legionară, Legionară...

- Cri...

-...minală!, răcneşte Pop Cornel. Eu am refuzat să mă lepăd de putrigaiul educaţiei burgheze, mistice, reacţio...

- Bine-bine, dar cum ai fost ajutat să te lepezi?

- Eu am fost ajutat! - Cornel, înspăimîntat, nu găseşte, pe loc, răspunsul cerut. E-e-eu am fost ajutat foarte bine, eu am fost ajutat foarte bine să nu mai, deloc...

- Dar cum ai fost ajutat? Ia, jos cămaşa, jos pantalonii!

Acesta este, vasăzică, răspunsul.

Cornel îşi scoate din două mişcări cămaşa, din una singură îşi lasă pantalonii peste bocanci:

- Eu am fost bine ajutat! Eu am fost pedepsit pe drept, eu am fost ajutat bine de tot să lepăd putrigaiul din mine şi să văd limpede că lucrurile, că lucrurile, că lucrurile... -- a intrat pe o brazdă uzată, întoarsă, el însuşi se roteşte, sus, pe masă, vede limpede că lucrurile, lucrurile...

-. Ei, cum le vezi, Pop Cornel?

- E-e-eu le văd! Eu le văd acum foarte, foarte clar - de exemplu: văd cum Căpitanul a fost un criminal. Văd cum Horia Sima este un idiot. Cum Costache Oprişan este el un bandit care a nenorocit multă lume, în special tineretul ţării. Costache Oprişan, Costache Opri...

- Lasă-l pe Costache, treci la Dum...

-...nezeu care nu există!, zbiară Cornel, rotindu-se, rotindu-se pe masă. Dumnezeu nu există deloc, deloc,

Dumne...

- Treci la Maica Domnului!

- Trec la Maica Domnului! Trec la Maica Domnului, o curvă ordinară, o curvâ care s-a futut cu toţi apostolii şi chiar cu Irod şi Iosif un boşorog încornorat cai e credea că şi Isus a fost un idiot mort pe cruce ca idiotul şi creştinismul opiul popoarelor fiindcă Maica Domnului cînd îşi suflecă...

- Distul! Distul, pentru azi! 'Bracă-te şi treci la locul tău, Pop Cornel. Du-te, du-te, Pop Cornel, ai făcut o treabă bună - ei, aţi văzut? Aţi auzit? Totul e limpede.

Cum nu se poate mai limpede. Atît de limpede, încît aş vrea să mor şi să nu mă mai trezesc decît sus, pe masă, cu nădragii în vine, rotindu-mă, ca Pop Cornel.

- Nimeni nu se-atinge de mîncare, pîn-la ordinul meu!

Ce-o să mai inventeze? Unde-am nimerit, ce se petrece aici?

Am nimerit bine, aici: mie îmi aduce Gherman gamela şi îmi şopteşte să mănînc; eu am timp destul şi am drept la lingură, eu sînt al Domnului Ţurcanu. Am noroc.

Ciomăgasii distribuie gamelele. Adică le aliniază pe ciment, cam la un metru distanţă de priciuri.

Ciomăga... Nu se poate! Ba se poate: printre cei care aliniază gamelele, iată-l şi pe Gabriel Damaschin. Cînd o fi trecut dincolo? Nu se poate: Grigoraş, eroul frontierist, eroul de la Constanţa. De Şaptefraţi nu mă mir. De ce să nu mă mir, ba mă mir şi-mi pare rău. Ba nu.

- Toată lumea pe burtă, pe prici! Mîinile pe ciment, de-o parte şi de alta a gamelei. Te 'pleci şi mănînci! Din treucă!

Din treucă. Dacă porcii ar fi siliţi să mănânce aşa, oamenii n-ar mai mînca slănină şi cîrnaţi.

- Dom' Ţurcanu, dom' Ţurcanu, cred că... Cred că...

Cred că...

Damaschin e cel cu credinţa. Deşi nu-i vine să creadă:

cu ochii rotunzi, arată spre Bogdanovici, împungînd mereu aerul cu degetul. Cînd Ţurcanu se apropie cu paşi niari, el sare în lături, să-i facă loc şefului, dar continuă să găurească aerul.

- Nu e ce-am crezut eu, eu credeam că Bogdanovici...

- Di ci n-ai dat alarma, Bogdanovici? Di ci, banditule? !

Nu văd. S-au îngrămădit acolo aproape toţi cei de pe ciment- Nu aud ce răspunde Bogdanovici. Dacă răspunde.

- le-i pulsul Cori, poate că...

Nu-l văd pe Gherman, nu văd cui îi ia pulsul.

în ce zi sîntem? în 7? în 10 martie? Cînd ne-a anunţat că „de mîine" începe externa? Ieri, alaltăieri?

Poate mai demult, fiindcă au fost scoase două sau trei serii - Şaptefraţi cu siguranţă, l-am văzut revenind, după stingere, schiopătînd şi hlizindu-se, nefericit şi radios.

Cui i-o fi luînd pulsul? Ce contează... A, da: celui de lîngă Bogdanovici, sinucigaşul. N-a învăţat nici o lecţie de la Şura, vecinul de prici - i-a dat el; a reuşit; el e, îi văd niîna bandajată, acum moale, atîrnînd de-a lungul spinării lui Oprea.

Ţurcanu-bate în uşă, furios.

- Un bandit, i-a cedat inima, îl anunţă pe gardian.

Uşa se deschide. Ies amîndoi - adică amîntrei - după o vreme, se întorc amîndoi, Oprea fără mîna bandajată, pe spinare.

- Cini era de planton?

Cei de pe ciment tremură la unison.

- L-aţi lăsat să... A scăpat, banditul!

A scăpat. Banditul lăsat- Şi am rămas şaptezeci si doi.

- A scăpat î Mi-a scăpat!

Ţurcanu e negru de supărare: îşi trimite o directă de dreapta în căuşul palmei stîngi.

-. Cori, să mănînce, după un minut, le iei treucile de sub rîturi! Cu plantoanele stăm noi de vorbă, pînă atunci...

„Pînă atunci, stă de vorbă cu Bogdanovici: de ce n-a dat alarma? Să nu mintă: sîngele banditului s-a prelins pe prici pînă la, ba chiar pînă sub el, l-a udat de sînge

- cum aşa, n-a simţit, ud?

- ...tot n-aş fi... A scăpat...

- A scăpat el, nu tu! Pi scaunul dentar!

Nu-i extrage pe loc dintele putrigăit, are dreptul, în loc de anestezic, la un discurs ţurcan:

- în sfîrşit, ai spus un adevăr: meriţi ! Meriţi, Bogdanovici! Dar nu clintr-o dată, nooo! Cu picăturica! De ce să scapi aşa uşor - ca bestia care şi-a rupt vinele cu dinţii? Pentru tot răul făcut, nenorocind atîta tineret!

transniiţînd, pe sub mînă, lejionarilor, consemnul să se prefacă, să-şi facă reeducarea de formă! Să mintă, să ne mintă încă o dată! Ce-ai mai vrea să te ucid acum,

Bogdanovici... Ca să scapi... Ce-ai mai vrea” tu să mori, în minuta asta... „Moartea, numai moartea lejionară”,

Bogdanovici? Ba nu! Ca să fac din tine un martir? Ei, nu, Bogdanovici! N-o să le ofer pe tavă bandiţilor încă un sfînt la care. să se închine! Nu ! Fiţi,atenţi la ce vă spun eu: Un moldovan a creat Garda, un moldo van o s-o lichideze! - eu, Ţurcanu Eujen! Codreanu v-a modelat după chipul şi asemănarea lui, eu o să vă... O să vă readuc în starea de lut! De-acum eu vă sînt olarul!

Ori fac din voi oameni adivaraţi, noi, ori vă trimit în lutul din care-aţi ieşit! Tu, Bogdanovici, eşti atît de putrid, încît n-o să pierd timpul să te remodelez. Tu eşti o oală spartă, dar o să-ţi pisez cioburile bine-bine, înainte de a te... Din tine, Bogdanovici, n-o să fac un ou cubic! Nici măcar pătrat! Din tine o să fac praf de ouă, din ceala de la ajutorul american - ha-ha-ha! Capul mai spre stingă, Şura Bogdanovici!

încă un dinte - de unde, atîţia? O mai fi avînd?

Nu cumva şi-i pune la loc, si-i creste singur, în pauze?

Ca să aibă ce să-i scoată camaradul său, Ţurcanu?

Parcă a spus de ce nu-l ucide, pe loc: îl foloseşte ca material didactic; ca exemplu şi ca... sa (chiar aşa a spus şi a mai spus: „Bat la tine, ca să priceapă iapa şi să se reeduce - oricum, nu are scăpare, di ci să sufere atîta?").

Parcă a spus ceva şi de mine. Dar eu n-am vrut să aud.

Cică şi eu aş fi material didactic - „dar invers decît Bogdanovici". Mi-am 235 că n-am auzit, fiindcă el n-a rostit ceea ce mi s-a părut că, din pricina picioarelor bolnave, mi s-a părut.

Azi, Bogdanovici nu scapă doar de un dinte putrigăit.

Ci şi de putrigai: după ce-l doboară pe spate cu o lovitură de bocanc, Ţurcanu se urcă pe trupul lui cu amîndouă picioarele şi sare. Şi sare.

- Distul!, îşi comandă sieşi, mult dincolo de distul.

Puneţi-l la loc şi spălaţi cimentul. Ceia noi să facă treaba asta!

El vine şi se trînteste pe pat.

Asta era: bocancii. Acum ştiu de unde vine mirosul acela viu, sfîşietOr. Ştiam şi înainte, aşa vine vorba, fiindcă înainte nu ştiam, pentru că nu voiam să accept. Mirosul

„ putrigaiului. De care va trebui să ne lipadăm cu toţii, ca

- să avem dreptul la statutul de om-nou - „Oameni noi, timpuri noi, de erooooi - Hei-rup l”, aşa va fi cîntat

Ţurcanu, brigadierul internaţional, în Bulgaria. Aşa vom c'înta şi noi, brigadieri naţionali, la Canal: „Oameni noi, timpuri noi, de eroi” - noi fiind aceia. Eroii-noi. Heirupii naţionali. Numai noi, fiindcă alde Bogdanovici: irecuperabil, ireeducabil, nemodelabil, fiindcă lutul lui e doar putrigai: storci, storci, ca dintr-un tub de pastă de dinţi, dar nu mai pui la loc... Ce să pui la loc:__căcatul?

Din el domnul nostru Ţurcanu are să facă - nu ou cubic, nici pătrat; din Bogdanovici are să facă, didactic, praf de ouă; praf din acela din care poţi face omletă, fără să spargi ouăle. Adică nu le spargi tu, pe loc, în vederea

„ omletei. Adică alţii le-au spart, altădată, altundeva, de-

,.parte, cu totul.

Mă întreb: dar ouăle-ouă? Cele care se sparg aici, acum? De tot, de tot şi curge din ele gălbenuşul?

Pe unul, pedagogicul, îl ştiu. îl simt, îi simt gălbenuşul care nu se va lăsa cubizat, pătrăţit, după noua formă a cojii, îl ştiu, nu voi fi surprins, îi ştiu şi numele, dar nu ştiu încă ce, cum va face ca să scape. Probabil va aştepta ca Ţurcanu să iasă din celulă, cu seria de azi - - O condiţie: să nu facă şi el parte din ea. Dar nu: el a fost scos mai demult, iar seara tîrziu, cînd Ţurcanu s-a întors în camera 4 Spital, l-a tocat cu picioarele: de ce nu declarase şi ajutorul legionar acordat lui Apolzan, în carantina de la Jilava? De ce? De ce nu declarase şi de ce îi dăduse lui Apolzan, timp de opt zile, porţia lui de pîine? Şi ce dacă Apolzan avea diaree? Să fi crăpat, un legionar mai puţin! Cine ajută pe un legionar se face vinovat de ajutor legionar - deci şi el devine legionar!

Aştept, atîrnat de cămila mea dus-jntorsîndă. Dacă ffii-aş pune mintea, as începe să număr: nu voi ajunge pînă la cincizeci - îl cunosc prea puţin şi îl cunosc foarte bine; vreau să spun: nu ştiu pentru ce, dar ştiu că da.

El nu este din aluatul nostru. Şi nici din lutul celui care a inaugurat seria noastră, cu ajutorul dinţilor, rupînd venele. El e un corp străin: prin naştere, prin educaţie, prin voinţa lui - voinţa de a nu semăna cu semenii, nici cu ai lui, în majoritate de cealaltă parte, nici cu noi, care nu înţelegem de ce ne-am

pierde cu totul speranţa, are să se aranjeze totul, fie printr-o minune, fie printr-o întîmplare, pînă atunci să aşteptăm şi, dacă trebuie să urlăm ca lupii, o facem, ce ne costă, cînd va veni momentul, vom explica: am supravieţuit, ce era să facem?

El, nu. El nu-i de-al nostru. Nici de-al lor. A vrut să îie şi aşa şi invers - nu s-a putut, cum să se poată?

Aşa că bine a făcut...

Am început să vorbesc de el la trecut.

Seria de azi este condusă. Iese. Nu, el nu.

Ţurcanu îi şopteşte ceva lui Gherman şi se apropie de uşă. întinde mîna să bată - cînd cineva ţipă, sugrumat si subţire:

- Domnule! Domnule ! Eşti un... Eşti un... Un torţionar!

După ce termină, acela - sau: aceea ? - izbucneşte în plîns cu sughiţuri.

Ţurcanu îi face semn gardianului să închidă uşa la loc - în fapt, îi ordonă, m-am obişnuit cu ciudăţenia.

Apoi, din doi paşi, ajunge în dreptul celui care, nemaiputîndu-se stăpîni, bate cu pumnii în lemnul priciului. Careva din cei de jos înalţă o bîtă, Ţurcanu o mătură ca pe o muscă, cu tot cu mînuitor:

- Cum ti cheamă pi tini, măi muiere isterică?

Plînsul încetează. Aud doar gîfîitul. Şi:

- Ştefănescu... ' .

Dumnezeule, bietul Ştef - o să-l.

- Ci culoare politică ai tu, măi?

- Naţional-ţărănist... - Ştef are glasul stins şi resemnat.

- Nu ţi-a ajuns ţărănist, ţi-ai atîrnat şi naţional! - Ţurcanu se plimbă, scurt, prin faţa priciului, cu mîinile la spate. Vrasăzică ai tras cu pusca-n minerii de la Lupeni, în 1929!

- Pardon! - Ştef si-a recăpătat şi glasul şi scorţoşenia. în 1929, domnule, aveam doi ani...

- Doi ani - mititelul-.., rîde Ţurcanu, rîde, rîd si cei de pe ciment. Dar în 8 noiembrie '45 cîţi ani aveai?

Să-ţi spun eu: optsprezece ! Erai student la Politehnică!

Te-ai dus şi tu la rege, la Sinaia! În de-le-ga-ţie! Să-l rogi să vină la Bucureşti, banditule, să privească de la balconul Palatului Regal cum îi atacaţi voi, ţărăniştii, pe

- „ muncitorii paşnici! Cu ciomege, cu răngi de fier, cu arme de foc...

- Noooi? Dar nu noi, ei ne-au... Noi am încercat să ne apărăm...

- Minţi, banditule! Voi, ţărăniştii, aţi dat semnalul voi i-aţi atacat primii pe muncitorii paşnici care...

- Domnule! (nu-l văd pe Ştef, dar sînt convins că, de indignare, i s-a înroşit vîrful nasului). Muncitori' aceia nu erau nici muncitori, nici paşnici, ei ne-au atacat...

- Cum, măi? .', zbiară Ţurcanu. Mie-mi spui? Dar eu eram printre ei, cu ei!

- Ca ce? Ca muncitor? Ca paşnic? Domnuleee...

Dumneata ai spus, în această cameră, că în 1945, erai student la Drept - la Iaşi, nu la Bucureşti.

- Am spus şi am spus adevărul! Cauza noastră nu cunoaşte nici un fel de bariere: nici de profesie, nici geografice... - Ţurcanu chicoteşte, rotindu~si ochii, chicotesc şi ai lui, ciomăgaşii. Şi nici de...

- Nici de vîrstă l

Cu toţii răsucesc capetele încoace.

- Nici de vîrstă, încuviinţează Ţurcanu, căutîndu-l

, din privire pe cel care intervenise.

Sînt liniştit, îl ştiu, îl ştiam. Dar nu credeam că acum şi aşa.

- Intr-adevăr, nici de vîrstă, continuă Ţurcanu. In momentul acela aveam... Ia să vedem...

- Un an şi două luni, zice glasul. şi două săptămîni...

Acum l-a descoperit. Oftează, dar nu se apropie:

îşi pune mîinile în solduri:

- Măi tu, popor ales, eu ştiam că voi scrieţi şi citiţi de-a-ndoaselea, dar nu ştiam că şi număraţi de la coadă la cap...

Chicote, hohote. Cel mai vesel: Steiner - aşa se întîmplă, în viaţă, la patruspital.

El, pe prici, bîţîie din cap. De unde mai are puterea să dea din cap, de unde puterea să vorbească - şi încă limpede:

- Aici, în această cameră ai afirmat şi nu o singură dată, că naşterea ta adevărată a avut loc la 23 august

1944.

Chicote. De astă dată, nu ştiu de unde au venit. Sau mi se va fi părut.

- Ei, da. Ei, şi? - Ţurcanu dă semne de nesiguranţă.

- Ei, da - şi, numărînd.de la cap spre coadă, reiese că, la 8 noiembrie 1945, cînd apărai cauza fără bariere, în Piaţa Palatului, la Bucureşti, nu la Iaşi, unde erai student, nu muncitor, aveai un an, două luni şi două săptărnîni. Şi o zi - ca să fim...

- • Ca să fii!, îl întrerupe Ţurcanu, iritat, l-a lăsat prea multă vreme să vorbească. Tu, măi, pe-acolo pe unde-ai rătăcit două mii de ani, n-ai auzit de metaforă?

- Metaforă..., bîţîie el din cap cu încăpătînare. N-o să fac o metaforă, cînd o să-ţi spun: Ţurcanu, eşti u»

criminal - de la crimă; un ucigaş - de la ucidere care vine de la latinescul occi...

Şi gata. Occisu-s-a.

Deci asta era. Ştiam. Ştiam, ce nu ştiam cum.

- Cori, ie-i pulsul.

Ce să mai.

- Ce să mai, dom' Ţurcanu, e gata.

- Gata? Dintr-atîta? Atîta pagubă, un bandit mai puţin.

Mai puţin cu un bandit - numai dintr-atîta - am rămas şaptezeci şi unu.

- Un bandit, explică Ţurcanu gardianului, deşi nu e obligat. I-a cedat inima.

I-a cedat. Inima. I-a cedat, dintr-atîta.

Inima i-a cedat şi drum bun, dragă Alfred, Albert»

Adolf, Ancei şi (sau) cum te-o mai fi chemînd. Drum bun, cu inima cedată la tanc şi cu numele tău de nedescurcat: Fuhrmann, pe care, silabisindu-l gardianului lamandi de la Jilava, bietul om-nou (aşa vom arăta şi noi, după ce ne va cubiza Ţurcanu: tot atît de negri 1), înţelesese, din: Fu-haşer-mann, ce putuse: Furhaş.

Drum bun, dragă Furhaş, cu inima ta cedată - de la cap la coadă şi nu invers. Tot n-aveai ce căuta printre noi; nicăieri n-aveai ce căuta; taică-tău: mare comunist?, mare ministru; tu judecat într-un lot de legionari, condamnat pentru sionism. Maică-ta, înfocată comunistă, responsabilă la înalt-nivel cu cultura realist-socialistă, deci, mai întîi cu epurarea cărţilor; tu, bandit antisocialist. Dar, pînă să devii bandit, ai fost vajnic agitator şi activist UTC şi jurnalist la

Scînteia Tineretului, dar nimica nu învăţaseşi: în mai 48 ai ascuns în odaia ta doi îegionari - n-aveai ce căuta niciunde, de aceea, cînd
, Siguranţa, chemată de părinţii tăi (dacă nu cumva trimisă)
îi arestase pe cei doi Apolzani, tu declaraseşi că eşti complicele lor: „Sîntem împreună, descurcaţi-ne!” - adevărat, tu dădeai vina doar pe frumuseţea Marcelei, însă
J ui taică-tău care încercase să te lămurească să nu faci o asemenea prostie: tu, evreu, cu legionarii?, îi comunicaseşi: „Prostia a făcut-o familia Apolzan, cînd în aprilie
'44, la Cluj, ne-a ascuns de poliţia ungurească şi ne-a scutit de Auschwitz; prostie au făcut ei, legionarii Marcela şi Octavian, cînd au dormit în acelaşi pat, pentru ca voi, părinţii mei, să dormiţi omeneşte, fiecare într-un pat; prost au făcut-o părinţii lor, cînd au cumpărat cu banii lor acte false cu care noi să putem trece în România
- dar tot la rude de-aîe lor, la Sibiu... Nu vă spun: la revedere; nu vă spun: rămîneţi cu bine - tot n-o să ne mai revedem şi tot n-o să rămîneţi cu bine, după cum aţi pornit, înseamnă să consimţiţi la asta, la: azi călău, mîine victimă; eu, cel puţin, am atîta putere, încît să susţin că nu sînt vinovat - dar voi, pentru că n-aţi recunoscut nevinovăţia altora, n-o s-o clamaţi nici pe a voastră. V-aş ura, la plecare, să nu mai aveţi memorie selectivă, uitînd, cu program, binele făcut de alţii, reţinînd, cu program, răul ca alibi - dar nu mai am timpf aşa că rămîneţi cum sînteţi...”
N-ai mai avut timp, aşa că drum bun spre acolo unde ţi-ai găsit, în sfîrşit, locul. Ceea ce n-a izbutit Securitatea a fost un fleac pentru domnul Eugen Ţurcanu: te-a descurcat. N-am văzut cum anume dar, din nefericire, la urechi nu am pleoape, aşa că, pînă la puls, ţi-am văzut cu timpanele globii ochilor ţîşniţi din orbite şi ciomagul lui Ţurcanu îndesîndu-ţi-i la loc („Ci ti holbezi aşa, măi! ?”), ţi-am simţit măruntaiele răscolite cu ciomagul vîrît de-a dreptul prin ţesătura pantalonilor apoi, cu acelaşi capăt sfîrtecînd buzele, sfărîmînd dinţii şi căutînd, rotit, rădăcina limbii („Mai vorbeşti, măi vorbăreţule?
îţi zmulg eu limba ca pe-un morcov!”), însă morcovul avea rădăcină adîncă, de sfeclă, nu pe acolo putea fi smuls, aşa că te-a aşezat pe spate, pe prici, cu ceafa pe dungă şi' te-a

încălecat şi te-a stăpînit între genunchi, iar cu mîinile amîndouă a împins în bărbie, o dată, de două ori, ştie domnul Ţtfrcanu unde se află limba limbuţilor:

la ju'nghetură, vecină cu inima - care cedează, dacă nu din primă împunsătură în bărbie, atunci din ş doua: aşa se descurcă încurcăturile.

Postul unu: Bineee!, postul doi: Bineee'!, metronomul meu pretinde că şi el, însă eu ştiu, bine, că niciodată n-o să mai pot alerga, nici paralel cu Seiiva, nici altfel, printre plantoanele din această noapte cel mai vigilent: Pop Cornel, neadormitul, cu centironul: loveşte, fără să spună pentru ce, nici pentru nu-ce, el nu articulează cuvinte, emite un fel de vocale horcăite. Horcăie, în patul lui, pe spate,

Ţurcanu, bîntuit de îngerii lui cu fălci de crocodil si.păr de lup, zbîrlit pe greabăn, Pop Cornel loveşte, loveşte, loveşte, iar în pauze tremură - iată, în clipa asta se încrîncenează asupra lui Octavian

Apolzan, coleg de facultate, de an, de grupă, prieten, frate de cruce, camarad.

„Ce să-i faci unuia ca Pop Cornel?", îl întreb pe frate-meu, în timp ce Americanii se pregătesc de plecare la casele cui îi are. „Poţi să-l pedepseşti pentru ceea ce face? Dar cine să-i pedepsească?

Cineva care nu a cunoscut închisoarea, sau dacă a trecut prin vreuna, l-a păzit Dumnezeu de Piteşti şi de 4 Spital şi nu ştie ce este Ţurcanu? Dar va şti pedepsitorul lui Cornel ce-i acela un tremurat? Ce va şti despre liniştea instalată prin voinţa Atotputernicului Ţurcanu? Ce va şti acela despre asta

(căreia nu-i găsesc nume): Cornel Pop îl zdrobeşte, acum, pe Apolzan, aşa cum el, Cornel, fusese zdrobit (e drept: abia după sase săptămîni) de către

Ţurcanu - care, cu siguranţă va fi fost şi el zdrobit,

^ la începuturile lui - pentru ca Apolzan să zdrobească pe următorul, următorii (sau precedenţii? - să căutăm găina? oul ?)

Cine, cum ne va mai descurca la ceasul socotelilor?

Singur Fuhrmann - şmecher, ovreiaşul, a făcut el ce-a făcut şi a sters-o, a întins-o, a spălat putina - oricum, a scăpat, dar noi? Pe noi cine ne mai scapă?

Pe mine, cine - cînd are să-mi vină rîndul? Tu, tu ce-ai face, dacă, Doamne fereşte, ţi-ar veni rîndul să?

4.

încă o zi. Şi încă una. Foarte bine, am mai cîştigat un metru, zece. Nu ştiu cîţi mai rămîn pînă acolo, dar nu strică să faci rezerve de metri.

Eu sîni un fericit. De mine nu se leagă nimeni. Stau în pat, pe spate, toată vremea - adevărat: am căpătat escare pe şale, pe omoplaţi, genunchii merg din ce în ce mai rău, cred că am făcut şi o pneumonie, dar nu spun:

ţin în rezervă totul- La program sînt dus cu grijă de, tot-deauna, cinci inşi, doi de pază, trei purtători-susţinători, gamela mea are drept la lingură, ochii au dreptul să privească unde au chef, chiar să clipească după voia inimii.

Sînt un fericit. Ceilalţi, bătuţi, puşi să stea nemişcaţi, cu privirea la bocanci, bătuţi, nu au voie să clipească, bătuţi, bătuţi la grămadă (uneori înainte de deşteptare, de cîteva ori, în miez de noapte), bătuţi cîte unul, puşi să facă genuflexiuni, cu mîinile-n sus, bătuţi, întorşi pe prici, _ bătuţi, puşi să stea cu mîinile-n buzunare, bătuţi, intraţi şi ieşiţi de sub prici în douăzeci, în cincisprezece, zece, cinci secunde, bătuţi, scoşi la program cu mîinile în sus, întorşi sub bîte, neuşuraţi şi nespălaţi, noaptea obligaţi să se culce pe o coastă, fără căpătîi, bătuţi, dacă în somn alunecă pe spate ori pe burtă, dacă nu ţin mîinile peste pătură, dimineaţa duşi la externă, pentru Eu-subsemnatul-bandit-cutare-declar, o dată, de două, de nouă ori, bătuţi pentru că uită, demascaţi aici, în patruspital, de către Ţurcanu, bătuţi, siliţi la autodemascare, bătuţi,, siliţi la demascarea altora, bătuţi, bătuţi, bătuţi.

Sînt fericit: nu sînt bătut. Şi nu am diaree: pentru aşa ceva nu se scoate la program, pe coridor. Pentru aşa ceva ridici mîna şi te ceri la tinetă. Trebuie să ai un curaj nebun, pentru ca, de pe prici, să scoţi mîna din buzunar şi să o înalţi; şi ce curaj să înfrunţi urletele si ploaia de ciomege ale plantoanelor: De ce, banditule, cum de-ţi permiţi tu, criminalule, să ai diaree, dar asta-i sfidare! în fine, ce curaj trebuie să ai, ca să-ţi dai pantalonii deja năclăiţi, jos, să te catari, dezarmat şi năclăit, pe buza tinetei, sub privirile tuturor, sub batjocura şi ciomegele plantoanelor: Tu, mă, care

nici buci n-ai! Şi nici ruşine! Şi ce pută urîtă - ai fost castrat, ori ce mă-ta-n cur? Cînd, după ce-ai regulat-o pe sor-ta, în vîrstă de trei ani - astea-s obiceiurile familiei burgheze, ce atîta mirare! Dar de unde ai semnul de pe coapsă, nu cumva de la Rebeliune? Şi ce dacă erai copil atunci, cicatricea e de glonte! Nu ? Atunci de şiş, cu cine te-ai înjunghiat, cu-ai tăi, cuţitarii din Ferentari?Şi ce dacă nu eşti bucurestean!

Şi de ce faci cu zgomot, nesimţitule, tu, care-ai crescut eu guvernantă franţuzoaică? N-ai avut guvernantă, atunci ai avut Frăulein - aşa te-a învăţat nemţoaica, să te băşeşti în public? Dar asta ţine de bun simţ, nesimţitule! în plus, împuţi aerul din celulă, împuţitule, aici mai respiră încă j şaptezeci de oameni aerul pe care-l strici tu, porcule, egoistule, animalule, băsinosule! Tu, care umblai numai'

în frac, mîncai numai icre negre, cu lingura şi sugeai numai sîngele şi sudoarea clasei muncitoare!...

Bietul Ştef, băiat iremediabil binecrescut în familia lui, de negustori ploieşteni: ca să nu se expună tinetei, a preferat să facă pe el; apoi sa anunţe. A fost stîlcit în bătaie, însă plantoanele au trebuit să-l conducă la baie.

Nu ştiu unde este baia, nu mă întreb la ce i-a slujit lui

Ştef baia aceea: l-au adus tot îmbrăcat, cu hainele şiroind de apă. de sînge - şi, desigur, nu numai.

Sunt fericit: nu am diaree.

în schimb, am (fiindcă am) o natură - Caragiale ar spune: naturel - aşadar, am un naturel fericit: somnul.

Mă mulţumesc cu somn puţin, dorm pe furate, ziua

(drept: nu am motive să mă simt obosit) şi mai ales adormind, trec; dormind, mă mut. Deci, la deşteptare», nu mă re-mut, rămîn călare pe trezie, intru în apă, mă apuc de o creangă, de un smoc de iarbă, de malul bazinului: la cel mai mic semn de primejdie, urc pe mal, la adăpost. Aşa cred.

Mai cred că îi plîng pe cei care au altfel de somn; ca

Elisav: somn refugiu.

Pentru el coşmarul începea cu trezirea. Nu-i plăcea pe lumea noastră. Avea somnul senin, dulce, niciodată nit

1-am văzut încruntat, chinuit, bîntuit în timp ce dormea*

nu l-am auzit gemînd, plîngînd în somn. Tragedia începea odată cu deşteptarea: fie că îl trezea ceasul ori unul dintre noi, fie că se trezea singur, suferinţa îi era aceeaşi.

Nu plîngea nici măcar în copilărie la deşteptare, dar gemea, de credeai că moare. Dacă era scuturat, rugat, somat să se scoale, nu protesta, nu cerea să mai fie lăsat „încă puţin, un minut...". Ci gemea. Gemea din adîncuri, gemea resemnat, în cele din urmă se înălţa în capul oaselor. Fie că rămînea pe pat, fie aşezat pe margine, cu tălpile pe podea, trezirea îi era mereu, mereu aceeaşi: cu pleoapele strînse, îşi clătina capul într-o parte, în'alta şi se lamenta fără cuvinte, emiţînd unul şi acelaşi sunet: a-a-a, a-a...

aaa... aa-aa-aa... Clătinatul capului era doar schiţat, a-uî abia audibil - însă toată durerea izgonirii din rai. A-a-a

...a-a... - cu ochii închişi (uneori îşi lua capul în palme)-

- iertarea, deci întoarcerea nu mai era posibilă, el însă refuza să vadă unde fusese alungat, expulzat, îmbrîncit;.

sau poate nu: ştia, de aceea plînsul adamic.

Ce s-ar fi ales de Elisav în închisoare, unde cu toţii, ne trezim... în celulă? Deţinuţii visează nu evadări, drumul spre libertate, ci libertatea, firească: pajişti, arbori, flori, femeia iubită (de obicei, marna), prieteni, plutiri, mîncare - mai ales mîncare... Şi, dintr-o dată, brutală, criminală, deşteptarea: oamenii cad din libertate*

ca din arbori, scuturaţi, se prăbuşesc în prăpastia celulei, izbiţi de lumina tăioasă, nedreaptă a realităţii. Oricare ar fi vina penală a unui deţinut, numai trezirile ar ajunge întru ispăşirea păcatului. Ce s-ar fi făcut Elisav în închisoare? Ce s-ar fi făcut Elisav aici, la camera 4 Spital?'

Dacă printr-o minune, nu ar fi murit de detenţie, ar fi sucombat de trezire.

Eu am noroc, cu toate; şi cu trezirea şi cu situaţia mea de bun al domnului Ţurcanu. Domnul Ţurcanu mă are, dar nu mă posedă. Nu: mă are, însă nu mă foloseşte.

încă. Probabil s-a gîndit că sînt sau voi fi suficient preparat de către genunchi - ei, ceilalţi, fiind sănătoşi, nefiind împuşcaţi de Csâky - aşa că pe mine ai e să mă treacă direct la externă - nu sînt şi-asa destul de... inter-nat? Ce să mă mai exter... - neze, să mă ducă acolo unde au fost duşi ceilalţi, să

scriu şi eu: „Subsemnatul bandit Pop Vasile declar”. Şi după aceea să fiu iâ;>at în pace; transferat la un spital, ceva; măcar la infirmeria închisorii, or fi avînd, ce Dumnezeu, şi aşa ceva, o'oar e închisoare mare.

Cazul meu: cum nu se poate mai limpede: nu sînfc, n-am fost legionar - mai ales asupra lor se încrîncenează Ţurcanu, el însuşi fost (aşa o fi în viaţă: nu e duşman mai jurat decît fostul; partizan mai înfocat decît proaspătul); nu aparţin nici unei alte formaţii politice;

n-am avut timp să dau ori să primesc ajutor legionar;

nu am ce demasca, ai mei: Seliva moartă, Elisav dispărut, mama pe altă lume, tata alături de ea. Adevărat, bunicul a fost preot. Dar nu ştie nimeni, în afară de

Şaptefraţi.

La urma urmelor, e binişor, aici, la 4 Spital. Chiar bine de tot, dacă mă compar cu ceilalţi.

Şi, la urma urmelor, nu înţeleg de ce, de pilfîă, Bîrsan se încăpăţînează; şi Apolzan; şi Verhovinski; şi Voluntaru. Chiar Grigoras - care abia apucase să treacă şi a fost întors (mai bine nu se grăbea la trecere), Ţurcan^

i-a rupt un picior - deşi n-ar fi exclus să si-l fi rupt singur, ca să scape de gimnastică şi de rest. Dar nu scapă.

Asta şi vreau să spun: de ce nu fac şi ei cum au făcut

Damaschin, Şaptefraţi şi alţii: Da, domnule, recunosc orice, am călcat pe toate căile greşite, dar acum îmi dau seama de eroare şi mă demasc (Ţurcanu stăpîneşte aproximativ limba, zice: a se autodemasca, un pleonasm), vreau să mă reeduc (aici merge). Nu? Ba da, ba da.

Fuhrmann - o excepţie, a vrut el să moară, n-ar fi exclus să fi avut o boală incurabilă, cancer sau aşa ceva, el a cerut să, a cerşit, tot provocîndu-l pe Ţurcanu. Cît despre Damian (sau Demian) - de ce s-o fi încăpăţînînd să nu recunoască: da, domnule, recunosc, frate-meu a aruncat în aer un tren cu ruşi (mai ales că fratele murise împreună cu ruşii)? Dar el nu şi nu. Aşa că domnul Ţurcanu a fost obligat, pus în situaţia fără ieşire de a-l - si ani rămas şaptezeci. Ba nu: şaizeci şi nouă, a mai plecat nu ştiu unde, unul, nu ştiu cine, stătuse la capul meu, nu-l reţin, cred că a încercat să-l omoare pe Ţurcanu, tîrziu,.

după miezul nopţii, n-am văzut mare lucru, doar spinarea lui Ţurcanu, dincolo de pat şi capul aceluia, izbit de ciment şi Ţurcanu, rnai degrabă ofensat decit furios:

„Tu, măi? Tu, pi mini? Tu, care-ai dbborît avioane sovietice?", aşa ceva, dar nu ştiu dacă acela fusese aviator sau artilerist - orice-ar fi fost, mă întreb şi acum: ce căuta doborîtor'ul de avioane într-o închisoare studenţească?

Sigur că Ţurcanu e cam brutal, cam apucat, cam zboară tot timpul, iar cînd nu răcneşte (mai cu seamă autnci cînd tace de tot) devine şi mai ameninţător, ai prefera să urle tot timpul... Dar lasă că şi ceilalţi... Ce să mai vorbim...

Eu sînt cel mai tînăr - în afară de Şaptefraţi - lui

Bogdanovici nu-i poţi citi vîrsta, dar dacă a fost coleg cu:

Ţurcanu, are spre treizeci; Grigoras tot pe-acolo, Verhovinski la fel, a făcut închisoare şi pe timpul lui Antonescu, ba şi pe al lui Carol al II-lea - apoi perioada de celulă liberă de la subsol a fost, nu atît scurtă, cît inutilă, genunchii m-au ţinut departe de discuţiile, confidenţele, secretele lor; deci nu am de unde şti dacă sînt chiar nevinovaţi.

Pot eu, de pildă, băga mîna în foc pentru Demian ori

Damian? Că nu participase la aruncarea în aer a trenului? Sau : este posibil ca el să nu fi ştiut ce face şi ce drege frate-său?

Sau Tavi Apolzan cu taică-său în lotul Aldea, maică-sa în lotul Maniu, soră-sa şi ea în Mişcare - de ce o mai fi negînd? Nu ştiu ce anume neagă, dar nu se face să conteşti evidenţa.

Pînă şi bietul Ştef e într-o ureche: dacă la 8 noiembrie a făcut parte din delegaţia de la Sinaia şi după aceea întors la Bucureşti, a participat la încăierările din Piaţa

Palatului (a spus singur: cu motocicleta făcuse mai puţin de două ore), nu se poate să nu fi dat măcar un pumn, măcar un ghiont vreunuia din muncitorii paşnici, manifestînd pacific, în ordine şi neînarmaţi.

Cît despre Voluntaru - chiar dacă nu va fi fost la

Abator şi nu chiar pe Steiner îl va fi spînzurat de limbă

- de ce nu-şi asumă faptele camarazilor lui? La Abator, cu Evreii, dar la Jilava? Dar lorga? Dar Madgearu? Dar bieţii soldaţi români stropiţi cu benzină şi arşi, la Rebeliune? Bine, bine, Ţurcanu nu vorbeşte decît de Abator, fiindcă aşa e moda

acum, să-i găseşti adversarului păcat antisemit, dar las' că mai ştim şi noi cîte ceva...

Rămîne Bogdanovici. Din „conversaţiile” zilnice avute cu Ţurcanu, reiese că el, Şura, avusese primul ideea reeducării -- pe care Jenu o preluase şi „o denaturase”, elimînînd „caracterul sincer şi liberconsimţit” în schimb, introducînd „mijloace de constrîngere”... Cică tatăl lui

Bogdanovici, prefect de Iaşi, venit la vorbitor, îl rugase, îl somase pe fiu-său „să aibă milă de tinereţea fiilor, de bătrîneţea părinţilor”, deci să renunţe la „cretinismele legionare” care produseseră atîtea suferinţe, sînge, închi-soare, moarte - de la înfiinţarea Mişcării. Ce vrea el,

Şura: să rămînă după zăbrele, pînă va avea barba la pămînt? într-atît l-a imbecilizat doctrina legionară, încît nici nu mai doreşte libertatea - dar poate fi un ideal de viaţă închisoarea? Un scop, detenţia? Dacă mai are un strop de minte, dacă mai are reflexe de om, să facă în aşa fel, încît să se întoarcă în libertate! Cum ? Incepînd prin a admite evidenţa: doctrinele de dreapta fuseseră inmormîntate pentru totdeauna, peste tot în lume; apoi admiţând că doctrina lor, legionară nu-i chiar atît de îndepărată de ceastălaltă, care domină lumea acum - să pună mîna, să-l citească pe Marx, pe Engels, pe Lenin, pe

Stalin - are să aibe mari surprize, cînd are să constate cîte apropieri, chiar similitudini... Uite, de pildă, idealul iui Codreanu, „o ţară ca soarele pe cer” - îl au şi comuniştii; de pildă, idealul „omului nou” zugrăvit şi dorit de

Codreanu - se află tale quale dincoace, pe malul numai

' aparent opus...

Aşa cică începuseră, la Suceava, „cercurile de studii

, marxiste”. Numai legionarii - nelegionarii nu avea nimic

, de confruntat ori de confirmat.

Desigur, Ţurcanu avea cu totul altă variantă:

anume că Bogdanovici fusese şi rămăsese un legionar

1 fanatic, povestea cu tata-la-vorbitor nefiind decît praf în ochi, „vorbitor” cu altcineva avusese, cu un emisar al lui Sima - ei dăduse ordin legionarilor din închisori să se facă frate cu dracul pînă trec puntea, să se prefacă dornici de reeducare, ca să fie puşi în libertate

- unde să-si continue, nestingheriţi, activitatea lor criminală, banditească, legionară.

înregistrez ca un grefier ce aflu, de la o parte, de la cealaltă.

înregistrez ca un grefier - la urma urmei, nu mă priveşte cîtusi de puţin: nu sînt legionar, nu am fost la Suceava, tata nu e prefect şi nu m-a rugat-somat să-mi fie milă de tinereţe-bătrîneţe, nici să-l citesc pe

Marx, ca să-l găsesc pe Codreanu, nu sînt legionar,, deci nici comunist, ca să cred şi să nu cercetez, dealtfel, nici ţărănist, liberal, social-democrat, regalist, poveştile lor, doctrinele, evangheliile, cîntecele, viziunile, idealurile pe culmi nu mă interesează. Dacă mă aflu aici, printre ei, asta este o greşeală care are să fie reparată pînă la urmă, cînd o să fiu trimis într-un spital adevărat, să-mi repar genunchii.

Pînă atunci, stăm în pat şi aşteptăm. Nu ştiu ce^

dar dacă nici Ştefănescu nu e legionar - şi tot a nimerit aici. Nici Damaschin, nici Şaptefraţi - Mihai e ca mine, fără culoare,dar tot aici, la Piteşti. Să-i spui lui

Ţurcanu: Domnule, eu nu sînt legionar şi nu mă interesează poveştile voastre, legionaro-comuniste, bilateralele, sado-masochiste, dezlegionarizaţi-vă în de voi, pînă nu mai puteţi, pe mine lăsaţi-mă-n pace, să-mi fac puşcăria mea... Să-i zici - dar cine să-i zică!

Eventual căscatul de Mihai, face băiatul ăsta pe tîmpitul cu un talent... Numai că Mihai a făcut ce trebuia să facă un om cu inteligenţă normală şi cu bun simţ:

a trecut. Mai bine zis: nu a făcut ceea ce nu trebuia să facă.

Aşa că aşteptăm. Şaptefraţi, trecut, dincolo, pe cimentul lui. Eu: aici, pe patul meu, cu dreptul meu la lingură. Ceilalţi: pe priciuri - poţi să-i faci omului bine cu de-a sila?

Nu. Aşa că îi priveşte.

Pe mine nu mă. Deci aştept ca adevărul despre mine să iasă la lumină. Fiindcă adevărul e ca uleiul, mai devreme sau mai tîrziu răzbate la suprafaţă.

Sînt un nefericit. Nu pentru că m-ar fi lovit nenorocirea, ci pentru că am provocat-o:

Gherman.venit să-mi ia gamela, se încruntă:

- De ce nu mănînci? Declari greva foamei?

Abia acum aflu că ochii lui căprui, de obicei împîcliţi de tristeţe, pot deveni sfredelitori, ameninţători.

Abia acum observă că nu mănînc? De atîtea amar de gamele? în ciuda lingurii la care am dreptul?

- Nu, nu, răspund cam tîrziu şi cam grăbit. Genunchii, cred că au început să... Mă tem de cangrenă.

Simt că, dacă ar fi după ei, înainte de a mă lăsa cangrenei, m-ar stîlci în bătaie. Delicatul, frumuşelul, dichisitul Gherman: cel cu dungă la pantaloni s-ar preface în nebun furios, cu spume la gură, cu ochii tulburi - ca aseară sau alaltă, cînd s-a ocupat singur de Tolea Verhovinski, aici, dincolo de patul lui Ţurcanu i{Megieşul avusese spectacol la domiciliu, el îl ceruse,

.apoi îl gustase, oftînd şi sugîndu-şi dinţii).

Uite-l pe Cori Gherman: se consultă cu Puşcasu, cu

Steiner, cu Oprea. Desigur, despre mine discută, cu toate că nici unul nu priveşte încoace. Doamne, dar dacă nu-i mai aparţin lui Ţurcanu (care a ieşit din celulă azi dimineaţă şi tot nu s-a întors)? Dacă sînt lăsat pe mîna lui Cori?

Uite-l, vine, furios. In drum, îl apucă de cot pe Cobuz şi îl trage după el, cu tot cu bîtă. Numai peste genunchi de nu m-ar...

Ii pune în braţe gamela şi lingura:

- Să mănînce! îi dai în gură - dacă refuză...

- Am înţeles, domnu' Gherman! - Cobuz e încurcat, nu ştie cum să distribuie celor doar două mîini ale sale trei obiecte: lingura, gamela, bîta.

- Dă asta încoace... Gherman îi extrage ciomagul de la subţioară.îi dai în gură! -• apoi cu alt glas, cel pe care i-l ştiam: E bolnav, nu poate singur.

Gherman dispare, Cobuz îmi dă o lingură de arpacaş rece, închegat. Fără să mă privească. E ' blond, sprîncenele i-s gălbui. Pomeţi proeminenţi, înalţi, ochi albaştri, dacă nu l-as fi auzit vorbind (tot ca prin Ţara de Sus), aş zice că e ungur. Are ceva ţeapăn, oeos, de husar; poate ceafa dreaptă, capul mişcîndu-i-se numai pe orizontală - ca să nu-i cadă chivără. De cînd sînt la 4 Spital, nu l-am văzut bătînd, cu toate că are şi el drept la bîtă. Face de planton, conduce la program, distribuie, strînge gamelele. Uneori, la grămadă, se amestecă

şi el, poate chiar loveşte, dar sînt aproape convins că o face de formă, nu dă tare sau izbeşte cu bîta în alte bîte.

Mă simte - cu toate că nu mă priveşte - mă simte că sînt gata să-i vorbesc, aşa că mă îndoapă, mă pîndeste cu lingura plină. Mă înec, tuşesc, scot un sunet care-l sperie şi mă loveşte cu lingura peste buză

- a vrut să-mi dea în gură, dar cum tremură...

Articulez, cu gura plină:

- De cînd eşti aici?

Acum tremură lingura, de parcă m-ar ameninţa cu bătaia; la un centimentru de gura meadar nu mă atinge. Tremură braţul, tremură patul, i se zbate un muşchi sub ochi. După cîteva priviri aruncate rapid spre centrul camerei,îmi şopteşte din bucăţi, străduindu-se să mişte cît mai neobservat buzele, cu gura la adăpostul mîinii drepte, mereu întinse:

Şapte săptămîni... Bogdanovici treispe... Să nu opui rezistenţă... Inutil... Fă-ţi demas...

Tresare atît de puternic, încît gamela îi scapă din mînă, pe pieptul meu. Noroc că arpacaşul, întărit, nu se varsă. Gherman e la picioarele mele - Cobuz, în poziţie de drepţi, s-a răsucit spre el. Tremură cumplit, genunchiul stîng se ciocneşte de marginea patului meu.

- Abia jumătate?, întreabă Gherman. Ce-aţi făcut, aţi stat de vorbă? Du-te, Cobuz, te chem eu mai tîrziu.

Deşi nu s-a răstit, Gherman are glasul cel rău. Mi-au înconjurat patul: Puşcaşu, cu puloverul lui, roşu, cu trup ciolănos şi obraz bucălat (există şi aşa ceva);

- Steiner, rătăcit, cu urechile lui rătăcite; Voinescu sin-

_gurul cu mutră de tîlhar de drumul mare, însă o prefer pe a lui în locul celei distinse a lui Gherman - în fine

Bălan, căutînd mereu şi mereu, un locşor prin care să se strecoare în faţă, în rînd cu ceilalţi, negăsind şi agitîndu-se prin spatele lor.

Gherman, deasupra mea. însă nu mie îmi vorbeşte:

- Aşa că alege: ori te hotărăşti să salvezi un om de la moarte... Nu trebuie să fii doctor, ca să simţi cum miroase... - ori o ţii pe a ta si-atunci Pop Vasiie, în cel mai fericit caz, are să fie amputat de ambele...

Cum, amputat? De care, ambele? Cui îi vorbeşte?

. îmi frîng gîtul spre spate: Sextil Bîrsan.

Nu arată chiar ca Sofron, la Sibiu, în birou lui Drăgan, dar nici mult rnai bine: sub ochi, o tăietură adîncă, urîtă, zdrenţuită, răsfrîntă, cu buze care nu mai sîngeră, au o culoare alb-gălbuie, suspectă; nările astupate de cheaguri de sînge; buza de sus, vînăta mustind depăşeşte mult bărbia - sau aşa mi se pare numai mie, din unghiul din care privesc.

- Dacă refuzi, înseamnă că degeaba ai făcut şase

.ani de medicină, continuă Gherman în şoaptă, înseamnă că nu ai vocaţie - mai ţii minte ce spuneai, la Cluj, apoi pe dubă? Şi la Jilava? Că medicina nu e profesie, ci chemare? Că studenţii în medicină ar trebui să dea nu numai examene de chimie, anatomie, biologie ci, în primul rînd, o probă de etică? Uite, ai, acum, ocazia să pui în aplicare teoria - la care subscriu, li laşi pe semenul tău să moară, fiindcă te împiedici în nişte precepte...? în nişte idioţenii ideologice? Politice ?

- Să-să văd întîi cum se p-p-pr'ezintă..., încearcă

Bîrsan.

- Ce să vezi? Cum, să vezi întîi? Discutăm un principiu, nu ne târguim pentru fleacuri!

- Dar trebuie să văd, nu pot trage concluzii, înainte de a...

- Nu face pe tîmpitul! Concluziile le tragem noi, tu răspunzi clar la o întrebare clară: îngrijeşti un om ameninţat de cangrenă -- da sau nu?

- A-a-accept să-l îngrijesc, dar nu-mi fac demascarea! Bîrsan aproape a strigat, aproape liberat.

- Nu se poate face una fără cealaltă. Amîndouă ţin de etică. Iţi atrag atenţia că demascarea tot ai să ţi-o faci, dacă nu azi, atunci mîine. însă faptul că refuzi să dai asistenţă unei persoane aflate in pericol de..

.- Dar eu nu sînt în pericol? Mie cine-mi dă asistenţă? - după glas, ghicesc că Sextil e gata să izbucnească în plîns, ditamai Decanul...

Fără să reflectez, intervin:

- Dar n-am nimic, rănile merg bine... Ce-i povestea cu cangrena?

- Tu să-ţi-o ţii gura!, zbiară Gherman, aplecîndu-se asupra mea, gata să mă sfîşie. Da sau nu? - pe Bîrsan îl întreabă.

Pauză lungă. Nu-l văd pe Sextil, dar simt că.-.

- Bine, mi-o fac, dar mai întîi să mă ocup de picioarele...

- Picioarele mai pot aştepta, demascarea ba - Steiner, spune-i sergentului să-l cheme pe domnul

Ţurcanu, Bîrsan s-a decis să-şi facă...

- Dar nu rn-am decis! întîi să vad picioarele...

Nu-l mai aud. El nu-mi mai vede picioarele, e dus, în lovituri, spre celălalt capăt al camerei. Văd, în schimb, ciomagul lui Gherman ridicîndu-se.

Strîng pleoapele tare-tare. Din cauza mea, din cauza mea, din...

- Pop Vasiie!

Tresar. Cînd a venit Gherman din nou, lîngă mine?

L-a lăsat pe Bîrsan celorlalţi. Mai cu seamă pe mîna lui

Pop Cornel, coleg de facultate, de an, de cameră de cămin, la Medicina din Cluj.

Cori se aşează pe patul meu:

- Ce ţi-a comunicat Cobuz, adineauri?

Ce mi-a comunicat Co...? Uitasem. i\Te-a turnat ci-, neva că am vorbit, probabil Bălan, sigur Bălan.

- Mie?, mă mir lung. Să-mi comunice? Nimic, doar ştiţi bine că...

- Tocmai, pentru că ştiu bine că! Ce l-ai întrebat? Ce ţi-a răspuns?

Poate că chiar el, bestia, ne auzise.

- Nimic. Absolut nimic.

- Te sfătuiesc prieteneşte, Pop Vasile: spuns-mi mie, fiindcă dacă află domnul Ţurcanu, te pune să faci genuflexiuni, pînă ce...

- De ce să mă pună?, mă indignez eu. Doar n-am făcut nimic - ce-am făcut: l-am întrebat pe domnul acela cum îl cheamă, mi s-a părut că seamănă cu cineva pe care... Atît l-am întrebat: Cum te cheamă?

- Şi ce-a răspuns el?

- El n-a răspuns. Ba nu: mi-a spus să tac, fiindcă nu e voie să... N-a spus: Taci !, a spus. Ssst!

In-te-re-sant! Gherman rânjeşte. Cu atît mai interesant, cu cît Cobuz însuşi mi-a raportat adineauri.

Că l-ai întrebat de cînd se află aici; că el ţi-a răspuns, a rostit numele lui Bogdanovici - în ce context?

- în ce? în nici un context! Minte ! Confruntaţi-mă cu el!

- Tu n-ai priceput pe ce lume eşti, Pop Vasile, aici nu sîntem la anchetă, unde poţi să te joci de-a confruntarea, aici sîntem la Piteşti.banditule! Cobuz !

Gherman se ridică, face un pas înapoi, în dreapta mea apare Cobuz. Poziţie de drepţi, dîrdîindă. Gherman îi face un semn din bărbie, Cobuz vorbeşte:

- Recunosc: Pop Vasile m-a întrebat: De cînd eşti aici? Eu... Am greşit foarte grav, recunosc cinstit:

trebuia să-l demasc pe loc, dar se vede că încă nu m-am curăţat de tot putrigaiul...

- Se vede şi încă foarte bine! Ei, Pop Vasile, acum îţi dai seama ce rău i-ai făcut lui Cobuz! ? Era aproape reeducat, era la mal - dar tu îi dai brînci înapoi, vezi ce-ai făcut? Pe tine o să te rezolve domnul

Ţurcanu, cînd o să se întoarcă, însă pe Cobuz... Aţi terminat cu Bîrsan?, întreabă, tare, spre celălalt capăt al camerei, în regulă, rîndul lui Cobuz - Cobuz! La pielea goală, pe masă!

îl aud alergînd. Spre masă. Nu mă uit, nu mă uit.

După ce l-am nenorocit pe Bîrsan, l-arn îmbrîncit înapoi pe Cobuz.

Aud. Ştiu că Gherman singur îl bate pe Cobuz. Cu o curea. Loveşte cu catarama. Lung, lung, îngrozitor de lung. Şi aud cum Cobuz tace. Tace foare tare, Cobuz

Mircea.

în cele din urmă, glasul lui Gherman, gîfîind:

- Marş pe prici! Iei reeducarea de la capăt, banditule! Să ştie toată lumea: Cobuz a vorbit l Cine vorbeşte ia reeducarea de la capăt!

Uşa. Ţurcanu. încruntat, nemulţumit, agitat.

Gîfîind, Gherman îi dă raportul. Arată cînd spre Bîrsan, cînd spre mine, cînd spr<e mijlocul priciului lung, unde a urcat - sau a fost urcat, n-am văzut - Cobuz.

Ţurcanu îl ascultă şi nu prea. încuviinţează din cap, însă priveşte în jur, după obicei, de parcă s-ar aştepta să fie atacat. La urmă:

- Brava, Cori, bună treabă!

Şi tot după obicei, îi arde o palmă prietenească. Dar nu pe umăr, nu pe spate ci, după alt obicei: porneşte ca palmă,

ajunge în plin obraz ca directă de dreapta, cu degetele răşchirate. Gherman e âzvîrlit la cîţiva metri, pe ciment.

- Par-don!, face Ţurcanu. M-a luat gura pe dinainte

- ha-ha-ha!

Rîd şi cei din suită. Rîde şi Gherman.

Ţurcanu bate din palme:

- Ia, măi, Atenţie, aicea! Seria voastră, cu excepţiile care confirmă regula... - este, Cori?

Gherman se străduieşte să încuviinţeze din tot trupul, din toată fiinţa.

- Păi vezi, Cori...? Spuneam, deci: seria voastră e pe cale să termine prima fază, demascarea internă... Cu... Cu excepţiile care vor confirma regula, v-aţi hotărît să vă lipadaţi de trecutul vostru criminal, îndreptat împotriva poporului muncitor, a partidului comunist, a Uniunii Sovietice şi să căutaţi să renasteţi, să deveniţi oameni noi, utili societăţii de mîine. V-am atras atenţia de la bun început:

pentru a vă putea reeduca în mod sincer, deci eficace, nu trebuie să ascundeţi nimica! Să vă scotociţi memoria prin toate cotloanele! Să nu treceţi cu vederea peste nimic din ce-aţi făcut, intenţionat, gîndit să faceţi - altfel zadarnice vor fi eforturile noastre, ale voastre, ale tuturor. Cei im”

mulţi dintre voi aţi înţeles; aţi declarat tot ce ştiaţi despre voi si. despre apropiaţii voştri. Cinste vouă, măi! Poporul muncitor şi partidul comunist nu vor moartea păcătosului, ci regenerarea, reeducarea lui! Vi se va încredinţa sarcina de onoare de a lucra pe şantierul tineretului de pe traseul canalului Dunăre-Marea Neagră. Acolo vom dovedi şi cu braţele ce-am dovedit cu sufletul - este, Cori?

Este, 'Cori! Acolo vom lucra cu drag, vom săpa canalul, vom construi cu mînile-isteâ poduri, vom înălţa oraşe, uzine, scoli, spitale - ce poate fi mai minunat, decît să constaţi că de pe urma ta rămîne ceva, că nu ai trecut chiar degeaba pe pămînt...? Unii dintre noi se vor stabili pentru totdeauna acolo, pe traseul canalului, are să fie nevoie de specialişti, de oameni pricepuţi, care să ridice, să facă o ţară... Din păcate, unii dintre voi încearcă să înşele această încredere, această mărinimie, acest umanism

- încearcă să înşele poporul! Poporul care vă hrăneşte pe voi, păduchii, ploşniţele! Voi, care nu produceţi nimic,, dar consumaţi, căpătaţi de la popor hrană, adăpost, asistenţă de tot felul - ştiţi voi cît costă întreţinerea şi paza voastră, bandiţilor?

Pauză. Pauza-lui-Ţurcanu. Dacă m-as afla în contact cu priciul, l-aş simţi vibrînd, zgîlţîind. Tremură pînă şi ciomăgaşii.

- Ca să nu vă mai legănaţi cu speranţa că puteţi tjece prin reeducare ca gîsca prin apă, voi face acum o dimascare mai... - şi Ţurcanu pocneşte din degete, făcînd cu ochiul. Vă recomand să fiţi atenţi, să nu uitaţi nimic din ce-o să vedeţi: ştim cînd începe reeducarea, nu şi cînd sfîrşeste - e un proces lung, greu, cu... resute, ca orice vindecare - este, Cori? Este, Cori, dar nu-i nimica, pînă la urmă tot ajungem noi pe culmile cele luminoase...

Nu-l mai aud. Nici nu sînt sigur că vorbeşte - cu toate că îi văd bărbia bătînd aerul, mîinile-pumn, mîinilegheară bătînd aerul, sugrumîndu-L

- îl demasc pe Cori Gherman! - nu a zbierat, în timp ce a întins mîna dreaptă spre demascat.

Nu-l mai văd pe Cori, mi l-a astupat cortina bătăuşilor formată în spatele lui. Cu mîna funcţionînd ca un piston,

Ţurcanu boxează aerul '.

-, Ai promis că te lepezi de putrigai! Ai promis că nu mai ascunzi nimic potrivnic clasei muncitoare! De două ori ai fost dimascat - ai promis, ai promis, dar tot duşman înrăit, mascat ai rămas!

Gherman : duşman înrăit - atunci Bîrsan? Cobuz ?

- De ce n-ai declarat despre logodnicul verişoarei tale? Credeai că dacă recunoşti doar activităţile tale de lacheu al capitalismului, ne arunci praf în ochi? De ce,

Gherman, de ce n-ai declarat că verişoara ta, Gherman

Emilia, a fost logodită cu lejionarul Brad Anton?

Verişoara. Logodnic -• ce legătură? Ei, ce legătură!

- La pielea goală! Să facă o plimbărică social-democraţia care n-a vrut să recunoască legăturile criminale cu lejionarii!

Acum îl văd pe Cori. îi văd doar capul. Ii văd gura:

deschisă, venind avidă în întîmpinarea prosopului răsucit, ţinut orizontal, de Puşcaşu. îl văd cum muscă din prosop ca dintr-o zăbală, îl văd cum se răsuceşte, pentru ca

Puşcaşu să-i poată lega prosopul la ceafă.

- Pop Cornel, centironul tău! Tu iei bîta lui Cori!

Nu mai privesc. Ce să văd? Ce să mai văd? Nu mi-e destul că aud, aud, aud, Dumnezeu m-a pedepsit neînzestrîndu-mă cu pleoape şi la urechi.

_ Şi, la urma urmei, de ce l-aş plînge pe Gherman, care abia adineauri l-a şantajat pe Bîrsan cu genunchii mei şi

1-a stîlcit în bătaie? Apoi, fără să piardă timpul, a trecut la Cobuz: l-a întors - acum să fie şi el întors, ca să văd cum e!

- Distul! - înseamnă că a căzut, că nu mai mişcă.

însenineză că pot privi. Printre picioarele mesei, disting, pe ciment, o ceva care aduce cu cineva. Dar dacă acela a fost Cori Gherman, pe cine are să pună Ţurcanu să-i ia pulsul?

Pe nimeni^ nu-i nevoie.

Asta ce-o^mai fi? Nu văd bine, dar parcă... Intr-adevăr, cineva care pare a fi Puşcaşu se culcă deasupra lui

Cori. Deasupra, de-a curmezişul.

- 125

- Şi tu, măi! Şi tu! Şi tu!... - Ţurcanu începe să se vadă pe măsură ce bătăuşii se orizontalizează, asezîndu-se ca lemnele în stînjen, peste Gherman, sînt atît de mulţi, încît acum, după ce l-au acoperit pe Cori, se culcă peste colegii lor.

- Verhovenski! Ia treci şi tu! Da, da, tu care-l ştii pe de rost pe Dostoievski.,.

Tolea se zbate, se opune, însă cu Ţurcanu nu-i merge:

e luat pe sus, aşezat deasupra grămezii şi ţinut acolo.

- Gata, Tolea, nici nu era nevoie de mai mult: cinci secunde, o secundă, e destul... - tot pe sus îl duce pe prici, unde îl aşează cu grijă suspectă. Ai văzut, Tolea, ce simplu se face uniunea mistică? Vezi ce simplu se realizează legătura de sînge? Dacă mai ai chef, dă încă un citat din

Demonii - ho-ho-ho! De-acum, n-ai să mai poţi pretinde că tu eşti un pur, un neatins: şi tu ai fost deasupra lui Gherman; şi tu l-ai apăsat; şi tu l-ai făcut să sufere, deci te-ai unit cu el şi tu! Te-ai unit şi cu Puşcaşu,, te-ai re-unit cu Pop Cornel - ai devenit... acelaşi 'aluat ca păduchele ista di Bălan - h'a-ha! Iar

prin Gherman, te-ai unit cu mine, Tolea! De-acum, vrei, nu vrei, sîntem una şi la bine şi la rău! la, disţul, sus, toată lumea!

Grămada se dezghioacă, se micşorează, scade. Bătăuşii, acum în picioare, aşteaptă - ce?

Acolo, jos, pe ciment, va mai rămîne ceva.? Sau numai conturul lui Gherman? Aşa să arate oul pătrat? Aplatizat? A, nu, e doar cubic, şi-a păstrat, totuşi ceva din a treia dimensiune. Atît că nu ştiu cum stăm cu coaja. Nu se prea bucură coaja cînd conţinutul se apucă să-şi schimbe forma.

Nu ştiu, de unde să ştiu. Şi nici nu văd.

Văd în schimb picioarele lui Ţurcanu, de cealaltă parte a cubicului, totuşi, Gherman. Un bocanc se mişcă, în căutare de ceva. A găsit. Asta era: bocancul lui Ţurcanu se strecoară sub ceafa lui Cori. Apoi se înalţă, înălţînd şi capul aceluia. Capul... - i-l văd aproape bine, seamănă cu al lui Sofron: ceva cu găuri, ceva-gaură.

Mîna lui Ţurcanu - i-o văd deasupra mesei - arată...

Dar arată spre mine, mi-a venit şi mie rîndul, Doamne fereşte...

Mă las să cad pe spate şi mă atîrn cu privirea, cu sufletul, cu speranţa de cămilă, de cămila mea, căutînd cu disperare şi negăsind: voia - să fie? să vie? ; împărăţia - să se facă? să vie? - nu mai ştiu nici Tatăl Nostru, aşa că îl chem, îl rog, îl somez pe Elisav:

- Vino! Vino odată!

Elisav este atît de tare, atît de tare va şti, va putea să îndure camera 4 spital, încît suferinţa lui va face să explodeze în mii fărîme, va preface în pulbere oul lui Ţurcanu.

Şi nu. încă - Elisav nu se arată. Ştiu că încă nu este ziua şi ceasul. Ştiu însă: cînd va fi, va veni.

Aşa că reconstitui Tatăl Nostru (voia - să se facă;

împărăţia - să fie) şi îl rostesc pe îndelete, liniştit. Sînt, în continuare, alături, Elisav poate că încă nu vină, eu sînt în loja de orchestră.

Din loja de orchestră bag eu de seamă că Gherman, gol, însîngerat, proptit în patru labe, linge cimentul. Linge cu ştiinţă, cu grabă şi rîvnă. Din cînd în cînd bocancul domnului Ţurcanu îi arată, fără să atingă pardoseala, alt loc, cu.

Gherman, ascultător, prompt, se duce cu capul, cu limba şi rîvna acolo unde i s.-a indicat.

- Lingi, pană rămîne cimentul lună!

Trîntindu-si la fiecare pas bocancii, de parcă şi i-ar scutura de praf, Ţurcanu vine, se trânteşte pe pat. Nu şi-a desprăfuit bocancii, pe bocanci nu e praf, altceva: aceea.

Dinspre bocancii lui Ţurcanu, aflaţi la jumătate de metru de nasul meu, trage, sfîsietor, amar-acru-ascuţit, aceea.

- Cori, după ce termini curăţenia, te cureţi şi tu, frumos, te speli bine-bine, te îmbraci şi-ţi reiei trelaba. De data asta nu te-ntorc, dar poate că mîine mă răzgîndesc.

Pînă atunci, să mi-i bagi şi să mi-i scoţi de sub prici pe bandiţii iştea, că a început să pută priciul sub ei de-atîta lene şi nemişcare! - Ţurcanu a rostit toate astea fără să-şi dezlipească privirea din tavan şi oftînd din greu din cînd în cînd.

Ţurcanu geme, horcăie, horăie, se luptă cu pedepsele lui întoarse, în timp ce plantoanele nu-i lasă pe cei de priciuri să respire şi poc! şi poc! şi : „De ce dormi, banditule? !”, poc! poc !: „De ce nu dormi,, banditule! ?”, singur Bălan pune adevărata, unica întrebare: „De ce, banditule V, lovind înainte, lovind în timpul, lovind după, aşa că în faţa acestei, cum zice el însuşi, singure alternative, noi plecăm chiar acum, din gara Chişinău.

Uşor de zis, mai greu şi în ziceam că, din motive istorico-geografice, Chişinăul este, de eîţiva ani, dincolo, la ruşi, nici chiar în ziceam-că nu poţi ziceaică: pleci de pe teren ferm, al tău, chiar dacă urît, greu, nu poţi pleca, evada, scăpa dintr-un acolo în care încă n-ai ajuns, sigur că tare aş vrea să merg cu lulia, întîi la Stockholm, pentru primul concert al lui Minai la pupitrul Orchestrei Regale, apoi la

Roma, dar nu pentru papă; la Viena, dar nu neapărat ca s-o căutăm pe Măria Cebotari, o fi murit şi ea, demult, dar mama nu ştia, în fine, la Veneţia. ir>

fine la Paris, în fine, la.

Acestea toate sînt bune. Nu ca Chişinăul, absurdul: ca să pleci din el, trebuie mai întîi să te duci la el, spre el.

Acestea toate sînt bune, fiindcă oricînd, în timpul, putem să ne spunem:

„Dacă vreau, mai rămîn aici, cît vreau; dacă vreau, mă ridic şi plec, încolo, încoace, unde vreau”.

Unii spun că noii-născuţi plîng, pentru că au fost alungaţi din adăpostul pîntecelui mamei, alţii explică plînsul ca pe un efort de expulzare a lichidului care le astupă nările, gura, împiedecîndu-i să respire,

De fiecare dată cînd lulia a născut, am avut impresia că ai noştri plîngeau de nehotărire: să rămînă? să plece?

De fiecare dată cînd mama ne-a născut pe noi, am avut impresia că poate ar fi. trebuit să se gîndească bine, înainte de a.

5

Şi nu se mai opreşte, nu se mai opreşte. Lecţiile, demonstraţiile cu Gherman, Cobuz, Pop Cornel nu dau roadele aşteptate.

Asta trebuie să fie opinia lui Ţurcanu.

Mai mult de patru ore pe noapte nu doarme/ restul timpului şi-l dedică demascărilor: explică, urlă, bate, comandă bătăi, demască el însuşi, la 4 Spital, iese din celulă cînd are chef, gardienii îi stau la dispoziţie, la fiecare dorinţă de-a lui, zic: „Da, să trăiţi...” - însă nu ştiu dacă spun: „clomnu” ori „tovarăsu' Ţurcanu” - absentează pentru un ceas, alteori mai multe ceasuri, revine obosit, gîfîind, cu ochii arşi, cu gura uscată - a cheltuit multă salivă pe noi, bandiţii - se odihneşte cîteva minute pe pat, cu mîna dreaptă sub ceafă, cu privirea în tavan, oftînd, cînd te aştepţi mai puţin, sare printr-un Delfin şi are idei:

„Toată lumea-ntr-un picior, în stângul, mîna dreaptă-n sus!”

„Toată lumea pe spate, picioarele desfăcute în V, ridicate la 45 grade, mâinile întinse, paralele, la 45 grade faţă de corp!”

„Gamelele pe ciment, la jumătate de metru de piciorul priciului, voi pe prici, pe burtă, cu mîinile la spate - mâncaţi!”

„Vă aşezaţi pârechi-părechi, faţă-n faţă, fiecare cu degetul arătător al mîinîi drepte la rădăcina nasului celui de vis-â-vis!”

„Toată lumea în Handstand, pe prici, la părete - nundoi picioarele, nu cazi, nu te sprijini de părete, decît cu călcîiele!”

„la, părechi-pârechi: vă pălmuiţi reciproc, după comandă: Dreapta ! Stingă! Dreapta...”

Mai ţine un discurs, îi mai extrage lui Bogdanovici un dinte putrigăit, ne zugrăveşte Canalul în culorile cele mai, ţipătoare - canalul, eh, canalul, oftează el, ca în cîntecele ruseşti, apoi ne explică cine-cum va avea cinstea-deonoare să lucreze acolo: numai total-reeducaţii, total-dimascaţii, total omnoul... Pleacă din celulă, zăboveşte peacolo, se întoarce, oftează cu ochii în tavan, geme încetişor, sare prin Delfin, urlă, aplică alte idei, pleacă, revine, are idei...

De cîteva zile se ocupă de Verhovinski: Tolea este treierat la plimbărică, măcinat la peJea-goală-pi-masă, tocat la grămezile obişnuite, croit din senin şi din mers de către plantoane, ciomăgit şi noaptea:

„De ce nu ţii mîinile deasupra, pe pătură, întinse bine?”

„De ce dormi pe spate?”

„De ce dormi pe-o parte?”

„De ce-ai adunat picioarele?”

„De ce-ai vorbit în somn?”

Tolea nu doarme, nu are somn, plantoanele îl ţin treaz cu ciomegele, carnea îi este răscolită, bătucită, sfîşiată de bîte, curele, catarame, şpiţuri de bocanc. Nasul rupt, re-rupt, răs-rupt, buzele sfirtecate, dinţii din faţă rupţi, degetele de la mîini rupte, braţul stîng rupt, o pleoapă...

Bălan, marele descoperitor, i-a descoperit întîi şi-ntîi, pleoapele: i le apucă între degete, trage, lasă; apucă, trage, lasă - ne jucăm de-a foaie verde praştie. Desigur, marele asociator, asociaţionist Bălan a făcut, prin asociaţiune, o a doua descoperire: bărbaţii au coaie, intr-o primă fază, s-a jucat de-a praştia cu scrotul, după metoda aplicată pleoapelor. Apoi a îmbogăţit-o: în timp ce patru inşi îl imobilizează pe cel ales, cu pantalonii coborîţi, ciupici, curele desfăcute, el prinde pielea între aaua bîte si trage. Scrotului nu i se clă drumul ca clin praştie: este doar strîns, tras, răsucit. Nimic altceva nu i se.

Gabi Damaschin, ca stîngaci, era normal să descopere ficatul omului. Aşa, pirpiriu şi neajutorat cum pare, are un croşeu de stînga ucigaş. Verhovinski însă nu pare impresionat: ori are ficatul în partea stînga, ori tot în dreapta, dar nu mai contează - de ce-ar mai conta?

De cum Ţurcanu îi rosteşte numele, Verhovinski spune, sau încearcă:

- Tot ce-am avut de declarat am declarat la Securitate.

Ţurcanu însă nu are încredere în declaraţiile de la Securitate. Ai zice că el e cel puţin mareşal al unei instituţii care controlează 'Securitatea, li aduce aminte lui Verhovinski că, la Securitate, nu declarase că are sînge alb; că taică-său, ofiţer ţarist, luptase împotriva revoluţiei; că mama, cîntăreaţă de operă, se produsese la Curte; că un unchi, anarhist, îl insultase pe Lenia; că o mătuşă, trotskistă, se opusese - ce obrăznicie! - Marelui Staîin; un bunic fusese deputat în Dumă, iar sora lui Tolea, T-îtiana

(ce nume frumos, dar, ciudat, Ţurcanu îl pronunţă cu totul altfel: Tatania), după ce atrăsese în cursă un general sovietic, la Iaşi, fugise in Franţa, de unde trimitea scrisori în cod. Iar el, Anatol Varlamovici Berhovinski - le-jionar! Drept care mai întîi îl ia la palme, apoi la pumni, îl tescuieşte cu picioarele - iar la urmă:

- Ia, măi Pop Cornel, explică-i camaradului Verhovenski (apasă pe e) bazele filosofici lui Mironovici!

Nu ştiu cine e Mironovici, dar după dispreţul din glasul lui Ţurcanu, presupun că e un doctrinar legionar.

Azi, după mamă-tată-unchi-bunic-mătuşă-soră, după pumni-palme-picioare-ciomege şi după Mironovici, Ţurcanu îi ordonă lui Puşcaşu să tragă tineta afară de sub prici, iar lui Verhovinski să facă gimnastică, sus, cocoţat pe buza ei.

- Pop Cornel, conduci gimnastica! Dacă refuză, îl botezi! - şi Ţurcanu pleacă grăbit din cameră.

Sînt convins: dacă nu la prima lăsare pe vine, cel mai tîrziu la a treia, Verhovinski are să cadă înăuntru. Iar dacă va schimba vreun gest de nesupunere, de ezitare,

Cornel nu va ezita să-l bage cu capul în tinetă - botezul lui Ţurcanu.

Sus-jos, sus-jos - Tolea Verhovinski se lasă pe vine,

Tolea se ridică, Tolea nu se sprijină nici măcar cu un colţ de toc, buza tinetei rămîne mereu perpendiculară (reglementar) pe talpă. Sus-jos, sus-jos - număr pînă la treizeci, renunţ: nu se poate; aşa ceva nu există, unii se poticnesc de la zece, altora, de pe la trei încep să le tremure picioarele, mîinile

caută, zăpăcite, un echilibru în permanenţă ameninţat, iar aceia nu sînt atît de zdrobiţi în bătaie, nedormiţi înfometaţi, ca el; unii, mulţi, nu sînt în.

stare să facă genuflexiunile jos, pe teren ferm, darmite sus, pe tinetă!

Sus-jos, sus-jos, metronomul cu centiron începe să dea semne de oboseală - Cornel Pop, neobositul; a răguşit;

se încurcă din ce în ce mai des în comenzi, zice: Sus-sus!

si Jos-jos! - uneori prea răreşte, alteori prea accelerează.

îl salvează ingeniosul Bălan: preia el ritmul, ciocnind între ele două bîte - le trece apoi în mîinile lui Cornel.

Poc-poc, poc-poc - Tolea se înalţă, Tolea se lasă. Deasupra tinetei. Plină ochi.

De cînd durează: de cinci minute? de douăzeci? de un ceas întreg? Dumnezeu ştie, sîntem cu toţii, nu doar spectatori, ci participanţi la această înfruntare Tolea-Tinetă. Ştim că mai devreme sau mai tîrziu, Tineta va învinge. La început, ţinem cu Tolea - nu este el de-al nostru, om? Dar pe măsură ce trece timpul... Ce fel de om, de nu cade odată? De ce ne chinuie - tortura o îndurăm noi, privitorii, nu el, Verhovinski, căruia ce-i pasă, el se apleacă, se ridică, atît, pe cînd noi, nouă ne crapă inima-n piept de-de-de... Şi, mă rog, ce vrea el să rie demonstreze?

Că e mai tare decît noi, că ţine mai mult decît alţii? Că el e altfel făcut? Că el nu acceptă chiar orice şi are şi mijloacele să se opună? Să se răzvrătească? Bine, nu acum, fiindcă acum execută ce i se ordonă - dar cum anume:

ca o sfidare! Nu numai la adresa nefericitului de Cornel, a ticălosului de Bălan, a nebunului de Ţurcanu, dar şi la adresa noastră, care sîntem de-ai lui, oameni.

- Porcule! Rusnacule ! Banditule - te crezi mai cu moţ decît noi?

Nu a fost glasul vreunui ciomăgas, ci al lui Cobuz, întorsul. Dacă nu se prea grăbea, ar fi fost şi al nostru, al fiecăruia. Singurii neparticipanţi la indignarea geloasă:

Cornel şi Tolea. Ei nu au auzit, ei au treabă.

De cînd durează? De unde să ştim? Oricum, după aerul mirat al lui Ţurcanu, revenit, deducem că de foarte mult timp.

- N-aţi trişat, măi? Cori, l-ai lăsat cumva să răsufle?

- iar după ce Gherman îi şopteşte ceva, nestăpînindu-şi un gest de iritare, de contrariere, Ţurcanu: Să continuie pînă la Judecata de Apoi! Pînă cade cu botu-n cristelniţă!

Vine şi se trînteşte în pat. Oftează mai des ca de obicei. Vădit, îl deranjează zgomotul bîtelor ciocnite între ele, nu-l lasă să se odihnească:

- Distul! Pintru moment, să treacă la locul lui î

Să treacă, numai că Pop Cornel nu se poate opri din bătut ritmul decît atunci cînd Gherman îi smulge beţele din mînă; să treacă, numai că Tolea n'.t se mai poate opri din lăsat pe vine, din ridicat decît atunci cînd patru inşi îl coboară, pe braţe, de pe tinetă, însă cum îi dau drumul,

Tolea se rostogoleşte pe ciment, continuînd sus-josul, de astă dată, pe orizontală. Este nevoie de încă doi (total şase) ca să-l mute pe prici - unde Verhovinski continuă să-şi chircească, să-şi destindă picioarele, după un ritm pe care numai el îl aude, pe un sus-jos numai al lui, orizontal.

Alt client al lui Ţurcanu în ultima vreme: Ştefănescu.

Adevărat, nu zilnic, precum Bogdanovici şi Verhovinski,

Azi însă iată că i-a venit rîndul iar:

- Măi banditule, di ci n-ai declarat că...?

Nu înregistrez niciodată ce anume n-a mai declarat

Ştef - dacă nu cumva Ţurcanu se ocupă de el doar aşa, ca să se destindă...

Ca de obicei, Ştef se ridică în picioare pe prici şi se lipeşte ue perete, tremurînd:

- Stimate domnule.Ţurcanu, pe cuvîntul meu de onoare că...

îi pasa lui Ţurcanu de cuvîntuî de onoare al lui

Ştefănescu... Azi îl pune să urce pe masă:

- Şi-acum, banditule, spune după mine: clica ma-nisto-lejionară a dus ţara de rîpă î Spune, măi!

însîngerat, ştirb, cu trupul sui, Ştef îşi roteşte privirea, nu atît speriată, cît profund ofensată.. însă nu scoate un cuvînt.

- Spune, măi, după mine: Maniu este un porc, un idiot şi un disanţat! Spune, după mine: Maniu momea fetiţe nevinovate,' de nouă anişori, le dădea o jumătate de bomboană - toată viaţa a fost un avar - şi, în timp ce fetiţele de nouă ani sugeau bomboanele, el, dişanţatul bătrîn, le lingea pe sub fustiţe! Cu

limba lui lubrică, de vipera ţărănistă! Zi, măi! Spune ce-ţi cer eu.'

- Zic, domnule, dar nu înţeleg semnificaţia cifrei nouă: de ce aveau fetiţele neapărat nouă ani?

Ţurcanu izbucneşte în rîs. Rîd şi ceilalţi. Disting behăitul bălânesc -- apoi Ţurcanu, sufocat de rîs:

- Aţi auzit, măi? Cică de ce! Simplu, mai lumină a lumii din Ploieşti: fiindcă ele nu aveau optzeci şi ceva, ca băşinosul de la Bădăcin! - ha-ha-ha l Ho-ho-ho!

Ştef, adine jignit, bate repede din pleoape şi îşi muşcă buza de jos cu cei coi canini, singurii supravieţuitori dintre dinţii maxilarului superior. Ţurcanu ia o bilă din mîna cuiva şi începe să-l lovească pe Ştef peste picioare:

- Spune, banditule, ce-au căutat ţărăniştii voştri pi pamînt sovietic? Ce-a căutat Mihalache al vostru ca voluntar, pe frontul antisovictic? Pradă ele războiu? Cetăţencc sovietice, de violat? Găini de furat? Tinichele de adunat - ca alde „Minai Viteazul”? Spune, ţărănistule: tot în izmene a pornit Mihalache-al tău să se bată cu Armata Roşie şi cu gerul rusesc?

Ştef ţopăie - din nefericire, în contratimp, aşa că încasează toate loviturile. Se văietă, atît.

- Spune, banditule, cum a uneltit Maniu împotriva poporului muncitor şi a clasei muncitoare? împotriva

Partidului Comunist? -- acum îl loveşte peste coate.

peste umeri.

Ştef face semne disperate că spune, spune orice, numai

.să nu mai fie bătut. Ţurcanu îl iasă. Ştef începe, fonfăit:

- Stimaţi colegi de suferinţă! Eu, ca membru al

Tineretului Naţional-Ţărănist... Eu... luliu Maniu,..

- Aşa, măi! Zi-i de Maniu!

- Zic, stimate domnule Ţurcanu. Aşadar, luliu Maniu, şeful partidului Naţional din Transilvania care a fuzionat cu partidul Ţărănesc din Vechiul Regat...

- Nu-mi face istoria izmenelor care şi-au găsit peticul... din chiloţii Măriei Thereza - ho-ho-ho! Mie să-mi vorbeşti despre Maniu!

- Despre Maniu... luliu Maaiu s-a născut la 8 ianuarie 1873...

- Nu ne interesează cînd s-a născut, ne interesează cînd are să crape, bestia, banditul, anticomunistul, antisovieticul - zi-i, măi!

- Zic, domnule '-. luliu Maniu a fost arestat la

25 iulie 1947, condamnat la o sută şi patru ani de...

- O sută patru-ţi dau eu, peste' bot, dacă nu spui, aicea, s-auzirn şi noi, ce le făcea el fetiţelor! Nevinovate! în vîrstă de nouă anişori - spune!

- Spun, spun... - Ştef încearcă să evite loviturile.

Dar, dintr-o dată se opreşte, cu toate că bîta lai

Ţurcanu răsună sec în oasele lui. Şi strigă, cu glas ascuţit, ai zice de femeie:

- luiiu Maniu este un martir în ţara asta în care martirii se numără cu...

Nu mai aflăm cu cît se numără martirii -• în ţara asta. Oricum, atîţia, plus unu: David Ştefănescu din

Ploieşti.

La urmă - ce tîrziu vine, aici, la urmă - Ţurcanu însuşi îl culege de pe ciment, unde l-a frămîntat cu picioarele, unde s-a şters pe picioare de el ca de o ştergătoare, îl duce la tinetă şi îl scufundă - ţinîndu-l de glezne. De fiecare dată cînd îl ridică, întreabă:

- Martir, Maniu? Căcat, nu martir!

Şi iar îl bagă, cu capul în jos. Şi iar îl scoate şi iar îl întreabă şi iar îl scufundă. Pînă cînd Gherman:

- Destul, dom' Ţurcanu, că face bulbuci!

Descumpănit, cu picioarele moi,. Ţurcanu se opreşte.

Privirea rătăcită, de abia trezit din somn. 11 lasă pe

Ştef să cadă, morman, lingă tinetă, apoi vine si' se trînteste pe pat.

De astă dată mirosul dinspre el este clement, omenesc - şi familiar," îl cunoaştem cu toţii, dinainte de

4 Spital. '

Dar iată-l, sare în picioare. Şi vorbeşte, vorbeşte, îi place să vorbească, să se asculte vorbind - să-i fie cumva teamă de linişte? Uite-l cum bate cu pumnii în masă, zbierînd, stropind cu scuipat:

- Un moldovan a creat Mişcarea Lejionară, un moldovan are s-o stîrpească de pe faţa pămîntului!

Am mai auzit asta. Am mai auzit şi de ouă: pătrate, cubice; de praf de ouă; auzit şi de idioţii de liberali, vitele încălţate de ţărănişti, lacheii social-democraţi;

ştim, ştim: escrocul de Carol al II-3ea şi paranoicul

Antonescu nu fuseseră în stare să-i lichideze pe legionari: persecutîndu-i, interzicîndu-i, închizîndu-i, mai împuscînd pe unii, mai sugrumînd pe alţii, nu făcuseră decît să-i întărite şi să-i întărească. De ce? Fiindcă le oferiseră pe tavă exact ceea ce doreau ei, legionarii:

suferinţă şi martiri.

- Dacă politicienii dinainte nu v-au găsit ac de cojoc, v-a găsit clasa muncitoare, lejionari! Gata cu Nicadorii, cu Decemvirii, amin cu moartea, numai moartea lejionară î Structura voastră de oligofreni fanatici, educaţia voastră de ucigaşi-sinucigaşi v-ar face să mărşăluiţi spre.

moarte ca vitele la abator - „spre moarte, pe culmi de veac, voi, ca stînca”... E-he, dar clasa muncitoare nu-i tîmpită! Clasa muncitoare vă cunoaşte cum nu vă , cunosc nici mamele voastre. Clasa muncitoare ştie cum să vă descuie - fiindcă ea ştie cum aţi fost încuiaţi.

Clasa muncitoare n-o să vă împuşte, lejionari! N-o să vă răstignească - nu, nu, nu! O să vă descuie întîi trupurile, lejionari - n-o să vi le strivească de tot, ca-ma-razi, clasa muncitoare are altă treabă decît să vă alimenteze martirologia...,

Mai zice, mai zice, apoi îi şopteşte ceva lui Gherman.

Acesta se duce la uşă, bate, îi spune gardianului cine ştie ce. Ţurcanu vorbeşte, vorbeşte, se repetă, nu are importanţă. Gherman revine şi, într-o pauză de respiraţie, îi confirmă ceva din cap.

Brusc, pe Ţurcanu îl apucă euforia: se plimbă săltat, îşi freacă palmele, glumeşte cu cei din jurul său

- parcă ar spune anecdote - şi tot el rîde primul, cu hohote uriaşe. Dar la discurs nu renunţă - îl: ' „f-să pe alt ton:

- Aşa că n-o să vă ucidem trupuşorul, lejionari: o să vă umblăm olecuţă pe la sufîeţelul de culoarea găinaţului de gîscă - ha-ha-ha, ce zici, Pop Cornel?... O să'

vi-l demontăm, frumuşel, o să vi-l remontaăm la loc - după alte legi, după aceeaşi schemă... Cu sămnul schimbat... Cînd o să vă priviţi în oglindă, o să vă întrebaţi:

Cine-o mai fi şi ăsta? - este, Pop Cornel? Ţelul nostru este ca întrebarea să sune: Cine-o mai fi frumosul ăsta? - însă pînă acolo, mai e cale, mai e vreme, mai întîi, să vă curăţaţi di putrigai! Să vă lapadaţi de tot ce-i vechi, pentru ca, în oglindă, să vă găsiţi un chip frumos, nu masca asta, urîtă, hidoasă, moştenită de la vechea societate, de la familie, de la biserică! Să vă dimascaţi!

O ştim şi pe asta: va trebui să ne smulgem masca, chiar cu carne, cu piele - şi cu ce mai rămînem, ce punem la loc - altă mască?

Bineînţeles nu-l pot întreba aşa ceva pe domnul Ţurcanu; nici de ce nu se întredemascâ ei, clasa muncitoare şi legionarii, ei îşi cunosc cheile, măştile, demăştile - oricum, nu m-ar auzi:

- ...scîrbă de voi înşivă.', zbiară el, din nou mmios.

Veţi rămîne în viaţă, dar în viaţa voastră nu veţi mai putea privi pe cineva drept în ochi!

Se pare că i-a scăpat" ceva ce nu trebuia spus

- izbucneşte în rîs forţat, încercînd s-o dreagă:

- In viaţa voastră nu veţi mai putea dori biruinţa lejionară!

Atîta pagubă. Nu sînt legionar, habar n-am de biruinţa lor, eu am habar de genunchii mei, de rănile mele de pe omoplaţi, de pe şale, de-atîta stat în pat, pe spate.

- Fiindcă nu se poate face pedagogie iară material didactic, vă invit, deocamdată, să-l priviţi pe Bogdanoviei. îl vedeţi? El afost - ori s-a crezut... - un fe]

di şăf l O să aveţi ocazia să. vedeţi şi un adivarat şăf:

pi Balanişcu, bulibaşa Centrului Iaşi... Dar pînă să sosească - adus cu mari sacrificii, ha-ha-ha!, un şăf şi mai mare, ia uitaţi-vâ la unul mai mititel - Pop Cornel!

Ca de fiecare dată cînd i se rosteşte numele, Cornel tresare şi ia poziţie de drepţi. Tremurînd.

- N-o fi el Făt-Frumos -- tătîne-său era la armată, de doi ani, cînd s-a născut el, hi-hi-hi f - de mîne-sa îndeaproape ocupîndu-se porcarul satului - ho-ho-ho.'

Chicote, risete printre cei de pe ciment.

- N-o fi el lumina lumii - mîne-sa l-a fătat din picioare, la privată, primul contact cu materia se vede, nu? Se vede? - Ţurcanu îl trage, îl împinge, îl roteşte.

Lucrurile n-au stat mai strălucit după aceea, Cornel are preferinţă pentru garduri în care intră cu coarnele... Cît despre orizontul lui spiritual... ştiţi cu toţii că Pop Cornel e convins şi azi că Hegel e un farmacist sas, din

Cluj, despre Copernic a aflat că a descoperit roata a cincea de la căruţă, în privinţa lui lenăchiţă Văcărescu, nu poate fi decît fratele închisorii cu acelaşi nume!

Hohote, chiote - niciodată nu l-am văzut pe Ţurcanu atît de vesel, de sincer, profund vesel.

- însă aşa, idiot, bocciu, berbec, chiar dacă n-a fost mare-n rang, a adus mari servicii Mişcării: o sută cinci criminali care s-au sustras judecăţii poporului muncitor au fugit din ţară cu ajutorul lui! O sută cinci bandiţi!

Ei bine, Pop Cornel şi-a riscat viaţa de zeci de ori, ca sa salveze vieţile bestiilor care au trecut în Occident. A

înfruntat şi moarte, fiindcă cine nu ştie că pe graniţă se mai trage şi fără somaţie? Ei, bine, priviţi-l, camarazi r el este celebrul Pop Cornel! El e Pop Cornel - cel ca stînca! Iată, camarazi, ce a devenit stînca, în doar cîteva săptămîni! Priviţi-l bine: mai poate el dori biruinţa îejionară? Ca să vină iar Garda la putere, să se întoarcă în ţară cei fugiţi cu ajutorul lui, pe pielea lui, dar să constate că vajnicul Cornel Pop i-a trădat? s-a lipadat de ei? Că a scuipat pe întrega Mişcare? Dacă ţi se întorc camarazii pe care i-ai trădat... la spune: ce au iejionarii pentru trădători, Pop Cornel?

- „C-avem doar gloanţe pentru trădători”!, recită, prompt, Cornel.

- Ce altceva? Şi mai poţi tu mărşălui pe culmi de veac? Ia, măi, mărşăluieşte oleacă, să-ţi vadă camarazii pasul lejionar!

Butonul odată apăsat, Cornel se pune în mişcare:

cu capul aplecat, bălăngănind, cu spinarea încovoiată, cu picioare de plumb, tălpi tîrîte, tîrşîite...

Uşa se deschide. Gherman care aştepta în preajmă schimbă cîteva cuvinte cu gardianul, apoi se dă la e parte. Intră careva cenuşiu, cu o bască fostă bleumarin, acum prea mică, pătată, ca să aibă vreo formă, vreo culoare hotărîtă.

îl văd destul de bine; după ce uşa s-a închis, Gherman i-a făcut semn să aştepte acolo, lîngă prag. Pare foarte slab, însă hainele par ale cuiva şi mai slab. Obrazul alb-alb, cu pomeţi aprinşi, de tuberculos, spinarea încovoiată şi în acelaşi timp strîmbată pe laterală. E mult mai în vîrstă decît mine, - cred că şi decît Ţurcanu -•

spre patruzeci de ani. Impresie de ponoseală, de tristeţe.

Şi de resemnare. Nu are ce căuta în hainele acelea, nu are ce căuta acolo,' lîngă uşă, unde l-a oprit Gherman, nu are ce căuta în puşcărie, pare rătăcit şi resemnat în rătăcire. Privirea - m-a atins şi pe mine, o dată - e de o asemenea resemnată tristeţe, încît sînt convins că a văzut multe, altele, că ceea ce se petrece la 4 Spital este pentru ci o etapă depăşită şi în timp şi în altceva.

Nu pare deloc speriat - şi frica i-a rămas cine ştie unde, cine ştie cînd, în urma.

Pop Cornel mărşăluieşte pe culmi de veac, în cerc sirîmi, în faţa lui Ţurcanu. Acesta (care privise de cîteva ori spre uşă) îl descoperă pe noul venit,

- Cos-tache!, face el, pornind în întîmpinarea necunoscutului, cu braţele larg deschise. Bine-ai venit, frate

Costache, dar pofteşte, pofteşte la noi, Costache dragă

- Pop Cornel, distuî!

Cel căruia i-a spus Costache înaintează şi se opreşte acolo unde i-a indicat Ţurcanu, cu degetul (evident, nu

I-a îmbrăţişat, aşa cum ne aşteptam).

Ţurcanu se plimbă o vreme cu mîinile la spate, apoi bate din palme - ochii îi strălucesc:

- Ei, camarazi! îl aveţi în faţa voastră pe Costache

Oprişan, şăful vostru direct! Priviţi-l, priviţi-l, camarazi: vedeţi ce ţinută, ce măreţie, ce prestanţă degajă el prin toţi porii? Ce privire cîe vultur, ce inteligenţă scăpărătoare? Demnitatea - nu-i aşa că sare din pagină, forţează respectul? Statura de adivarat săf nu-i aşa că turteşte, copleşeşte? Ian uitaţi-vă, măi: are el statura di săf? Are ! - la aşa turmă, aşa cioban, la aşa lejionari, aşa Oprişan! ha-ha-a! He-he-he!

Cei din suită se strâmbă de rîs. Behăitul lui Bălan, el sare din pagină.

Oprişan nu se clinteşte, o îi auzit el altele. Ţurcanu schimbă tonul:

- Unde ziceai c-ai găsit cipilica asta, şăfule? - îi smulge basca, o cercetează, o miroase, se strîmbă- La gunoi? Primită de pomană la uşa bisericii Adormirea

Mă-ti Domnului? - ho-ho-ho!, i-o pune la loc, bleaga-Dar hainele, şăfule? Bre Costache, dar tu te-ai îngraşă t”

bre, nu mai încapi în ele - să ţii rejim, Costache, să-ţirecapeţi silueta - chiar aşa: un' ţi-i silueta di săf? Nu&

te mai întreb unde-ai găsit mutra asta di iapă răpciugoasă, nici di intelijenţă... unde n-ai găsit-o - hi-hi-hi!

Rîde singur, ceilalţi nu au prins întorsătura. Se adre--

seazâ „publicului”:

- Bine, măi ca-camarazi! Draji ca-camarazi: pi.

unul ca aista l-aţi pus voi să vă conducă? Pi culmi deveac? El, să vă facă 6 ţară ca soarele pi cer? Sifiliticul;

ista, să vă explice fi-lo-so-fi-a lui Nae? - ha-ha-ha!

Pi dişalatul ista... Dar spuneţi şi voi, cacamarazi: aista-i.

trup în care să poată sălăşlui un spirit sănătos? Dar uitaţi-vă la ochii lui di peste fiert - aiasta-i privire di săf, măi, ori di jiţăl lipadat? La aşa vite, aşa văcar --

ho-ho-ho! He-he-he!

Corul repetă, amplifică. Prim-tenor: Bălan.

- Gata recreaţia, începem lecţia!, bate Ţurcanu din,, palme. Voluntaru, vin-aici!

Ca în somn, Cristian Voluntaru se prelinge de peprici şi se apropie, penibil, sărind într-un picior. Ţurcanu se prăpădeşte de rîs; îşi bate coapsele, împarte în jur palme, ghionti prieteneşti:

- Ci-i aiasta, bre? Altă variantă a pasului lejionar?

Şontîc-sontîc, pi culmi di veac? Di ci şchiopătezi, caca-marade, ai fost rănit în lupta cea cruntă? Şi ce ai pis faţă? Ce-ai păţit la ochi? Ai ceva şi pe spinare? Doare, doare? A-ha, buba, buba... Şi cine ţi-a făcut bubiţa.

băi'ţaş?

- Dumneavoastră.

- Ţi-nsăli, băiţică: eu am încercat să ţi-o vindec, să,, ţi-o tai, ca să iasă puroiul, putrigaiul. Buba... - ştii cine ţi-a făcut-o? El ! - şi îl arată pe Oprişan. El te-a otrăvit, el te-a îmbolnăvit,

el ţi-a stricat viaţa, el te-a băgat la închisoare, el te-a adus aici şi aşa! El, şăful tău! Uite că acum ai ocazia să-i plăteşti măcar o părticică din răul pe care ţi l-a făcut: dă-i o palmă!

Nu văd ce se petrece, fiindcă nu se petrece nimic,;, capul lui Voluntaru rămîne nemişcat.,

; - Nu vrei. îţi respecţi şăful...' Rău faci, volintirule, a-espectui nu-i reciproc şi te sfătuiesc să dai tu, înainte

«de a da el. Nu vrei... Nici demascarea să ţi-o faci nu vrei

'.. - te înţeleg: te gîndeşti la ce-or să spună ca-ma-ra-zii, la ce-or să spună şăfii... Asta-i, că nu ştii, nu vrei să ştii

«că şăfii s-au lipadat de voi, plevuşcă! S-au lipadat, după

.oe v-au nenorocit - ardi-l pi săf!

Nimic. Ţurcanu oftează:

- Te-am avertizat, dar cum nu poţi face binele cu de-a sila... Oprişan, dă-i o palmă lui Voluntaru!

Aud un: plici !, moale. Capul lui Cristian tresare

.foarte, foarte, tîrziu, de parcă ar fi primit o a doua lovitură.

- Ai văzut, măi? Acuma ştii în cine-ai crezut?

Acuma ştii ce crede şăful tău despre tine? Că meriţi pâlnie - dă-i înapoi! Dă-i, că de nu, te trec iar prin plimbarică, pînă te las şi far' de celălalt picior!

Nimic. Linişte.

- Oprişan! Dă-i ordin lui Voluntaru să-ţi cleie o palmă - dar una ţapănă, bre, o palmă aclivarată di lejionar adivarat!

Aud un murmur.

- Mai cu nădejde, să te-audâ-ntreaga Lejiune!

- îţi ordon să-mi dai o palmă, zice Oprişan, otova.

- Nu.

- Cum, nu, măi?, face Ţurcanu, înveselit, Trebuie să cădeţi la-nvoiaiă, că altfel, ne prinde noaptea pe-aici...

'Eşti pi calea' cea bună, Voluntarule, brava, rnăi! Ar fi fost mult mai bună, dacă, ziceai: Nu ! la început de tot, să nu asculţi ordinele idioate ale şefilor tăi idioţi!

Aud plescăind o palmă, îl văd pe Oprişan făcînd un pas îndărăt, dezechilibrat.

- Brava, măi Volintirule, eşti pi calea cea bună - ia mai ardi-i una! la spune, bre Costache: cum de suporţi tu, coscojea săf, s' ti ieie la palme un mucea, un lejionar di rînd? la pune-l la punct! Croieşte-l.

Croieşte. Se întrecroiesc. Una-ţie-una-mie.

- Distul! La locul tău, Voluntaru! Grigoraş : aici!

Rîndul tău să... Nu da aşa tare, măi, că-mi deteriorezi ariaterialul didactic şi mai am nevoie de el! Brava, Grigoraş, ai fost tu un berbec şi-un fanatic, acum eşti pi calea cea bună, brava, mergi cu bine la locul tău, ha-ha-ha! Ia, măi, acum să aflăm ce părere luminată are despre această proble-mâ camaradul Verhovenski!

- Verhovinski e de părere că lumina care ne vina de la răsărit... - Tolea vorbeşte ca un astmatic.

- Brava, Tolia, vezi că-i bun un Oprisan la casa omului? Aşa-i, Tolia, dinspre URS S ne vine lumina, dar ţie, rus alb şi român verde ţi-a trebuit mult timp ca să pricepi...

- Eu o ştiu, demult, tu nu pricepi nici în clipa de faţă... Lumina asta de la răsărit, cum' a zis marele tău

Sadoveanu... Lumina asta are să te ardă şi pe tine, după ce ne-o pîrjoli pe noi... Flăcările iadului...

- Dar nu fi apocaliptic, Tolia! De cînd faci pe profetul prea vezi peste tot numai foc, pară, uncrop, fum...

- Ai să vezi şi tu, dar prea tîrziu... Aşa a fost in

Rusia, aşa o să fie şi aici, în gubernie: tu ne lichidezi din ordinul lui Teohari şi-al lui Nikolski şi-al Anei

Pauker; după co-o să-ţi faci treaba ta murdară, Teohaii şi Nikolski or să te lichideze pe tine şi pe ai tăi din

Suceava...

Be necrezut: Ţurcanu nu-l întrerupe, îl lasă să vorbească. Să nu fie în stare să-l oprească, să-i închidă gura - el, marele Ţurcanu?

- Aşa cum ne obligi tu să recunoaştem, să ne asumăm crime imaginare, tot aşa or să te oblige şefii tăi cu epoleţi să recunoşti, să-ţi asumi, nu numai ce-ai făcut

- şi ce-ai făcut, Ţurcanule? ! - dar şi ce n-ai făcut tu, ci' ei, care or să te acuze; ai să recunoşti, în faţa lor, cum recunoaştem noi în faţa ta, ai să recunoşti ce-or să-ţi ceară, anume că tu, voi cei de la Suceava, aţi avut iniţiativa, că ei, sărăcuţii, nu ştiau nimic, erau în vizită la o mătuşă, deci ai făcut ce-ai făcut fără ştirea lor, fără permisiunea lor, deci, împotriva intereselor lor. Cu un glontc-n ceafă ai s-o sfîrşesti,

după ce-ai să-ţi faci datoria de călău, să-ţi aduci aminte de cuvintele mele, cînd ai să te prefaci şi tu în victimă...

Verhovinski a tăcut, de fapt, continuă, îi văd bazele mişcîndu-se, dar nu se mai desluşeşte ce spune. Ţurcanu aşteaptă, aşteaptă. Nu aşteaptă, doarme de-a-n-picioarelea - cînd s-o trezi...

- Să-mi aduc aminte de... Să-mi aduc aminte de cuvintele tale... O să-rni aduc, fii pe pace: cînd arn să şăd pe terasă la o cafine, cu o bere rrrece-rece dinainte,

.atunci o să-rni zic: Bietul Tolia, Dumnezeu să-l ierte, că bou a mai fose la viaţa lui! Dar pînă la berea ceea...

Costache: ia serveşte-i o halbă pisiti bot apocalipticului ista! Să-i piară cheful de profeţii!

Oprisan se apropie de prici, liniştit şi îi dă lui Verhovinski o palmă - a fost slabă, anemică, dar l-a răsturnat pe Tolea pe o coastă. Oprisan se răsuceşte spre

Ţurcanu, întrebător.

- Brava, Costache, pintru azi, de-ajuns- Te mai chem eu, la nevoie, pîn-atunci, mergi cu Dumnezeu si s-auzim de bine...

ii ia pe după umeri şi îl conduce spre uşă. Bate, iar în aşteptare, ii vorbeşte, ţinîndu-l pe după cap.

Nu înţeleg nimic din ce spune, înţeleg că nu înţeleg nimic şi că ar fi timpul ca Elisav să vină, să vină, ca să explice el.

Să vină Elisav, mai întîi să audă şi el ce-mi spune, ce-si spune Ţurcanu, întins pe pat, cu mîna sub ceafă, cu privirea în tavan:

- Imbecilul! Imbecilul ! El crede că dacă... Mă sperie - pe mine? Pe mine nu mă sperie nimeni şi nimic - este Vasile?, mă chestionează el, vîrîndu-mi-s-e în suflet.

- Este, dom' Ţurcanu, răspund, tremurînd.

- Imbecilul î Face pe profetul, dar nu vede dincolo de pragul celulei, lumea se opreşte în poarta închisorii ca pentru toţi nenorociţii de legionari - este Vasile?

- • Este, dom' Ţurcanu!

- Este, dom' Ţurcanu, este dom' Ţurcanu - nici tu nu-nţeiegi, nimeni nu vrea să-nţeleagă că dacă Revoluţia din Octombrie a schimbat faţa Rusiei, al doilea război mondial a schimbat faţa lumii întregi! A planetei!

Ţurcanu deliurează. De astă dată, cu glas scăzut, însă deliurează. Se uită în tavan şi descrie ce vede: comunismul cucerind ţară cu ţară, continent după continent...

- Nu cu forţa armelor! Cu forţa ideii!

Deliurează, întîi a spus: forţa ideii; apoi : ideologia forţei; apoi : ideea de forţă a ideii... Ce-o fi în capul lui? Bine, bine, dar dacă l-ar auzi şefii lui, cum spunea

Verhovinski, dacă şefii Teohari, Nikolski, Ana Pauker l-ar auzi pe subalternul Ţurcanu ce lucruri nepermise divulgă...

Dar Ţurcanu nu se teme de nimeni, de nimic - să vină şi Elisav, să audă ce îndrugă Ţurcanu:

- Imbecilii! Aşteaptă ca Occidentul să vină... Ca să facă, ce? Dar ce poate face,- în faţa unui bărbat, o muiere? O curvă? Ce altceva decît să-şi suflece poalele, să-si desfacă crăcii1 şi să aştepte, tremurînd de plăcere, să fie...

Şi spune ce anume aşteaptă să fie, muierea. Rosteşte cuvintele cu mînie şi cu suc, se vede că de ani de zile nu s-a mai atins de femeie. Se uită în tavan, si acolo vede Răsăritul-rnascul care face ceea ce a făcut, ritmic, de milenii, cu Apusul-femelă: o îinpu', în fine, violează.

- Omul... Omul este o muiere care nu aşteaptă decît să fie pusă jos şi împu... sămînţată, se corectează eî pentru întîia oară. Cu forţa, cu forţa! Se ridică în capul oaselor şi cu mîinile arată cum, icnind, mugind, grohăind.

Aşa! Aşa ! Ce-a spus Lenin?

Nu ştiu ce-a spus Lenin, nici nu mă interesează, dar

Ţurcanu mă apucă de un umăr şi-mi explică, dureros:

- „Nu ştii -• te-nvăţăm! Nu poţi - te-ajutăm î

Nu.vrei -...”

Mă întreabă pe mine ce-mi face el mie, dacă eu nu vreau:

- Te-obligăm! Te-obligăm! Te-obligăm!

Bine că mi-a dat drumul de umăr. Ce bine-i pe lumea asta cînd.domnul Ţurcanu te lasă din mîinile lui - chiar dacă nu scapi de vorbe: ,

- Ştii ce-i Adevărul? Nu ştii! Binele ? Nici atîta.

Dreptatea - care dreptate? - deci, nu ştii nimic, deci vii la tetea, să te-nveţe el, totul, de la alfa. Noi te-ajutăm să afli!, zbiară, bate cu pumnii în genunchi. Te obligăm să afli - întru binele tău, imbecilule!

întru binele nimănui, imbecilule care crezi înbinele forţei, în adevărul constrîngerii în dreptatea violului, ai s-o sfîrsesti cum ţi-a profeţit Verhovinski, lichidat de cei care te-au pus să ne lichidezi pe noi, nimeni n-o să te plîngă, nici soţia, nici fetiţa şi chiar dacă o vor face îşi vor plînge tatăl şi soţul nu stăpînul, tu încă n-ai aflat că stăpînul este robul robului său, nici că dacă bărbatul este stîlpul casei, femiea este însăşi casa - dacă ţi-aşface un desen, tot n-ai înţelege decît ceea ce veziîn tavan, ca pe un perete de closet de gară.

De unde-ai scos că femeia abia aşteaptă să fie pusă jos şi siluită? De unde-ai scos că bărbatul este o femeie care abia aşteaptă să fie constrînsă,.

obligată să accepte adevărul tău şi binele tău, ais-o sfîrsesti cu un glonte în ceafă şi nimeni n-o sate plîngă.

Te plîng eu acum, orbule, care n-ai văzut niciodată o femeie mergînd ori stînd; surdule, care n-ai auzit niciodată o femeie rîzînd sau plîngînd sau tăcînd; te plîng eu pe tine, siabule care visezi strivirea altora; impotentule care visezi violuri - eşti din cale-afară de neputincios, de asta vrei să te impui prin forţă.

A fi, pentru fiinţe ca Ţurcanu, înseamnă a agresa.

Eu mă simt suficient de tare, pe masculin, ca să nu mă cred obligat să-mi probez mereu şi mereu virilitatea.

Ca impotenţii.

6.,

în această dimineaţă nu s-a mai bătut la grămadă nici astă noapte plantoancle n-au mai poc-poc; niciaseară, poate pentru că...

Ieri, după prînz, Ţurcanu mai ţinuse un discurs; îl sfîrşise, anunţîndu-ne că mîine (adică azi) vom avea inspecţie. Aşa că totul să fie în ordine. Azi dimineaţă ne instructase:

- Inspecţia e pentru mine, nu pentru voi, aşa că n-aveţi ce raporta! Măi, cei cu sămna pi faţă: dacă vă-ntreabă careva ce-aţi păţit, spuneţi că v-aţi lovit singuri - ceea ce corespunde adevărului ha-ha-ha!

Şi plecase.

Gherman a condus curăţenia, baia - unde au fost duşi cu toţii, în afară de Bogdanovici, Verhovinski si

Voîuntaru. Desigur, şi de mine. După baie. Cori a anunţat că ne putem deplasa prin cameră, plimba, face exerciţii de

gimnastică; cei care vor să-si cîrpească îmbrăcămintea să-i raporteze lui - însă toate aceste activităţi fără să vorbim şi fără să ne facem semne.

Molipsit de vînzoieala tăcută, m-am mişcat şi eu:

doi metri încolo, doi încoace, ţinîndu-mă de căpăiîiele paturilor - al iui Ţurcanu şi al meu. A, da: s-a dat drept la lingură - vreau să spun: lor, celor care nu-l aveau, dreptul.

în dimineaţa aceasta, o dimineaţă sublimă, soarele pătrunde prin ferestre, a venit primăvara, soarele pătrunde nu numai prin ferestre, iar Ţurcanu, revenit în celulă, vorbeşte normal, ca o fiinţă normală, de parcă niciodată nu ar fi fost şi altfel - a vorbit atît cu ai lui, ciornăgasii, cît şi cu unul de pe prici:

- Canalul, bre, ce construcţie măreaţă, măi băieţi,

.ce operă co-lo-sa-lă, ieşită din comun! Noi, măi fraţilor, nici nu ne putem imagina ce înseamnă, pe_ de o parte, să scurtezi caiea navigabilă, fiindcă, de la Cernavodă, nu mai ocoleşti, pe sus, prin Deltă, o iei direct spre

Constanţa, o economie de vreo, două sute de kilometri, vă daţi seama?, pe de altă parte, să fertilizezi cu apa canalului arida Dobroge - măi băieţi!

Atît de cu foc vorbeşte Ţurcanu, încît încep să-i invidiez pe cei care, după ca au trecut prin ce-au trecut, vor

<ivea prilejul să lucreze acolo - în timp ce eu, cu genunchii mei, o să mai aştept. De aceea, ca să scurtez aşteptarea, fac exerciţii de mers, leoarcă de sudoare.

Ţurcanu trece de colo-colo, umblă, vorbeşte, glumeşte, destul de des izbucneşte în rîs (rîsul lui cel bun), însă, ritmic, se apropie de uşă: ascultă coridorul. La un moment dat, uşa se deschide pe sfert, cineva din coridor îi spune ceva, închide la loc, Ţurcanu încuviinţează din cap, se întoarce, bate din pâlnie - glasul i-i uşor alterat:

- Gata, băieţi, alinierea pentru inspecţie! Pe două rînduri, în faţa priciului mare! Bogdanovici, Voîuntaru,

Ştefănescu, Verhovinski (singura dată cînd îi pronunţa corect numele) - sub prici, sînteţi prea urîţi! Nu va mişcaţi de-acolo, pînă nu vă dau eu ordin, altfel... Inspecţia trece, eu rămîn... Şi tu, doctore (Bîrsan) - sub prici! Şi tu, mâi, cum să te prezinţi în halul ăsta în faţa comisiei? Pop Vasile, tu ai să stai aici, în centru, eşti

- cel mai făţos - poţi să te ţii pe picioare cîteva minute, ce naiba!

Mai singur, mai dus de subţiori, intru în rîndul din faţă. Exact în dreptul uşii. Zgîrieturile din geamul văruit se întunecă, se luminează... Două lovituri în uşă.

- Gata, drepţi!, ordonă Ţurcanu, în şoaptă sugrumată. Nu uitaţi: N-aveţi ce raporta! Dacă sînteţi întrebaţi, răspundeţi ce v-arh...

Uşa se deschide, largînli-adevăr, eveniment: doi dintre prîm-gardieni, Ciobanu şi Mîndruţă, în uniforme de sărbătoare; ofiţerul politic Marina şi el dichisit - •

dar aceştia rămîn în coridor. Se aud paşi apropiindu-se.

Primul care apare din stînga şi pătrunde în camera

4 Spital este directorul închisorii, Dumitrescu. Intîia oară cînd îl văd în uniformă (albastră, de Miliţie - de ce de

Miliţie? - însă din stofă bună, tăiată de un bun croitor), în uniformă, directorul arată şi mai ţeapăn şi mai gros. O descoperire: Durnitreseu nu e şaten, cum mi se păruse altă dată, ci blon'du; şi cu ochii albaştri. Sau verzi? Nas scurt, cărnos, maxilar puternic (nu ca al lui

Ţurcanu, ceea ce ar fi şi grâu), însă cu siguranţă că Dumitrescu a fost bnxcur la viaţa lui. O fi încă. Ne mătură cu privirea rapid, apoi face un pas în lături, spre stînga lingă Ţurcanu.

Care începe:

- Să trăiţi, domnule director, camera 4 Spi...

La semnul scurt, agasat al directorului, Ţurcanu tace, uşor descumpănit. De ce? Ţurcanu descumpănit?

Acum intră patru mari grade în uniformă de Securitate. Unul cu ochelari fumurii pare stingherit de hainele militare, dealtfel e şi bătrîn, o fi avînd în jur de şaizeci de ani. Aşa o fi la ei, nu contează tinereţea, vigoarea, deci puterea de a bate, contează experienţa... Ce fel de experienţă şi cînd câştigată - doar în Rusia, ca rus...

A, dar iată-l şi pe Spelbul de la Codlea, admiratorul lui Makarenko! El este - colonel.: două stele mari----

sub caschetă, capul îi pare mult mai mic. M-a recunosv cut, ori nu? Cred că da. Sper că nu. Face şi el un pas lateral - în dreapta.

Deci, nu uniformele contează, ele sînt doar costumaţie: intră un civil. După cum s-a format coridorul-evantai al uniformelor, deduc că civilul trebuie să fie Cel

Mare - dacă nu cumva Cel Mai Mare. Nu, nu i-am văzut mutra pe păreţi în nici unul din portretele oficiale.

Nu este Teoliari Georgescu, ministrul de Interne, pe el îl ştiu - de pe păreţi, se-nţelege; oricît ar părea de ciudat, nu e nici Ana Pauker - o fi ea la Externe, clar nu doar acolo, Ana Pauker e peste, tot, de mirare că nu e ea pe postul lui Dej... Atunci cine să fie individul?

Potrivit de statură, obraz gros, cu trăsături din gros, din greu? Nu-mi dau seama ce culoare au ochii, însă privirea... Privirea nu-i vine de la ochi, ci de nicăieri si de peste tot: de la şleapca proletară (de sub care i se vede părul alb), de la mîinile ţinute la spate, dar neajungînd să se atingă (să te ferească Dumnezeu de oamenii cu mîini scurte), de la felul în care s-a oprit, cu tălpile uşor îndepărtate, dar paralele... Nu are privire interogativă, scormonitoare, pînditoare, de poliţai -- cel care nu ştie şi vrea să afle de la tine; nici fals-severă, fals-senină, de „judecător” (oricum, nu judecă, ci execută ordinul Securităţii, scris citeţ pe coperta dosarului, sub numele „banditului”). Bărbatul cu şapcă truditoreasca ne vine de foarte departe şi de foarte sus - la urma urmei: de pe o altă planetă; şi nu a venit ca să ne privească şi să ne cerceteze şi să ne afle, nu: el a coborît pe pămînt, ca să se asigure că sîntem exact acolo unde ne ştia aşa cum ne ştia. Fiindcă el ştie totul.

Directorul Dumitrescu (poliţai) ne trece în revistă, scormonitor-ameninţător - şi parcă ameninţat el însuşi:

- Ai careva ceva de raportat? Foarte bine, foarte bine! -- şi începe să se răsucească de plecare, înainte de a fi sfîrsit întrebarea.

- Eu, dom'...

Eu, dom' - uite-asa. Vreau să mă adresez Spelbului»

să-i spun că teoria lui Makarenko, teza este aplicabilă.

Mai mult: aplicată.

Ţurcanu păleşte; de fapt, dă spre vînăt. Mărul lui

Adam începe să i se zbată. Directorul continuă să se rotească, de astă dată ţeapăn, ca lupul şi începe să vorbească înainte de a fi reajuns cu faţa spre mine:

- Care eşti ăla, mă? în ce problemă?

In ce problemă? - iată, domnule Director, problema: aici, la camera 4 Spital, se petrec nişte lucruri îngrozitoare şi ciudate - eu, personal, sînt convins că dumneavoastră, domnule Director, nu sînteţi la curent cu ce se întîmplă în închisoarea dumneavoastră...

Şi dă-i şi dă-i, acum este momentul să vorbesc, să particip, pînă acum m-au ţinut de-o parte, mi-au dat si pat şi lingură şi alte drepturi fundamentale, însă nu m-au lăsat să ies din loja de orchestră - iată ocazia să spun cu glas tare, că Ţurcanu face ce face de capul lui, bineînţeles că nu, dar dacă eu spun tare, de jos în sus,.

de la gardieni, or să se lepede, „ că ei nu ştiu nimica;

ofiţerul politic şi el: de unde să ştie el?, şi cum ar putea fi bănuit că ar, cu un legionar şi un antisemit ca

Ţurcanu? ; directorul Dumitrescu - cum aşa, la el în închisoare, astfel de abuzuri? ; iar cîrnatul cel mare, însăpcat: cum aşa, în regimul nostru să se petreacă asemenea aşa şi pe dincolo? - îi simt cu pielea, cu oasele,, cu urechile: cu toţii, de la mic la mare ştiu ce se întîmplă aici, ba chiar ei au pus la cale totul, Ţurcanu e doar o nenorocită de unealtă, cum să nu se ştie ce se petrece într-o celulă, dar gardienii supraveghetori sînt la curent cu ultima băşină slobozită înăuntru, bineînţeles.

că ei ştiu cu toţii, dar dacă eu spun tare, la urma urmelor, îl pîrăsc, îl denunţ, îl torn pe Ţurcanu... Atunci ei or să se simtă obligaţi să se prefacă surprinşi de noutate şi pe dată or să ia măsuri...

- Domnule Director, permiteţi-mi să raportez, încep eu, cu ochii la Ţurcanu.

„' 149 ,

Pe el vreau să-l raportez. Directorului.

Dar Ţurcanu e calm. A fost el vreodată neliniştit?

Uite-l, chiar zîmbeşte. Şi nu oricum, ci de parcă mi-ar zice: Dă-i înainte, vorbeşte, ca să te convingi tu, să se convingă şi ceilalţi... Ce-o să păţeşti tu, după plecarea comisiei...

O să păţesc, dar cel puţin... Ah, şi dacă aş fi eu Elisav. El aş zice, pe dată; el as face numaidecît. Da, dar eu nu sînt Elisav, nimeni nu-i, ne-a uitat Dumnezeu...

Ce să ra-por-tez? Nu perspectiva a ceea ce o să păţesc, după plecarea comisiei, mă tulbură, ci calmul civilului. Nici nu se uită ia mine; deşi ne despart mai puţin de doi metri - dar mă vede; mă ştie. Deci, ştie şi

(Kta - bine-bine, ştiam că ştie, dar nu ştiam că puţin

li pasă că noi ştim că el ştie. Fulgerător, îmi aduc aminte cuvintele lui Verhovinski: „Teohari şi JSiikolski...” Teohari nu e. Deci, Nicolski. Am auzit destule despre el, ştiu că cel mai puternic om din România nu este Gheorghiu-Dej - ca să nu mai vorbim de tîrîtura de Groza - ci generalul de N.K.V.D. Nikolski, „primul consilier” sovietic în materie de poliţie secretă, mîna lui

Staiin (ochiul fiind Ana Pauker), în România.

Ştiu: dacă eu nu rostesc, acum, ceea ce trebuie să rostesc, o să plîng şi eu, clar nu numai eu, cu lacrimi de sînge. Dacă nu rostesc, acum, peste o săptămînă, peste o zi, chiar peste un minut are să fie prea tîrziu: Ţurcanu are să stăpînească lumea.

Eh, dacă ar fi Elisav, aici, acum... Eu nu sînt decît fratele lui - aşa că zic:

- In problema picioarelor, domnule Director... - tuşesc, glasul mi-a ieşit ştirb, umilit - şi satisfăcut.

Ochii lui Ţurcanu sînt albi: de mulţumire. Ba nu, de ne-mulţumire: de ce n-am vorbit?, vedeam eu pe dracu! Ţurcanu are ochii albi de mulţumire: ei, m-am convins? - îşi roteşte capul cu mişcări scurte, violente, da parcă ar vrea să-şi dezmorţească muşchii grumazului.

- Ce e cu piciore?, întreabă civilul, cu un îngrozitor accent rusesc (unii spuneau că Nikolski e basarabean - o fi rus sau evreu din Basarabia, după cum vorbeşte).

- Permiteţi-mi să vă explic, tovarăşe... (sînt convins că Dumitrescu a spus: „tovarăşe general”) - directorul se apropie de rus şi cu risipă de gesturi îi explică ceva, în şoaptă.

Rusul dă din şapcă şi zice, încruntat: Da, da, da.,..

- apoi brusc, furios (în sfîrşit îi văd ochii):

- Iei tierărist?

Şi Dumitrescu şi Spelbul, alăturat între timp, îi explică - ce i-or fi spunînd? Că sînt, că nu sînt... tierărist? Rusul dă din cozorocul şăpcii (n-are gît, capul i-i aşezat direct pe umeri): Da, da, da, da... - însă numai

Dumnezeu ştie dacă e bine sau rău cînd zice Da.

- • Bine, s-a notat!, aruncă Dumitrescu în direcţia mea şi dă să iasă.

- Domnule Director, vreau să mă cer la raport! --

face un glas cunoscut: al lui Şaptefraţi.

- Ce mai vrei şi tu, banditule? - Dumitrescu e sfecliu de furie. Ce să raportezi?

Ah, dacă Mihai ar spune ce n-am spus eu; dacă ar face el să se oprească asta...

Şaptefraţi se apropie de director cu mersul lui lălîu, se opreşte la un pas de el, scărpinîndu-se la ceafă.

- Asta-i poziţie de raport, banditule?, se învineţeşte Dumitrescu. Dreeepţ'!

Mihai ia o poziţie de drepţi mai mult decît reglementară: cxi capul atît de frînt pe spate, încît se adresează tavanului:

- Domnule Director, am citit în presa oficială că deţinuţii din lagărele de exterminare naziste aveau formaţii artistice, vă rog să aprobaţi alcătuirea unei formaţii de cameră aici, la 4 Spital!

Stupoare. Spelbul nu-si poate stăpîni un chicot, numaidecît stăpînit. Dumitrescu nu ştie ce să răspundă, bate din buze, cu ochii din ce în ce mai ieşiţi din cap:

- Formaţie ^ de cameră... Aici, în camera 4 Spital...

- Directorul trage de timp şi trage cu ochiul spre Nikolski, căruia Spelbul îi vorbeşte la ureche, în ruseşte.

- Cînd o să ajungeţi pe şantierele de muncă ale patriei, o să aveţi de toate, spune Spelbul, zîmbind. Şi orchestre, şi fanfare, şi...

- Domnule general!, face Şaptefraţi, adresîndu-se rusului - dar Spelbul îl întrerupe:

- Nu cunoşti gradele? - şi îşi arată epoleţii.

- Nu dumneavoastră mă adresez, domnule colonel

- aşadar, domnule general, în lagărele naziste...

- Care general, bă? i-o taie Dumitrescu. De unde ştii tu că...?

- De la dumneavoastră, adineauri v-aţi adresat cu:

tovarăşe general - aşadar, domnule general, în lagărele de exterminare, deţinuţii aveau dreptul să cînte...

- Ce-aveau dreptul, bă? Cum, compari tu... - Du-

.mitrescu a devenit verde de furie.

- Nu compar, dar mă întreb: cum să ne reeducăm, cum să devenim oameni noi, fără muzică? într-o acţiune ca aceasta, domnule general, muzica are un rol de căpătîi - spuneţi şi dumneavoastră: cum să ne facem demascarea, fără muzică, doar ştiţi ce-a spus marele

Lenin...

- Da, da, Lienin..., tresare rusnacuî şi i se înţepeneşte ceafa.

- Da, Lenin - după ce a ascultat „Appassionata",

.a zis, citez textual: „Ah!"

- Da. da, tixtual, da, încuviinţează şăpcosul.

- Iar marele Stalin, după ce a ascultat muzica lui

Prokofiev pentru filmul „Alexandr Nevski" a zis - citez textual şi în original: „Pravilno!" ! In consecinţă...

- Da, da, arighinal, pravilno, zice rusul, dînd mereu clin cap.

- In consecinţă, zice Şaptefraţi repede-repede, muzica ar îndulci moravurile domnului Ţurcanu, aici de faţă...

- In consecinţă, o să studiem propunerea, îl întrerupe Spelbul. Pare foarte interesantă, o să mai stăm de vorbă...

les cu toţii, foarte, foarte grăbiţi, „generalul" lui

Şaptefraţi privind mereu în urmă, Dumitrescu, ultimul, după ce îi şopteşte ceva lui Ţurcanu, făcîndu-i cu ochiul si strîngîndu-l de braţ.

Uşa se închide, se trag zăvoarele.

- La locurile voastre, băieţi!, bate Ţurcanu din palme. Să iasă şi cei de sub prici - brava, măi, am ieşit bine la inspecţie, felicitările mele!

- Dumneavoastră, dar eu?, întreabă Şaptei'raţi, rătăcit. Ce fac eu, în consecinţă?

- In consecinţă... O să verificăm citatele despre muzică, rîde Ţurcanu.

- Şi pîn-atunci? Rămîn, ori mă-ntorc? - şi arată spre prici.

- Te-ntorci... rămînînd - ha-ha-ha! - şi Ţurcanu îi arde peste spinare una din palmele lui „prieteneşti", de-l pune în genunchi pe Şaptefraţi, apoi se duce la tinetă şi urinează, lung, cu dese opriri, ca moşii.

- Şi-asa, Vasîli, era cît pe-aici să ne faci un pocinog! - Ţurcanu a ajuns la pat înaintea mea, mă aştepta. Adivarat, te-am neglijat, Vas'lică, dar înţelege:

sînteni şi noi debordaţi, avem atîtea alte treburi ceva mai importante decît picioarele tale - este, Vasile?

Este, Vasile! Oricum, îţi promit că rezolvăm şi cazul tău, ai să vezi... Băieţi! Puţină linişte, vă rog!

„Băieţii" încremenesc. Cine să. fi vorbit? Cine să fi rugat: Ţurcanu ? Da, el, în carne şi-n oase;- cel care, cu cei mai firesc aer cu putinţă, continuă:

- „Vă anunţ că prima etapă s-a-ncheiat. Veţi fi repartizaţi în camere mai mici, unde veţi trece prin alte faze, alte trepte ale cunoaşterii... V-a fost cam greu, aici, însă asta să vă bucure: are să vă fie cu atît mai uşor de-acum încolo - vorbesc de cei care în mod sincer s-au hotărjt să o rupă cu trecutul, să scuipe pe el, să se lepede di putrigai, să devină oameni noi în ţară nouă...

Face o pauză - de astă dată nu de efect, de astă dată ai zice că are nevoie de puţină odihnă. Reia, după o vreme:

- Cei care si-au făcut demascarea externă, aici, vor fi ajutaţi de comitetele de reeducare din camerele unde vor ajunge să treacă cu bine şi prin faza următoare:

demascarea internă. Aceia dintre voi care vor da dovadă de -totală sinceritate, de dorinţă cinstită de a începe o viaţă nouă, vor fi ajutaţi fără preget, atît de către cei

„deja reeducaţi, cît şi de personalul administrativ. Vor primi cărţi, broşuri, vor putea învăţa poezii, cîntece - •

vor putea alcătui coruri, chiar formaţii instrumentale...

Dar ceea ce este mai important: cei total reeducaţi vor avea dreptul să lucreza pe şantiere, vor relua contactul cu familia, li se va scurta pedeapsa, unii vor fi amnistiaţi. Cei care, chiar liberaţi, vor dori să lucreze pe traseul Canalului Dunăre-Marea Neagră...

A devenit liric, Ţurcanu. Nu-i văd ochii, însă ii simt umezi - de aer, de culori, de spaţiu; şi îl simt gelos: bandiţii de ieri vor ajunge mîine la Canal, el însă va trebui să rămînă aici, în închisoare, în aerul otrăvi r, de tinetă, în peisajul ciuntit al celulei - ca să-i ajute pe ceilalţi, să arate celorlalţi calea cea dreaptă.

- Dar, atenţie! i - iată-l pe Ţurcanu cel de toate zilele, adevăratul, în oricare moment al oricărei faze viitoare, dacă vom constata că nu sînteţi total sinceri, că încercaţi să înşelaţi comitetul de reeducare, veţi fi întorşi! Aici, de la capăt! Atenţie, în orice moment de după reeducarea să-i zicem, completă, după plecarea deaici - în alte închisori, pe şantiere, pe dubă, chiar în libertate - dacă veţi vorbi, veţi reveni, aici, întorşi?

Veţi lua totul de la capătul capătului! De fiecare dată cînd veţi greşi! Adică veţi divulga secretul procesului nostru de reeducare! Atenţie : eu am ochi şi urechi peste tot! Cine vorbeşte, vorbeşte o singură dată, o a doua nu mai există!

Aşa, da: acesta este adevăratul Ţurcanu: confuz, trăncănitor şi violent.

Uşa. Marina, urmat de Mîndruţă, cu liste.

- Care-ţi auzi numele, bagajul şi ieşi pe coridor.', anunţă prim-gardianul, apoi: Pop Vasile, la infirmerie!

Slavă Domnului, era şi timpul! Dau să-mi strîng bagajul, însă un gardian mă asigură că o să-mi fie adus, să nu-mi fac griji, în timp ce Mîndruţă citeşte, iar cei strigaţi îşi adună lucrurile, eu ies.

Gherman mi-a întins cîrjele, cu privirea împîclită;

pentru o clipă, mi s-a strîns inima: bietul Cori, arată ca un părăsit pe o insulă pustie - măcar de-ar fi pustie...

Trec pragul camerei 4 Spital, în cîrji, pendulînd harnic şi fără spor. La un semn al lui Marina, mă preia alt gardian. Nu mergem mult: deschide o uşă, îmi face semn să intru, închide în urma mea.

Abia acum ridic ochii de la tălpile pe care mi le supravegheam; constat că mă aflu într-o celulă obişnuită, goală. Mult mai mică decît 4 Spital, dar celulă, nu ini'irmerie. Mă răsucesc, din bucăţi şi bat în uşă.

- Ce vrei, bă? - gardianul mă supraveghează prin vizor.

- Doninu' sergent, aici nu-i infirmerie....

- Mare descoperire! Ţ-azis careva că-i 'fermelie?

Ş' te mai pretinzi 'telectual, student - ce-oţi fi-nvăţînd voi pe la facuităţile-alea, dracu.ştie... - îi aud paşii îndepărtîndu-se de uşă.

Are dreptate, animalul: ce-om fi învăţînd noi pe la facultăţile alea?

Poate că e mai bine că nu m-au dus la infirmerie

- care nu ştiu unde poate fi, aici, la Piteşti. Mai bine, pentru că, ducîndu-mă la infirmeria închisorii, m-ar fi rezolvat pe loc, aici, la Piteşti; or, aducîndu-mă deocamdată într-o celulă obişnuită, de carantină, înseamnă că voi fi transferat în altă parte, în altă închisoare, în alt oraş, poate chiar la spital, la Bucureşti; ori, de ce nu?, se pregătesc să mă libereze...

Oricum, am scăpat de externă, scap acum şi de internă - deşi mă tentează Canalul descris de Ţurcanu:

aer, soare, mişcare... Să mă însănătoşesc întîi, apoi cer să fiu trimis la muncă. Pînă atunci, o să cam am de aşteptat - picioarele, picioarele...

Deocamdată, aştept duba. Cîteva ore, cîteva zile, ce mai contează, din moment ce-am scăpat de 4 Spital...

Ca să-mi fie aşteptarea mai scurtă, mă întind pe prici. Şi adorm.

Şi iat-o pe Seliva, în rochie albă, cu doi trandafiri roşii atîrnînd pe pîntece. Au pus-o acolo, sus, în nisă, ca pe Fecioara Măria la catolici. Aureola - în acelaşi timp şi contur al obrazului: din sîrmă de aur, subţire, li aud glasul de dincolo de comodă: „Vasile, Vasile, bine c-ai venit!”, alergăm în trei, prin ierburi, jucîndu-ne de-a Baba Oarba, ne caută ea, legată peste ochi cu aureola care nu-i poate împiedeca văzul - dacă ar avea - eu alerg, privindu-mi picioarele atît de sprintene, de parcă sînt ale altuia, alerg în cerc apoi în 8, cu poftă nebună de alergare, însă mi-o taie Elisav: supărat, supărat, cu mîinile adînc înfundate în buzunare şi ţinutedrepte din cot -- în buzunarele lodenului verde, prin stofa căruia îmi arată, cu revolverul, unde anume. Şi cu dinţii sticlind. Vreau să-i spun Selivei să-l caute şi pe el măcar o dată, altfel; doar pe el îl strigase atunci, acolo,, dincolo de comodă - însă nu pot vorbi: lulia îmi pune:

amîndouă palmele peste gură, cerîndu-mi din ochi să;

tac, să nu ne audă Rusii, iar Seliva a încremenit în nişa, ei susă, cu aureola sugerindu-i obrazul fără de chip.

„Gata, hai!”, îmi cere Elisav, eu însă mai am nişte apă, de băut, o anume porţiune de parchet de străbătut, de pătruns cu tălpile înainte -- apoi bagajul...

- Şi bagajul?, întreb.

- Ce bagaj - gardianul nu se răsteşte, nu se miră., el îmi face semn cu cheia să ies din celulă.

A-ha, acum mă duce la carantină - sau poatedirect la dubă, pentru spital.

Pe coridor, în dreapta uşii, politicul Marina. Saltă, pe vîrfuri, cu mîinile la spate şi zâmbeşte - mie mi-o fi adresînd zîmbetul lui de politruc?

Cu cheia, gardianul îmi face semn să mă iau după.

el, la stînga. Descuie o uşă, o deschide, se dă în lături»

Cu cheia îmi face semn să intru.

Şi intru. Trec pragul altei celule...

Ba nu: pragul este acelaşi, celula tot 4 Spital! Iar a încurcat gardianul borcanele, întîi m-a condus într-o.

celulă în loc de infirmerie, acum mă bagă iar la 4 Spital - trebuie să bat în uşă, să-i atrag atenţia, să-i cer...

Ba nu: Nu e 4 Spital. Nu recunosc pe nimeni dintre cei care se plimbă, discută, glumesc, rîd cu glas, tare, se cheamă pe nume de care n-am mai auzit.

Ba e 4 Spital, uite cele două paturi adevărateşi saltelele lor, adevărate.

Ba nu: ca să fie, ar trebui ca Şaptefraţi şi cu Damaschin să mă care de subţiori, iar cel cu bărbie în.

corn de rinocer, Ciobanu sau Mocanu, am uitat curn îi zice, să-mi strige: „Măi, tu ceala şchiop!”, aşa ceva,.

apoi să-mi arate patul adevărat de lîngă al lui, de unde o să am videre frumoasă, ca dintr-o lojă. De orchestră.

Ba da: e patul meu. încerc să-mi fac loc printre plimbăreţi, spre pat. Careva mă apucă de cot.

- Locul tău e acolo! cealaltă mînă arată spre .'Bogdanovici, tremurînd liniştit, cu falca atîrnîacă, pe piedestalul de pe care încă nu a fost coborît, doborît:

priciul de deasupra tinetelor.

- Locul meu: acolo ! - s-ar zice că eu am zis.

Poate, însă mîna care mi-l indică îi aparţine lui .”Damaschin. Aşadar, nu mai lipseşte decît Şaptefraţi.

{Nu lipseşte: îmi face cu ochiul. Ba nu: cu ochiul îmi iace semn să-l urmez. Mă iau după el, pînă în dreptul lui Bogdanovici. __-

- Aici, bre! „"-';

Hahalera de Mihai, îmi arată cu degetul mare peste

„umăr bagajul aflat între Octavian Apolozan şi Şief Davidescu. Sau invers, nu mai ţin minte.

- Dă cîrjile-ncoace!, mi le cere cu degetul. Predai cîrjile şi-ţi ţii fleanca, dacă vreunul din cei doi te-n treabă...

- Ai trecut, căcăciosule!, îi şuier printre dinţi.

Te-ai ree...

- Taci si-noată! mi-a smuls o cîrjă de la subţioară, i-a potrivit capătul (cel cu „lipsă tampon cauciuc") în genunchiul meu drept: Dom Ţurcanu mi te-a dat

!in grijă, ca prieten vechi-şi-domn-creştin, eu ştiu unde să apăs, de să zici: „Ma-ma!" - şi rîde, bestia.

- Mama mă-ti! - pentru întîia oară înjur - şi încă un bun prieten, de mamă.

- Mama-i moartă, n-are cine să mă plîngă şi nici

'.motive - eu, bine-sănătos-ceea-ce-vă-dorim-şi-dumnea-voastră... Acum, marş pe prici! Şi gurrra! - îmi ia si cealaltă cîrjă şi dispare.

Urc din a multa încercare spre bagajul meu.

Aşadar, locul este pe priciul din dreapta uşii, ocupat numai de vechi: Bogdanovici, Octavian Apolzan, Ştenescu-Davidescu, Verhovinski-Verhovenski, Voluntaru,

Bîrsan. Şi vechiul de mine, evident, chiar dacă sînt oarecum nou.

Şi, dincolo de Bîrsan, unul cu adevărat nou: Nicu

Apolzan - nu l-au trimis la minori, cum credeam.

7

Şi nu se mai opreşte, nu se mai opreşte.

SInt în patul meu, de Lingă al lui Ţurcanu. M-a rechemat el, după ce l-a alungat-întors pe Steiner - la vreo săptămînă după intrarea noii serii. Alaltăieri l-a reprimit pe Steiner, dar l-a trimis eu misie în altă cciulă, aşa că eu tot în patul meu şed.

Şi nu se mai opreşte, nu se mai opreşte. Cu toate că seria de-acum c mult mai bună decît a noastră - vreau să spun: cealaltă. Mai bună, cu toate că Ţurcanu lipseşte aproape

întreaga zi, iar cînd revine, nu zăboveşte mai mult de jumătate de ceas. Mai bună, cu toate că Gherman se dovedeşte mai puţin activ-combativ, mai puţin persuasiv decît Ţurcanu (dar cine se compară cu Incomparabilul?} - adevărat, de la demascarea ai verişoara, Cori se mişcă greu, oboseşte repede, nu mai are energia de altă dată, degeaba loveşte el din toată inima şi din toată ura, dacă nu are puteri, se menţine în postul de adjunct al Ţurcanului doar printr-o voinţă care nu-i voinţă, fiindcă uneori mă întreb dacă nu cumva e nebun-nebun, alteori dacă nu se dro~

phează - dar cu ce? cînd ?, poate cu bîta: l-am văzut de mai multe ori, în patul lui, lovindu-se peste rnîna stingă, peste fluierele picioarelor, chiar în cap dîndu-şi.

Mai ştii: aşa şi-o fi reîncărcînd bateriile.

Da, seria aceasta: mult mai bună: după grămada din prima noapte de 4 Spital, vreo şase au şi ridicat mîna, anunţînd că ei s-au hotărît. Definitiv. Or fi ştiind ceva-ceva, dinainte -- altfel, cum?

Şi nu se mai opreşte, cu toate că nehotărîţi au rămas puţini, mai ales din seria noastră: priciul lui Bogdanovici.

Dintre noii veniţi cel mai nehotărît este un ciung, şi el fost prizonier la Ruşi: nu vor fi noi pentru el croşeurile damaschiniene la ficat, va fi gustat şi acolo, prin stepa nesfîrşită, de la vreun Balanov, lovituri de ciomag peste mont, peste mont, pînă la sînge, pînă la aşchii - de asta va fi rămînînd profund nehotărît.

Nu se mai opreşte. Poate fiindcă Ţurcanu, mereu absent, nu a verificat personal progresele realizate sub conducerea lui Gherman, cînd se întoarce, e tare obosit, are nevoie de „o mică destindere” şi, culmea, se destinde pe spinarea celor care tocmai trecuseră, de-ai zice că e un nc-ţurcanu. Să nu-i dea raportul Cori, între timp? Greu de presupus, Ţurcanu ştie totul, deci mult mai mult decît ii comunică Gherman, însă mi se pare că, de la o vreme, aici se bate ca să se bată, (le amorul artei, nu al reeducării; şi că mai vîrtos sînt bătuţi cei care au trecut prea repede, după părerea lui Ţurcanu.

Şi nu se mai opreşte - ceva nu este în regulă, cineva, undeva, sus de tot se contrazice: se grăbeşte, se grăbeşte să facă oameni noi din noi (Canalul numai cu astfel de scobitori

poate fi scobit), rezultatele şi ele vin repede - însă nu sînt culese; ai zice că nu sînt luate în seamă.

De ce? Nu ştiu şi am încetat demult să-mi pun întrebări, constat doar că seria aceasta e gata, e pregătită pentru faza, pentru fazele următoare - cu excepţii care nu confirmă nimic, asa-i pe-aici - desigur, datorită şi noii metode introdusă chiar de a doua zi: după terci (mîncat din treucă) şi înainte de a ieşi din cameră, Ţurcanu îi recomandase lui Gherman:

- Cori, după fiecare ciomăgeală - individuală, în grup, la grămadă - întrebi: Care te-ai hotărît să scapi de următoarea, ridică mîna! Şi-i pui să-si facă demascarea, pe loc!

Cori execută întocmai: a repartizat bucăţi de săpun pe care doritorii să-şi noteze păcatele - pe care le şi auzim, rostite. Numai că, în preajma stingerii, cînd se întoarce

Ţurcanu, obosit şi doreşte „o mică destindere” se destinde cu cine-i cade sub mîna: demascaţi, nedemascaţi, răzde-mascaţi, plantoane, Verhovinski, Bălan, Damaschin, Bog-danovici, fraţii Apolzan... Lucrurile se încurcă rău de lot - dar se descurcă, provizoriu, a doua zi.

Din seria aceasta i-a cedat inima doar Prizonierului:

DU din pricina montului, ci foarte probabil, a ficatului,

Cabi Damaschin s-a dovedit mai eficace decît Ruşii - e drept, tot domnul Ţurcanu l-a terminat, dar vreau să spun că domnul Ţurcanu a avut prea puţin de furcă, îl aproape isprăvise Gabi al nostru, stîngaci şi medicinist.

Din seria noastră i-a mai cedat lui Tolea Verhovinski;

alaltăieri, cînd Ţurcanu, întors cu chef de joc, a jucat pe el, Bătuta, întîi singur, apoi punînd pe alţii, el comandîndu-le: „Hop ş'aşa '„, apoi iar singur, mult după ce Cori luase pulsul pe care nu-l mai găsise.

De plecat, au plecat mai mulţi. Din seria noastră de la

6 martie: Bîrsan (sper că, totuşi, la infirmerie, pulsul luat'

de Cori fiind oarecum bun); Voluntaru - tot pe-acolo, deşi am îndoieli, după cum şi Gherman avea; fraţii Apolzan nu ştiu pe unde or fi, deşi bănuiesc; după ce zile în şir fuseseră puşi să urce pe masă şi să se bată ca chiorii, au fost scoşi cu bagajele - acum or fi colindînd celulele mici de reeducare, dînd spectacole.

Şi nu se mai opreşte. Cu toate că au fost dusi-aduşi cu toţii de la externă, în afară de mine: mă neglijează, în continuare, Megieşul, în ciuda promisiunii de după inspecţie.;

Dintre vechi, doar Ştef, pe prici şi eu în pat. Şi vechiul vechilor, veteranul Bogdanovici. Care moare, moare, moare (di rnîn'li istea!) şi nu mai, isprăveşte-. De parcă i-ar creste dinţii la loc şi i s-ar lipi la rupturi pielea şi carnea şi oasele.

Dintre veteranii de pe ciment, reeducaţii, au plecat

Voinescu, Steiner, Cobuz, Oprea - pe rînd, nu ştiu pe capul cui. Au rămas Gherman, Pop Cornel, Puşcaşu. Achiziţionaţi din seria noastră: Grigoras (face mereu naveta),

Damaschin, Şaptefraţi şi Bălan. Dihorul şi-a confecţionat dintr-o coadă de mătură două baghete lungi de 'o şchioapă cu ajutorul cărora prinde şi trage, nu numai scroturi, ci şi alte piei: a griului, a burţii, a obrazului, pielea din interiorul coapselor, de la subţiori, apoi: buze, nasturi, burice, urechi - cu precădere, limbi. Lucrează cam de capul lui şi nu de puţine ori Cori i-a potolit zelul cu lovituri de bîtă în cap. Bălan încasează fără să crîcnească, ba chiar rînjeste.a mulţumită,.însă peste un ceas, porneşte iar la vînătoare de piei prin jungla camerei 4

Spital.

Şaptefraţi al meu este binişor într-o ureche. Şi-a făcut demascarea printre primii din seria noastră - demascare considerată de însuşi Ţurcanu, exemplară - drept care trecuse la ei. însă, la vreo trei zile după inspecţie, în absenţa lui Ţurcanu, fusese scos de Marina. Revenise noaptea, tîrziu, mult după stingere. Ţurcanu, mahmur, furios şi curios:

- Ei, Ştptifraţ', ţi s-a studiat propunerea? Ce concluzie - în consecinţă...?

- în consecinţă... - Mihai ridicase din umeri, în consecinţă, sînt cel mai bandit dintre.bandiţi, n-o să găsiţi altul ca mine, vă spun fără să-mi laud ciocanul - cel mai fascist, cel mai bestial, cel mai antisemit la adresa ofiţerului politic Marina... In consecinţă, mi s-a recomandat călxduros să vă rog cu tot respectul care vi se cuvine să-mi repartizaţi un loc pe prici, s-o iau da capo...

Ţurcanu zîmbise:

- Bini, măi Şăptibandiţ', ie-o da capo, dacă asta-i dorinţa ta cea mai-fierbinte. Ai să stai acolo,, pe prici - dar ai să faci şi de planton, noaptea. S-o experimentăm şi pe asta...

- Dacă m-as croi singur n-ar fi mai simplu?, întrebase Mihai.

- Tocmai, e prea simplu!, a zis Ţurcanu. Daţi-i ciomagul-napoi, că.acum e noapte.

Aşa că Mihai o experimentase şi pe asta: timp de vreo două săptămâni, ziua era întors pe prici, încasînd ce încasau nehotărîţii şi răii - iar noaptea făcea pe plantonul şi-i croia el pe nehotârîţi şi pe răi.

Grea muncă. Mai ales că e nedormit.

De cîteva zile, trecuse cu totul - avea deci dreptul să şi doarmă, pe priciul din stînga uşii - cînd Ţurcanu:

- Şăptifraţ'! Di ci n-ai fost sincer în autobiografia scrisă? Di ce-ai scris că eşti nepot de vară al Căpitanului? Di ce-ai scris că ai participat la Rebeliune şi-ai asasinat evrei? Di ce-ai scris că maică-ta a lucrat cu Veluria

Goga, la Patronaj? Di ce-âi scris că ai împuşcat partizani sovietici pe frontul de Est? Am verificat, ai scris minciuni! în timpul Rebeliunii, erai în" Basara... în Republica Socialistă Moldovenească, nu puteai-ăăă ştii tu... Maică-ta a murit în 39, nu putea să se înhăiteze cu Veturia.

Pi frontul di Est n-aveai ci cată, eşti născut în 30! Am verificat, nu eşti neam cu Zelinski.

- Poate. Deşi în chestiunea asta e greu de stabilit dacă eşti ori nu eşti neam cu cineva, oricum, nu poţi nega că ai fi... In privinţa celorlalte... Chestie de vîrstă:, ce vină am eu că m-am născut abia în 1930? Dacă m-as fi grăbit, aş fi apucat şi Rebeliunea şi frontul de Est şi cel de Vest şi şantierele naţionale şi internaţionale...

- Nu mă interesează ce-ai fi putut face-dacă! Mă interesează ce-ai făcut cu-adivarat!

- Cu-adivarat - cine hotărăşte ce-i adevă...

- Eu! In con-se-cinţă, ai minţit! Nu vrei să te lepezi di putrigai!

- Tocmai, că vreau, vream să mă lepăd...

- Cum vrei, măi, cînd scrii minciuni?

- Minciuni - ce-i aceea minciună, pe timpurile astea? Faptul că vîrstă nu mi-a permis să fiu ori să comit, nu înseamnă că sunt nevinovat, că nu conţin putregai

- dar îl simt, îl simt în mine, fierbe, forfoteşte, dă în clocot! Că n-a fost chiar aşa cum am scris... Unii scriu în minus, eu am scris în plus, ca să se facă o medie cinstită - de unde să scot altceva, adivarat, cum spuneţi? E ca şi cu cotele...

- Ci, măi? Cari coti?

- Sau obligaţiile voluntare către stat. Ale ţărănimii muncitoare către muncitorimea muncitoare. Ai, n-ai - dai! Nu se face atît cit trebuie să dai, pe ogorul tău - cumperi diferenţa şi predai, că de nu... Aşa-i şi cu putregaiul: ai, n-ai - te lepezi de el, că de nu...

Nu mai sfîrsise: Ţurcanu izbucnise în rîs; din rîs, trecuse direct la bătaie: îl făcuse zob pe bietul Şaptefraţi.

Apoi îl întrebase:

- Făgăduiesti că, de-acum încolo, ai să scrii numai adevărul-adivârât? Promiţi că-ţi faci demascarea, cinstit?

.__ Promit, promit!, se grăbise Mihai. Dar cine-mi promite mie că, după ce-mi smulg masca asta (şi arătase obrazul însîngerat), nu dau de altă mască, de altele? Fiindcă dumneavoastră, domnul Ţurcanu, ne-aţi învăţat - şi bine ne-aţi învăţat - că nebănuite sînt măştile Domnului....

De acea dată, după rîs, nu a mai urmat bătaie. Doar o scatoalcă ţurcănească, de prieteşug rădăuţean. La scurt timp după întîmplare, Ţurcanu a început să-l ia cu el, nu ştiu pe unde, pentru citeva ore.

In celulă, Mihai face de planton, însă nu prea bate.

Vreau să spun: nu cu cine ştie ce plăcere. Scoate la program, distribuie gamelele, supraveghează curăţenia, umblă tot timpul cu o placă de săpun pe care notează, într-una, cu un ac...

Gabi Damaschin şi-a pus la punct croşeul upercutat de stingă. La început, oamenii nu-l luau în seamă: ce rău le-ar fi putut face, cu mîinile goale, băieţaşul acela fin, cu ochi mari, umezi, cu gene răsfrînte, cu buze frumos desenate, de culoarea cireşei? Ei bine, delicatul, firavul, frumuşelul Gabi Damaschin, cel care îi sărise lui Ţurcanu în spinare, la începuturi, a devenit unul din cei mâi feroci adjuncţi. Bate din,

cu plăcere. Loveşte cu stingă, fără pregătire, fulgerător, dărîmător - la ficat, numai la ficat.

Minute în şir victima se zvîrcoleste pe ciment ori pe prici: sau rămîrie nemişcată, de la bun început - ca

Prizonierul.

Şi nu se mai opreşte. Cu toate să pluteşte în aer o adiere de Canal, deci de vacanţă. Sau poate tocmai de aceea.

Intră Ţurcanu, surprinzător, imediat după masa de seară - încă nu a apus soarele. E vesel, excitat, ne vorbeşte iarăşi despre Canal, iarăşi despre Mişcare - - pe care o va lichida el, celălalt moldovan - despre necesitatea de a ne reeduca liber-consimţit; şi sincer; şi din toată inima. Se opreşte în dreptul lui Bogdanovici:

- Tot pe-aici, măi Şura? Ar trebui să mai laşi locui şi altora, tu l-ai umbrit distul.

Falca lui Bogdanovici nu mai urcă atît de sus ca pe vremuri - dar se mişcă, totuşi.

- Ia, măi? Treci pi scaunul dentar, să-ţi mai cluuîrn un dinţi putrigait!

Bogdanovici nu mai coboară de pe prici atît de repede - sau atît de ne-lent - ca pe timpuri (e-he, ce timpuri, acelea!). Mai întîi se răsuceşte, încet, încetişor; apoi se potriveşte pe burtă; apoi împinge picioarele peste marginea priciului - greu, greu.

Ţurcanu îşi pierde răbdarea:

- Ci ti mocoşăşti atîta, măi? Nu vrei să scapi odată?

. , 163

Bogdanovici s-a încurcat în ceva - probabil în sine însuşi: nu izbuteşte să coboare de pe prici, a rămas încurcat pe acolo.

11 ajută bunul său prieten, Genu; mai degrabă: Jenu

- de la Eugen... îl apucă de picioare, trage, îi imprimă o mişcare ascendentă apoi, la capătul cursei braţelor, îi dă drumul.

Bogdanovici zboară-zboară-zboară.

. Pînă în dunga priciului de vis-â-vis. Acolo se opreşte o secundă, două secunde, apoi se prelinge pe ciment. Ţurcanu se duce la el, se apleacă, îl ridică. Acum îl azvîrle în sus, se preface că nu'-l poate reţine, îl lasă să cadă. Şi iar şi iar. Acum nu-l mai aruncă: îl ţine de gît. Ţinîndu-l de gît, îl înalţă, înalţă, pînă are braţele drepte din cot şi la perfectă verticală, în

sfîrsit, îl văd şi eu o dată pe Bogdanovici cu gura închisă (deşi împrejurarea ar cere invers), dar cu ochii rnai-mult-decît-holbaţi.

- Di - mîn'li istea-ai să mori, bandit'le!

II boscorodeşte, îl acuză, îl întreabă, îl ceartă,i-o zice.

Ca o babă de pe laei, di pi la. Mereu şi mereu, despre povestea de la Suceava; mereu şi mereu reprosîndu-i teoria reeducării de formă, pe sub mînă; teoria reeducării liber-consimţite; teoria dispri înşalatul. Clasei muncitoare care.

' - Tu, măi urîtule! îi zice la un moment dat, cu ură si cu aproape lacrimi. Care nici dinţi nu mai ai!

Reproş în întregime justificat. Ce poţi să faci cu un ou fără dinţi?

Acum l-a trîntit jos. îl calcă. Ca la teasc. Ca la Bătuta - îşi comandă singur: „Hop, s-asa!" şi sare cu amîndouă picioarele odată. Joacă pe trupul care - oroare - nici dinţi nu mai are.

De o bună bucată de vreme, Gherman (care, în momentele Bogdanovici nu se amestecă - nu are voie, dealtfel, nu doar el, nimeni, problema Bogdanovici fiind una strict bilaterală - după cuvintele lui Ţurcanu) se tot agită prin preajmă, chiar întinde o mînă - dar şi-o retrage numaidecît.

- Gata, dom' Ţurcanu! Gata !! - Gherman a ţipat.

- Ci-i, măi? Ci-i gata, dom' Tur..? - lui Ţurcanu i-a căzut şapca, are ochii rătăciţi, fruntea i-a coborît la sprîncene. Ci vrai?

- S-s-s-să-i iau pulsul... - Gherman dîrdîie, în poziţie de drepţi.

- Pulsul... Da di ci? Bini, ie-i-l, da mai răpidi! - îşi culege şapca de pe jos, o bate de genunchi, dar nu-si găseşte capul. Undi eşti, Cori?, îl caută, învîrtindu-se. Cum stăm, Cori - l-a găsit. Mai suflă?

Gherman se ridică de deasupra lui Bogdanovici, şopteşte ceva, îndelung. Ţurcanu clătină din cap:

- Să scape aşa di uşor? - neagă din cap cu atîta violenţă, încît împroaşcă cu salivă; sau muci.

Gherman insistă, ba chiar îndrăzneşte să se ţină de

Ţurcanu şi, culmea: să i se aşeze pe faţă. Dar Ţurcanu are altă treabă acum: să se şteargă de muci, cu mîneca.

O face cu oarecare uimire - şi cu plăcerea regăsirii unor gesturi, gusturi, mirosuri din copilărie. Tîrziu de tot întreabă, indiferent:

- Cori, tu eşti sigur? Sigur-sigur, „măi?

Gherman dă din cap, dar Ţurcanu nu-l vede - s-a întors cu spatele spre el şi se ocupă de muci. Zice, cu pauze:

- Că, de nu - ştii tu - ci te-aşteaptă.

Gherman nu se lasă, îi iese în faţă, şopteşte cu vigoare, arată cu degetul peste umăr, insistent.

- Bini, Cori, ocupă-te!, Ţurcanu pare uşurat. Du-l de-aicea! Să nu-l mai văd în faţa ochilor? m-am saturat di...

Clătinîndu-se, cu privirea împîclită, vine încoace, spre pat. Se trînteşte, îşi duce mînă dreaptă sub cap, dar dintr-o dată se ridică în capul oaselor si-mi suflă în obraz:

- Ci ti holbezi aşa, la mini, măi şonţîtule? ! Ologule!

Ia, sterge-o de-aici, că-mi furi aerul! Marş pi locul lui

Bogdanovici!

în timp ce mă tîrăsc, fără cîrji, spre locul indicat,

Gherman, Bălan, Damaschin, Grigoraş, tîrîie spre uşă, ceva, într-o pătură, ceva fără dinţi. Convoiul este încheiat de Şaptefraţi care scrie pe săpun, din mers. Gherman bate în uşă.

Ţurcanu urlă din spatele meu, cînd uşa se deschide:

- Un bandit! I-o cedat inima!

Se intîmplă ceva de necrezut. Gherman opreşte convoiul şi îl înfruntă pe Ţurcanu, peste golul camerei 4

Spital.

- Nu i-a cedat!

Apoi le face semn purtătorilor să pornească din nou cu povara. Ies cu toţii. Sau poate numai unii, nu-mi dau seama, eu am altă treabă.

Să ocolesc băltoacele, stropii, direle de pe ciment; să urc pe prici; să-i fac cu ochiul lui Ştef - bate şi el repede-repede din pleoape - mă salută şi el cu ce poate, bietul, gura sfîrtecată nu-l mai ajută.

îl aud pe Ţurcanu, aici, imediat în spatele meu şi în stingă, venit la uşă, vorbind cu gardianul. Nu desluşesc cuvintele cedat şi inimă, ci infirmerie. Uşa se deschide larg, ies paşi

mulţi împovăraţi. Ai lui- Ţurcanu, mconfundabili: liberi, însă ai lui se opresc în prag, răcnesc:

- Faceţi curăţenie! Cimentul, lună!

Uşa s-a închis. Ştef e agitat: ascultă, cu gîtul alungit, cu gura căscată, iar cînd paşii se sting, pe coridor, el coboară de pe prici cu o iuţeală nebănuită şi îşi vîră capul, pînă la piept, în tineta aflată exact sub mine. Printre picioarele lui Ştef bătînd aerul, îl pot vedea pe Şaptefraţi scriind pe săpun.

Aşa că a plecat şi Ştef. L-au dus de picioare, tîrîntiu-l; credeam că or să-l readucă, leoarcă de apă, îmbăiat, îmbrăcat, ea data trecută, cînd cu diareea. Nu

1-au mai adus. In dreapta mea, pe locul lui Ştef, geme încetişor, Grigoraş, întors (pentru a cîta oară?). Geme subţirel, scheaunat, ca un oopil; mai degrabă: ca o copilită;

de fapt, ca un căţeluş încă orb.

Am pierdut şirul zilelor, nu mai ştiu nici luna. Nici seria.!

Ştiu atît: că mă aflu iarăşi pe patul meu - iar şi-a adus Ţurcanu aminte de mine, iar mi-a promis că nu o să mă mai neglijeze, jurat!

Ceea ce înseamnă că Elisav trebuie să vină.

Ceea ce înseamnă că Elisav nu vine. Ceea ce înseamnă că trebuie să mă vin singur, în aşteptare.

O să ridic mîna şi o să anunţ că sînt gata. Că m-am hotărît. De lepădare. Am mai făcut-o o dată, însă Ţurcanu:

- Eu decid cînd eşti gata... copt! - şi s-a îndepărtat, rîzînd.

De ce să decidă el? Şi întru cît e mai copt, de pildă,

Şaptefraţi? Vreau şi eu o placă de săpun, vreau şi eu să notez tot ce văd, ce aud, ce cred despre cutare, ce mi se pare mie despre cutare - ca să-i raportez, seara domnului Ţurcanu: Dom' Ţurcanu, permiteţi-mi să vă raportez... - şi să chiar raportez? Ce grozav trebuie să fie,, ce senzaţii extraordinare - să-i raportezi domnului, seara.

Vreau şi eu; şi eu vreau să fac măcar de planton, să păzesc somnul altora, ani început să merg binişor pe picioarele mele şi chiar dacă nu aş rezista un întreg schimb, aş rezista, totuşi - cu care ocazie aş scăpa şi de escarele de pe spate - de-atîta pat, de-atîta1 asistare. Vreau şi eu să dau, chiar dacă n-am ce - vorba cotelor lui Minai:

Ai, n-ai - dai!

Trebuie să fac ceva, ca să grăbesc, forţez decizia dom-
, nului Ţurcanu - ce, eu nu sunt om? Şi ce dacă n-am culoare politică, Şaptefraţi are? Are, n-are - dar are săpun! Şi ac! Şi scrie!

Ridic mîna, îl rog pe Gherman să-mi dea voie la tinetă.

Numai pentru mică, precizez. El îmi aduce cîrjile. Dacă l-'aş croi, acum, cu o cirjă în cap, pe fostul frumos Cori!

Ţurcanu, chemat, ar veni în galop, ar constata cedarea şi s-ar decide într-un fel. Dar nu: Gherman mi-e străin;

apoi nu sînt deloc sigur că, fără sprijinul unei cîrji, aş putea lovi cu cealaltă.

Gherman mă încredinţează lui Şaptefraţi. Mihai merge pe lîngă mine, cu săpunul lui şi cu acul lui. Un împuţit.

Şi un parvenit: vrea să arate că are ceea ce eu nu am.

- Eşti un mare împuţit, domnule!, zic, dar el se preface că nu m-a auzit.

Mă prefac că mă poticnesc, Mihai se preface că mă ajută să mă redresez, eu i-o zic, de aproape:

- împuţitule! Pune-mă şi pe mine pe listă, porcule de cîine ce eşti tu. Raportează-i lui Ţurcanu că ştiu unde se ascunde Elisav.

Nu m-a auzit nimeni. Dar parcă nici Mihai. În timp ce mă opresc la tinetă,-el se îndepărtează cu doi paşi, priveşte în altă parte; ţine placa de săpun la spate.

Nu vrea, împuţitul, măgarul, porcul. Mai conţine, mai conţine putrigai; mai posedă măşti sub mască şi nu se demască în mod sincer. Nu vrea, scîrbosul; fiindcă el mai este în stare să nu vrea =- deci nu s-a reeducat, precum cu neruşinare pretinde! Nu vrea, zgîrcitul şi doar atît de simplu ar fi; nimeni n-ar şti că eu îl rugasem, că eu inventasem chestia cu ascunzătoarea lui Elisav.- de unde să ştie, pe mine plantoanele nu mă supraveghează niciodată, eu sunt al domnului Ţurcanu. Ah, măcar de m-ar pîrî, vreau să spun: să-i transmită lui Ţurcanu, nu dorinţa mea de a se afla, ci frica. Ca să fie credibil. Credibilă. Credibile, în fine.

Ne întoarcem. Zic:

- Pune-mă pe listă.

- Taci, bre şi-noată!, mi-o taie el, hlizîndu-se cu gura pînă la urechi.

- Ce-i, ce s-a-ntîmplat? - ne-a auzit Gherman.

- Vrea şi mare - s-astepte pînă la programul de mare, răspunde Mihai, senin.

Nu există program de mare. A minţit, mincinosul. L-a minţit pe Gherman.

- L-ai minţit, te demasc - dacă nu mă treci pe listă...

- îl demasc pe Pop. Vasile!, zbiară Damaschin. A

vorbit cu Şaptefraţi!

- Te demasc eu pe tine, că te-atingi de bunurile domnului Ţurcanu! - i-o întoarce Mihai, extrage de la subţioară ciomagul, îi dă una în creştet lui Gabi şi îl vîră la loc, liniştit.

Liniştit dispare şi Damaschin-Ajungem la pat. Mihai dă să-mi ia cîrjile, înainte de a mă aşeza. Nu i le las. Mă sprijin în ele, cu ele mă ajut ca să mă aşez, să ridic picioarele. Apoi, pentru că el nu-i atent, cuprind, cu ele în cruce, o zăbrea a patului, din dreptul tălpilor, îndepărtez mult cîrja din stînga, i-o arăt din sprincene pe cea din dreapta:

- Poţi să le iei.

Şaptefraţi duce mîna liniştit, prinde cîrja de la mijloc. Fulgerător, o apropii pe cea din stînga: i-am prins ca într-o capcană, laba. Strîng, strîng. Placa de săpun din cealaltă mînă îi scapă pe ciment; îşi muşcă buzele, se uită la mine, uluit peste poate. I s-a înălbit, la rădăcină, nasul.

- Mă pui pe listă?, îl întreb în şoaptă. Pune-mă, te rog, Mihai... îl rog şi strîng, strîng.

Mihai se lăsă în genunchi, lîngă pat. Pe frunte i-a tîsnit sudoarea, cu boabe sălbatice, tulburi. Nu pricepe.

Nu pricepe.

- Vasile, degetele... Vasile, pianul...

Ştiu, ştiu: pianul. Ii spun: dacă nu-mi promite că mă ajută, n-o să se mai atingă de.pian, decît pentru

Ravel.

- Mă pui? Că, de nu... Mă pui?

De ce, de ce mă-^sa nu vrea să mă pună pe listă? De ce nu mă demască odată? De ce rezistă - ce, e mai tare decît alţii, decît mine, de-o pildă? El, care trecuse din primul foc, nici nu se răstise bine Ţuncanu, că şi trecuse?

- Mă pui? Mă pui? - acum nu mai şoptesc.

- Nuuu!, strigă Şaptefraţi si, cu stînga, îmi dă un pumn cumplit între ochi.

I-am dat drumul. A scăpat, măgarul.

- Ce-i, ce s-a-ntîmplat?, aud glasul lui Gherman, apoi paşii lui, alături.

- Ţi-«am spus că nu, rămîne nu! face Şaptefraţi cu glas tare. Treaba mare - la program!

Măgarul. Mincinosul. Banditul - o să-l demasc, de-, jnasc, demasc!

- - Voi aţi vorbit şi despre altceva - Gherman îşi mută privirile de la Şaptefraţi la mine si-napoi. Aţi vorbit sau nu?

- Da, dom' Gherman, am vorbit, zice Mihai, culegîndu-si de pe jos placa de săpun. Cică să-l pun pe listă pentru infirmerie - care infirmerie?

- Care infirmerie?, întreabă, din inerţie şi Gherman. De asta l-ai lovit? Tu nu ştii, mă, că Pop Vasile e al domnului Ţurcanu? - Cori înalţă bîta, însă Mihai face un salt în lături şi strigă:

- Ei, află, domnule Gherman că şi eu sunt al domnului Ţurcanu - încearcă să te-atingi de bunul domniei sale...

Gherman nu are timp să reacţioneze în vreun fel, ne salvează pe toţi însuşi Ţurcanu.

Intră în celulă, radios, bine dispus:

- Bini, măi creştinilor, da' ci fel di creştini sunteţi voi? Azi e Vinerea Mare şi voi... Ia hai să sărbătorim şi noi Patimile Mîntuitorului după cum se cuvine! După datină! Creştineşte... Ia, măi, băietu-ista di pişti Prut,

Şăptifraţ'! Ian vină...

Sărbătorim Patimile:

Grigoraş, ca student la Teologie, sade la masă, înconjurat de doisprezece ucenici. I-au pus pe umeri un cearceaf.

Regizorul Ţurcanu bate din palme:

- Gata, creştini, începem! După Matei citire, cu cîntec înainte, marş! - apoi, aruncîndu-şi ochii pa un petic de hîrtie: Capul 26, paragraful 6 - da-i cu citania, Şăptievanghelişti!

Minai, cu nădragii lăsaţi peste bocanci şi cocoţat pe tinetă, citeşte de pe placa de săpun ţinută între palmele amîndouă:

- „Fiind Iisus în Betania, în casa lui Simon Leprosul, s-a apropiat de el o femeie, avînd un alabastru cu mir de mare preţ...”

- Intră, muiere, cu mirul! Mai departe, evanghelistule l
- „... şi l-a turnat în capul Lui, pe cînd şedea îa masă".
- Toarnă mirul, fumeie!
Bălan, chicotind şi dînd din şolduri, se apropie de
Grigoras pe la spate si-i toarnă în creştet o gamelă plină cu ceea ce deşertăm noi în tinetă.
- Brava, fimei'! Treci, Matei, la paragraful 8!
- „Şi văzînd ucenicii, s-au mîniat şi au zis..."
- Intră, Ucenic Unu!
- „De ce s-a făcut risipa asta?", recită ucenicul Damaschin. „Căci căcatul, el se putea vinde scump, iar banii de pe el să se dea săracilor!"
- Brava, mucenicule! Acum tot după Matei, capul
26, paragraful tot 26!
- „Iar pe cînd ei mîncau, lisus, luînd căcat şi binecuvîntînd, l-a frînt şi dînd ucenicilor, a zis..."
- Intră, băi Isuse şi zi-i!
- „Luaţi mîncaţi, acesta este trupul meu", recită
Grigoras.
- Aşa, bre, brava Isuse! Ia, toată lumea trece la împărtăşanie! Treci, bre Isuse, pe la fiecare şi dă-le din trupul tău!
Femeia poartă gamela reumplută. Isus, cu mirul prelins pe frunte, pe ochi, pe bărbie, pe umeri, pe piept, începe împărtăşania:
înmoaie degetele în gamelă apoi le dă pe la gura creştinilor. Cînd îmi vine rîndul, mă feresc. Evanghelistul Mihai mă ţine de cap, lisus Grigoras mă mînjeşte pe buze. Ţin buzele strînse şi încerc să nu mai respir. Isus trece mai departe, dar Dumnezeu vede totul:
- Di ci te-ai şters, măi? Refuzi sfînta împărtăşanie? Ia, Isuse, mai dă-i din trupul tău cel sfînt şi binemirositor. Dar îi vîri trupul în fundul gurii! Să nu-l mai poată stuchi!
Sunt numaidecît imobilizat. Damaschin îmi prinde capul cu amîndouă mîinile şi mă apasă sub urechi cu degetele mari, pînă casc gura mare-mare.
- Să nu stucheşti trupul Domnului, că-i mare păcat,
Vas'licî!, mă ameninţă Domnul Dumnezeu cu degetul.
Nu stuchesc. Nici eu, nici următorii.

- Bun, ia să trecem acuma - tot de la Matei citire - la capul 27, paragraful 28 - zi-i, Şăptimatei si cu sergentul zece - hă-hă-hă!

- „Şi l-au dezbrăcat de hainele Lui şi I-au pus hlamidă roşie. Şi, împletind o cunună de spini, I-au pus-o pe cap şi în mîna Lui cea dreaptă trestie; si, îngenunchind înaintea Lui, îşi băteau joc de el, zicînd: Bucură-te, regele Iudeilor!”

lisus are hlamidă, însă nu roşie, ci fostă albă, de cearceaf, pe care s-a scurs mirul răsturnat. Nu are cunună, ci gamelă, golită încă o dată şi lăsată acolo, pleoştită pe-o ureche. Nici trestie, în schimb, pe piept îi atîrnă, legat cu sfoară pe după gît, un falus modelat din săpun, pudrat cu DDT, uns şi el cu mir.

- Prima mişcare: treci fiecare pe la Isus, îngenunchezi, pupi... pupi poala popii, popa pupă puia po”.

- ha-ha-ha! - te ridici, zici: Bucură-te, regele Iudeilor î, şi pupi, po-pu-pa... adică crucea de la gîtul lui,

Să-nceapă, să-nceapă, ia să videm, cini... începi tu, son-ţîtule! Pupă-i puia, paraliticule, să te vindece - hori o-ho!

Deci, eu sînt primul. Numai că nu pot îngenunchea.

Dumnezeu care ştie totul, în marea mila Lui, mă iartă de îngenunchere - în timp ce îi şopteşte ceva lui lisus.

Aşa că sărut crucea cu coaie şi zic ce zice Evanghelistul că zic. Să zic..

lisus îmi răspunde:

- la-ţi patul tău şi umblă-n m-îini.

Nu înţeleg de ce Domnul este atît de vesel» de ce umblatul în mîini ar fi atît de înveselitor.

Durează, durează.

Dincolo de uşă, în coridor, gardienii se înghesuie Iar geamul zgîriat, se îmbrîncesc, poate se şi ceartă, pentru»

un loc la gaura veciei.

- A doua mişcare: vă aşezaţi pi două rînduri, faţă-n faţă! Cîntă, evanghelistule, capul 27, paragraful 30 î'

- „Şi scuipînd asupra Lui, au luat trestia şi-L băteau peste cap...”

îl trecem prin plimbarică; îl stuchim, îl înghiontim, îl batem. Cu palmele, cu pumnii, cu picioarele. Eu, nu.

Vreau să spun: eu nu cu picioarele.

Trecem la Marcu - alt Isus, tot un teolog, macedonean. Apoi la Luca - nu e teolog, dar n-are importanţă.

In fine pe al patrulea isus (Pop Cornel) îl răstignim

- după loan. Intîi pe jos, pe ciment. Apoi pe masă, ca să vadă lumea-ntreagă. După ce îşi dă duhul, îl învelim în giulgiu şi îl îngropăm în tinetă. Cel mai înverşunat împotriva mortului este fostul Grigoraş: îl scufundă de mai multe ori, apoi îl trînteste pe ciment şi propune

- Să-l înviem, dom' Ţurcanu, vă rog frumos!

îl înviem - cu picioarele.

Cîntăm, în cor:

Hristos a înviat din morţi,
Cu puia de gît atîrnînd
Şi celor ce i se-nchiiii-năăă,
Căcatu-i dăruindu-leee!

Dar stai, că nu s-a terminat. Stai, că Dumnezeu Tatăl porunceşte:

- Tu, măi, aciala! Tu-ai să fii asinul pe care, cică, a intrat în Ierusalim, de Florii -- sus, pi masă, în patru labe! Aşa ! Tu, măi! Tu-ai să fii Măria din Magdala, ibovnica lui Isusică, tu-ai înghiţit kilometri şi kilometri, şi de om şi de măgar, p'in toate borţile - tu te vîri sub asin şi iei poziţia lui Romulus şi Remus sub lupoaică, şi suji, măi! I-o suji, di-adivaratelea, pănă-ţi umpli gura! Tu, măi, instalant: tu ai să-l faci pi losif, rejele încornoraţilor. Tu ai nevastă, dar n-o ai la pat, aşa că ti discurci cu ce ai primprejur: ia-l pi măgar pi dinapoi, executarea! Ia, măi, acela: tu ai să fii preacurva fecioară Măria. Ti pui dinaintea măgarului, cu poalele sumese, cu crăcii disfacuţi - s'ti răcorească, măgarul pi la fecioria pi unde nu ţi-a umblat numai cei care s-au născut după căderea Constantinopolului! Şi-acuma, tu, măi Isuse:

faci ci făceai cînd n-aveai la îndemînă, nici pi Magdalena, nici pe Samariteanca, nici pe paralitică, nici pe leproasă, nici pe oarbă: o iei pe mă-ta pi dinapoi - executarea,!

Executarea.

Mie nu mi-a dat nici un rol. - l-aş juca pe Elisav.

Numai că nu am fulger. In schimb, am două cîrji. O iau, de pe priciul plan toanelor, pe cea care mi se pare mai grea - are şi tampon de cauciuc. Trebuie s-o ţin cu amîndouă mîinile;

să-i vizez moalele capului - pi dinapoi. Trebuie să-l. Trebuie să-l omor.

Dar Dumnezeu vede toate. Şi are ochi şi la ceafă.

Se răsuceşte, fulgerător şi mă fulgeră el cu bocancul, la rădăcina picioarelor - prin faţă.

'„Aşa, da. Cina cea de Taină după Ţurcanu, de pe masă, se desface, se dezghioacă, se dezîncuie, se dezîn.

Trecem la Patimile numai ale mele.

Aşa, da. Aşa mai zic şi eu. Sînt salvat - acum Elisav chiar că nu mai poate întârzia.

- Să-mi faci tu una ca asta, Vas'licî - mie, care-ţi destinasem altă soartă... - aproape îi dau lacrimile.

Mie - să mă omori pi mini, cari... Pi mini, măi? Păi eu sunt Ţurcanu, măi! Intîiul şi ultimul! încă nu s-a născut nici îngerul, nici diavolul care să mă... Pi mini! Pi mini!

Nici pe mine - deocamdată.

- Măi, tu, vierme, ai impresia că dacă taci, rezişti?

Că, dacă vii tu în întîmpinarea loviturilor, scapi? Că, dacă vrei tu să mori, vreau şi eu? Ti-nşăli, măi! Ai să mori cînd am să vreau eu şi de moartea pe care am să ţi-o dau eu!

Se înşeală el. Dacă nu m-a putut frînge Drăgan de la Sibiu, cu creioanele lui chimice prin răni, cu sîrmele lui prin nas, pînă-n creieri, cu mama mea cu poalele sumese de ţeava balalaicei lui Csâky, cu execuţia sirnu-'

lată - o să mă rupă el? Cu o amărîtă de bîtă? Cu un fleac de centiron?

- Măi vierme, tu crezi că dacă rezişti pi dinafară, nu-ţi găsesc leacul, pi dinăuntru? Ia, Şăptifraţ', adă tu un potir plin cu sfîntul trup, de la tinetă! Masa în mijlocul camerei, fiecare la locul lui, cu ochii aicea, la sfînta îinpărtăs... căcanie - ha-ho-ho! Sus, pi masă, măi! Aşa !

Acum ti laşi-pi burtă; acum ti ridici în mîini - şi mănînci, rezistentule, mănînci! Toată gamela! Şăptifraţ', dacă refuză, îl croieşti pişti ceafă! îl îndesi în tre.ucă!-

Asă, măi! Mănîncă, măi! Că-i bun, măi - mai cu suflet, măi, doar îi trupul lui Cristos - ha-ha-ha! A, păi nu aşa, măi: ie-o di la-nceput: mănînci şi ce-ai borît!

Aşa ! Tot-tot, să nu rămînă urmă, pi masă, c-o spurci, măi! Linge, linge!

Ling - dar se înşeală: rezist şi pe dinăuntru, ori ce-ar crede el. Chiar dacă înaintez doi paşi înainte, un pas înapoi, pe urmele lui Lenin. Chiar dacă măruntaiele mi se răzvrătesc şi vomit înapoi în gamelă (şi pe masă, pe care-o spurc - dar o despurc eu), revin, înghit ceea ce vărsasem, doi paşi înainte, un pas înapoi, doi înainte, unu înapoi - aşa ne-a învăţat marele Lenin.

- Te consolezi cu exemplul altor... pătimitori? Nu cumva te gîndesti la pa-ti-mi-le descrise la evanghelie?

Cretinii ceia di evanghelist!, care si-au pitrecut viaţa în pustie, mîncînd muşte, regulînd capre - ce ştiau tembelii ceia dispre om? Nimic ! Nici despre trup, nici despre suflet! Evanghelist? Eu sunt adivaratul evanghelist! Eu scriu adivarata Evanghelie - Evanghelia după

Ţurcanu! Dacă Isus ar fi trecut prin mînili istea... Hehe, nu mai ajungea ei Cristos! N-ar mai fi existat nici creştinism!

Poate. Numai că iarăşi se înşeală Ţurcanu:

Eu nu sînt Isus. Eu sînt'Vasile, fratele lui Elisav.

8.

Eu sînt fratele lui Elisav, Vasile şi va fi venit vara în lume de cînd am trecut pe la subsemnatul-bandit-Pop-Vasile-declar, dar el a spus că prea în treacăt, aşa că m-au petrecut dincoace, aici, dedesubt, sub Levinski.

M-a trecut, însă a trebuit să treacă timp, acolo, sus, la.4 Spital şi el nu avea tot-timpul pentru mine, apoi a trebuit să încă nu vină Elisav - ca să-l înşel:

„M-ai înşălat, mi-ai spulberat toate speranţele, taman cînd eram pe punctul să culegem, împreună, roadele, tu... Şi, pe de-asupra, să mă omori - tu, pe mine.;

eu, care...”

El care - o fi venit vara în lume de atîta înşelăciune.

Aproape plîngea, aproape de durere, aproape omeneşte, de ciudă, nu atît pentru deasupra, cît pentru înşelăciune. Aproape foarte plîngea cînd i-a alungat de pe masă pe losif şi pe asin, pe Măria din Magdala şi pe

Prea-Maria:

„Să-mi faci tu mie una ca asta... Mie, care te-am ţinut atîta amar de timp pe lîngă mine, ţi-am dat pat, de unde să vezi ca dintr-o lojă de orchestră şi ţi-am acordat şi drept la lingură...”

O fi venit vara în lume de cînd mi-a luat dreptul la orchestră şi mi-a dezacordat lingura - care tot nu mi-ar fi slujit la mare lucru, din potir se mănîncă direct, ca din treucă, doi paşi înainte, un pas' înapoi. Din Vinerea

Mare pînă în Duminica Tomii - zece zile, de cîte două, de cîte cinci, de cîte zece ori el, personal; cînd el, personalul, nu avea chiar tot-timpul pentru mine, mă lăsa pe stingă personală a fratelui Damaschin-, pe mîna betelor personale, bălane. Şi vai, pe mîna şaptefraţilor...

„N-ai vrut să treci dincoace, printre noi, fără dureri;

n-ai vrut să rămîi în poziţie de asistare, ca să-mi verific teoria - m-ai însalat, m-ai trădat şi, în plus, ai trădat ştiinţa! Acuma ce mă fac: o iau, de la cap, cu alt subiect?”

Cu lacrămi în ochi îmi lua capul între palme şi îmi frămînta, cu degetele mari prin pleoape, albuşurile ochilor:

„N-ai vrut să vezi limpede calea pe care ţi-o deschideam -• drept, ceva mai lunguţă, dar fără suferinţă a cărnii. Acum trebuie să-ţi masez oleacă viderea de care n-ai ştiut să te slujeşti - să te-nveţi minte altădată, să vezi ca lumea!”

Vara va fi urcat în spicul ca vrabia, de-atîta masaj al luminii. Se va fi şi ea dublat, triplat, decalat pe diagonală, vara (oh, de-aş măcar zări-o!), de cînd se înmulţesc decalările lucrurilor, de-atîta masaj. Scrisul, cu'si-, guranţă:

„Nu pot scrie”, zic. „Mi-aţi stricat ochii”, zic.

„Nu ţi i-am stricat”, zice. „Ţi i-am tămăduit '- abia acum vezi cu-adevărat, Adevărul”.

„Nu văd nimic, nimic”, zic. „Mi-aţi stricat, stricat ochii, nu pot scrie” - şi, o vreme, chiar n-am scris.

O vreme. Apoi.

„Nu pot scrie”, zic. „Mi-aţi stricat mina dreaptă”.

„Nu ţi-am stricat-p, ţi-am îndreptat-o, era strîmbă.

Acum ai o mîna dreaptă ca dreptul, ha-ha!”

„Ha-ha, nu mai am mîini, mi le-aţi stricat pe toate, nu pot scrie” - şi, o vreme, n-am scris.

O vreme încă.

După aceea m-a coborît la Levinski şi a poruncit să nu se-atingă nimeni de ochii mei şi de mîna mea dreaptă.

Iar după ce am scris:

„Aşa di scurticel? Numai două păginuţe?”

„Am douăzeci de ani, în închisoare i-am împlinit, viaţa şi opera mea abia umplu două pagini”.

„Ti-nşăli, nu-ţi cunoşti viaţa şi opera - dar las-că te-ajut eu să ţi le descoperi”.

Va fi venit vara în lume de cînd mă tot ajută şi tot neajutat rămîn, de cînd mă tot descoperă şi tot acoperit rămîn.

Eu sînt omul care a văzut nenorocirea sub varga aprinderilor lui

El m-a purtat şi m-a dus în întuneric şî în beznă

Mistuit-a trupul meu şi pielea mea, zdrobit-a oasele mele

A ridicat zid împotriva mea şi m-a înconjurat de venin şi de zbucium

Mutîndu-mă în împărăţia morţii ca pe morţii cei din veac

M-a împrejmuit cu zid şi n-am pe unde să ies, îngreuiat-a lanţurile mele

Chiar cînd strig si răcnesc, rugăciunea mea nu se aude

\ Nu se aude

Nu se aude

*.

O fi venit vara pe la, subsemnatul-bandit-Pop-,

Vasile-declar si, pentru că n-a declarat, era în ţinutul

Uz un om şi atunci zice Domnul către Satana: De unde vii? iar Satan răspunse Domnului şi zise:

Eu sînt omul care a văzut nenorocirea sub varga aprinderilor lui, el m-a purtat şi m-a dus şi chiar cînd

. strig şi răcnesc, rugăciunea mea nu se au; nu se a; nu se, nimic.

Va fi trecut vara şi eu sînt omul care adevăr zic ţie:

Cînd stingerea se dă, mă rog să nu mai apuc deşteptarea; cînd deşteptarea deşteaptă, mă rog să nu mai apuc stingerea, o, dacă durerea mea s-ar cîntări şi nenorocirea mea ar fi pusă la cîntar, iar Domnul zise:

- Ia, mâi Şăptifraţ', tu eşti bun prietin cu Pop Vasîli, aţi fost colegi de liceu, de cameră, în studenţie, într-un fel, colegi de lot, acum colegi de celulă - vorbeşte-i prieteneşte, spune-i să...

Poţi Tu oare să te stăpînesti, Doamne şi să taci, dracului?

„Răcneşte mai tare, Vasile, altfel îl pune pe Bălan

- să te...”

„Loveşte mai tare, Mihai, altfel îl pune pe Bălan - să mă... „

Poţi tu oare. Doamne, să te stăpînesti şi să r”1 'scrii?

„Scrie, Vasile, scrie ce-ţi trece prin cap, dar scrie...''

„N-am, nu dau, vorba cotelor tale - loveşte şi tu mai tare, Mihai, mai tare, ca să nu...”

O, cît îl iubesc pe fratele omului, Mihai (care-mi este martor: îl aştept pe Elisav aşa cum trebuie cinstit un frate) - însă ne-au despărţit: după Duminica Tomii, pe mine m-au coborît la etajul întîi, încredinţîndu-mă lui Levinski. Mi l-a dat, afectat pe Bălan special pentru mine, ordonanţă inversă.

Cei de sub bîta lui Levinski sînt tare silitori, au ajuns depaaarte cu demascarea internă, povestesc toată ziua-oovestesc şi neziua - eu însă rănim repetent pe cele două păginuţe. Levinski are treabă cu oralul, eu încă n-am ajuns pînă la pagina aceea, eu rămîn să am treabă cu Bălan - nu-şi mai vede capul de treabă, ordonanţa-mi:

Nu mă lasă să clipesc, nu mă lasă să închid ochii; nu mă lasă treaz, nu mă lasă să dorm; nu mă lasă să tac, nu-mi dă voie să vorbesc; nu mă lasă să-mi fac nevoile şi.nu mă lasă să zac în ele; nu mă lasă să mănînc şi nu mă lasă să nu mănînc - de nesomn, de nemîncare, de epuizare, Bălan a ajuns în pragul morţii, ai zice că eu pe el îl pătrăţesc. Noroc pentru amîndoi că, de trei ori pe zi trece Ţurcanu, ca să mă întrebe, frăţeşte, dacă.m-am hotărât să mă lepăd di putrigai pe mai mult de două păjinuţe. Acelea sînt momentele de respiraţie, de recreaţie, fiindcă Bălan nu mă lasă să-i comunic.

„Viaţa şi opera mea abia umplu două pagini”.

Bălan poate respira liniştit, Ţurcanu se ocupă de mine, uneori cu ajutorul lui Levinski: în acele clipe îl iubesc pe iubitorul de oameni Bălan, însă nu are loc în inima mea de cel-mai, Ţurcanu, el e pe cale să mi-o umple, să mi-o burduşească, ar fi în stare să mi-o monopolizeze, dacă nu l-aş aştepta pe Elisav; atunci, da, l-aş ruga pe fratele Eugen să mă întoarcă, sus, la 4 Spital; ori să coboare el cu totul, aici, la sub Levinski.

Privirea mi s-a mai limpezit (chiar bine.de tot, n-au rămas decît doi Bălani, unul aşa, celălalt şi mai aşa), aşa

, că pîndesc uşa.

O pîndesc, uşa, cu spinarea arată, cu burta grăpată, cu fesele prăsite, cu tălpile-mblătite, cu mîinile făcute zob, cu scrotul făcut scrob, cu gîndul şi inima la genunchi}

numai buni de îngenuncheat atunci cînd va veni ceasul.

Fiindcă, de astă dată va chiar veni, trebuie. Nu a făcut-o în Vinerea Mare: drumul lung al venirii; nu s venit de Duminica Tomii: ştia el bine că viaţa şi opera mea abia dacă acoperă două păjinuţe; nu a venit pîn»

acum: ştie că eu sînt fratele lui şi că Vasile, fratele său, este celălalt Elisav.

Oricum, după acum, trebuie să vină. Fiindcă acum este pragul. Adevărat: cam lat, dar odată şi-odată lăţimea lui are sa fie străbătută, întreagă.

Acum, aici, sîntem pe la mijloc de prag:

La Alexe - povesteşte frumos şi cu amănunte cum a bătut-o el pe bunică-sa, servitoare exploatată de burjui - fiindcă nu-i dădea bani de rachiu şi de curve;

La lunian - povesteşte frumos şi ou amănunte cum a futut-o pe soră-sa de trei ani şi i-a făcut doi copii la şase şi nepoţi la doişpe;

La Zdru, macedoneanul -- povesteşte mai puţin frumos, dar convingător cum, la stînă, sase zile regula mioriţa şi măgăriţa, în a şaptea pe maică-sa, venită cu schimburi curate şi merinde;

La Grigoras, teolog şi fiu de preot - povesteşte cu mare talent cum îl ajuta el, în vacanţe, pe t.aică-său să spovedească la credincioase: în timp ce spovedita, sub patrafir, sugea poala popii, el, fiul, o lua pi dinapoi;

La Vasiliu - povesteşte cu totul, dar cu totul, dar cu totul detaşat că plăcerea lui cea mai intensă era să străbată satele de pe moşia lui ta-su, cu maşina şi să calpe copiii ţăranilor săraci şi crunt exploataţi - cu precădere băieţi, că asa-i el, trage la ei: în clipa în care botul maşinii izbea, el, Vasiliu juisa;

La Nicolescu, fiu de plutonier de jandarmi - povesteşte cu avînt cum dădea o mînă de ajutor bestiei de taică-său, la torturarea deţinuţilor politici, erau pline be-

'durile de comunişti evrei şi î-n special de evreice - uite ce le făcea el, fiul: le băga în vagin cucuruzi de brad cu solzii

orientaţi încoace, de intrat intra cucuruzul, dar nu mai ieşea - maică-sa, nevasta plutonierului de jandarmi îi arătase întîia oară, o singură dată ajunsese, învăţase bine de tot, aplica metoda asta şi încă altele, de obicei cu soră-sa cea mică, el o ţinea în poziţie pe comunista evreică, luptătoarea pentru fericirea poporului, aia mică ii băga cucuruzul; în ceea ce-i privea pe bărbaţii comuaiisti evrei, căzuţi în laba jandarmerimii moşiereşti re-

:gale, o altă metodă - tot de maică-sa inventată - era, aplicată: tulpini de măceş, cu tot cu spini, erau introduse în uretră.

Foarte bine, aşa le trebuie tuturor - şi am trecut la mijloc:

La Bucur - ne spune cum anume trebuie înecat un

.prizonier sovietic într-o găleată cu, vin;

La Constantin - ne dezvăluie tainele călugăriţelor de la mînăstirea cutare, în fapt, secretul iazului mînăstirii, dacă l-ar goli de apă, s-ar găsi sute de schelete de noi-năsj

*cuţi, dacă nu cîteva bune mii, cine nu ştie că mînăstirea |

aceea e un bordel în lege, atît că curvele de călugăriţe nu J

cereau bani, o făceau din mîncărici şi din viei';

La Vernescu - el divulgă metoda de a cîstiga parale anulte: o iei pe sor-ta - dacă n-ai soră, atunci o veri-

- şoară, ceva, o vecină -- o îmbeţi zdravăn, o legi de pat, în poziţie, chemi clienţi - cărora le iei banii de două ori: înainte şi după, le explici că se justifică preţul, fiindcă e sor-ta.

Sîntem aproape de capăt, n-au mai rămas decît trei bucăţi - în afară de Levinski, de Bălan, de mine.

Aşa că. Aşa că trebuie, Elisav. Trebuie, tare, de tot, de tot.

îl aştept.' Aştept uşa. Fiindcă, deşi ar mai fi înaintea mea trei sau doi sau cine mai ştie, s-ar prea putea ca inir-o bună clipă, să ridic două deşte şi să mă cer şi eu la povestit poveşti. Am, n-am - dau, ca şi cu cotele

- şaptefrăţeşti.

încă mai am, încă mai pot - altfel, ce are să zică

Elisav? Şi Seliva? Dar mama, mama mea? încă mai am, dar e pe sfîrşite, mi se apropie şi mie lulia, bunica

Agapia, mama, Seliva.

Greu e că aud, îi aud, se aud; nu am pleoape la urechi, ca să le oblonesc - poţi Tu, Doamne, sa Te.stupîneşti şi să nu mai

povesteşti ce şi cum şi pe unde i-ai făcut mă-ti, sor-ti, strămoaşă-ti? Eu, adevăr zic Ţie: pot!

Mai, pot, Ne-am măsurat, tăcerea mea a acoperit urletele lor povestite, iar cînd am răcnit, răcnetele mele au răsunat de tăcere - dar pînă cînd, pînă cînd?, o, dacă as fi grăuntele de nisip cel care opreşte maşina.

Dar eu sînt Vasile: grăunte, dacă va fi să fie zdrobit, nu se va preface în ou cubic; nici în praf de aur, ci în praf de pulbere; grăuntele care poate opri maşina se cheamă, nu Vasile, ci de la sfîrşit spre început, Elisav şi are cinci - o, dacă toţi povestitorii de pe lume ar fi nvut pe cine aştepta, acum lumea ar fi tot pe picioare,.

nu în cinci.

Eu am pe cinci. Iar cînd îl voi zări, în uşă, voi strigare cu glas mare:

„Cine este cel ce vine împurpurat, cu veşmintele sale mai roşii decît ale celui care calcă, la teasc, strugurii?

Căci el vine cu plată şi răsplătirile sale merg înaintea sa!«

A venit vara în lume. Pentru ca venirea să fie binebine-bine venită, a venit mai întîi Ţurcanu.

Şi Pop Cornel. Şi Gherman.

Şi iarăşi m~au răstignit pe ciment şi iarăşi m-au împărtăşit din sfînta gamelă şi iarăşi m-au botezat în sfîntatinetă şi iarăşi m-au întins pe jos şi m-au călcat bine-bine, ca pe struguri, în teasc şi ca să-mi pierd a treia dimensiune, să devin covorul întins înaintea paşilor asinului său,, iar pentru că mai aveam putrigai, mai aveam, Bălan mi-a redestupat găurile de evacuare din genunchi, cu sîrma, sîrma lui Drăgan prin găurile lui Csăky.

M-au răstignit şi m-au botezat şi m-au, murit puţin, şi m-au înviat ceva mai mult, cît să-mi spună că altă cale nu am, că aici se moare cînd vrea El să se moară, aici se trăieşte cît şi aşa cum vrea El să se trăiască, aşa că, dacă nu azi, atunci mîine tot acolo am să ajung,.

pe marginea priciului, sub toiagul lui Le vinski, povestind-povestind: ce, cum îi făcusem Iuliei, mamei, Seliyei, bunicăi Agapia şi, eventual ce-mi făcusem mie.

Aşa că.

Aşa că să încetez de s mai face pe cristos, că el e

ŢURCANU.

Aşa că să mă.

Mă, şi strig din răsputeri:

- Vino, dar vino odată! Acum ai.prilejul să te-arăţi! - eu nu mai contam, decît în măsura în care jucam rolul celui ce aşteaptă si, în şoaptă, îi spusesem:

Număr pînă la şapte şi, dacă pînă la şapte nu vii tu, eu trec dincolo, la povestit şi află că nu mai exişti!

Ajuns la trei, mă opresc din numărat:

- Elisave, Elisave, iată-te!

Iată-L, în uşă. Mi-e sete şi exişti.

- • Uite-ţi-l!, zice Satanu.

Aşa trebuie: să nu ştie cine pe cine, care cui arăta, cui pe cine dădea.

într-o mînă îl ţin pe Pop Cornel; în cealaltă pt Cori

Gherman. In zvîrcolire, capul mi s-a înălţat şi s-a rezemat cu ceafa de stinghia mesei, îmi văd picioarele - ba nu: le deduc poziţia după tălpi, prin minune rămase verticale, marcînd ca doi stîlpi încinciţi la capete, poarta.

Care, asteptînd să. înrămeze venirea, hotărnicise ieşirea putrigaiului; lepădarea. Urcaseră, după nume, după loc:

- Grigoraş, pi pept! Alexe : pi pînt'ci! Junian - pi bazin, măi!

Zdru - pi plex, Levinski - pi gît.

Gherman îmi imobilizase sub bocanc mîna dreaptă iar

Cornel pe cea stingă. Doar Bălan rămăsese nefolosit, stingher cu sîrma lui, aşa că zisesem:

- Bălan: pi Csâky!

Era pentru a multa oară cînd îmi doream o cruce cinstită, cu piroane bătute onest, definitiv şi tot pentru atîta oară cînd nu puteam schimba cimentul cu lemnul, ca să pot spune; săvîrşitu-s-a, însă El, ouătorul cubicelor, văzînd că nu mă ies (ca un tub cu pastă de dinţi), în ciuda celor cinci de deasupra, strigase ca pi la ei, pi la

Rădăuţ':

- Hop, ş-aşa! - ca la Horă, ca la Bătută.

De aceea îndrăzneam să visez o cruce gospodărească,, se^ vede însă că lemnul ei trebuia să rămînă pe-afară si sfînţ, sfinţit doar de sîngele cinstit ca lacrima, evanghelistii nu aveau cum să ajungă pînă la pagina aceea-aceasta.

- Hop, s-asa! !, făspunseseră cu voioşie grăbită cei cinci de sus, cei doi din laturi, Bălan, stingherul, precum şi ceilalţi opt de pe prici - avea să le vină şi lor rîndul, unora pentru a multa oară.

Săriseră - cu fapta, cu gândul - aşa cum îi învăţase el, întru avîntare pe culmile luminoase ale omului si pogonului nou, ale sării ca cioarele pe cer (şi-avem doar gloanţe pentru trădători, hei-rup, azi ţara ta e casa mea, republică măreaţă vatră) - acestea toate întrevăzute sus, sus, în fundul tinetei; şi de pe trambulina pe care azi, eu o interpretam cu talentu-mi înnăscut.

O trambulină qnstită s-ar rupe, dracului, de-atîta, însă noi şi a treia dimensiune, s-o cîştigăm pe senţiala, epofrîngem ca lumea, fiindcă ea, clasa muncitoare de la ora'

si să' n-are lipsă de martiri, ea are lipsă de ştiinţă de carte, în general, de stăpânirea limbii române în particular, aşa că, să ne luăm gîndul de la sfinţenia la Român, cea care

1-a dat pe unicul Sisoe - dar oare era d-'al nostru, da-coromân - nimic sigur pe lumea asta plină de superstiţii opiacee, aşa că ia să ne golim noi de putrigai, precum tubul în chestiune; apoi să ne cubizăm; apoi, pierzînd noi şi a treia dimenisiune, s-o cîştigăm pe senţiala, epocala: aceea de om nou ca soarele pe cer, bine-bine reeducat, viitor făuritor al viitorului viitoresc şi socialist în drum spre comunist pe a cincea parte, dar în curînd pe tot globul, de la vlădică pînă la opincă, din uzinele patriei scumpe, ca şi de pe ogoarele scumpei patrii. Republica

Populară Română.

Mirosul iute, urzicător, ţipător de viu mi-a ajuns la nări, pînă pe limbă, îl simt şi cu subţiorile: nu este cel din fundul culmii hîrdăului, unde scrie citeţ, să priceapă pînă şi tovarăşii noştri, analfabeţi, că Omul este cel mai capital, ce mîndru sună'acest cuvînt!

Acolo scrie, citeţ,, numele meu, al subsemnatului-bandit-Pop-Vasile-'declar.

Mi-am declarat în mintea mea -. „De mi-ar ordona odată!”, fiindcă după ordin, fie că faci curăţenie de voie, cu limba, fie că o fac ei cu tine, în chip de cîrpă, de pisoi încă orb, dat cu

botul prin greşeală - te lasă în pace o oră; în timpuri bune, chiar şi o zi - am văzut ia alţii.

însă el, în loc de ordin mie, a bătut în uşă, ordonîndu-i gardianului:

- Ia adu-mi-l pi...

Nu am auzit pe cine anume şi nu a durat prea mult:

cît să duc pînă la capăt Tatăl Nostru, să-l chem, dîndu-i termen: pînă număr ia şapte.

La trei - după atîta, atîta amar de timp - uşa s-a deschis.

Nu: la trei era gata deschisă.

Şi nu-l văzusem venind, îl constatasem acolo, în drept-unghiul orbitor luminat al uşii, fusese dintotdeauna în uşă ca în ramă, însă eu nu avusesem ochi de văzut şi

.orb, mă îndoisem.

Aşa că am strigat cu glas mare.

Iar după ce am terminat, am văzut că nu e rău; că c chiar bine, făcusem o treabă destul de foarte bună:

dusesem aşteptarea pînă la capăt.,Din clipa aceea, puteam să mă culc pe-o ureche, aveam voie să să-mi dau voie să iiu ceea ce fusesem, ce eram: un slab, un carne şi sînge, un cuibărit scîncind, întors în adîncul mamei cui l-a.

Venise, în cele din urmă. Mi-e sete şi Dumnezeu există.

- Uite-ţi-l!, zice şi împunge cu cornul bărbiei aerul drept înaintea lui, la egală distanţă între gemeni.

Ştiu -ce va să vie, aşa că nu mai pun la cîntar coastele ale căror puncte de ruptură pot să le situez, pipăindu-mi-le cu aerul din plămîni; nici găurile lui Csâky, dezgăurite, cu sîrma, de Bălan; nici imaginile dublate, triplate, nici amorţeala familiară, pulsatilă, care m-a îngiulgit de la genunchi la gît, anunţînd marile dureri:

arsura din plămîni, rîcîitul cioburilor de sticlă în rozul spongios al coastelor aşchiate, loviturile de mai în stomac, pisica înnebunită, căutînd să scape, cu ghearele si cu dinţii din sacul înecat care este pîntecele meu; nici

Metronomul bătînd aproape dulce, aproape consolant măsura în genunchii destupaţi. Fiindcă 'ştiu ce va urma

(deşi sînt nelinişti‌t, jenat: conţinutul meu, stors, împroşcat pînă dincolo de poarta tălpilor nu-i va fi atins, năclăit şi pe Elisav?) :

Va ridica braţul drept- Apoi va începe să-l coboare
- înceeet, îrfcet, terifiant de încet - spre Ţurcanu. Iar cind braţul va ajunge în dreptul bărbiei, din degetul pedepsitor va ţîşni fulgerul mîntuitor al nostru - fiindcă venise (cu veşmintele mai roşii decît ale celui care, la teasc, struguri), nu doar întru salvarea noastră, ci şi cu pedepsire a lui. A Fiarei. A Struţocămilei.
Şi nu-l va doborî pe Eugen Satanu, pe loc, pe moment fulgeră, arde, preface în scrum şi fum - nu! De
* ce să-l absolve, într-o secundă, pentru ceasuri, săptă-
. ' mîni, eternităţi? A, nu: mai întîi să-l despoaie de haine - şi.va începe cu, şapca-i proletarnică; apoi să-l jupoaiede piele, îndelung şi va fi cale măcar de şapte
« secunde întregi sub jet sfîrîitor; să-l strunjească pe carne; oasele - pe polizor, pe polizor! ; să treacă la bărbie, bărbia lui galoşîndă: întîi, să i-o radă; după aceea să i-o ronţăie egal, agale, în du-te-vino de raşpel;
v ta i-o degroseze, aducîndu-i-o la normal - dar să nu se oprească, să continue să i-o roadă, scadă, sape în.falcă.
scobească o bărbie în negativ, ochilia, precum fesele lui
Pop Cornel.
- Uite-ţi-l, zice - dar nu ştie. ce zice, fiindcă din pricina lui şi pentru-contra lui venise.
Uite-ni-l, venit; pentru noi, aşteptătorii, care, iată, aiu în van am aşteptat; a rupt cerurile cu dinţi de lup, a sfîsiat zidurile cu privire de flacără, a stins cu ploaia
.aşteptată povestiturile la marginea priciului, la buza lumii. Nu mai rămîne decît să-în tindă mîna: are să se cutremure pămîntul, zidurile şi priciurile au să trosnească, plesnească, pe lung, ca trâmbiţele Ierihonului, ae atîta suflu de suflare, ca păstăile prea coapte, vor cădea în laturi, ca apoi să se înalţe, altfel aşezate, după chipul şi asemănarea oului O.
Simt cu toate spinările, botezurile împărtăşaniile, ini-
- mile - cedate cum se scutură munţii, văile: suntem mîntuiţi - doar să înalţe mîna.
înainte de a pieri (în fum şi-n scrum) Ţurcanu rosteşte şoptit, prieteneşte - şi este ultima licărire prinsă în'pioneze şi rămasă'acolo, îngălbenită, pedepsitoare, îndărătul pleoapelor mele bine zidite, trainic tencuite:

- Frate-tău, nu vra să se lepede di putrigai. Ia dă-i o mînă de-ajutor, ca-ntre fraţi, ca-ntre gemeni.

Zice - şi ştie el ce zice.

Zisu'-s-a.

PARTEA A TREIA

A

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar:

M-am născut la data de 1 ianuarie 1930, în com. Piatra Nouă (azi: Staraia Petrovka) din judeţul Orhei (azi:

raionul Orgheev), din Basarabia (azi: Republica Sovietică 'Moldovenească)..

Părinţi

- Mama: Ana Cojoc, s-a născut în. 1907, la Hîncesti (azi: Kotovsk) judeţul Lăpuşna (azi: Kisiniov). Familia mamei, pe linie paternă, este originară din Adîn-

,cata (azi: Glubokaia), judeţul Cernăuţi (azi: Cernovţî),

Bucovina (azi: Republica Sovietică Ucraineană); pe linie maternă, din Arboreni (azi: Harbuzovka-Dnestrovski), din fostul judeţ Lăpuşna. După şcoala primară urmată în satul Piatra Nouă şi Liceul de fete din Chisinău, a frecventat un an şi ceva Conservatorul, clasa Canto, însă, îmbolnăvindu-se de tuberculoză pulmonară, s-a retras. După un an, a dat diferenţele pentru Şcoala Normală şi a fost numită învăţătoare suplinitoare în com.

Aparece (azi: Aparecinoe), unde l-a cunoscut pe tata (în

1927), învăţător şi el. După căsătorie, au fost amîndoi'

detaşaţi în com. Piatra Nouă (azi: Staraia Petrovka), unde au funcţionat pînă în 1939, cînd s-au transferat în satul Albota, judeţul Făgăraş (azi: regiunea Staiin), unde se află şi în momentul de faţă.

- Tata: Tit(us) Pop, născut la Albota, Făgăraş, în

1905. În 1926 a fost numit învăţător în com. Aparece, jud. Orhei, unde a cunoscut-o pe mama (vezi cap,

„mama"). Azi, director al şcolii elementare din Albota..

Părinţii noştri au avut patru copii: Leonoel, născut în 1928, mort în anul următor; Vasile şi Elisav, gemeni născuţi la l ianuarie 1930; Anina-Seliva, născută la-

1 ianuarie 1933, decedată la 6 decembrie 1949, la Sibiu, asasinată de un ofiţer de Securitate pe hume Hariton.

Menţionez că întîi sora mea a fost violată de către un, ofiţer rus din trupele sovietice de ocupaţie (nu-i cunosc numele). In acel moment sora noastră era elevă în clasa a IX-a a Liceului de fete din Sibiu (fost „Domniţa

Ileana"). Noi, fraţii, studenţi la Universitatea din Bucureşti, Elisav la Matematici, eu la Litere, ambii în anul H.

Declar că în ziua de 13 decembrie 1949, noi,' fraţii, ne-am dus la nr. 26 de pe strada A. I. Cuza din Sibix.i"

pentru a afla în ce împrejurări a -fost violată apoi asasinată sora noastră. Acolo am fost împuşcat în genunchii amîndoi de către locotenentul de Securitate Csăky (acelaşi care l-a împuşcat şi pe Ibcot. Hariton, din greşeală), iar fratele meu a dispărut. Eu am fost condamnat la 5-

ani (nu mi s-a comunicat motivul). După proces, am fost transportat la infirmeria închisorii Codlea, iar din 31 ianuarie 1950, aici, la Piteşti.

Declar că nu am făcut parte din nici o organizaţie politică. Nici părinţii. Nici bunicii. Nu avem avere, în afara casei părinteşti din Albota şi nu am exploatat mînă de lucru.

Precizez căj din 13 dec. 1949, cînd am fost împuşcat şi arestat fără motiv, nu mai ştiu nimic de fratele meu.

Menţionez că Pop Elisav nu a dispărut la proces, iar e\s am fost dat afară din sală, pentru că am contestat actul de acuzare şi pe acuzatori. Declar că nu am avut avocat, cel din oficiu fiind acuzator, nu apărător.

Declar că nici în timpul anchetei, nici. în detenţie nu am primit ajutor legionar. Declar că nu sunt legionar, nici comunist şi că am fost arestat şi condamnat în mod abuziv şi sunt menţinut ilegal.

Adaug că nu sunt căsătorit, nici logodit. Nu am prietenă. Singurul meu prieten, Şaptefraţi Mihai, student la

Conservatorul din Bucureşti clasa Dirijat-Compoziţie, se află şi el în detenţie.

Piteşti, 29 aprilie 1950.

' Vasile Pop

B.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar:

Sunt născut la l ianuarie 1930 în localitatea Staraia

Petrovka din U.R.S.S., din părinţi învăţători. Părinţii:

MAMA : Ana Cojoc, născută în 1907, în localitatea Kotovsk, U.R.Ş.S. Tatăl săli, Pamfil Cojoc a fost preot {ortodox) în mai multe parohii din*R.S.S. Moldovenească şi R.S.S. Ucraineană, ultima fiind cea din Staraia Petrovka. Prin 1938, bunicul a intrat în conflict cu Mitropoîia şi a fost dat afară (răspopit). Nu cunosc motivele acestei măsuri. In 1939 a venit cu noi, în satul natal al tatei, Albota, Făgăraş, unde s-a ocupat (si se ocupă) de albinărit şi de muzică bizantină. Şi-a făcut stxidiile teologice la Kiev (înainte de Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie). Atît tatăl cît şi bunicul străbunicului au fost preoţi ortodocşi în zona Cernovţî din Ucraina, pe atunci masiv locuită de români. Menţionez că un strămos, Eusebie Cojoc, a fost consilier al lui Dimitrie Cantemir şi a fost trimis în mai multe rînduri de către domnitor pe ?.îngă Petru I. A participat şi la lucrările păcii de la Lucfc (aprilie 1711), iar după bătălia de la Stănileşti, unde a şi murit, la Dimitrovka, moşie dăruită de Petru I domnului român.

Precizez că bunicul Pamfil este autorul prenumelor noastre. El credea că numele poate influenţa personalitatea purtătorului, „deipi, pentru a corija eventualele defecte, compensa anume lipsuri, este bine ca numele să fie riguros construit (el spunea: „rotund”), după principiul simetriei la oglindă, adică citite de la coadă la cap, să dea exact acelaşi lucru; ca, de pildă, numele său de familie: COJOC. A vrut să-şi pre-facă şi prenumele- (PAMFIL nefiind „rotund”), aşa că şi-a zis LEONOEL.

- însă nu a prins, bunica tot Pamfil îi spunea. Desigur, numele fiicei sale (mama mea) nu putea fi decît „rotund”: ANA. Pe tata nu l-ar fi acceptat ca ginere, dacă nu s-ar fi numit POP - însă l-a obligat să-şi scurteze prenumele, să se înregistreze ca TIT. Pe primul său nepot l-a botezat LEONEL, dar nici numele, nici purtătorul lui nu a avut noroc: fratele nostru a murit la nici un an. Lucrurile s-au complicat la l ianuarie 1930, cînd mama a născut gemeni, dar bunicul a găsit o soluţie:

cel mai mare (cu jumătate de ceas) să se cheme VASILE, după numele sfîntului sărbătorit în acea zi, iar celălalt să poarte acelaşi nume - dar la oglindă: ELISAV. Sora.

noastră a fost mai întîi botezată ANINA, însă la insistenţele bunicii Agapia, i-a fost schimbat (în Basarabia, a se anina, înseamnă a se atîrna, dar şi a se spînzura) în altul, provenit din anagramarea numelor noastre, ale gemenilor băieţi şi a dat: SELIVA.

Menţionez că familia Cojoc a fost cîndva înstărită, însă bunicul Pamfil nu a avut avere. A fugit de acasă;

pe cînd era adolescent si, înainte de a ajunge la Kiev,, ca să studieze teologia, a dat un ocol prin Siberia, ca vînător de nu ştiu ce, apoi prin Pacificul de Nord, ca vînător de, probabil, balene. Precizez că după un naufragiu în-, strîmtoarea Behring, fiindcă el singur supravieţuise, s-a hotărît să se' călugărească, dar pînă să ajungă în Euroi pa şi-a schimbat opinia, aşa că s-a doar preoţit şi căsătorit.

In privinţa ramurei materne a mamei: am cunoscut-o doar pe bunica Agapia (născută Arbore). Familia ei a avut avere, la Arboreni, însă bunica a fost dezmoştenită, pentru că a fugit cu bunicul. Precizez că bunica Agapia era bolnăvicioasă şi a murit în 1938, acesta fiind motivul pentru care bunicul a început să bea, iar ca urmare”

să fie răspopit.

Declar că nu am cunoscut alţi membri ai familiei mele şi nici nu suntem în corespondenţă cu vreunul.

TATA: Tit(us) Pop,- născut în 1905, într-o familie de ţărani săraci din Albota, Făgăraş, reg. Stalin, Tatăl său a plecat la America, unde a murit într-un accident de muncă. Familia a fost întreţinută de fratele mai mare al tatei, Ion.

Declar că Pop Ion este ţăran mijlocaş în corn. Albota şi nu a suferit niciodată rigorile legii. Precizez: vorbesc

<le legile socialiste.

Declar că Pop Ion a fost trecut la chiaburi, din greşeală, adică din duşmănie. Acum nu mai este. Atunci a fost reţinut de către Organele de Stat, care însă i-au dat drumul, ca nevinovat, după un an şi ceva.

Declar că Pop Ibn a mai fost reţinut de către Organele de Stat în august 1949, fiindcă s-a spus, din duşmănie, că i-ar

îndemna pe ţăranii săraci să nu intre la colectivă, dar nu era adevărat, drept care a fost pus în libertate prin luna noiembrie.

Precizez că Pop Ion din Albota nu a intrat în gospodăria colectivă pentru că în acel moment nu era acasă, fiind arestat. Declar că este adevărat că s-a dus muncă de lămurire cu el, dar Pop Ion nu putea să intre. Declar că ştiu: pentru că era băgat la chiaburi. Menţionez că Pop Ion a mai fost arestat pentru neplata cotelor, dar a fost liberat, ca nevinovat, după cîteva luni.

'Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că unchiulmeu

Ion a fost din nou arestat la începutul”lunii decembrie

1949, însă nu cunosc motivele, aflîndu-mă în acel moment la Bucureşti. Declar că tata m-a informat, la 10

decembrie, dar în treacăt, fiindcă nu aveam voie să vorbim şi nu a făcut comentarii politice, fiindcă îngropam sicriul Selivei, a zis doar atît: „Iar l-au ridicat pe Ion”.

Mai declar că Pop Ion era pe drept băgat la chiaburi, pentru că a folosit slugă permanentă si, la anumite lucrări a folosit ţigani din corn. Şercaia. Declar că nu li se mai spune ţigani,.ci : romi. Declar că nu sînt rasist.

Declar cinstit că pînă acum doi ani nu cunoşteam cu- „

vîntul: rom. Declar că Pop Ion a exploatat ţărani săraci, proletariat agricol, precum şi tovarăşi romi din corn. Şercaia. Declar că Pop Ion a avut, pe timpul regimului

„burghez trei hectare de arabil şi batoză proprie. Deasemeni o maşină de semănat şi o cositoare cu cai. Declar că aceste mijloace de producţie i-au fost pe drept confiscate de către poporul muncitor şi partid.

Declar că Pop Ion a avut două batoze, una a ascuns-o.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că Pop Ion a

'avut trei batoze şi cocoşei. Nu ştiu unde a ascuns batozele şi cocoşeii, dar sunt sigur că le-a sustras adevăratului proprietar: poporul muncitor.

Menţionez că tata a mai avut o, soră, Letiţia, de profesie muncitoare.în domeniul croitoriei, dar eu n-o cunosc, plecase la Viena înainte de a, ne stabili noi la Albota. Declar că Pop Letiţia a venit în vizită la Albota, în timpul războiului, dar nu

am reţinut ce comentarii politice a făcut, nu eram acasă, ci la scoală, la internat.

Specific că nu corespondăm cu ea şi nu ştiu unde domiciliază în prezent, s-ar putea s-o fi ridicat Ruşii cînd au ocupat Viena. Nu s-ar putea s-o fi arestat Armata Sovietică atunci cînd a liberat Viena.

Referitor la bunica dispre tata, Pop Salomia, declar că a murit în octombrie 1944, cînd Armata Sovietică liberatoare tocmai ne elibera. Aşa că bunica a căzut din şopronul de fîn şi a murit.

Subsemnatul Pop Vasile declar că Pop Salomia a murit singură, din proprie iniţiativă, fiind ea bătrînă. Şi grav*

bolnavă. Declar că nu este adevărat că din cauza ostaşilor sovietici liberatori, declar ea Armata Roşie nu a avut nici un amestec în moartea ei, nu urcase în şopru, special pentru bunica, ci pentru cu totul alte persoane şi nici un caz, persoane de sex femeiesc.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că Armata

Roşie biruitoare nu a urcat în şopru, în căutare de femei, cu ne libera de fiara fascistă, aşa că Pop Salomia s-a speriat singură şi a căzut fără să fie împinsă ori urmărită, ci doar pentru că era ea foarte beată şi în vîrstă. Declar solemn că nu voi mai profera niciodată calomnii odioasesi mincinoase la adresa Uniunii Sovietice care ne-o liberat ţara de hoardele hitleriste.

Referitor la tatăl meu, Pop Tit(us): declar că, după ce a absolvit Şcoala Normală de la Sibiu, a cerut să fie nurnit în Basarabia, ca apostol. Declar că s-a cerut în

Basarabia (azi: Republica Moldovenească), ca să cîştige mai mult şi să facă afaceri. Declar că nu ştiu ce salariu avea. Declar că nu primea doar salariul, ci şi lotul şcolii.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că Pop Tit(us), după ce a absolvit Normala, a funcţionat mai întîi ca suplinitor în Ardeal, în corn. Orlat jud. Sibiu, de unde a fost dat afară din învăţămînt, pentru că s-a certat cu un alt învăţător. Menţionez că s-a spus că s-ar fi bătut cu celălalt învăţător. Menţionez că se spunea că ar fi întreţinut relaţii intime cu soţia directorului. Precizez că a avut cu ea relaţii sexuale. Declar că întreţinea relaţii sexuale si cu elevele, de aceea a fost dat afară din

învăţământ, iar după un” timp, împăcîndu-se cu, învăţătorul cu care se certase, fiindcă soţia aceluia era verişoara tatei şi o sărutase pe frunte, de aici supărarea - a fost reprimit, dar nu „tot în Ardeal, ci trimis în Basarabia. Declar că am minţit, ca să ascund adevărul. Declar că am minţit, ca să scap de reeducare. Declar că mă doare cînd sunt reeducat. Declar că tata îi bătea pe copii, la şcoală şi îi obliga să frecventeze biserica şi să participe la sărbătorile naţionaliste burgheze. Şi monarhiste. De,clar că tata era dirijorul corului bisericii. Declar că primea plocoane de la locuitori şi folosea lotul şcolar în interese personale - de pildă, a cumpărat o şaretă şi un cal cu care se deplasa în satul vecin, unde murise unicul învăţător şi şcoala nu funcţiona. Deci, primea două salarii. Adaug că se ducea des la mînăstirea Curchi, în scopul de a chefui cu călugării de acolo şi de a se întoarce cu coşuri pline de peste si miere şi alte produse alimentare pe care le plătea. Declar că am minţit că le plătea, nu le plătea. Deloc, niciodată. Totodată, declar că frecventa cu regularitate mînăstirea Tabora, unde participa la tot felul de orgii ruşinoase. Cu maicile de-acolo. Cu care făcea şi copii. De la Tabora aducea dulceţuri, covoare şi alte produse pe care nu le plătea.

Declar că tatăl meu a fost mobilizat în timpul războiului, dar a participat activ numai la campania antihitleristă, fiind rănit la Debreţin prima oară, a doua oară în munţii Tatra. După lăsarea la vatră, a participat la

Reforma Agrară, s-a înscris în Frontul Plugarilor şi chiar în Sindicat. Ca avere, declar că posedăm locuinţa din

Albota cu grădina, cam un sfert de hectar. Declar că cealaltă locuinţă aparţine bunicului Cojoc Pamfil, el a construit-o singur, cu mîinile lui (în afară de instalaţia electrică). Declar că i-a dat ajutor la casă Barabanov

Boris.

Subsemnatul Pop Vasile declar că familia mea a avut pe timpul burgheziei doi cai de tracţiune şi două vaci cu lapte, dar în prezent nu mai avem, caii ni i-au luat.

Declar că nu-i adevărat că ni i-au luat, i-am vîndut noi reprezentanţilor Armatei Roşii care tocmai ne libera de hoarde şi am primit un preţ foarte bun. în privinţa vacilor, le-am predat pentru. Declar că am minţit cu neruşinare, Pop

Ion a minţit cînd a pretins în mod duşmănos că i s-a fixat cotă de carne de vacă, dar el nu avea vaci.

Declar că Pop Ion s-a înţeles cu Pop Tit(us) ca să însele împreună poporul muncitor şi statul socialist al ţăranilor de la oraşe şi sate declar că actuala vacă a lui Pop Ion este pe jumătate a noastră, folosim laptele rezultat din exploatarea vacii numai pentru uzul nostru propriu, declar că am minţit şi că adevărul este că vindem surplusul de lapte cu preţ de speculă ţărănimii sărace din comună.

Subsemnatul Pop Vasile declar că tata a participat la războiul antisovietic cu gradul da sublocotenent de rezervă şi a fost rănit în prima zi, la trecerea Prutului, drept care a fost reformat pe dată şi trimis la vatră.

Declar cinstit că am minţit, tata a participat la războiul criminal antisovietic pe pămînt rusesc, la luptele care s-au dat în zona satului nostru natal, Piatra-Petrovka. în U.R.S.S.

Declar că am minţit, tata a participat la campania antisovietică criminală şi a ajuns cu armata cotropitoare»

regală pînă în Cuban. Pînă mai departe de Cuban. Declar că nu ţin minte localitatea de pe malul Mării Caspice şi declar că n-au ajuns chiar pe mal. Declar că este posibil să fi luat pradă de război. Declar că a furat de-acolo' şi a adus acasă tot felul de lucruri de provenienţă sovietică.

Declar că este foarte posibil să fi participat la furarea tramvaiului din Odessa, fiindcă vorbea despre el. Menţionez că a primit o decoraţie antonesciană, dar declar că nu am văzut-o şi nu ştiu cine, personal, i-a decernat-o.

Declar că era „Mihai Viteazul”.

Subsemnatul Pop Vasile declar că armele găsite la domiciliul nostru din Albota, în 1948, nu aparţin tatei, le-am găsit eu, pe locul unde fuseseră cantonate trupele sovietice, în octombrie 1944 (pe raza corn. Şercaia). Declar că nu le-am sustras, ci le-am găsit. Declar că mitraliera grea mi-o vînduse un ostaş al..... Declar că am minţit, nu mi-a vîndut-o nici un ostaş sovietic pe două sticle de rachiu, aşa cum, în mod duşmănos, am susţinut, ci am furat-o eu din depozit. Declar că nu mai 'ţin minte care depozit, dar declar că eu am sustras-o. în mod ilegal.

Declar că eu am îngropat armele uşoare în grădină, iar mitraliera grea eu am uns-o şi am scufundat-o in fîntînă. Declar că Pop Elisav nu era la curent, D°c)ar că am vrut să predau-armele autorităţilor competente, însă n-am găsit şi mi-a fost frică să nu fiu arestat, ca. toţi cei care făcuseră asta. Declar că numai unii, deşi au predat ar. Subsemnatul bandit Pop Vagile declar că am minţit pînă acum, am insultat puterea populară şi

Armata Roşie paşnică şi liberatoare, nimeni dintre cei care au predat armele de bună voie şi în termen legal nu au avut de suferit rigorile legilor noastre democrate şi drepte.

POP ELISAV: declar că nu era înarmat în ziua de

13 decembrie 1949. Declar asta, pentru că îmi dăduse mie revolverul, la cererea mea. Declar că i-am cerut arma, ca nu cumva să se descarce singură şi să-l rănească pe el.

Declar că am vrut să spun că arma ar fi putut să se descarce singură în lucrătorii Securităţii Poporului. Declar că am auzit de asemenea-cazuri, dar sunt calomnii la adresa Poporului.

Declar că nu am avut legături cu terorişti din munţi ori din alte părţi. Declar că Sofron Silviu din corn. Fîntîna nu ne-a arătat vreo armă, cînd l-am vizitat şi nici de un revolver îngropat în grădină, însă nu ni l-a arătat, era zăpadă mare şi pământul îngheţat. Declar că nu am discutat cu Sofron probleme politice, numai cazul surorii noastre, violată şi asasinată. Declar că nu am fost de faţă cînd sora noastră a fost. Declar că nu de la

Sofron Silviu am aflat că. Declar că, în schimb,

Sofron Silviu auzise ce se întîmplase la Sibiu, în 6 decembrie. Declar că el ne-a povestit, fiindcă era de faţă.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar cinstit că am minţit cînd am afirmat că Sofron a afirmat că era de faţă la evenimentele din 6 decembrie 1949, declar că am declarat minciuni, ca să nu spun de unde anume ştiam şi să dau vina pe un decedat de o boală cardiacă accidentală.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că Sofron

Silviu a decedat de moarte bună şi accidentală.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că am aflat despre sora noastră de la Medrea Nicolae din com. Daneş, care se află în prezent înzidit în pivniţa casei unei mătuşi. Declar că

nu cunosc adresa exactă, era întuneric, mama fraţilor Medrea ne-a condus pînă acolo, prin grădini. Mai declar că Medrea Nicolae era înarmat, avea un revolver pe care ni l-a dat nouă, să-l împuşcăm pe locotenentul de Securitate Hariton, fiindcă o împuşcase pe

.Declar că nu eram de faţă, dar ştiu cine a asasinat-o pe sora noastră, dar aşa ne-a spus Medrea. Declar că este posibil ca Medrea Nicolae să fi minţit, că altcineva s-o fi asasinat, ca să dea vina pe Securitatea Poporului. Care apără Cuceririle. Populare. Şi pe Armata

Roşie glorioasă care ne-a liberat de sub jugul.

Subsemnatul Pop Vasile declar că eu i-am dat lui

Pop Elisav revolverul pe care i-l luasem înainte de a intra la nr. 26- Declar că la acea adresă locuiau în gazdă fraţii Medrea. Declar că sora noastră locuia la internat.

Declar că se adunaseră ca să sărbătorească Sfîntul NICO - lae. Declar că ştiu precis: nu se întruniseră în scopul de a organiza orgii. Declar că nu am fost de faţă, dar ştiu, o cunosc pe sora noastră. Declar că sora noastră nu ar fi acceptat aşa ceva. Declar că băieţii erau prieteni, colegi, nu se gîndeau. Declar că ştiu, fiindcă şi eu am fost de vîrsta lor.

Declar că cel mult le sărutam pe fetele. Declar că nu.

Declar că, declar că ştiu, Pop Seliva era fecioară şi cuminte, nu avea aventuri, declar că avea şaisprezece ani neîmpliniţi şi, la noi, la ţară. Declar că nu declar aşa ceva. Declar că nu

Subsemnatul Pop Vasile, bandit, declar că s-ar putea ca faptele, să se fi petrecut altfel, cu altele. Declar că s-ar fi putut să se petreacă şi cu. Declar că n-am fost martor ocular.

Subsemnatul declar că Elisav nu a tras în nimeni cu revolverul, revolverul era la mine, care am intrat mai tîrziu.

Subsemnatul bandit declar că Pop Elisav nu a făcut parte din vreo organizaţie politică, nici teroristă. Nu făcea bancuri politice. Declar că ştiu: fiindcă nu are ^umor.

Declar că eu am umor. Subsemnatul Pop Vasile declar că nu ştiu dacă eu am umor. Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că nu am, în schimb declar că pe Hariton l^a împuş

Subsemnatul Vasile declar că nu ştiu cine l-a împuş pe Hari

Subsemnatul declar că eu l-am împuşcat. Pe ofiţerul de Securitate. Hariton. Declar că eu l-am împuşcat cu mîna mea.

Din ură sălbatică faţă de pentru că el o împuşcase pe Se, de aceea, faţă de clasa muncitoare şi anvangarda clasei muncitoare din toate ţările uniţi-vă

Subsemnatul Pop Vasile declar că am minţit. Tot timpul Am indus Organele în eroare. Declar că nu eu l-am împuşcat pe tovarăşul Hariton. Declar că l-aş fi putut împuşca. Declar că este pasibil ca pe ofiţerul Hariton să-l fi împuşcat vreun terorist ascuns pe undeva.

Declar că este posibil ca Elisav să se fi dus în munţi la terorişti.

Ajutor LEGIONAR: Subsemnatul Pop Vasile declar că am primit ajutor legionar în mai multe rînduri:

Cel mai mult am primit ajutor legionar la Securitates la Sibiu, acolo m-au ajutat să-mi fac nevoile mai mulţi arestaţi, dar fiind întuneric, nu i-am văzut, nu i-am reţinut. Menţionez că eram şi foarte bolnav, cu genunchii. Declar că eel mai mult m-a ajutat legionar un învăţător basarabean originar dinU.R.S.S., al cărui nume nu-l cunosc. Declar că nu ştiu decît că avea o voce de bas şi mă asigura că o să mă însănătoşesc înainte de a veni Americanii. Declar că am minţit cînd am declarat că nu-i ştiu numele, declar că numele lui este '

Dorogan. Sau Borogan. Sau poate Gologan.

Subsemnatul bandit mai declar de bună voie -şi nesilit de nimeni - că tot la Securitate m-a ajutat sub diferite forme legionare locotenentul de Securitate Drăgan. Acesta îmi dădea ţigări pe ascuns şi mă încuraja să rezist, că n-a mai rămas mult, pînă vin Americanii să ne scape de comunişti şi de ruşi. 11 menţionez, în acelaşi sens pe locotenentul Csaky, tot de la Sibiu, el s-a oferit să transmită părinţilor mei orice fel de scrisoare.

Mi-a dat şi el ţigări şi chiar

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că am minţit.

Ca să 'compromit organele noastre. Declar cinstit că n-am primit ajutor legionar de la Drugan şi de la Csâky. Declar cinstit că am vrut să le fac rău, cum mi-au făcut ji ei mie. Declar că am vrut să mă răzbun pe ei, deci pe

Securitatea Poporului. Care apără cuceririle Poporului

Muncitor.

La Codlea nu mi-a acordat nimeni ajutor legionar, ba chiar am fost tratat rău. Adică bine. Am vrui să spun prin asta că la Codlea nu-mi dădeau raţia, nici plosca şi nu-mi schimbau pansamentele. Declar că personalul sanitar în uniformă a avut o atitudine justă IL.Î::

de un duşman înrăit al poporului.

Pe dubă: declar că în timpul transportului pe dub.vtren de la Braşov la Bucureşti, deţinuţii făceau bancuri politice, dar nu ştiu cum îi chema, eram bolnav d nu vedeam nimic de unde fusesem întins pe banchetă. Am auzit, de pildă, pe cineva căruia ceilalţi îi spuneau „domnule ministru" cum l-a înjurat pe marele Staiin, zicîndu-i porc şi criminal şi afirmind că el ne-a vîndut la lalta.

Subsemnatul porc şi criminal Pop Vasile declar dacă am minţit, în realitate ministrul acela îl înjura pe Churchill, pe el îl făcea porc şi criminal, fiindcă el, Churchill, ne vînduse la lalta, Staiin ne cumpărase pe degea...

Subsemnatul bandit şi legionar Pop Vasile declar cinstit că marele Staiin nu ne-a cumpărat, ei ne-a liberat de toţi cei care ne ocupaseră.

Pe dubă între Bucureşti şi Piteşti: declar că mi-au dat ajutor legionar sub diferite forme următorii legioinari înrăiţi: Apoizan Octavian, Bîrsan Sextil, Fuhimann

Alfred, Grigoras (nu-i cunosc prenumele) şi Damaschin

Gabriel. Ajutorul legionar a constat în îngrijirea rănilor cu praf de sulfaraidă (Bîrsan, Apoizan, Damaschin, studenţi la Medicină), în ajutarea să-mi fac nevoile, în transportarea mea pe braţe, de la gară pînă la penitenciar

(Apolzan, Ştefănescu, Fuhrmann, Bîrsan). Declar că, în celula de la subsol, unde am stat o lună de zile, am primit ajutor legionar sub formă de încurajări, în sensul că or să mi se vindece rănile. De la toţi deţinuţii, cu excepţia lui Bălan Constantin.

Declar că Damaschin Gabriel mi-a atras atenţia, încă din prima noapte petrecută la Piteşti, că se petrece ceva neobişnuit în penitenciar. Declar că nu ştiu de unde ştia, dar am auzit cu toţii un strigăt foarte puternic care ne-a trezit şi ne-a îngrijorat. Declar că nu ştiam că vine de ia 4 Spital. Declar că nu bănuiam că se face reeducare.

Declar că, aproape în unanimitate, deţinuţii de la subsol au căzut, de acord că răcnetul venea din afara penitenciarului, dar declar ' că Damaschin Gabriei m-a sfătuit să mă cer a doua zi la raport şi să cer să fiu scos de-acolo, dat fiind că eram rănit şi nici lanţurile nurmi fuseseră scoase. Declar că Damaschin a spus aproximativ următoarele: „Să te ceri la raport, să insişti să te scoată de-aici, să te ducă la un spital, fiindcă aici se întîmplă lucruri îngrozitoare", Declar că nu a spus în ce constă acele lucruri îngrozitoare, nici de unde le aflase.

Declar că ştiu: Damaschin Gabriel este ţărănist, dar cum ţărăniştii au făcut pact cu legionarii, Damaschin mi-a dat ajutor legionar.

Declar că cel mai reacţionar din celulă este Fuhrmann

Adolf. El îşi bate ioc tot timpul de Marea Noastră Uniune Sovietică şi de Genialul Nostru Staiin. Despre acesta din urmă. Despre Marele Staiin spunea că a fcst bandit de drumul mare, că a jefuit bănci în tinereţea lui şi că are o mînă mai scurtă (stingă?) şi că poporul are dreptate cînd spune să te fereşti de omul însemnat. Declar că Fuhrmann declara despre Roosevelt că era însemnat. Declar că m-am înşelat eu, i-am încurcat. Declar că aşa era, avea dreptate, fiindcă Roosevelt era american.

Declar că nu ştiu unde este în clipa de faţă F"uhrmann Alois.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că am minţit.

Ştiu că Fuhrmann a decedat acciden. Declar că ştiu că Fuhrmaan era foarte bolnav de inimă, avea cancer sau aşa ceva. Avea un cancer special al inimii, ca toţi cei care poartă inima în dreapta. Declar că aşa declara el. Declar că am minţit cînd i-am atribuit unui decedat politic bancurile accidentale duşmănoase pe care le-am spus eu însumi, în plină celulă, în special lui Bălan

Cons'.

ŞAPTEFRAŢI MIHAI: declar că îl cunosc de vreo zece ani, de la liceul din Sibiu, unde am fost colegi de clasă şi de internat. Declar că nu ştiu unde se afla între

28 iunie 1940 şi 22 iunie 1941, nici dacă a fost cetăţean sovietic. Declar că ştiu că este originar din R.S.S. Moldova, raionul Ogheiev, Corn. Scorţeni (nu cunosc denumirea

actuală, probabil Scorţeniova). Declar că în timpul liceului, Şaptefraţi făcea multe bancuri.politice tendenţioase. De pildă, a afirmat că Armata Roşie se deosebeşte de Hoarda de Aur doar prin faptul că ea (Armata

Roşie) se deplasează, cîntînd în cvartă.

Declar că Şaptefraţi se referea la faptul că în muzica rusească intervalul armonic caracteristic este cvartă (vezi claxoanele de Pobeda). Declar că nu e nici o insultă, e un interval muzical. Declar că nu cunosc muzica mongolă, dar presupun că intervalul caracteristic al ei este cvinta (goală). Declar că nu cunosc personal pe nimeni purtînd numele de Giafer lusuf şi n-am auzit de el. Declar că.n-am auzit de intenţia tătarilor din Dobrogea de a alcătui o republică tătărască în care ar urma să intre si Bugeacul şi Crimeea. Declar că nu cunosc nici un tătar şi nu am călătorit niciodată în Dobrogea. Declar că n-am fost la mare.

Declar că Şaptefraţi Mihai voia să plece în Occident, ca să studieze muzica. Declar că ne îndemna şi pe noi să studiem în Occident, însă Pop Elisav îi răspundea că şcoala românească de matematică este foarte bună, după facultate nu zice ba. Eu îi răspundeam cam tot aşa:

literatura română se studiază în.România - după 'facultate, nu zic ba. ^

Declar că Şaptefraţi nu avea de gînd să studieze în

Germania. Declar că el declara că, din punct de vedere muzical, nemţii nu mai produc, de la o vreme, decît marşuri în „terţă-sextă. Declar că ştiu. Declar că terţa este intervalul armonic frecvent în muzica germană, iar sexta poate fi o terţă răsturnată. Declar că ştiu, de exemplu, intervalul.do-mi este o terţă, intervalul do-la o sextă, însă dacă se ia do iniţial, iar la este coborît cu o octavă, adică se răstoarnă, atunci sexta devine terţă (deasemeni, terţa poate deveni sextă). Declar că nu-mi bat joc de reeducatori. Declar că tot ce-am spus eu sunt chestiuni elementare de teorie a muzicii. Declar că am primit primele noţiuni de muzică de la mama. La liceu am cîntat în fanfară. Şi într-o formaţie de cameră. Declar-'că ştiu să^ cînt la pian. Şi la majoritatea instrumentelor de suflat.

Declar că ştiu şi la piculină. Declar că la corn englez nu ştiu, nici n-am încercat, se digitează cu stînga. Declar că spun

adevărul despre cornul englez. Declar că Şaptefraţi stăpîneste toate instrumentele, chiar şi pe cele populare, însă compune fără instrument, declar că Şaptefraţi are auz absolut. Declar că eu nu am auz absolut. Declar că noi am avut pian., '

Subsemnatul bandit Pop Vasile declaiŢ că noi posedăm un pian marca Bosendorfer. Declar că se află în şură, acoperit cu fîn. Declar că l-arn ascuns în septembrie

1944, de frica Armatei

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că am minţit cu nerușinare, Armata Roşie nu-si însuşeşte pianele populaţiei paşnice. Declar că din contra. Declar că am vrut să spun că Armata Roşie este foarte bună şi liberatoare.

Tot în legătură cu Şaptefraţi: acesta voia să studieze muzica în Franţa. Declar că declara că, într-o a doua fază a studiului, trebuie să înveţi ce nu şi cum nu trebuie să faci. Declar că ştiu ce voia să declare: că Francezii au 9

muzică atît de proastă, încît lui i-ar fi de mare folos să înveţe la faţa locului cum să nu facă muzică. Declar că eu nu cunosc mulţumitor muzica franceză, deci nu mă pot ponunţa, declar însă că Şaptefraţi exagera. Declar că nu l-am auzit că vrea să studieze muzica burgheză.

Declar că nu l-am auzit că îi place muzica capitalistă.

Declar că nu l-am auzit zicînd că vrea neapărat să se ducă în Italia. Declar că nu ştiu să fi avut strînse legături cu Vaticanul. Declar că se interesează şi de muzica religioasă mai ales rusă. Declar că nu ştiu dacă se poate spune: muzică religioasă sovietică. Declar că nu l-am auzit pe Şaptefraţi vorbind de muzica religioasă socialistă sovietică.

Declar că Şaptefraţi Mihai nu frecventa biserica, nici la Sibiu, nici la Bucureşti, în fiecare duminică dimineaţa era la Atheneu, la concerte.

Caracterizare. Subsemnatul bandit Pop Vasile* cred că banditul Şaptefraţi Mihai are un fond bun, recuperabil.

A avut anumite atitudini nejuste şi neprincipiale, însă din cauză că este bolnav de tiroidă, aşa am auzit de la un medic.

Ca slăbiciuni, enumăr: muzica, mîncarea şi femeile.

Precizez: nu este afemeiat, din contra, am vrut să spun că nu prea are succes la fete. Declar că ştiu: e timid.'De aceea e

obraznic. Declar că ştiu: e timid din cauza muzicii care îi ocupă tot timpul. Declar că a avut o prietenă, dar după cîteva zile nu s-au mai văzut. Declar că ştiu:

Şaptefraţî, îi vorbea numai despre muzică şi îi dădea întâlniri numai la concerte, la Atheneu, duminica dimineaţa.

Declar că ştiu că Şaptefraţi este orfan de ambii părinţi. Declar că nu ştiu pe ce front a murit tatăl său..

Declar că persoana care l-a crescut nu-i este rudă. Declar că el mi-a declarat.

VERDEŞ 1ULIA: Declar că am cunogcut-o în toamna anului 1948, la cursuri, fiindcă suntem colegi. Ea este membră U.T.C. Eu nu sunt membru U.T.C. Declarcă nu am cerut. Declar că ştiam că nu voi fi primit.

Declar că m-am plimbat de cîteva Ori cu Verdes lulia prin Cismigiu. Declar că am fost împreună la 'filme.

Declar că nu mai ţin minte de cîte ori, să zicem de douăzeci. Declar că, ia film şi în Cismigiu nu discutam niciodată relaţii intime. Declar că nu am avut relaţii sexuale.

Declar că n /. Subsemnatul Pop Vasile' declar că nu ştiu dacă Verdes lulia era fecioară.

Numele ei adevărat este Chicărosie, Verdes fiind al familiei care a adoptat-o. Declar că ştiu: întreaga ei familie (Chicărosie) a rămas dincolo de Prut (adică în R.S.S.

Moldovenească), după 28 iunie 1940, cînd Armata Roşie a tăiat convoiaielc de refugiaţi, pe poduri. La un popas, înainte de podul de la Epureni, lulia a coborît şi s-a jucat cu fetiţa celui din căruţa aflată în faţă. Cînd convoiul s-a pus în mişcare, ea a rămas în căruţa din'faţă, dar numai aceea a trecut Prutul, fiindcă pe cei din urmă i-a oprit Armata Ro. Declar că nu Armata Roşie liberatoare i-a împiedicat, ci Jandarmeria burghezo-mosierească.

lulia nu şi-a 'mai găsit familia, a fost adoptată de un tîmplar din Urziceni, pe nume Verdes. Declar că nu ştiu ce culoare politică are tâmplarul Verdes, nici de ce nu şi-a căutat alt nume fără aluzii politice. Declar că familia

Chicărosie a rămas de bună voie în U.R.S.S.,. ca să construiască cu drag Socialismul, în Patria Comunismului.

Biruitor.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că i-am propus luciei Verdes să întreţinem relaţii sexuale, însă ea a refuzat categoric, sub pretext că numai după căsătorie se face. înainte nu se face. Menţionez că niciodată nu i-arn propus să ne căsătorim. Precizez că i-am propus să ne căsătorim, însă numai pentru a profita în mod mîrşav-de naivitatea ei.

Declar că Verdes lulia locuieşte în Br -răsti, la familia Manta, pe strada Luptători nr. 13, împreună cu alte două studente din Urziceni, acelea studente la Medicină.

Nu le cunosc numele, dar ştiu că bruneta este Adela, iar cea cu pistrui Lena. Nu ştiu ce culoare p:1^ică au, nici apartenenţa de clasă. Declar că s-ar prea putea ca Lena să i'ie fiică de preot, fiindcă o dată mi-a dat colivă. Dumitriu Elena s-a dus de cîteva ori la Atheneu cu Şaptefraţi Mihai, dar, s-au despărţit. Declar că ştiu: Şaptefraţi i-a zis să nu mai poarte bluză roşie, ea a refuzat şi aşa s-au despărţit. Declar că nu cred să existe vreo explicaţie politică a despărţirii, ^>ată lumea ştie că pistruiatele sunt dezavantajate de culoarea roşie. Declar că Dumitrii!

Elena este pistruiată şi are părul roşu. Declar că nu ştiu dacă Dumitriu Elena este fecioară.

POPESCU-ROMAN PANTELIMON: L-am cunoscut personal în primele săptămîni de facultate, toţi studenţii ştiau cine este. Declar că auzisem despre el şi înainte de a veni la Bucureşti, ştiam că este cel mai mare logician român în viaţă. Vinde, în holul mare al Facultăţii de litere, cărţi de literatură provenite din biblioteca sa personală. Declar că nu putea face speculă, din moment ce cu banii obţinuţi îşi cumpăra de mîncare. De obicei, vinde cărţile pe mîncare. Declar că ştiu, toate volumele vîndute

- cel puţin cele cumpărate de mine - erau dedicate de către autori lui Popescu-Roman. Declar că nu mai reţin dedicaţiile, dar cum eu am cumpărat cărţi de Lovinescu, de Ion Barbu, de Iorga - şi traducerile lui Murnu din Iliada şi Odiseea erau dedicate de aceştia. Deatfeî şi George Murnu vindea Iliada şi Odiseea în holul mare, la noi. Declar că Murnu le vindea numai pe bani şi nu atît de ieftin ca Popescu-Roman.

Declar că l-am vizitat în mai multe rînduri pe Popescu-Romam, la domiciliul său stabil de sub scară. Declar că sub

scară nu avea cărţi, numai o saltea şi un primus. Declar că nu ştiu unde-şi depozita cărţile. Mai declar că i-am dus în cîteva rînduri slănină şi carne afumată, de porc, în untură. Declar că aceste alimente proveneau de acasă, de la părinţi, ei mi le trimiseseră mie, iar eu plăteam astfel cărţile.

Declar că ştiu: în timpul războiului a fost arestat si internat în lagărul de la Tîrgu Jiu, ca bolşevic. Declar că Popescu-Roman a înjurat regimul actual de mai multe ari în prezenţa mea, o dată cînd eu l-am întrebat de ce nu face apel la Gheorghiu-Dej, cu care fusese în lagăr.

El a răspuns că nu vrea să aibă de a face cu vînzători de ţară, cu oamenii ruşilor. Mai declar că mi-a arătat gura iară dinţi şi a afirmat categoric că îi fuseseră rupţi la

Securitate, pentru cărţi. Declar că a mai declarat că un regim eare arde cărţile şi rupe dinţii autorilor.va avea soarta regimului hitlerit. Declar că nu a rostit: „regimul comunist", dar la el făcea aluzie. Declar că am aflat de arestarea lui din octombrie 1949 de la două persoane în civil care m-au întrebat dacă ştiu că Popescu-Roman avea legături cu Ambasada, din moment ce avea Legiunea de Onoare. Declar că ei nu mă-ntreabă de Legiunea

Străină, ci de vizitele lui Popescu-Roman la Ambasadă.

Declar că n-am văzut. Declar că la domiciliul său de sub scar,ă n-am văzut nici aur, nici cocosei, nici arme.

Declar că nu m-am uitat sub saltea. Declar că nu se face.

Declar că nu puteam să mă uit sub saltea, stăteam pe ea deasupra. Şi vorbeam încet, ca să nu ne, audă cei care stăteau în casa lui Popescu-Roman. Declar că nu ştiu, nici el, zicea că sunt „nişte tovarăşi", se auzea vorbind ruseşte şi ungureşte, chiar bulgăreşte, dar nu româneşte.

Declar că n-am Vrut să spun nimic, declar că aşa am auzit.

Declar că s-ar putea să nu fi auzit eu bine. Declar că s-ar fi putut ca eu să aud rău.

BARABANOV BORIS zis ARTIMON: L-am cunoscut în casa bunicului Pamfil. Era călugăr, dar nu ştiu la care mînăstire. Declar că ştiu: după Marea Revoluţie din Octombrie, el s-a dus mai întîi la Paris, unde a fost solist într-un cor de restaurant, apoi şofer. Declar că nu ştiu exact ce înseamnă

„cor de restaurant”. A venit în România ca şofer al unui diplomat austriac pe lîngă Comisia

Dunării, la Sulina. Nu ştiu unde l-a întîlnit bunicul, dar bunica zicea că s-a trezit cu el pe cap. Declar că atâta timp cît bunicul a fost preot, au slujit împreună, Artimon era diacon de felul său. Declar că nu ştiu nimic de familia lui şi nici dacă a fost ofiţer ţarist. Declar că el declara că este prinţ tătar ca toţi Ruşii.

Declar că nu cunosc proveniența banilor cu oare s-a construit biserica de lemn din Albota. Este posibil ca din banii lui Artimon, fiindcă bunicul nu avea. Au plecat amîndoi, cam cu un an înaintea noastră şi cînd am ajuns noi la Albota, biserica era gata, tocmai i se monta orga.

Declar că ştiu: a fost construită în fundul grădinii bunicilor Pop. Declar că mi-o amintesc: era în întregime din lemn, foarte înaltă, lucrată de maramureşeni în stilul lor. Declar că nu cunosc firma care a livrat orga,.dar cred că era germană. Declar că ştiu: pentru că în sat mai era o biserică, iar locuitorii greco-catolici. în afară de asta, bunicul fiind răspopit, nu avea voie să slujească.

Mai cred că oamenii nu veneau tocmai din pricina orgei:

numai bisericile săseşti au aşa ceva, iar slujba pe care oficiau ei nu era nici ortodoxă, nici catolică, nici protestantă: bunicul cînta în româneşte, Artimon dădea răspunsurile în slavoneşte şi cînta la orgă din Bach şi

Bruxtehude, iar la trompetă, jazz. Declar că biserica nu avea clopote, nu mai ajunseseră banii, urca Artimon în turlă şi sufla din trompetă - mai degrabă stingeri decît deşteptări. Declar că am vrut să spun: adunări. Declar că am greşit.

Declar că oamenii se apropiau, dar nu intrau, deei nu dădeau bani şi nu făceau pomeni. Declar că biserica a ars în toamna anului 1944, cu ocazia.trecerii trupelor sovietice, Artimon murind la scurt timp din pricina arsurilor. Declar că nu ostaşii sovietici au incendiat biserica, pentru a vedea cum arde, cum duşmănos s-a răspîndit zvonul, din contra, ostaşii au intervenit să stingă incendiul cu curaj şi abnegaţie, ca să stingă incendiul criminal declanşat de hoardele ldtleriste în derută şi mulţi şî-au dat viaţa pentru Patrie, înăuntru, aflîndu-se ei sus, la orgă şi probabil a ars scara şi de aceea nu

au putut coborî. Declar că nu este deloc adevărat că Armata Hoşie era tot timpul în stare de ebrietate avansată. Declar ea în acel moment - octombrie 1944 - noi, toţi trei fraţii eram la'Sibiu, la scoală, deci'n-am fost martori oculari.

Declar că se prea poate să fi fost.

Şaptefraţi Minai (anexă): Declar că mi-am adus aminte că, la un moment dat, cînd am crezut că voi fi transferat la spital,' el rni-a spus că dacă voi fi liberat,,să-i transmit salutări lui Eîisav. Declar că s-ar prea putea ea el să fi ştiut1 unde anume se ascunsese fratele meu, Pop

Elisav.

C.

- Azi îşi face autobiografia Pop Vasile. Pentru a treia oară. Sperăm că măcar acum va fi sincer.,

- Subsemnatul Pop Vasile m-am născut în 1930, într-o familie de învăţători de ţară.

Ramura paternă a mamei este originară din zona

Cernăuţi şi cuprinde, pe linie bărbătească, numai preoţi ortodocşi. Două secole şi jumătate de popi din tată-n fiu, sfîrşind cu Pamfil Cojoc, tatăl mamei, bunicul celui care-si face autobiografia. Este binecunoscut rolul nefast jucat de biserică, în general, de biserica ortodoxă, în special şi pe bună dreptate Karl Marx a definit religia ca opiu al popoarelor.

Neamul lui Cojoc a avut o deosebit de tristă faimă.

Unul dintre strămoşii mei, pe nume Petre Cojoc, a -fost mai întîi hoţ de drumul mare. Precizez: hoţ, nu haiduc, îi jefuia nu doar pe bogaţi, ci şi pe săraci, smulgîndu-le uitimul galben, luîndu-le vaca din bătătură, iar dacă socotea că nu va putea vinde cît mai curînd vitele, ştiţi ce făcea? Le înjunghia pe loc! Judecaţi şi dumneavoastră ce fel de om era strămoşul meu.

însă banda lui Cojoc - aşa era numită şi pe bună dreptate - a jucat un rol cu totul, dar cu totul odios la începutul secolului' al XVIII-lea. Se ştie că în 1703 a izbucnit în Ungaria, în Transilvania, răscoala curaţilor împotriva Casei de Habsburg. Cojoc şi cu ai săi s-a angajat ca mercenar ai forţelor reacţionare conduse de Mihaly

Szâva, apoi de Samuel Bethlen. După înfrîngerile suferite la Beclean şi la Dej, Cojoc, a fugit spre Bucovina, dar în drum spre casă, a comis o faptă pe care istoria nu o va uita, nici

ierta: l-a atras într-o cursă „pe Pintea Viteazul si l-a, dat pe mîna călăilor - bineînţeles, contra plată, adică cei treizeci de arginţi. Ceva mai tîrziu, prins el însuşi de către austrieci - pentru jaf şi crimă - a scăpatde condamnarea ia moarte, acceptând să se convertească la catolicism!

Un fiu al Iui Petru Cojoc, pe nume Eusebie - şi ei popă - după ce, în 1691, îl trădase pe Constantin Cantemir polonezilor (Cetatea Neamţului fiind cucerită de

Jan Sobiecky numai datorită „informaţiilor" furnizate, pe sub mîriă, de Eusebie Cojoc), a intrat în graţiile fiului domnitorului trădat, adică în ale lui Dimitrie şi a participat la semnarea pactului de alianţă...

- Cum: a participat la semnare? A semnat.şi el?

- Trebuia să spun: asistat la semnare, dar a participat la pregătire.

- Bine, mai departe.

- Aşadar, Eusebie Cojoc a fost martor la semnarea pactului de alianţă dintre Moldova şi Rusia, de la Luck,.

din primăvara anului 1711...

- N-ai fost cumva student la Istorie, Pop Vasile?

- Nu, la Litere, dar mi-a plăcut şi istoria...

- Se vede. Bun, continuă.

- Continui. Aşadar, pactul de la Luck fusese încheiat, în vederea luptei comune otomane, pentru liberarea popoarelor din Balcani de sub jug turcesc. Din nefericire, prevederile acestei înţelegeri nu au putut fi puse în practică: Eusebie Cojoc era demult în slujba Porţii şi primise bani de la Nicolae Mavrocordat. Aşa că înfrîngerea trupelor ruso-moldoveneşti din vara aceluiaşi an, 1711, la

Stânileşti, s-a datorat, în exclusivitate, trădării odioase la care s-a dedat Eusebie Cojoc, strămoşul meu. Rezultatele, dezastruoase, se cunosc: Dimitrie Cantemir, acest mare cărturar de renume european, acest mare scriitor român, acest foarte mare prieten al marei noastre prietene de la Răsărit, a fost silit să ia drumul amar al surghiunului pe pămîntul primitor al Rusiei. Petru I a fost pus în penibila situaţiune de a semna pacea de la Vadul

Huşilor - sau Epureni - prin care ţarul se recunoştea învins de acea dată şi ceda Turcilor Moldova independentă....,

.. - Exprimă-te clar! Ce-ai vrut să spui? .

- Am vrut să spun că Ţara Moldovei nu aparţinea ţarului Rusiei, însă acesta a dat-o Turcilor...

- Bun, să trecem peste...,

- Trecem. Aşadar, momentul Stănileşti, după cum se ştie foarte bine, nu înseamnă doar o bătălie pierdută, ci;

începutul regimului fanariot, în Moldova (în curînd şi în

Ţara Românească, prin Nicolae Mavrocordat), un regim de crîncenă exploatare, care a sporit considerabil suferinţele maselor largi populare şi aşa cumplit exploatate de către boerimea locală şi de către clerul obscurantist ortodox. Pe de altă parte, momentul Stănileşti a dat o teribilă lovitură prieteniei şi colaborării active sovieto-române, toată lumea a înţeles că am vrut să spun ruso-moldoveneşti. Şi aceasta numai şi numai din pricina trădării incalificabile a popii Cojoc, bunicul meu!

Bunicul meu, Pamfil Cojoc, i-a moştenit pe toţi înaintaşii săi intru popime: rapace, duplicitar, leneş, petrecăreţ, desfrînat - tipul de popă ortodox care, timp de secole şi secole a exploatat direct poporul muncitor - lu»

îndu-i pîinea de la gură, ca să se îmbuibe el - şi indirect, profitînd de lipsa de instrucţie a maselor largi, de înclinaţia spre superstiţii a populaţiei paşnice ţinută în bezna cea mai neagră de către exploatatori. Or, cea mai nocivă dintre superstiţii este creştinismul! -Nu întîmplător

Karl Marx a definit religia ca opiu pentru poporul ţinut în întuneric şi, supt de vlagă şi minţit.

în privinţa lăcomiei bunicului, dau un exemplu; nu numai că primea'plocoane pînă şi de la cei mai nevoiaşi, dar le cerea, le impunea. Ce f'ăcea? Avea tarifele lui

- de pildă, un botez: un porc îngrăşat; o nuntă: urr viţel gras; o înmormîntare: o oaie; o pomenire: un curcan - şi aşa mai departe. Bineînţeles, cei carerefuzau ori nu aveau de unde da rămîneau necununaţi, nebotezaţi, ceea ce n-ar fi fost atît de grav,dar mai ales neîngropaţi l Vă daţi seama de pericolul, pentru societate, a neîngropării - ei bine, bunicul meu era autorul şi moral şi material al...

Oricît de mîncău era - şi era! - bunicul-meu nu putea consuma el însuşi cu familia sa tot ce lua; aşa că vindea unui negustor animalele şi păsările -- însă cum.

negustorul venea o dată pe lună, la două luni o dată, plocoanele rămîneau în grija... cui credeţi? A ţăranilor,, a celor care rupseseră de la.gură, ca să dea plocon şi tot ei îl îngrijeau, pînă la vînzare - ce ziceţi de asta? Aşa, a adunat popa Cojoc de pe spinarea poporului o avere considerabilă.

Să vorbesc acum despre y altă apucătură popească:.

rare au fost credincioasele, orice vîrstă ar fi avut, rămase.

nebatjocorite de către preotul, dragă Doamne, Cojoc.

Orice prilej era bun pentru satisfacerea poftelor neruşinate: plecarea bărbaţilor de-acasă, la tîrg, la armată, sau doar pe cimp, la lucru; clăcile în folosul bisericii, la care femeile brodau, teşeau, iar covoarele, iile, ştergarele erau vîndute, banii intrînd în buzunarul fără fund al popii.

Cel mai adesea, popa Cojoc trimitea vorbă cutărei femei pe care pusese ochii să se ducă la o văduvă, una Paraschiva, o codoasă în lege, în casa ei de la marginea satului se petreceau tot felul de orgii. Şi femeia ce să facă, săraca, ştia că dacă nu se duce la taurul comunal...

însă popa Cojoc nu se dădea în lături să-si satisfacă pofteie-i mîrşave nici măcar în asa-zisa Casă a Domnului - ce făcea? Prilejul era, bineînţeles, spovedania, eu.

însumi l-am surprins de mai multe ori făcîndu-şi mendrele - şi unde? în altar!

- Altceva mai original î

- Cu altarul. Nimeni n-a spus-o.

- Vezi că nu eşti atent? Am spus: ceva original!

Geva să nu mai fi fost recunoscut.

- Recunosc că bunicul meu, popa, spovedea astfel mai ales fete tinere, minore, minţind că aşa începe (sau sfîrşeşte) sfînta spovedanie...

- Şi asta-i fumată, s-a spus ieri î

- Dar nu s-a spus că cel puţin douăzeci de fete s-au sinucis, fiindcă au rămas însărcinate şi ştiţi cum e la ţară... Pot să trec la contrarevoluţionarul Barabanov?

Mulţumesc.

Aşadar, bunicul s-a înhăitat cu albgardistul, contra-revoluţionarul, reacţionarul Barabanov, zis Artimon, fost ofiţer ţarist, şi prinţ latifundiar. Din acel moment, chefurile cu femei s-au ţinut lanţ. Cel puţin o dată pe s'ăptămînă cei doi destrăbălaţi se duceau ia mînăstirea de maici

Tabora, cunoscută în toată ţara şi chiar în străinătate pentru orgiile pe care le organiza. Ştiu că la acele orgii

- participau asa-zise personalităţi burg'hezo-mosiereşti:

deputaţi, prefecţi, inspectori şcolari, chiar miniştri, 'chiar generali - mai ales de jandarmi şi de Siguranţă. Ştiu precis că acolo se ducea Mitropolitul, chiar şi Patriarhul!

A fost în mai multe rînduri şi aşa-zisul rege Carol al

II-lea, cunoscut desfrânat.

Trebuie să menţionez că Barabanov, pe cînd lupta împotriva Armatei Roşii, în cadrul asa-zisei armate, a unuia, Denikin, a jefuit de pe unde a apucat, bijuterii, aur, obiecte preţioase, icoane în aur şi argint... Vînzîndu-le cu preţ bun, a construit, nu un spital, nu o scoală, de care ar fi avut nevoie poporul muncitor ţinut în bezna ignoranţei - ci o biserică! Vă daţi seama? O bi-se-ri-că!

- Ne dăm, ne dăm, au mai construit şi alţii, chiar ieri, doi...

- Da, dar nu cu orgă, ca a mea! Orgă comandată special în Germania lui Hitler! Şi a lui Goebbels! Şi a lui Rosenfeld! Bineînţeles şi această aşa-zisă Casă a Domnului a slujit în exclusivitate adăpostirii chefurilor şi orgiilor - din fericire, a luat foc în timpul unei petrecericu femei.

Cu un tată beţiv, afemeiat, mereu absent de-acasă, cu o mamă mereu bolnavă şi lipsită de autoritate, Afta.

Cojoc, mama mea, a crescut fără suprave...

- la s-auzim! Măcar acum ceva orginal, pipărat l

Zi-i, Pop Vasile!

- Zic. Aşadar, cînd era copil, la cea mai fragedă vîrstă, pleca de-acasă, uneori se întoarcea după cîteva zile.

- Ce făcea pe unde se ducea?

- Pe cîncl avea vreo doisprezece ani, ducîndu-se la scăldat cu alte fete de vîrsta ei, călugării de la mînăstirea

Curi-hi le-au prins pe fetele celelalte şi le-au violat...

- Numai pe celelalte?

'- Atunci, da, însă mai tîrziu - menţionez că zece dintre îete s-au sinucis, de ruşine, ştiţi cum e mentalitatea la ţară. Pe cînd era elevă de liceu, s-a întîmplat să aibă un copil din flori, dar nu a trăit, a aranjat bunicul...

- Cu cine, copilul? Cine era grădinarul?

- Profesorul de...

- 'Altceva, mai original!

- Directorul...

- Fumat şi directorul!

- Atunci primarul Chişinăului - de la Conservator a plecat, nu din motive de tuberculoză, cum am declarat anterior, ci pentru că era în relaţii intime cu un ofiţer regal, dealtfel, cînd l-a cunoscut pe tata, era însărcinată., bunicul i-a dat tatei o mare sumă de bani, cu condiţia să-şi ţină gura şi să se căsătorească numaidecît şi să recunoască copilul. Băiat sărac, vata a acceptat, mai ales că nici el nu era uşă de biserică, avusese şi el, în Ardeal, un scandal cu o elevă sedusă de tot, motiv pentru care fusese destituit. Din certurile de mai tîrziu ale lor, am dedus că nici noi, gemenii, nu am fi ai lui, ci ai unui mitropolit sau poate chiar ai Patriarhului. Tot din aceste certuri am dedus că tatăl adevărat al Selivei ar fi Artimon.

Să trec acum la tata:

Să trec acum la mine: cu asemenea părinţi, cu o astfel de educaţie, era firesc să devin şi eu un tipic produs al societăţii burgheze, putride. Cartea nu mi-a plăcut, dar la şcoala primară am fost mereu premiant - fiindcă cine-mi erau învăţători? Părinţii mei! Am fost premiant şi la liceu - cum făceam? Foarte simplu: ai mei veneau săptămînal la Sibiu, încărcaţi de plocoane, pentru profesori, pentru director, pentru inspectori, pentru ministru...

Menţionez că, în copilăria mea, încercam o plăcere sadică să mănînc, în recreaţia mare,' pîine albă cu salam de Sibiu, ori cu şocolată, ori cu dulceaţă, în faţa colegilor mei care scoteau din traistă o bucată de coajă de mălai de ieri - dac-o avea şi pe aceea.... Nu de puţine ori mă prefăceam că dăruiesc din mîncarea mea umu elev mai sărman, dar cînd acela întindea mîna, în loc de mîncare, încasa, de la mine, un pumn între ochi! Uiteaşa! îmi amintesc perfect ce glumă proastă am

făcut unui coleg, fiu de ţărani săraci: eu i-am dăruit un măr mare, roşu, frumos. I l-am chiar dat - lui nu-i venea să creadă, era pentru întîia oară în viaţa mea cînd dăruiam

- ceva cuiva. Dar uimirea şi mulţumirea nu au durat:

cînd a muşcat din măr... Ştiţi ce făcusem? Găurisem în prealabil mărul şi îl umplusem cu balegă de cal! Cînd i-am povestit tatei, el a spus că bine făcusem, să-i învăţăm minte pe sărăntoci să mai cerşească!

Deşi acasă aveam de toate, îmi plăcea să fur. De mai multe ori am furat banii din pălăria unui cerşetor - şi ce credeţi că am făcut cu ei? I-am aruncat în eanal!

Recunoaşteţi că la asta nu v-aţi gîndit... Deci, nu furam pentru că nu aveam, ci doar aşa, ca să fac rău.

îmi plăcea mult să-i torturez pe cei mai midi şi mai săraci. Nu îndrăzneam să mă leg de cei bogaţi ai căror părinţi erau „cineva" - în fond, eram un laş. Ţin minte că pe băiatul unui muncitor sărac l-am stropit cu petrol şi i-am dat foc - aşa, ca să mă distrez. Băiatul s-a chinuit îngrozitor şi a chiar murit, pe cînd eu rîdeam sardonic.

Cel mai mult şi mai mult îmi plăcea să le ahinui pe fete, mai ales pe cele provenite din familii exploatate.

Le atrăgeam în locuri dosnice, promiţîndu-le de mîncare, rechizite şcolare sau mărgele - şi le băteam tarede tot. Mai întîi le legam la gură, apoi le băteam foarte tare.

Menţionez că am atras-o în cursă pe fata servitorului şcolii. Era colegă cu mine, frumoasă-foc, deşteaptă, cuminte, învăţa cel mai bine din toată şcoala, dar tot eu eram premiant, aveau grijă părinţii mei... Cu toate astea, n-o puteam suferi, o uram de moarte fiindcă era mai inteligentă, mai cinstită, apoi aflasem că tatăl ei era membru al Partidului Comunist Român din ilegalitate, un dîrz luptător pentru cauza poporului muncitor. Ştiind că fata e, ca de obicei, flămîndă, am întrebat-o, mieros, dacă n-ar dori să mănînce friptură de miel. Răspunzîndu-mi afirmativ, eu i-am spus că poate să se ospăteze şi am pus farfuria pe podea şi i-am ordonat să se aşeze în genunchi, cu mâinile la spate şi să mănînce porceşte, din troacă. Fiindcă a refuzat, am bătut-o foarte tare cu cureaua şi am băgat-o cu capul în hîrdăul cu arpacaş fierbinte...

- Îl demasc pe banditul Pop Vasile! Îl demasc!

Ieri a spus: friptură de miel, azi arpacaş! Să se hotărască!

- Hotărăşte-te, Pop Vasile. Voi, bogătanii, mîncaţi arpacaş? Ce mîncare era, în fapt?

- În fapt, era orez. Pilaf. Pilaf cu pui şi cu ciuperci.

Dar era foarte fierbinte, foarte, foarte...

- Bun, am înţeles că era fierbinte - mai departe?

- Mai departe, am obligat-o să mănînce porceşte, ca o scroafă, din treucă. După aceea am pus-o să urce pe doagă şi să facă genuflexiuni. A căzut. Profitînd de împrejurare, m-am urcat pe ea-..

- Foarte bine, te-ai urcat pe ea... Şi ce i-ai făcut?

Spune!

- Spu». M-am urcat pe ea şi am frămîntat-o cu picioarele şi am...

- Prost mai eşti! Cînd ai şi tu ocazia...

- Îl demasc, minte! Să spună ce i-a făcut, altceva!

Altceva, cu -adevărat! Şi printre picioare. Să spună pum i-a băgat-o! De tot, de tot!

- Noi, toţi, am băgat-o, de ce el niciodată?

- Cum, nu? Totdeauna am băgat-o şi eu. Uite, şi acum o bag - aşadar după ce am violat-o cu sălbăticie, am mai comis ceva...

- Prea scurt! La noi durează mai lung!

- Tocmai asta spuneam: după ce am tăiat un ardei iute pe lung, i l-am introdus în organul genital şi uiteaşa!

- Fumat, fumat!

- Şi nu numai în organul genital.

- Fumat, fumat!

- Şi în crestăturile sinilor, unde presărasem şi sare, apoi am scos ardeiul din popou şi i l-am dat să-l mănînce, făcînd-o bolşevică...

- Fumat, fumat J

- Bun, Pop Vasile- Acum convingerile tale politice.

- Bun, convingerile mele politice. Convingerile mele politice, cu toate că nu am făcut parte din vreo formaţiume politică, ideile mele personale au fost totdeauna reacţionar. Chiar foarte.

- De pildă?

- De pildă, credeam că regele este drept, bun, cu dragoste de ţară şi de popor - fiindcă aşa mi se băgase in cap la scoală, acasă, peste tot. De pildă credeam în

Dumnezeu, în Isus Cristos...

- în Fecioara Măria...

- Exact, chiar aşa, şi în ea, dar nu mai cred...

- •. Zi-i pe nume: în cine nu mai crezi?

- în ea, în basmul ei - nu mai cred deloc, deloc, nici atîtica. '

.

- în ce nu crezi? Spune-i pe nume!

- în ce nu crezi? Spune-i pe nume!

- r Dar am spus: Fecioara Măria, nu mai cred în teoria ei, de-ar fi să mai tai, însă atunci credeam, aşa mi se băgase în cap, la şcoală, acasă, la biserică. Tot aşa, simpatizam cu ţărăniştii, cu liberalii, crezînd că erau cu adevărat aleşi de popor, prin vot, crezînd că el făcuseră

România Mare, cu dragoste şi devotament, că introduseseră reforme democratice - doar despre astea se vorbea în familia noastră, unde nu se sufla un cuvinţel despre rolul uriaş jucat de către Partidul Comunist Român şi de către Uniunea Sovietică în frunte cu Marele

Stalin în ridicarea maselor largi şi în scuturarea jugului pe culmile cele mai luminoase ale societăţii de mîine în drum spre comunism, cînd toţi vom fi egali!

- Şi? ,

- Şi: tot aşa simpatizam cu social-democraţii şi cu ceilalţi lachei ai imperialismului capitalist şi a Unchiuş.lui Şam,: cu Planul lui Marshall cu tot! Ţin minte cît am plîns'cînd am aflat de moartea lui Corneliu Codreanu şi cît m-am bucurat că au venit legionarii la putere.

Cum am bătut din palme cînd am auzit că legionariii i-au asasinat mişeleşte pe lorga şi pe Madgearu şi mi-am zis în sinea, mea: Foarte bine, să-i lichideze şi pe comunişti şi pe evrei şi să le dea foc soldaţilor şi să-i răstignească pe ţigani şi să-i... Menţionez, în legătură cu Abatorul: eram foarte revoltat în sinea mea pe evreii din

România, fiindcă Antonescu nu-i dădea pe mîna nemţilor si să-i ardă la Auschwitz, cum făcuseră ungurii, aşa că, sub diferite pretexte, am înşelat sute de familii de evrei din Sibiu

şi le-am trecut „dincolo, în fapt, le-am trecut în Ardealul de Nord la unguri, mai mult chiar, pe cei pe care nu i-am putut da pe mîna lui Szâlosy, i-am dus eu, personal, la Abator, ca să-i spînzur de limbă...

- Bun, treci la perioada studenţiei.

- Bun, trec la perioada studenţiei - în perioada studenţiei îi uram pe comunişti, fiindcă ne confiscaseră moşiile, impărţindu-ie ţăranilor săraci; fiindcă ne naţionalizaseră fabricile - mama moştenise o fabrică de piane Bosendorfer; fiindcă ne alungaseră din case, mai ales din vila de la Sinaia şi din vila de la Mamaia;

fiindcă ne impuseseră cote către statul democrat şi popular.- Cu educaţia pe care o primisem nu eram capabil să înţeleg că toate acele bunuri: pămîntul, fabricile, casele, covoarele, pianeie, morile, maşinile - toate fuseseră furate poporului muncitor pe care-l înşelasem, profitînd de aşa-zisele legi făcute tot de burghezia exploatatoare, în folosul numai al ei şi în detrimentul poporului muncitor din zori pînă-n seară, producător de bunuri materiale şi spirituale si. Aşa se explică faptul că, orbit d« ură împotriva poporului şi a clasei muncitoare şi, ra-am hotârît să mă duc în munţi, la terorişti si. Să-i asasinez cu bestialitate pe cei care-şi dădeau sîngele pe

- altarul poporului muncitor şi. Pentru viitorul de aur al celor mulţi, în acest scop, am dezgropat armele şi am pornit spre munte. Din fericire, organele de stat şi de partid m-au împiedecat să-mi pun în aplicare odiosul plan criminal! M-au arestat în, drum spre terorişti si, după ce mi-au dat o lecţie binemeritată, în genunchi şi.

lată-mă aici, în închisoare, unde este locul aşa-zişilor domni, adică al duşmanilor poporului şi de clasă, bandiţilor care...

- Bun. Să trecem la logodnica ta, Verdeş lulia.

- Să trecem.la logodnica mea Verdeş Iu... Nu mi-e logodnică, ci mai grav, mult mai grav - dar să mă explic, să recunosc ce-am făcut. Ce-am făcut? Ei bine, am

. cunoscut-o pe Verdeş lulia din prima săptămînă de facultate şi am devenit prieteni, însă cînd am aflat că provine dintr-un mediu social sănătos, de clasă şi că este membră a U.T.C., ce mi-am zis eu? Mi-am zis: Hai să-i fac un rău! Prin toate mijloacele! Ce-am făcut? Mai întîi, profitînd de

naivitatea şi puritatea caracteristică unei fiice de muncitor cinstit, am minţit-o ea o iau de soţie; că o să plecăm în Occident, la Paris, unde am eu un unchi - bineînţeles că minţeam, dar mi-am atins scopul şi am necinstit-o! De tot! Insă nu m-am oprit aici, muncitoare de la oraşe şi sate şi mai ales împotriva membrilor U.T.C.: .am obligat-o să se prostitueze - nu ştiu dacă realizaţi grozăvia...

- Fumat, fumat!

- Da, dar cum anume?

- Ei, s-auzim: cum anume? Dar ceva inedit!

- Sigur, sigur, inedit, fiindcă ea a refuzat @u îadîrjire, dar la ce metodă am recurs eu? La o metodă pe care o aflasem dintr-o carte burgheză, în care se vorbea despre modul în care procedează exponenţii societăţii capitaliste în vederea transformării fetelor cinstite, din popor, în marfă de vînzare, în carne de tun...

- Carnea de tun e altceva, e carnea de războaie nejuste!

- Adevărat, atunci carne de consum la bordeluri - sub pretextul odios că vreau să-i încerc dragostea, am adus acasă la mine o prostituată adevărată aare se prostitua pentru bani, am pus-o să se prostitueze cu mine, în prezenţa logodnicei mele - menţionez că, în prealabil, o legasem pe Verdeş lulia de celălalt pat, ca să nu fugă din faţă odiosului spectacol pus în scenă d'e mine pers»-

nal şi. Şi i-am dat prostituatei de meserie bani mulţi, foarte mulţi - de faţă cu Verdeş, fiindcă mă înţelesesem cu prostituata să-mi restituie cam trei sferturi din sumă şi. Şi i-am spus logodnicei rnele: Ai văzut cît a cîştigat prostituata asta de meserie, deşi nu e atît de frumoasă ca tine, nici atît de tînără - doar în zece minute? Dacă mă iubeşti cu adevărat, aşa cum pretinzi, atunci fă ca ea, găsesc eu clienţi, avem nevoie de bani mulţi, ca să plătim un contrabandist pentru treoerea graniţei. Bineînţeles, Verdeş lulia a refuzat cu iadignare: în primul rînd, pentru că ea nu vroia deloc să părăsească ţara, ea voia din tot sufletul să rămînă şi să construiască socialismul de la oraşe şi sate, să pună umărul, să-si aducă contribuţia şi. în al doilea rînd, cum să părăsească ţara? însă eu nu m-am descurajat şi am făcut apel la tot felul de droguri, în special morfinăşi cocainăşi la alc6ol: o băteam,

ca să înghită drogurile si alcoolul şi, ca să, nu mai poată opune rezistenţă o legam bine-bine de pat şi aduceam clienţii pe care îi racolam prin cîrciumi şi prin gări şi chiar pe stradă, iar ei pr«-

fitau ca hişte animale de lulia în mod bestial. Pe bani, fireşte. Menţionez că banii îi luam eu, înainte, asistam la tot spectacolul odios şi criminal, fiindcă simţeam o 'plăcere deosebită să văd cum aceştia o torturează, pe oîn«l eu şedeam în poziţie de asistare, preferam şedinţele de sodomizare, nu de puţine ori luam şi eu parte la acest act incalificabil, iar eînd clientul termina, îl somam să plătească, pretinzînd că nu-mi dăduse nimica la început şi. Pe cei care nu acceptau, îi torturam îngrozitor, îi întindeam la pielea goală pe masă şi le luam toţi banii şi-i aruncam în stradă. Şi menţionez că mi-am extins activitatea murdară şi la facultate - în subsol, acolo îmi stabilisem sediul, pentru studenţi făceam reducere, nu conta, erau mulţi, şi cîte două sute pe zi, aşa că ieşeam foarte bine la socoteală cu banii - fireşte, luliei mu-i dădeam un sfanţ, cu toate că aş fi putut să-i cumpăr măcar un palton, fiindcă nu avea şi o pereche de ghete ca lumea, fiindcă umbla, sărăcuţa, în sandale de vară în plin decembrie...

- Bun. Dar cu banii ce-ai făcut?

- Banii... A, banii, foarte bine, cu banii, adică i-am pierdut şi. Mai precis:' mi-au fost furaţi, de tot furaţi, în tramvai - într-o zi...

- Bun, să lăsăm tramvaiul, trecem la soră-ta.

- La soră-mea. Să trecem la soră... Sora mea,

Anina-Seliva, declar solemn că ea nu Rindea ca mine.

Declar cu mîna pe inimă că sora mea Seliva era foarte bună şi foarte modestă, de multe ori s-a certat cu noi, ceilalţi din familie şi a fugit de-acasă, nefiind de acord cu atmosfera sufocantă, cu felul nostru de a... Si. Şi foarte frumoasă, foarte...

- Bun, Şi, fiind soră-ta foarte, foarte frumoasă; tu ştiind că sînteţi fraţi pe jumătate şi nici atîta sigur - n-ai încercat? Un pic? Aşa, pe-aici, pe colo, prin punctele esenţiale dintre picioare?

- Nu! Nu ! Nu!

- Şi de ce zbieri? Şi de ce negi, vrei să te-ntorc? Ei, păi uite-acum îl chem pe dom' Ţurcanu!

- Nu, nu! Spun ce vreţi, spun tot ca-mi spuneţi să spun...

- Cum îndrăzneşti, banditule? Spui ceea 'ce corespunde adevărului, ce-ai comis tu cu sor-ta, nu ceea ce ţi-am şoptit noi, reeducatorii! Ei ? Ce-i făceai sor-ti? Şi cum? Şi pe unde? Spune, pe loc. altfel...

- Spun, spun orice!

- Nu orice! Adevărul să-l spui!

- Spun, spun orice adevăr numai să nu-..

- Ce-o mai tot tîrcolesti, treci la subiect î Mai ales că şi ea... Fugea de-acasă, aşa ai zis. Păi cînd o fată fuge de-acasă... Cu un tată ca Barabanov - bine-nţeles, si

Barabanev o... bărăbănea...

- Nu! Staţi, că vă spun, spun tot ce şi! Spun, numai să... Uite cum a fost: Seliva a fost... A fost foarte-..

Dar a murit, ce să mai... A murit, gata, a scăpat, aşa e în viaţă, cei buni mor, rămîn răii, odioşii, murdarii earemproaşcă cu murdărie tot ce e mai sfînt pe lumea asta, ccei plini de putregai, ca alde mine! Recunosc, recunosc:

eu mă gîndeam la ea, puţin mai altfel decît se cade să te gîndeşti la o soră, de mai multe ori am privit prin gaura cheii în timp ce făcea baie, de cîteva ori, la latrina, în grădină - ştiţi, eu sînt foarte vicios, nici nu ştiţi ce plin de vicii sînt, de-a dreptul morbid, -• staţi să vă spun: o dată, fiind eu beat, foarte beat *- ştiţi, eu sînt alcoolic, însă de cînd am fost arestat, situaţia s-a ameliorat, aşa că am încercat să mă aproprii ds ea, însă ea a crezut că vreau s-o îmbrăţişez frăţeşte şi, ca de obicei, m-a sărutat ea, aici, pe tîmplă, aşa că mi-a fost foarte ruşine şi. Şi nu: mi-a fost foarte ciudă pe 'ea, arn bătut-o si. Şi i-am rupt un picior.

- Bun. Dacă spuneai de la început, nu-ţi rupeam piciorul - sau era rupt de ieri?

- De alaltăieri.

- Bun. Treci la frate-tău.

- Trec la frate-meu. Cu Elisav nu m-arn înţeles niciodată, tot timpul ne certam, ne băteam - dar numai şi numai din cauza mea, eram gelos pe el, „fiindcă era mai frumos, mai inteligent, mai generos si. De aceea îl băteam cumplit. O,

dată, i-am rupt toţi dinţii din faţă, altă dată, am băgat în el un cuţit de înjunghiat porci, era sa moară, străpunsesem ficatul, ce-a mai fost şiatunci... Intr-o noapte, am încercat să-l omor în somn, am dat să-l sugrum, dar cum sînt laş, un fricos, mi s-a făcut frică. L-am urît totdeauna, fiindcă părinţii îl iubeau mai mult pe el, de fapt: numai pe el, iar pe mine mă tratau ca pe un străin, la masă primea cele mai bune bucăţi şi mie, resturile - era firesc să nu-! pot suferi.

Aşa că, de fiecare dată cînd aveam ocazia, mă răzbunam.

Ţin minte că părinţii îi cumpăraseră un costum nou, iar ruie mi l-au dat pe al lui, v/echi şi rupt. Am tăiat cu foarfecă pantalonii, haina, vesta. Altă dată, i-am băgat pantofii noi în cuptorul fierbinte, altă dată, tot aşa...

In timpul studenţiei, nu aveam altă preocupare decît cum să fac şi să-l despart de prietenele lui - el avea mare succes la fete, eu nu. De pildă, i-am suflat, cum se spune, logodnica şi m-am culcat cu ea si.după aceea am luat o foarfecă şi am turts-o, fiindcă avea părul roşu, iar eu nu puteam suporta culoarea roşie, îi uram pe comunişti.

- îl demasc pe Pop Vasile! Minte !

- Obiecţiile la urmă.

- Dar minte-minte-minte, dom' Levinski! Pe fata cu păr roşu eu i-am suflat-o lui Pop Elisav si-acum Pop

Vasile mi-o suflă, în autobiografie! Dar asta-i hoţie!

Vă dau cuvîntul meu de onoare că Elisav o iubea foarte tare, voia să se căsătorească cu ea şi eu i-am suflat-o, ca un nemernic! Am şi probe, dona' Levinski: pe fată o cheamă Dumitriu Elena, e din Urziceni, e studentă la

Medicină la Bucureşti, puteţi să vă interesaţi, locuieşte pe stra....

- Îl demasc pe Şaptefraţi Mihai! Minte, minte, cu.

toate că pretinde că s-a reeducat de mult! Minte, ştie foarte bine că eu i-am suflat-o lui Elisav, am probe, dacă e nevoie aduc martori...

- Îi demasc pe amîndoi! Amîndoi mint, dom' Levinski, încă nu s-au lipadat di putrigai - mai ales Pop

Vasile: a minţit tot timpul!

Ia stai: nu eşti tu Pop Vasile?

Ba da, asta şi spun: am minţit tot timpul.-.

Minte! N-a minţit mai mult decît mine! Minte, fără să clipească, nimic din ce-a povestit nu-i adevărat...

- Ba-i adevărat! Povestea cu pîinea albă, în recreaţii, cea cu fata şi ardeiul, cu prostituarea logodnicei, aceea cu sora noastră la latrină - dar astea sînt ale mele! Eu le-am făcut!

- Dovedeşte! Sînt ale mele, toate, tu mi le-ai furat,, hoţule ! Eu sînt mai mare decît tine cu o oră întreagă deci eu sînt primul!

- Minţi! Mai mare sînt eu, cu jumătate de oră!

- îl demasc pe Pop Vasile, care este un bandit odios şi criminal!

- Ba îl demasc eu pe Pop Vasile, el este un bandit odios!

- Ba tu, bestie!

- Ba tu, bestie!

- Bun. Ia treceţi voi amîndoi, acolo, în mijlocul camerei şi demascaţi-vă frumos, ca între fraţi. La propriu: vă zmulgeţi unul altuia măştile! Cu ghearele si cu dinţii - executarea! ,

ULTIMA PARTE

- Nimeni nu mai vorbeşte!

încremenesc, după obicei. Glasul a răsunat îndărătul meu, şade cu spatele spre spatele meu, însă îi cunosc

- cozorocul şăpcii proletare, îi ştiu bărbia în corn de rinocer, îi văd uitătura, dintr-o dată galbenă. Da» glasul, glasul:

CINE VORBEŞTE VORBEŞTE O SINGURĂ dată!

Mă deşert di putrigai.

După obicei, a încremenit, în cercuri concentrice, cafeaua din ceaşcă, a rămas suspendată picătura după scufundarea bucăţii de zahăr, fumul ţigării s-a oprit în 8

culcat pe gîtul consumatoarei din stînga, o bestie, o bandită odioasă, una din alea care se regulează cu ta-su, o obligă pe fi-sa să se prostitueze, iar în pauze să Mănînce direct din treucă, cunoaştem noi la oameni şi, judecînd după brăţara de platină, fură prin tramvaie, ascultă Europa liberă şi îi miroase gura a hoit -• dar las', că.

După obiceiul ei, chelneriţa a încremenit cu tava scăpată din mînă, însă nici tava, nici cupele cu îngheţată, nici măcar paharele cu apă nu cad - e o mare bandită,”

duşmănoasa, pune cianură în prăjituri, cantaridă în în-gheţată şi ricin în rest, ca după aceea să pretindă în mod

neruşinat că duşmanul de clasă, chiar în clipa asta se gîndeşte că las', că scapă de mînia poporului muncitor, crede că, dacă rînjeşte tot timpul şi dă din ţîţe şi din buci, îl înşeală, în continuare, îmbrobodindu-l, însă noi ştim că-l urăşte din inimă si, pe sub mînă, îl sapă, sabotează, otrăveşte, nu doar trupul, ci şi sufletul cinstit eare vrea să construiască. Dar las', că.

A înlemnit şi chelul de vis-â-vis: paharul cu sirop de zmeura la buze pe piept, pancarta:

CINE VORBEŞTE VORBEŞTE O SINGURA DATA!

Banditul, bestia banditească, dacă rnî-aş pune mintea, dacă mi-aş scotoci memoria, as da de el, dacă nu la

Piteşti, atunci la Jilava, Gherla, Aiud, Ministerul de Interne, lîngă Palatul Regal, putrigaiul putrigaiului de reacţionar şi de chel - ar îi el chel, azi, dacă atunci ar îi vorbit.?, fiindcă cine vorbeşte-'vorbeşte o singură dată, nu există o a doua oară, i le-ar fi băgat pe gît, cu tot cu.suflet, apoi ia Jilava, cînd invers, vorbă, nevorbă, tot i-ar fi pus în.tîmplă revolverul, sau pistolul de abator cu care lamandi executa pentru Valea Piersicilor, nu face zgomot, nu împroaşcă sînge, e un mijloc de producţie curat -• cum să vorbească, oricum, dacă vorbeşte, las', că.

împing cît pot mai mult scaunul, ajutîndu-mă cu doar.capătul ele sus ai picioarelor mele şi atunci, minune: fumul de ţigară părăseşte gîtul putorii din stingă.

şerpuieşte în sus, spre tavan, cum şerpuieşte curva de chelnăriţă cu cianura ei şi cu tava ei mereu căzîndă, dar fără să ce-i. de pămînt, bandita, îi pute gura cînd ascultă

Europa liberă si-şi suge linguriţa pîn-la rădăcină, în iirnp ce cîntăreaţa chealä dă ore de şi chiar îndrăzneşte să se ridice fără voie de sus şi să se fîţîia, după tot felul de scrumiere.

Eu, nu. Nu pot, n-am voie să mă. Acolo era simplu de tot, nu ne ascundeam de spectatori, ba chiar rolul lor acesxa fiind, să vadă, să asiste, să simtă mirosurile lepădate de bandit', putrigaiul, întru renaşterea omului nou, reedu', după cum rolul nostru era de a le arăta spectatorilor, în noi, viitorul luminos al lor, să-i asigurăm că are să fie tare uşor să-i golim şi pe ei di putrigai, dacă nu pun singuri mîna să se reedu' - să nu-şi închipuie că scapă.

Din fericire, inseparabilul, cum mi-am botezat im-permeabilul, se află, ca de obicei, în servietă - chiar azi, în plin iulie de Bucureşti. Tot acolo, în servietă, jurnalul cu mica lui publicitate, pe care trebuia să-l, să o, bînd trei cafele, fumînd zece ţigări, cît să aflu cine-a mai murit şi cine cedează ce, poate că azi dau de un cedător de gamelă, i-aş ceda cu drag dreptul meu la lingură si-am fi chit, fără intermediari.

Pentru început, ziarul, cu tot cu mica lui,, strecurat iute printre scaun şi pantaloni, ca să nu rămînâ urme vizibile - cele olfactive nu vor mai avea timpul; apoi inseparabilul pus pe umeri, pentru ca atunci cînd mă voi ridica, să acopere locul şi repede-repede, sacrific întreaga bancnotă de zece lei pentru o singură cafea aflată pe drum, ziarul la loc, în geantă, sul, şi uşa, cu mersul meu de compas, ţinîndu-mi respiraţia, de parcă ei, nu. eu - dar las', că.

Din pragul cofetăriei o iau ca de obicei, spre dreapta.

După trei paşi mă opresc, înconjur bastonul înfipt în asfaltul înmuiat de căldură şi pornesc în sens invers:

ei îmi cunoaşte drumul, mă aşteaptă la cotituri, mă aflu în punctul din care, pe la stînga, fac cu 856 paşi mai mult decît pe ia dreapta, el mă aşteaptă peste tot şi chiar dacă i-ai introdus un glonte în ceafă, acum douăzeci de ani şi cît o fi, i-au rămas şapca, bărbia şi nimeninu-vorbeşte cu care ne bîntuie el, tac eu, de treizeci de ani.

De la farmacie traversez şi o iau îndărăt, pe trotuarul opus, fiindcă nu contează economia de paşi, mă pindeşte şi pe lungă şi pe scurtătură, iar afară nu mai contează cum conta înăuntru, unde ţi" se zmulgeau toţi zeceleii din pungă, pentru nimica toată, pentru neasistatori, ce simplu era acolo, nu trebuia să-l porţi cu tine, pe sub' inseparabil, lipit de pantaloni,,într-un iulie de

Bucureşti, îl rezolvai pe loc, plecat de.ia cofetărie, păcat de cofetărie, trebuie să fie a cincea în aceşti ani, cea mai liniştită^ cea mai curată, nu se prea găsea ce comandau alţii,' dar eu mă mulţumeam cu ce era, iar chelneriţa, ce femeie, ce înger, nici la început de tot, nici mai încoace nu s-a speriat de mutră, o fi oarbă, bandita, dar las' că.

Ca de obicei mă aşteaptă în faţa blocului, pe trotuarul din faţă şi îmi strigă în spinare:

- • Cine vorbeşte vorbeşte o singură dată!

Ştiu, cum să nu ştiu? îl ştiu, cum să nu-l ştiu: nas cărnos şi în şa, bărbia în galoş, inconfundabilă, dar mai ales glasul, cel care opreşte lumea în zorii primei zile.

Judecind după mine care n-am primit nici un glonte în «eafă, ar trebui să aibe acum în jur de şaizeci de ani, însă el a rămas la cei vreo patruzeci de la execuţie şi nici acolo, ci mai tînăr şi la trup curat, vorba cîntecului, în momentul Piteşti, aşa că, ajuns acasă, spăl -binefeine strachina - tot n-am găsit o adevărată, o autentică gamelă - o depun pe dreptunghiul de muşama, în mijlocul camerei - în capul mesei, ca să fiu văzut de toată suflarea, îmi scot pantalonii, chiloţii, îi curăţ binebine în strachină şi, pentru că nu pot îngenunchea cu adevărat, din pricina genunchilor, mă. întind pe burtă, mă rîdiq în puterea braţeor - numai de m-ar ţine, în ultima vreme am neglijat flotările.

- Luaţi, mîncaţi, acesta este trupul meu!

Braţele îmi tremură dar nu mă trădează, îmi coboară trupul deasupra potirului. Mănînc trupul meu.

Ca de obicei, prima înghiţitură ţîsneşte înapoi, respinsă de un resort^ care trebuie să se afle pe undeva prin genunchi, dacă nu cumva în degetele picioarelor.

- Omul este cel mai preţios capital!, mă încurajez, ca de obicei, la prima încercare nereuşită şi reiau cu sfinţenie ceea ce îmi scăpase pe jos, adineauri.

Ca de obicei, nu merge din primul foc. Aşa că trec la.cel-mai-preţios-capital, la culmile-luminoase, la ţaraca-soarele-pe-cer - în zadar. In zadar apelez la voinţa din toată inima de a mă lepăda de putrigaiul burghez, mistic, banditesc; în zadar doresc fierbinte să azvîrl şi ultima-mască - pentru a deveni om nou în societate neuă, uite-asa, vertical, pe orizontala ruinurilor vechii sscietăţi exploatatoare; în zădar îmi spun că numai astfel voi deveni liber, dacă voi înţeleg necesitatea - trupul nu rnă ascultă, trupul nu-mi primeşte trupul, ba chiar conţinutul din potir creşte, creşte, ornat cu spumă.

Cer un răgaz - mîinile, numai ele sînt de vină, s-au dezobişnuit de fiotări deasupra gamelei - după care voi lua totul de la capăt. Şi voi reuşi să mă reeduc, în \

fine.

Mă ridic în picioare pe masă, ca să se aşeze ceea ce va mai fi rămas.

Nu mă lasă; e aici, îndărătul meu - strigă cu glas de tunet:

- Scrie tot!

Mă azvîrl la loc, pe burtă, cu capul scufundat în gamela pe care încă n-o am, dar merge şi din strachină-Acum, da, merge. Cu oarecari poticneli - reeducarea se face doi-pasi-înainte-un-pas-înapoi - urc şi urc spre culmile cele mai înalte ale comunismului biruitor la sate şi oraşe, pe-a cincea parte a globului, uniţi-vă.

Am isprăvit. Ling bine strachina. Ling bine muşamaua. Ling bine-bine bărbia (floare la ureche, dar dacă aş fi avut o bărbie ca a lui?), apoi vîrful nasului (sînt printre foarte puţinii care pot să o facă). Acum sînt gata, pot să trag în piept aerul tare al înălţimilor.

El, aici, la doi paşi îndărătul meu. E mulţumit, ştiu.

O să-mi strîngă mîna cu mîna dreaptă, cu stînga o să mă bată pe umăr.

- Brava! Brava, măi aista! Şi-acum treci la masa ceea şi scrie - dar scrii tot!

Cobor, mă aşez la masă, iau prima foaie de hîrtie aflată la îndemînă - scriu:

„Subsemnatul bandit Pop cutare...”

- Dar scrii tot, auzi, tu, măi? - îmi suflă fierbinte, în ceafă.

Nu mă întorc - de ce m-as întoarce? Ca să aflu al cui e glasul?

Aşa că scriu Tot.

Eu, subsemnatul bandit fratele vostru şi împreună cu voi părtaş la suferinţa şi la împărăţia şi la răbdarea care sînt întru noi fost-am pe insula ce se cheamă Piteşti pentru la-început-a-fost-Cuvîntul şi pentru mîntuirea

Voastră duh am fost în acea zi de duminică şi am auzit în urma mea glas mare de trîmbiţă:

- Ceea ce vezi scrie în Carte şi trimite departe!

Eu, subsemnatul bandit fratele meu m-am întors ca să aflu al cui este glasul ce vorbea cu mine şi am văzut. Şi am scris. Am scris Carte şi am trimis şi am văzut că este bine în Jumătate şi atunci am zis: Ou să se facă! - şi s-a făcut şi am văzut că e bine şi era întîia zi de la sf'îrşit.

- Eşti ne-bun! Un nebun de legat care-şi pune delirul pe hîrtie şi-l trimite bestiilor de dincolo - asta-i nebunie curată! Ne-bun, asta eşti, dar nu atît de, încît să fii dezinteresat, ia spune mă banditule, cîţi dolari ai primit? Cîţi arginţi ai căpătat, Iudă? Pentru jumătatea de nebunie avem noi trata-ment, tu ştii bine că avem, dar pînă atunci, să ne spui sincer: Unde-s celelalte exemplare? Ştim, noi noi ştim totul: Primul exemplar i

1-ai dat bestiei de Şaptefraţi; ăsta, pe care-am pus noi mîna, după intensitatea indigoului, pare să fie al treilea, al cincilea, dacă nu chiar al şaptelea - unde-s celelalte, cui le-ai difuzat clandestin?

Eu sînt Pop, fratele meu, acela care bate la maşină un singur exemplar, direct al treilea - dacă nu chiar al şaptelea - cel ce vine după mine a fost înaintea mea.

- Care, celelalte?, zic.

- încetează cu simulatul, fac meseria asta de patrujde ani, cunosc la nebuni, văd ca prin sticlă cine-i, cine nu-i - nebun ai fost cînd ai scris şi difuzat clandestin calomnii la adresa regimului nostru şi a organelor noastre, dar acum, cînd încerci să scapi de mînia poporului, nu eşti, te conosc de treijde ani -- aşa că, înainte de a-ţi împuşca un mic tratament, ca la Numărul 9, o să. te judecăm şi condamnăm pentru crimă de omor

- Care omor?, zic.

- 'Cetează cu simulatul - omorul de care te-am iertat acum treijde ani - noi am fost gentili cu tine, am trecut cu vederea, oameni sîntem, ca între ai noştri

- şi tu uite ce ne-ai făcut, bestie!

- Ce v-am făcut?, zic.

- Corn ce ne-ai făcot? Asta ! - zbiară Spelbul şi bate cu palma în teancul de hîrtie foiţă de pe birou.

Cînd îţi spun că eşti nebon, nebon!, nu pon on diagnostic psihiatric, ci unul psihologic...

- Care, psihologic?

- ...cum de-ai putut îndrăzni să ai puterea să deschizi gura, mă... căcat cu ochi! ? Nimica ce eşti tu!

Cum de-ai mişcat în front, ai călcat înţelegerea, cum de-ai scris şi-ai difuzat asta?

- Care, asta? Asta a devenit aceea - şi de aceea..., zic.

- încetează cu jocurile de cuvinte şi cu bancurile tale nenorocite, nenorocitule! Uită-te-n oglindă, să te vezi. - şi mai faci bancuri! Şi te atingi de asta... Numai un nebun, un smintit, poate să facă asta! Numai un sinucigaş...

- Care sinucigaş? Din contra...

- Din contra contrei, banditule! Ce-ai cornis tu este o...

-...o crimă: am vorbit.

- Nu numai că ai vorbit, bestie cu chip de om, dar ai şi scris! Ai scris asta! Mai mult: ai difuzat - şi, de parcă atîta n-ar fi fost de-ajuns, ai trimis acolo, dincolo, la ei! Şi ce-ai trimis, ticălosule, vînzătorul de ţară: calomnii, minciuni, invenţii de la un capăt la altul! Cum am zis: delirul unui nebun de legat!

Spelbul este tot atît de spelb ca şi în urmă cu treizeci de ani. El nu îmbătrâneşte, nu întinereşte. El sade, există veşnic; este.

- De ce-ai vorbit, pocitanie, de ce-ai încălcat consemnul? Fiindcă arăţi ca dracu'? Fiindcă sperii omenirea cu mutra asta - dar ia spune, arătare, cine te-a făcut să arăţi în halul ăsta: eu ? Vreun alt lucrător al Ministerului nostru? Nu ! Frate-tău te-a pocit! Te-ai mutilat tu însuţi - ai uitat că noi te-am trimis la spital, fiindcă te desfigurai singur? Ai uitat că te-am îngrijit, am băgat în tine medicamente de import, că te-am făcut om la loc - în fine, am încercat noi, dar dacă interesatul nu vrea, şi nu vrea... Şi ai uitat, bestie, că noi, în loc să te băgăm în boxă, cu alde Ţurcanu, ori măcar cu Calciu, te-am scos din lot, din loturi, te-am adus la bara martorilor acuzării?

- In aceea am scris jumăta...

- Ce tot molfăi acolo, mă? Deci, recunoşti că n-ai fost - obiectiv? Păi de ce, de ce, domnule, n-ai scris totul, to-tul - dacă tot te-ai trezit vorbind? De ce n-ai scris a-de-vărul? Să-ţi spun eu de ce: din cauza hidoşeniei - de care numai tu eşti responsabil - nu te-ai putut reintegra societăţii, după liberare: tu şi numai tu eşti de vină că taică-tău te-a trimis la plimbare - si din cauza lui frate-tău; sanchi, lo-god-ni-ca, ta, Verdeşoaia ţi-a dat papucii, de alte femei nu te-ai putut' apropia - le înţeleg foarte bine, şi pe mine, bărbat, care am văzut atîteâ, mă sperii, dar o biată femeie? Iată explicaţia urii, a veninului adunat, venin pe care l-ai vărsat pe hîrtie, sub formă de

invenţii, minciuni, calomnii. Dar spune, pocitanie: de ce, timp de treizeci de ani ţi-ai putut ţine gura, ţi-ai văzut de nenorocirea ta, te-ai acceptat aşa cum erai - si, dintr-o dată... Ce s-a-ntîmplat anul trecut, ce a provocat asta?

- Anul trecutam împlinit cincizeci de ani.

- A! Şi ţi-ai făcut cadou de aniversare, asta! ai ajuns la concluzia că, după cincinzeci de ani, omului i se urăşte cu libertate?

- Am împlinit cincizeci, din care am tăcut treizeci.

- Trebuia să taci pînă la moarte! Despre asta nu se vorbeşte! Despre asta se tace - doar ai semnat două angajamente, primul, în '57, uite-l! - după ce am lichidat afacerea; uite-l şi pe-al doilea, din '64, cînd te-ai liberat. De ce nu le-ai respectat, mă?

- Le-am respectat. Am tăcut. Pînă la moarte.

- Ia lasă-mă cu figurile tale de stil şi încetează cu simulatul, eu decid cînd eşti nebun şi cînd ba, cînd eşti mort ori cînd... Răspunde, pocitanie: ce, cine te-a împins să vorbeşti? Cine te-a îndemnat să scrii asta? Dar ce-ţi mai lipsea? Ce voiai mai mult? Bani ? Ce să faci cu ci? Dolari ? Dar nu ştiai, tolomacule, că cei de teapa ta au două drepturi - unu: să tacă; doi : să moară! ?

Păi, nu ştiai că noi nu dăm drumul din ţară - deci, din mînă - celor implicaţi în afacerea Piteşti - adică în asta? Asta e secret de stat! Şi chiar dacă printr-o minune, ai fi ajuns dincolo, la ce ţi-ar fi folosit dolarii primiţi pe asta? Doar dacă te-ai gîndit să-ţi faci operaţie estetică. Ar fi o idee, fiindcă arăţi ca...

- Cum arăt-ca?

- Ca dracu, ţi-am mai spus! Dar să revenim: ştim, deci, că bestia de Şaptefraţi a trecut dincolo un exemplar, primul. Dar mai ştim că în momentul vizitei lui la noi, asta era deja scrisă, sîntem perfect informaţi.

Aşa că ştim: încă înainte de vizita lui, acum trei luni, nu ai avut nici un fel de contact cu el - sîntem informaţi, nu nega; în plus, el a fost surprins, aflînd că tu ai comis asta. Aşadar, nu el, bestia, te-a îndemnat. Dar chiar dacă nu el este autorul moral, nu e mai puţin vinovat şi rău au făcut tovarăşii de la Externe că i-au dat viză de intrare. Şi ce dacă avea cetăţenia franceză, faţă de noi tot vinovat era: părăsise el ţara în mod

clandestin? Părăsise. Ne împroscase el cu noroi la. Europa liberă - în fine, nu direct, dar nu ne insulta pe noi, cînd îi lăuda pe ceilalţi? Nu trebuia să-l lase să ne intre-n ţară... Ori, dacă tot l-au lăsat, să-i fi aranjat o chestie cu trafic de aur, ceva cu un băieţel-poponeţel, la hotel - şi ce dacă-i însurat, a venit la noi, la adevărata vocaţie - n-ar fi fost greu să pună laba pe domnul Şaptefraţi şi să ni-l dea nouă pe mînă, să-l învăţăm minte! Fiindcă, bestia a plecat cu primul exemplar l

Cînd apare, dincolo?

- O fi apărut de cînd m-aţi...

- Ce te-am, rahat cu ochi?! Te-ai, singur, pocitanie! Criminalule, care ţi-ai omorît fratele.!

r* - ** n

Care frate zic.

- Care frate! Avem noi mijloace să-ţi împrospătăm memoria! Cît timp ai tăcut, am tăcut şi noi, te-am lăsat în pace, ţi-am dat sfoară, cum spun pescarii, dar acum, că te-ai legat singur la cap, te ajutăm noi să-ţi provoci durerea de care duceai lipsă.

- Nu duc lipsă, nu-mi prisoseşte.

Treizeci de ani, zice Spelbul. După spelbenia lui, nimic, însă după cuvinte - dacă nu mi-ar fi spus, eu singur nu mi-aş fi dat seama cum trece timpul. N-aş fi ştiut că timpul trece.

Un fel de a vorbi. Nu trece. Nici nu stă, este.

Ba nu: timpul îşi vede de treaba lui de timp, locul însă nu se clinteşte. Chiar dacă nu ne mai aflăm chiar în aceeaşi lună şi nici boxă, la Numărul 9. Acolo-i acolo.

Crede că mă sperie cu Numărul nouă. Să se sperie pe sine cu Spitalul...

Unde Bivolul zice, pe două voci, simultan;

- Dacă te mai automutilezi, te bag la furioşi, să te mutileze ei.

- Dacă nu spui unde sînt celelalte exemplare, te bag la furioşi, să te facă ei să spui.

Bivolul Unu este cu treizeci de ani mai tînăr decît Bivolul Doi. Şi:

Mă leagă de pat - degeaba: tot nu mă scol; mă bagă în Cămaşa-lui- Cristos - degeaba: tot nu mă mişc; mă alimen-

teazã cu tubul - nu mã opun; îmi face clismã - sã-mi facã; îmi face injecţii cu Romparkin - tot tremur, de-mi sar dinţii

Bivolul Unu este cu treizeci de kilograme mai bivol decît Bivolul Doi. Şi: îmi taie unghiile - degeaba; îmi pune mănuşi de piele - degeaba; îmi pune cătuşe, mă încuie de pat - degeaba: dacă nu pot să mă autodemasc dinafară spre înăuntru, mă autodemasc dinăuntru spre afară, cu dinţii

- Dacă da, nu, noi n-o să o să şi atunci o să te, n-o să te, pînă scoţi celelalte exempl

- Dacă-ţi mai muşti obrajii pe dinăuntru, te dau pe mîna dentistului, să-ţi scoată - el gărgăunii şi exemplarele

Bivoliţa, în schimb, Una:

- Mama mă-ti dă hidoşănie, de nu recunoşti cinstit unde-s 'lealalte, 'ţi triplez doza, băga-te-aş în mă-ta dă bandi' ş' de crimina', păi spui tu bă, 're-ai al dracu'

cu mă-tâ ş' cu tac-tu, nu numa' locu de le-ai pitit, spui tu bă şi laptili de l-ai supt, de la ţîţa curvi' de mă-ta-n cur, că n-oi fi tu marele zmeu de să ne reziste la tratratamen', păi, ce, crez' că eş' primu de te-apuci să-mproşti cu noroaie politica partidului nostru, 're-ai al boalelor să fii, dă vîndut car' te legi şi de tovarăşul nostru drag şi român de-al nostru, care tu, mă boanghenă, ori jidane, ori ce-oi fi tu, veneticule, care ne vii aciia, pa cap, de să ne vinzi ţara!

Raţa este pe jumătate raţă, cealaltă nu spun cum este, secretul meu şi-al ei, ţie-o Dumnezeu ş

- Cască gura - încă, încă! 'Ghite-le - încă, încă! Şi - acum, bea încă, încă. Şi - acum, dă să-ţi văd gura - încă, încă! Ridică limba - încă, încă! Mut-o la dreapta! La stînga - încă, încă! Aşa-aşa - şiacum să vez' tu ce păţeşti de la pastile, că nu spui la tanti unde-ai pus hârtiile de le pastilele şi caşetele, să vezi ce păţeşte ea, dacă o prinde Bivoliţa cu ele în sîn şi în buzunarul de la piept al halatului de fiecare dată vreau să-i spun să mi le chiar dea, pe toate, ce mai contează nişte pastile în plus, de fiecare dată vreau să-i mulţumesc, însă Raţa mă ţine tot timpul cu gura căscată, cu gura plină de apă, cu gura căscată, iar pentru control şi pleacă iute, înainte ca eu să apuc s-o închid

- i-aş mulţumi din ochi, dar ea nu mi se uită în ochi i-aş mulţumi, zîmbind, însă aş sperja-o, ar crede că Pocitania vrea

s-o muşte, are dreptate Bivoliţa: obrazul nostru e demascat şi pe dinăuntru şi pe dinafară, pîn-la os.

Spelbul cel care nu îmbătrîneste niciodată îmi pune dinainte, pe Masa-Neagră un dosar conţinînd în total două file dactilografiate:

- Citeşti asta, pînă o înveţi pe de rost, diseară te prezinţi la proces, ca martor al acuzării. Depui numai ce scrie acolo, dacă vrej să scapi de condamnarea la moarte, înveţi pe de rost şi turui, nu-ţi fie frică de întrebări, de precizări, judecătorul e omul nostru, ai auzit de Petrescu? Ai s-auzi - şi el şi toată lumea, procesul e o piesă, dar dacă n-o jucăm cu toţii, ca ceasul, vai siamar de noi, toţi. Ai înţeles?

- Da, să trăiţi, zic.

învăţ bine-bine şi, pentru că nu am nevoie decît de o singură repetiţie, Spelbul ordonă să mi se dea o porţie dublă de fas016 cu jumări si, în plus, să fiu dus la baie. Cam pe la vremea stingerii, sînt scos, cu ochelari de anchetă pe ochi, urcat în curtea interioară de la Interne (mă orientez după trepte, zgomote, mirosuri), acolo urcat într-o dubă necompartimentată, mi se spune să mă aşez pe o bancă.

Dincolo de securistul aşezat în dreapta mea, îl simt pe Ştef, după respiraţia de astmatic; dincolo de securistul din stingă - sau poate dincolo şi de dincolo, îl ştiu pe Mihai, după bîţîială (transmisă prin bancă, prin podeaua dubei): asa-i face, de la o vreme, piciorul drept

- eu îi prezisesem că n-are să se mai atingă de pian, decît pentru concertul pentru mîna stingă de Ravel, nu mă gîndeam că Dumnezeu poate bate şi peste picioare.

Şi plecăm. Şi ajungem. Şi stăm, stăm.

Vin două perechi de paşi prin curtea asfaltată;

şoapte, apoi un gardian din maşină zice, în şoaptă:

- Tu, bă! - şi unul dintre noi e dus-condus.

După o vreme, adus.

- Tu, bă! - altul pleacă, sade pe-acolo, revine, se aşează la locul lui.

Mie îmi vine rîndul al cincilea. După Mihai, dar înaintea lui Ştef.

- Tu, bă! - o mînă mă bate pe umăr, apoi mă apucă de cot. Scară, bă!, îmi şopteşte, eu cobor orbeşte scara maşinii, două trepte.

Jos, pe ciment, alte două mîini mă apucă de coate, străbatem asfaltul, urcăm alte trepte, un coridor, alt coridor.

- Stai!, zice un însoţitor, în şoaptă.

- Atenţie la depoziţie, îmi şopteşte în ureche, glasul Spelbului. Depui numai ce trebuie, altfel...

- Da, să trăiţi, zic.

Un prag; Simt că am intrat într-o sală. Un însoţitor îmi scoate ochelarii, amîndoi mă conduc, aşa, orbit de lumină, undeva; dinaintea a ceva foarte lat şi foarte roşu.

O estradă, o masă învelită în roşu. îndărătul ei, trei securişti mari în grad; epoleţi strălucitori, obraji bine bărbieriţi, bine parfumaţi - îi simt de la locul meu. Un alt securist, şi el cu epoleţi, dindărătul unei strane aflată în stingă mea, zbiară, arâtîndu-mă -' în primul moment mă sperii, crezînd că la mine răcneşte.

- Priviţi, Onorată Instanţă şi tovarăşe Preşedinte, priviţi, aveţi în faţa dumneavoastră încă una din victimele acestor sadici fanatici, fascişti criminali, care au executat orbeşte ordinul criminal al lui Horia Sima!

Acela de a provoca tulburări în locurile de detenţie, tortui înd pe deţinuţii care nu le împărtăşeau ideologia lor bestială, ca să arunce o umbră şi să ponegrească!

Politica înţeleaptă a partidului nostru, asta au vrut ei să păteze, nemernicii, criminalii, fasciştii! Priviţi, priviţi în ce hal l-au adus pe un coleg de detenţie de-al lor - apropie-te, să te vadă Onorata Instanţă.

- Nu-i nevoie, se vede foarte bine!, mă opreşte epoletatul din centru, desigur, Petrescu.

Ştiu de la Spelb: Alexandru Petrescu îi judecase, înainte, pe timpul lui Carol al II-lea pe comunişti şi pe legionari; sub Antonescu pe legionari şi pe comunişti, apoi, după intrarea Ruşilor în ţară, îi judecase pe anticomunişti (el fusese Judecătorul în procesul Maniu).

Acum era general, Petrescul.

- L-au mutilat, Onorată Instanţă!, suferea securistul-procuror. Acuzatul Ţurcanu Eugen, membru activ al

Mişcării Legionare, ca urmare a ordinului primit de la

Sima, l-a torturat pe martorul aici de faţă, pentru motivul că a refuzat să înveţe „Sfîntă tinereţe legionară” '

I-a cresat, pe amîndoi obrajii cu un obiect ascuţit, Garda de Fier şi zvastica! Nu se mai observă în clipa de faţă, nu pentru că s-ar ii vindecat, ci pentru că... îmi cer iertare, Onorată Instanţă şi tovarăşe Preşedinte, dar sînt atît de revoltat... Trăim în secolul al douăzecilea i Şi, în secolul al douăzecilea, acuzatul Pop Cornel, membru activ şi de seamă al Mişcării Legionare, i-a sfîşiat, i-a smuls martorului aci de faţă, obrajii! La propriu, Onorată Instanţă! Cu dinţii! Acuzatul Pop Cornel i-a smuls martorului acuzării, cu dinţii, halci întregi de piele şi de carne de pe obraji şi le-a... Mi-e greu să rostesc... - ajuns aici, securistul-procuror izbucneşte în plîns, îşi scoate o batistă uriaşă, îşi suflă nasul, trompeţind (ce zicea Spelbul, ce zicea? că procesul e o piesă, dir dacă n-o jucăm cu toţii, ca ceasul...), apoi îşi şterge ochii, gîtul şi, printre suspine şi horcăituri, continuă: Vă rog să mă iertaţi, dar... Cum să dai un nume unor astfel de acte...

Barbare! Sălbatice ! In secolul nostru, dragi tovarăşi, -al douăzecilea! Dar trebuie să spun: datoria noastră, a celor care veghem la bunăstarea poporului, este să-i spunem răului pe nume! Pentru ca asemenea acte să nu se mai repete! - acum nu mai plînge, acum fulgeră cu braţul peste capul meu, spre boxă: Acuzatul Pop

Cornel, membru activ şi de seamă al Mişcării Legionare, la ordinul lui Horia Sima, după ce i-a smuls martorului aici de faţă, halci întregi de carne de pe obraji

- ce-a făcut? Le-a mîncat! Le-a înghiţit, dragi tovarăşi! Carne de om, Onorată Instanţă şi tovarăşe Preşedinte! El, canibalul legionar! !

Arată, peste capul meu, în dreapta, întorc şi eu privirea:

în ţarc, pe vreo patru bănci: un securist, Ţurcanu, un securist,. Popa Ţanu, un securist; în spatele primului securist: Levinski ; în spatele lui Ţurcanu un securist, dincolo: Pătrăşcanu, alt securist; un securist, canibalul

Pop Cornel - iată-l şi pe Jubereanu, uite-l şi pe Apolzan cel mare - aşezaţi în şah, securisti şi deţinuţi.

Nu-l văd pe Gherman. Unde-o fi Titus Leonida?

Dar „Lacy” Reck? Dar Calciu, băiatul celuilalt bulgar,
Goiciu? Dar Fuchs, sionistul? Dar Bălan - bălanul?
Dacă apare Apolzan, care a picat tîrziu, de ce va fi lipsind Bălan, trecut primul din seria noastră?
Securistul urlător şi procuror urlă-nainte, acum arată Onoratei Instanţei şi tovarăşului Preşedinte două fotografii: una a mea, după, cealaltă a lui frate-meu, dinainte. Trag iar cu privirea spre boxă: Ţurcanu priveşte în podea - Doamne Dumnezeule, dar nu poate fi Ţurcanu, Ţurcanu însuşi să se uite în podea, ca un oarecare bandit? ; Popa Ţanu îşi ţine capul în mîini - Dumnezeule, dar ce i-ai făcut lui Ţanu, de-a ajuns, el, să-şi ţină capul în mîini? ; Nuţi Pătrăscanu priveşte drept înainte; Pop Cornel, ca de obicei, tremură cu falca atîrnîndă...
Unul dintre securiştii însoţitori îmi dă un ghiont:
- N-auzi, mă? Depune !
Şi depun. Cu ochii la generalul Petrescu. Deşi generalul Petrescu încuviinţează din cap la fiecare al doilea cuvînt, de pe la mijloc încep să mă poticnesc, aşa că fur cu privirea spre stingă mea: Spelbul îmi suflă - fără glas, dar înţeleg după mişcarea buzelor. Şi chiar dacă mi-ar sufla cu glas...
în timp ce mă apropii de sfîrşitul depoziţiei, îmi spun că, după ce isprăvesc de recitat poezia, am să adaug şi ceva proză. De-a mea, deşi nu personală. Să-i spun
Domnului Preşedinte că, în privinţa obrazului, este o treabă de familie; apoi să-l rog frumos pe Domnul
Preşedinte să-i dea ordin lui Pop Cornel să se dezbrace de cămaşă, de pantaloni - are să aibă ce vedea: doar nu şi-o fi muşcat singur bucile; să-l rog frumos pe
Domnul Preşedinte Alexandru Petrescu să coboare din ceruri şi să vadă coastele lui Pătrăşcanu, desprinse de sternum, pornind _ care încotro; să vadă gura lui Apolzan
- a, nu lipsa dinţilor (lipsă obişnuită), ci a vîrfului limbii - â propos de limba lui Apolzan: unde-o fi, din boxă, Goiciu, directorul Gherlei? Dar Dumitrescu de la Piteşti? Dar politicii Marina, A vădanei? Unde or fi alde Kohler, Mihalcea, Chirion? Gardienii Ciobanu,
Cucu, Georgescu, Mîndruţă? Unde coloneii „recrutori”
pentru Canal, Zeller şi Duhlberger? Unde o fi generalul

Mkolski, „stăpînul” nostru al tuturor? Unde Ana Pauker, ochiul lui Stalin şi unde colonelul Sepeanu, cureaua de transmisie?

Colonelul Sepeanu mă ajunge din urmă pe coridor

'{încă nu mi-au pus la loc ochelarii negri) şi îmi şopteşte din mers:

- Bine, bine, ai depus bine. Te-ai cam încurcat la urmă, dar ai dres-o, bine-ai făcut că te-ai uitat la mine, sâ-ţi suflu...

Cum să nu mă uit? Cum să nu depun - bine? Cum să nu-mi sufle, colonelul Sufleanu?

- Bine, bine, ai depus bine, îmi zice el, după ce depun şi în procesul lui Calciu, îţi dăm drumul mai devreme.

- Să trăiţi!, zic. Vă raportez că, din condamnarea de cinci ani, am făcut pînă acum şapte.

- Mult a fost, puţin a rămas!, se înveseleşte Sepeanu - apoi, serios: Ai uitat chestia cu frate-tău?

- Care, frate-tău?, zic.

- Să nu fii obraznic cu mine, că-ntorc foaia, zice,

Şi nu uita chestia cu frate-tău, zice el ceva mai tîrziu.

Ne dai o mînă de ajutor într-o mică problemă şi noi îţi dăm drumul mult mai devreme decît...

- Să trăiţi!, zic. Vă raportez că din condamnarea de cinci am făcut paisprezece.

- Şi cu-a brînzii, cinşpe!, se veseloseste colonelul

Sepeanu, prietenul meu cel bun. Ţi-am mai spus: mult a fost, puţin a rămas, azi-mîine se dă o amnistie, tu ieşi, dar eu? La asta te-ai gîndit?

- Nu, să trăiţi, la asta nu m-am gîndit.

- Gîndeşte-te! Gîndeste-te şi la alţii, nu numai la tine, egoistule!

Aşa că mă gîndesc la bietul colonel Sepeanu, că rămîne, cînd vine amnistia din '64 şi eu ies, după cincisprezece din cinci.

Zice tata, parcă împingîndu-mă cu pieptul spre uşă:

- Nu trebuia să vii aici, nu se face, aici e la ea”

ţi-am spus că m-am recăsătorit, ce era să fac, maică-ta s-a prăpădit imediat după aceea, socru-meu, popa, s-a dus şi el - s-a dus dracului familia noastră şi casă si masă şi tot. Dar ţi-am scris, în fiecare an ţi-am scris, acuma tu pretinzi că n-ai

primit nimic -- pot eu să fiu sigur că chiar n-ai primit scrisoarea de la mine? Şi tu...

Zău aşa, după ce lipseşti, atîta amar de vreme şi nu dai nici un semn şi, hodoronc-tronc, debarci aici, pe neanunţate... Şi ce i-ai făcut lui Vasile?

- Care Vasile?,. zic, eu sînt...

- Atunci celuilalt, Elisav - ce i-ai...?

- Care celălalt? Eu sînt...

- Tu, el - nu-i tot aia? Vă treziţi după atîta amar de timp şi, pe deasupra... Măcar să-mi fi dat o telegramă, te-aş fi aşteptat la gară, am fi vorbit acolo, despre toate... Şi-acuma ce mă fac eu, uite ce e, crede-mă: ea e bolnavă de inimă, dacă te vede cum arăţi...

- Cum arăt? Te-am speriat?

Nu răspunde. Repet:

- Te-am speriat?

- Da' de unde!, zice ea, rîzînd, speriată. Numai că... Atîta timp, atîta amar de timp, fără răspuns la scrisorile mele... Te-am aşteptat cinci ani, cît ţi-a fost condamnarea, mai mult nu s-a putut, nu a fost posibil, înţelegi... Nu m-au lăsat, mi-au spus clar, că dacă nu o rup cu tine şi nu mă căsătoresc imediat cu altul, nu primesc post, aşa că... Ce era să fac... Tu nu înţelegi, voi eraţi acolo, dar măcar eraţi asiguraţi pentru ziua de mîine, aveaţi casă, masă, dar noi? La cheremul oricărui analfabet cu carnet roşu... Ce ştii tu ce-am ajuns noi, profe-soarele de ţară - nu mai vorbesc -de învă-ţătoare., Carne de regulat pentru tovarăşii din mediul rural! Nu mai vorbesc de miliţieni, de preşedinţi şi secretari, dar ultimul brigadier de la crescătoria de porci întinde mîna şi ţi-o pune pe cur - asta voiai să ajung, ca atîtea alte colege de facultate? Şeptel la dispoziţia

tovarăşilor în deplasare? Parteneră la chefurile lor porceşti? Păi, dacă era să mă fac curvă cinstită, mă regulam cu cine plătea, nu după dosar, numai cu tovarăşii cu carnet de partid. Aşa că mi-am. zis: dacă tot mă aruncă

!a ţară, atunci să-mi iau bărbatul-pentru la ţară: m-am măritat cu un agronom, am cerut repartiţie în acelaşi sat... Dar cinci ani încheiaţi tot te-am aşteptat...

- Aritmetica ta e foarte... drăgălaşă -- şi de ce m-ai aşteptat?, zic.

- - De ce - acum tu îmi 'reproşezi? Cu ce drept?

Cînd ai făcut ce-ai făcut, m-ai întrebat? Mi-ai cerut părerea? Ei, uite, nici eu nu ţi-am cerut părerea -”de unde să te fi luat?, cînd m-am măritat şi am făcut un copil - am o fată de cincisprezece ani.

- Bine, lulia, dar nu-ţi reproşez...

- De ce-mi zici lulia? Eu sînt...

- Ştiu, cum să nu ştiu cine eşti?

- Dacă ştii, de ce-mi spui: Lena ? Pe fiică-mea o cheamă Lena - după Lena Dumitriu, roşcata, o mai ţii minte? A murit de cancer, în ultimul an de facultate, aşa că...,

Aşa că.

Ce clare erau lucrurile în închisoare, fiecare la locul lui, aici însă se mută tot timpul, schimbă locurile între ele, dispar, apar - greu, greu; trebuie să fii mereu atent unde pui piciorul, cum intri, cum ieşi pe uşă (trebuie să apeşi clanţa) şi mai ales, mai ales oglinzile - nu vorbesc de mine, eu totdeauna m-am împăcat cu ele: de fiecare dată cînd l-am chemat, a venit, uneori mai tîrziu, alteori mai prea tîrziu, dar a venit, chiar dacă eu nu mă duc spre el, ceea ce este curată iluzie optică: eu, în oglindă, deci doar eu ies în arenă, atunci cînd Turcanu ordonă:

- Ia, măi, fraţii Pop.: ia treceţi acolo, la mijloc si trăge-ţi-vă voi o dimaseare e-xem-pla-ră, ca între gemeni! Păn-la os!

Pînă la os, în arenă, întru mîntuirea celor cu încă îndoieli în privinţa justeţii cauzei pe culmile cele mai înalte ale noii societăţi fără clase exploatarea omului de către deosebire sex-vîrstă-rasă mă întredemasc cu foarte adîncă hotărîre de reeducare cu.foarte multă bucurie fără de margini foarte înalt avînt revoluţionar frăţească dragoste de om si îngerii-aproape faţă de cei aflaţi în incomodă şi cu totul provizorie poziţie de asistare care n-or fi ei, asistatorii, mai ai dracului decît noi, să refuze bunătate de reedu' şi lepede de putri', aşa că pre mulţi mîntuim noi la Piteşti si în urma bunelor rezultate, Turcanu ne trimite la Tîrgu-Ocna, sub ordinele lui Pătraşcanu, însă tîrgocnenii bandiţi au” fost bandiţi au rămas putrezi pînă-n măduvă şi de.boală si de

bătrîneţe, că ei refuză sfînta reeducanie dacă noi nu le restituim medicamentele pentru bolile si bătrîneţele lor ei declară greva foamei se sinucid în masă -şi după ce Virgil Ionescu îşi taie vinele şi după ce în duminica

' aceea se atîrnă cu toţii de gratii şi zbiară că nu ştiu ce le facem noi şi aud şi spectatorii si judecătorii şi chiar arbitrii de pe terenul de fotbal vine procurorul si-i spune că la el la Tîrgu-Ocna nu ţine chestia, că a răsuflat în ţară şi circulă zvonuri duşmănoase, riscăm să ne dea la Vocea Americii, aşa că să facem bine să ne întoarcem la baza cui ne are.

La Piteşti.

De acolo Turcanu vrea să ne trimită la Canal, ne ducem, dar nici acolo nu ţine chestia răsuflă la Vocea

Americii tot felul de zvonuri duşmănoase aşa că plecăm la Gherla unde Popa Ţanu ajunsese înainte si pusese stăpînire pe închisoare dar cu Ţurcanu al nostru nu ţine chestia aşa că pre mulţi mîntuim noi după metoda -Ţurcanu la Gherla sînt arene frumoase cu public fierbinte asistator mai ales în camerele 99 si 101 de la etajul III dar nici în altele mai mici nu ni-i rău si ruşine repurtăm succese de seamă în munca noastră de zi cu zi favorizate de faptul că deţinuţii fuseseră deja iniţiaţi în Aristotel deci ştiau că ori se reeducă ori cale de mijloc neexistînd aşa că mai întîi venim unul pentru celălalt apoi venim unul pentru asistatori ne mîntuim într-un elan general si cubizator devenind oameni de miine vajnici constructori a societăţii cel mai înalt comunism biruitor şi la sate pe întreg pămîntesc liberat de opiul lanţurilor robiei de veacuri de la oraş si sate pe a cincea parte din trăiască prietenia de veacuri româno-sovietică pe culmile cele mai viitoare căci Noi sîntem tineretul si-al viitorului copii hei-rup si Acest cîntec tineretul va cîntaaaaa va cîntaaaa va cînta Acest cântec nimeni nu-l va sugrumaaaaa sugrumaaaa sugruma si înfruntînd furtuni spargem munţi în pumni lupta noaaaaaaaa'.

- Bestia de Şaptefraţi, cît rău ne-au făcut, de ce, dom'le, de ce să ne facă el rău nouă, nu sîntem cu toţii români? Şi-atunc'i de ce dă el în noi, care nu mai sîntem ca pe vremuri, tărcaţi de tot felul de olteni baraţi, evrei, ovrei, jidani si de alte naţionalităţi, cum zice bancul, păi spune şi tu, că

mai ştii cîte ceva, dar nu le ştii pe dinăuntru, crede-mă pe mine, că mă cunoşti de-atîta vreme, pe timpul ăla, dacă erai român, la munca de jos cu tine!, la treburile cele mai grele si mai periculoase şi mai prost plătite, toate posturile de conducere erau ocupate de ei, domnule, pe locul întîi, evreii, nu că fac ură de rasă, dar, domnule, ţara noastră se cheamă România - şi cine-o conduce? Nu vorbesc decît de sectorul nostru, Internele - cine s-o conducă: pe locul întîi: evreii; pe locul doi: ungurii ; pe locui trei:

bulgarii ; pe locul patru: lipovenii - abia pe locul cinci dacă veneau românii noştri, măi frate! în ţara noastră! Şi, atenţie: dacă-i luai la bani mărunţi pe unguri, pe bulgari, pe polonezi, pe ruşi, ce aflai? Că marele ungur, marele bulgar, polonez, rus, ce-o fi fost, ori se declara el, era, în realitate, tot evreu! Şi, după ce-au făcut răul pe care l-au făcut, cum i-am dat noi jos de pe scaune, ce-au făcut: s-au cărat la Israel,, domnule! Cîţiva - puţini - sînt mari generali în armata lor, în fine, specialişti în cîte ceva, dar cei mai mulţi sînt pensionari - şi vrei să ştii cine plăteşte pensioara fostului tovarăş general Haimovici şi Goldenberg şi

Bernfeld? Statul nostru, domnule, România! Ce zici de treaba asta? Acum nu vorbesc de chestia generală, cu ce-a fost, vorbesc de ce este în prezent, cu-cu-cu banditul ăsta de Şaptefraţi, şontorog nenorocit - păi să ne facă el nouă una ca asta? Păi el nu ştie că punem noi laba pe el, azi-mîine? Păi Revoluţia are mînă lungă, îi ajunge pe duşmani oriunde s-ar ascunde ei şi oricînd hotărîm noi, îi trimitem nişte „salutări din Bucureşti”, de nu se vede, îi închidem definitiv gura - dar pînă atunci, să ne spui unde-s celelalte exemplare?

- Acolo, zic şi arăt pe biroul lui exemplarul ascuns atît de bine, încît. drept la el se duseseră.

- Am spus: celelalte ! Cine te crede că ai bătut numai două - tu nu ţi-ai păstrat unu?

- Nu. Eu ştiu ce-a fost.

- Ştii, pe dracu'. Numai minciuni, numai calomnii ai pus pe hîrtie! Am citit eu cu ochii mei - numai invenţii! De pildă, unde scrii că organele noastre erau informate de ceea ce se petrecea acolo, în fine, în anumite celule! Ba chiar tolerau!

- N-am scris că organele tolerau reeducarea, am scris că organele organizau reedu...

- Minţi, bestie! Bestie mincinoasă! Trebuia să te bag şi pe tine în lotul lui Ţurcanu, măcar în al lui

Calciu! De să nu mai deschizi gura în veci! Cum, mă, cum zici tu că noi am organizat porcăria, cînd noi am oprit-o?

- Aşa am scris: dumneavoastră aţi oprit-o. După trei ani.

- După... Cînd am aflat şi noi - ţi-am spus că nu se ştia ce mişculează ovreii şi ungurii şi ruşii, ei erau în fruntea bucatelor, ei în fruntea secretelor - păi crezi tu că dacă vreun român de-al nostru ar fi ştiut ce blestemăţii se petrec la Piteşti şi la Gherla şi la Canal - ar fi tăcut?

- Dumneavoastră aţi ştiut şi aţi tăcut.

- Ceee? N-am ştiut, pe-onoarea mea!

- Atunci nu sînteţi român - Sepeanu e un nume făcut, ca Rozeanu, Floreanu, Vianu, Aureanu...

Tăcere. Ireală. Pentru ce am spus, Spelbul mă poate ucide, fără să dea socoteală cuiva. Am zis ce-am zis şi pentru că m-am săturat. Am obosit - m-a obosit.

Spelbul continuă, de parcă n-aş exista prin. ultima replică:

- Ştii bine că, atunci cînd am aflat, cum i-am pus capăt şi am luat severe măsuri împotriva vinovaţilor!

Cine i-a judecat, condamnat, pedepsit-exemplar pe criminalii legionari care puseseră la cale toată... Noi! Noi, românii din Ministerul de Interne! Doar ai fost martor la amîndouă loturile...

- Am scris, acolo, că am fost martor. Am scris ce am depus.

- Ai scris ce ai depus, dar ai comentat duşmănos!

Ai pretins cu neruşinare că nu ştiu ce ţi-am fi făcut, că te-am drogat, că te-am condiţionat - cînd te-am condiţionat eu, banditule? Cînd te-am drogat? Cînd te-am obligat eu să înveţi pe de rost depoziţia? Cînd, spune si vino cu dovezi! De ce faci afirmaţi fără acoperire?

Ai probe? Păi, dacă n-ai probe înseamnă că minţi ca un neruşinat! înseamnă că h-a fost aşa cum pretinzi tu!

- Aşa a fost. Am probe: eu.

- Ceee?! încetează cu... Vrei. să spui că tu constitui o probă? Da. o probă, vie, de minciună patentă J

Neruşinată! Dar ia să te iau eu la bani mărunţi, cu...

proba, ia să discutăm noi ca între oameni, ca între români şi încearcă să uiţi că eu sînt de partea astalaltă a biroului... întrebarea e: Cine te-a bătut? Nu tot deţinuţi de-ai tăi? Cine te-a desfigurat - nu frate-tău, cînd vă băteaţi ca chiorii, în celulă, de nu vă puteau despărţi nici măcar tovarăşii gardieni? Nu tu singur ţi-ai... în fine, cauzat, cînd îţi grăpai obrajii cu unghiile, cînd, te muşcai pe dinăuntru...

- Ziceam că mă demascam.

- Ziceai, pe... Te priveşte ce ziceai, adevărul e că nimeni nu ţi-a făcut nimic la obraz - cine ţi-a făcut ceva, cît de mic? Răspunde : cine?

- Eu am scris. Să răspundă cine poartă răspunderea.

- Ai scris minciuni! Şi ce vrei să spui cu...? Să răspundă cine poartă răspunderea...

- Vreau să spun ce am spus: organizatorii reeducării...

- Prinde-i şi pune-le sare pe coadă! Care a murit, care s-a cărat la Israel...

- Teohari Georgescu. Nikolski. Dumneavoas...

- Bestie! Bestie fascistă! Bestie mincinoasă si neruşinată! Tu nu ştii, nenorocitule, că tovarăşul nostru

Teohari a fost recooptat în Comitetul Central? La sugestia tovarăşului nostru Ceausescu? Tu nu ştii că tovarăşul general Nikolski are pensie de.la Stat, dar aici, în România, fiindcă dînsul n-a plecat în Israel, ca alţii?

în ce mă priveşte... Eu, la fel, de trei ani sînt la pensie

- nu te interesează pe tine, banditule, cu ce grad m-am pensionat eu si dacă mă aflu acum, aici, la datorie, e că am fost solicitat în cazul tău, pe care-l cunosc, bestie care nu mă laşi să-mi gust pensia, în pace! Păi tu crezi că actuala conducere de Partid şi de Stat ne-ar fi acordat distincţii, decoraţii, pensii, calde mulţumiri, dacă ne-ar fi găsit o cît de mică vină? Măcar atîtica? Adevăraţii vinovaţi - îţi spun eu cine-s: Ţurcanu si legionarii lui! - şi-au luat pedeapsa cu vîrf si-ndesat - aşa că ce mai vrei? Să-l scot pe colonelul Duhlberger din mormînt ori pe generalul Iţicovici din Israel - unde

.şi-o coace la soare, pe cînd eu trag din greu cu un bandit ca tine! 'Tu-ţi dumnezeii mă-ti! 'Tu-ţi dumnezeii mă-ti!

Continuă să mă înjure, de parcă mi-ar povesti o întîmplare oarecare, plicticoasă pentru amîndoi, însă cum el are datoria să mi-o povestească... Apoi:

- Cum de ţi-ai permis tu să scrii, aici, că asta a fost un fenomen unic în lume? Cum ? La percheziţie ţi s-au găsit sute de cărţi nocive, duşmănoase, printre care si...

Hai să vorbim ca între oameni şi uită că ne desparte masa asta: ţi s-au găsit la percheziţia domiciliară toate cărţile lui Soljeniţîn. Păi bine, mă: după ce i-ai citit

Arhipelagul, după ce-ai aflat ce şi cîte şi cum s-a-ntîmplat acolo, la ei, la ruşi -- cum de-ai putut să afirmi fără ruşine că fleacurile, accidentele de parcurs, întîmplările acelea nenorocite - pe care noi, Ministerul de

Interne le-am demascat şi lichidat - constituie un fenomen unic în lume? Păi,, mă: cu asta vrei tu să fie cunoscută ţara noastră în lume? La asta vrei tu să fie

România campioană mondială? Cum spui tu că e fenomen unic, cînd - să nu negi: am, aici, lista cărţilor confiscate, ceea ce înseamnă că tu ştiai foarte bine ce s-a petrecut si în China şi în Coreea si în Vietnam - pînă si în Cuba - ca să nu mai vorbim de ruşi, că rîdeam noi de ei, cînd pretindeau că au descoperit şi radioul şi trenul şi praful de puşcă, dar să ştii că în materie de chestii represive, sînt primii din lume! Deci, ruşii au inventat si asta şi ne-au băgat-o nouă pe gît, ne-au obligat s-o adoptăm - Păi de ce n-ai scris, mă, că la noi asta a fost de import, că la noi s-au produs citeva accidente întîmplătoare şi regretabile - şi primii care au regretat noi am fost, fiindcă ruşii cu legionarii' şi cu ovreii au pus ia cale asta, fără ca noi să ştim! Asta-i adevărul adevărat! De ce n-ai scris chestia asta, că a fost un complot împotriva noastră, a românilor? De ce n-ai scris că, la noi în România, au fost două-trei accidente regretabile, nu voinţă, nu program, nu sistem - ca la ei?

- Am scris ceea ce am trăit eu.

- Trăit! Degeaba trăieşti, dacă nu ai o privire de ansamblu asupra vieţii. De ce n-ai dat o interpretare justă, directă, în spiritul adevărului a ceea ce pretinzi tu că ai trăit? Ai minţit prin falsificare, dar şi prin omisiune...

- Mi-or fi scăpat cîteva amănunte, esenţialul însă...

- Esenţialul! A-mă-nun-te! Amănunt a fost ce i-ai făcut lui frate-tău, bestie?

- Care frate, bes...

Nu, nu e deloc în regulă libertatea asta, cu oamenii, fie ei anchetatori la pensie, solicitaţi pentru anumite cazuri, binecunoscute numai de ei, fie de partea cealaltă, ca bestia de Şaptefraţi:

- A dat Dumnezeu si am văzut Cartea! - zice şi mă pupă, bălosul, basarabenii ăştia au luat de la ruşi obiceiul de a pupa, a salut, pe gură. A dat Dumnezeu ca cineva dintre noi să se re... Să se des-reeduce. Şi să scrie. Să scrie Cartea - cartea noastră pe care ar fi

;trebuit-fiecare din noi să o scrie... Mai ales eu, care am ajuns dincolo, la adăpost, ce mi-ar mai putea face mie?

- Oricum, mai mult decît mie, zic.

- Asta e!, zice Mihai. Eu îmi închipui că mai am ce pierde - dar tu...

- Nu mai am nimic de pierdut.

- Numai de cîstigat, zice el şi iar mă îmbăloşează cu limba-n gură - ce obicei melcos. Nu credeam să mai apuc...

Şi, dintr-o dată, schimbă tonul:

- Totuşi, am impresia, adevărat, la prima vista..., zice şi se opreşte, trebuie să-şi oprească bîţîiala piciorului drept cu bîţiala mîinii drepte (cele două ritmuri se neutralizează). Am impresia că istoria este incompletă...

- Mi-or fi scăpat cîteva amănunte, zic. Ori fapte pe care nu le ştiu direct - de pildă convorbirile dintre

Ţurcanu şi Nikolski, la Suceava, atunci cînd, probabil, au fost puse bazele reeducării de tip nou, prin constrîngere, nu ca reeducarea liber consimţită a lui Bogdanovici; de pildă, instructajul pe care nucleul Ţurcanu, de la Suceava, l-a primit la Iaşi, poate chiar la Moscova;

de pildă... atîtea altele, însă eu am scris numai ce am trăit eu, pe pielea mea.

- Bine-bine, ai scris ce ai trăit tu - însă numai o parte; numai o faţă: demascarea ; mai exact: autodemascarea ta, acolo, sub Levinski - dar mai departe?

- Care, mai departe?

- Asta. Mai departe, asta!, zice el, însă nu înţeleg de loc ce-mi arată, dar îmi arată ceva?, fiindcă bîţîie din tot trupul. Ai pus pe hîrtie numai ce ţi s-a întîmplat ţie, de la alţii...

- Dar am scris şi despre alţii. Despre tine, de pildă.

- Despre mine, de pildă, ai scris lucruri... stranii, ea să nu spun inexacte - prin parţialitate: că nu ştiu ce ţi-aş fi făcut eu ţie... Să admitem, pentru a putea continua discuţia, dar găsesc oarecum straniu, aş zice de-a dreptul suspect că n-ai scris nici un cuvînt despre ce mi-ai făcut tu mie.

- Eu, ţie? Ce ?

- Ce - asta!, bîţîie el şi mai tare. Noroc că nevastă-mea nu ştie româneşte.... Dealtfel, chiar de-ar fi românca, tot n-ar înţelege nimic. Uneori, eu însumi nu mai înţeleg... In fine... N-ai scris nici despre... Să admitem, îţi vine greu, însă, fără să intri în amănunte care te-ar putea face să suferi, trebuia să aminteşti măcar despre ceea ce i s-a întîmplat lui ffate-tău. Mai corect:

ce s-a întîmplat cu frate-tău...

- Ce s-a întîmplat cu frate-meu?

Căscatul de Şaptefraţi se uită la mine, de parcă acum m-ar descoperi - prietenul meu din copilărie, colegul de cameră, în studenţie, colegul de celulă, în...

Helene, nevastă-sa, franţuzoaică bine crescută, deşi nu înţelege despre ce vorbim, simte că ceva nu este în regulă - aşa că se grăbeşte să ne explice, ea nouă, ceea ce noi, desigur, n-avem de unde şti, anume că muzica populară - românească este de o varietate extraordinară.

Mihai o ascultă răbdător, o asigură că are dreptate apoi, după altă repriză de bîţîiala (ce Dumnezeu, nu s-o fi găsit în toată Franţa un doctor ca lumea - doar pentru asta s-a dus, a rămas, s-a însurat cu infirmiera, a căpătat cetăţenia franceză şi acum, uite-l, în... vizită...), ziceşi întinereşte cu treizecei de ani:

- Ascultă, bre: dacă mă gîndesc bine... - şi izbucneşte în rîs şi rîde şi rîde, apoi, bîţîind din cap, pe lateralã: Dacă mă gîndesc bine, am fost nedrept adineauri.

Cu asta, a ta, cartea... în aşteptarea, să-i zicem: partitură - a partiturii pentru orchestră, măcar a reducţiei pentru pian, ne putem face o idee despre întreg după ştima asta. Dacă alţii,

neimplicaţi, deci... obiectivi, vor scrie cîndva istoria reeducării - foarte bine. Noi, implicaţii... Judecind după mine, n-o să deschidem gura, atîta vreme cît o să ni se pară cât mai avem ceva de pierdut - si, dacă te uiţi la mine, constaţi că am atîtea, atîtea de pierdut... Deci, cei care au trecut pe-acolo, tac; cei care njau trecut, vor fi fiind ei obiectivi, dar la ce slujeşte, aici, obiectivitatea? Reeducarea în ciuda caracterul ei de masă, a fost o problemă individuală,.

personală, numai cine a pus mîna şi a pipăit crede...

Crede, crede - dar ce? Numai partea, faţeta, partitura lui - cine acceptă că şi el a făcut rău altora? Apoi eventualii istorici vor avea nevoie de documente - aşa se face, istoria lor: dacă există documente, probe scrise, atunci, da, au existat şi faptele, altfel, ba! Tot ce ştim noi nu s-a petrecut, nu a fost, nu are dreptul la existenţă

- dacă lipsesc documentele... Care documente? vorba ta, şi or să fie din ce în ce mai puţine, pînă la dispariţie, pe măsură ce trece timpul. Pînă una-alta, securitatea face istoria, o face după chipul şi cheful ei, şterge toate probele toate urmele... Fie vorba între noi, pîtestenii:

bine fac, n-as avea chef să revăd declaraţiile pe care le-am dat, la Piteşti. Şi, totuşi, păcat - mă gîndesc la cele cîteva mii de pagini scrise de Ţurcanu, la Interne, pe cînd i se promitea că are să ajungă maior de Secu, dacă nu de-a dreptul colonel, nu ştia că îşi scrie cu mîna lui sentinţa de moarte... Le-or fi distrus...

- Nu cred, zic. Din cîte ştiu, Ţurcanu scrisese un fel de manual al bunului securist, un fel de tratat de...

în fine, de...

- De ce, tratatul?

- Nu ştiu. Nu l-am văzut.

- Dar şi tu erai la Interne, atunci.

- Eram, dar singur. Nu l-am văzut pe Ţurcanu decît la proces. Am depus, am...

- Parcă eu n-am depus, zice Mihai. Ştii la ce mă gîndeam eu... - în spital ai timp de aşa ceva... Mă întrebam dacă nu cumva reeducarea a fost o treabă strict de familie, între comuniştii de ambe sexe...

- Nu înţeleg.

- Atunci între legionari de ambe semne...

- A-ha, vrei să spui: o răfuială în de ei. Nu cred.

Ai cunoscut tu vreun piteştean comunist?

- '•' • şi nici nu era nevoie, înfruntarea ideologică

- s-a făcut peste zidurile închisorii, peste capetele noastre, ale neutrilor, ale apoliticilor.

- M-am gîndit şi eu - cit am stat în spital. Bieţii legionari, s-ar supăra de moarte, dacă ar afla ce gîndim.

Că ei sînt, în fapt, comunişti de altă culoare. Că şi ei voiau o revoluţie. Şi ei visau o ţară ca soarele pe cer.

Iar conceptul de reeducare, de fabricare a omului nou, îl avea Codreanu, demult, oricum, înaintea lui Makarenko...

- La asta mă gîndeam şi eu - în spital, zice Mihai

Că, la Piteşti a avut loc o acţiune de deslegionarizare a...^

A cui s-a nimerit. Şi s-a nimerit aşa, fiindcă nişte legionari - fie din tabăra lui Bogdanovici, fie din a lui Ţurcanu - din frică de închisoare, din spaimă de suferinţă»

au apucat să încheie pactul cu Diavolul, au vrut să-şi schimbe semnul.

- Şi noi am nimerit ca musca...

- N-am nimerit ca musca, zice Mihai. Ne-au băgat ei, ca alibi al amîndorura. Comuniştii ne-au considerat tot atît de periculoşi ca şi legionarii, deci, reeducabili ca legionarii; iar legionarii ne considerau, în sinea lor, tot atît de vinovaţi ca şi comuniştii, deci reeducabili din, punctul lor de vedere, legionar - că am dreptate, spune: de ce bravii legionari, mai devreme sau mai tîrziu, au cedat, au scuipat pe trecut, iar nelegionarii, mai cu seamă neintelectualii, deşi torturaţi, nu acceptau, să scuipe pe trecutul lor -doar ştii, la Gherla, ţăraniL

şi muncitorii apolitici, nu pricepeau de ce să recunoască în gura mare că... îţi aduci aminte ce ne răspundeau, cînd le ordonam să spună, tare, că mamele lor au fost curve, „Mama, curvă? Poate mă-ta, dar mama, nu!”

- şi se lăsau mai degrabă ucişi în bătaie decît să accepte... Te-ai gîndiţ de ce oamenii simpli nu se lăsau reeducaţi?

- M-am gîndit. Dar m-am răzgîndit. în cele din, urmă şi oamenii simpli se lasă reeducaţi.

- Poate, zice Mihai. Ei sînt insensibili la argumente ideologice. Dar, cu timpul, vreau să spun: dacă presiunea continuă... Orwell...

- Orwell - nici o legătură, zic. Smith a fost golit de memorie, ca noi, di „putrigai... şi reumplut cu paramemorie - definitiv! - de către O'Brien, aflat de cealaltă parte. Or noi, la Piteşti...

- Şi Ţurcanu era de cealaltă parte - chiar dacă locuia în aceaşi celulă cu noi,- a primit el măcar o palmă de la un coleg deţinut?

- Orwell - nici o legătură cu noi. Simth, după ce a trecut prin camera 101 şi a început să-l iubească pe Big Brother, a rămas un re-umplut - atît. Nu s-a mais des-re-umplut.

- Am înţeles, zice Mihai. Smith a rămas la ceea ce a suferit el, nu a trecut pragul. de cealaltă parte, nu a încercat să golească pe altul, ca la noi, la Piteşti.

- Poate că da, poate că nu, zic. Smith rămîne ca o umplutură a lui O'Brien.

- Poate că da, poate că nu - poate că da!, zice Mihai. Noi cum am rămas, deşteptule? ! Muţi, deci, morţi! Cine tace nu trăieşte - vechi proverb tungus.

- Orwell - nici o legătură cu noi. Nu toţi ai noştri au rămas muţi, zic.

- Poate că da, poate că.. Te gîndeşti la Cobuz, la bietul Ştef... Ei au încălcat întîia poruncă a reeducării: „Să nu vorbeşti!", dar au încălcat-o şi pe a doua: „Să nu ai încredere în aproapele tău!"

- Eu am încredere în aproapele tău, zic.

Mihai nu mă aude, continuă:

- Aşa că securitatea a pus mina şi pe vorba scrisă si pe vorbitorul-scriitor; prima a fost pusă bine, în crematoriul de hîrtii de la Interne, vorbăreţii puşi atît de bine, încît, dacă n-or fi murit, mai trăiesc şi-n ziua de azi - muţi. Nu credeam că cineva poate să tacă atît de elocvent, atît de răsunător ca bietul Ştef.

- Eu am încrederea în aproapele meu, zic.

- Fiindcă nu vezi nici o legătură între Smith şi noi. Eu n-aş avea încredere în aproapele tău!, rîde Mihai.

Face o pauză, îl simt: ce face el, acum, este o pauză.

Şi zice, uitîndu-se aiurea, ca să-mi fixeze mie atenţia:

- Decît atunci cînd are să-ţi transmită de la Paris, vorbă că scrisul tău e pe cale să devină text tipărit, helas, en francais...

- Şi cum va suna, helas, vorba?

- Vorba are să sune, de pildă... „Marfa a fost livrată...” - deşi sună precum clopotele Patriarhiei, de

Paşte, să căutăm altceva. Şi nu scris, ci telefonat. O să strecor, printre altele, pentru prima fază, să zicem:

„Jumătatea a ajuns cu bine” - urechiaţii de la ascultări au să creadă că vorbesc despre Helene, jumătatea-mi proprie...

- Dar nu despre ea o să vorbeşti.

- Pentru faza a doua, după traducere, o să spun ceva în genul: „Jumătatea e bine, în cîteva luni - sau săptămîni, depinde - naşte.” Dacă nu, atunci...

- Dar nu despre Helene vorbeşti.

- Ne jucăm de-a cuvintele, ca să-i derutăm. Jumătate...

- înseamnă că şi asta, a mea, este doar jumătate.

- Şi jumătatea poate da măsura întregului, cum bine spune un proverb balkak. Dacă mă gîndesc bine, ştima asta a ta, aşa... unilaterală, incompletă cum pare la prima vedere, dintr-un anume unghi (nu mă întreba care anume), se arată completă. Perfectă, aş zice - care ar fi modelul perfecţiunii: sfera ?

- Oul, zic.

- Poate că da, poate că ba - vorba ta!, se hăhăie căscatul de Şaptefraţi, dînd să mă bată pe genunchi, dar negâsindu-mă, în primul rînd, pentru că mîna lui dreaptă bîţîie pe loc, în al doilea rînd, pentru că genunchiul meu se află în cu totul altă parte, să zicem, opusă. Oul, zice el, bîţîind din mînă şi din cap într-un singur ritm Da, bre, oul...

Oul, zic şi eu, bîţîind în aşteptare zile şi zile şi zile şi cînd, după doi ani şi ceva, acum cîteva zile aud glas mare de trîmbiţă la celălalt capăt al firului: „Jumătatea e bine, în cinci săptămîni naşte”, eu, subsemnatul, fratele meu, scot de pe unde am ascuns-o cealaltă jumătate, exemplarul de găsit, îl ascund bine-bine, la vedere, cobor, intru în prima cabină telefonică, îmi prefac glasul cît să am conştiinţa împăcată că

nu-l denunţ pe frate-meu şi le dau numele, prenumele, adresa exactă:

acolo pot, dacă se grăbesc, găsi şi confisca dolari,, droguri, aur şi chiar o mărturie despre Piteşti.

După ce telefonez bine-bine, mă întorc şi mă întind pe pat.

Cu privirea la uşă.

De astă dată, vine, nu se poate să nu.

Şi are să fie Cartea după Mine.

Paris, 1978-1979

<titlu>NOTA AUTORULUI

„Cartea după Piteşti" a început să se scrie singură

(spun eu, acum...) în vara „anului 1957, pe „reduitul"-

Jilavei, în celula 36. Acolo şi atunci, din gura „studentului" (şi el, însă, dintr-o generaţie mai timpurie decît noi, „urigariştii" din 56) Ştefan Davidescu am auzit pentru întîia oară:

„Piteşti nu e doar o localitate; şi nu o oarecare închisoare".

Ploieşteanul - şi politehnicianul - Ştefan (Ştefanei^

Ştef, Fănel, Fane) Davidescu a povestit colegilor de celulă, printre care şi mie, patimile sale - de la Piteşti.

Cu toate că, mai apoi, tot în închisoare şi mai tîrziu în domiciliu obligatoriu, am cunoscut alţi „piteşteni", nici unul nu povestea atît de colorat (?), atît de bine (?), de frumos (?!) despre patimile piteştene - ca Fănel Davidescu.

în 1958 „liberat" de la Gherla, am fost trimis, sub escortă, se înţelege, cu domiciliu obligatoriu în Bărăgan, în satul. - nou numit Lăţeşti - pentru 36 luni, apoi pentru încă 24 (tot luni). Acolo am cunoscut alţi „piteşteni" (sau „studenţi" - numai răuvoitorii foloseau termenul „reeducaţi"). De la aceştia am aflat alte întîmplări, alte amănunte despre Piteşti - însă nu atît de importante, impresionante (şi, oricum, mult mai puţin...

bine povestite) decît la Jilava, de către Davidescu... în curînd, povestitorul de la Jilava, Fănel Davidescu avea să vină şi el în domiciliu obligatoriu, cu noi. Am petrecut câţiva anişori împreună, a repovestit despre Piteşti, dar...

Dar şi el, cu parcă mult mai puţină bucurie (da: bucurie)

povestea... Să se fi contaminat de la ceilalţi „studenţi"

şi ei „piteşteni"? Aşa credeam atunci: că de vină era oboseala răs-povestirii; si, desigur, suferinţa. provocată de amintiri atroce...

De cum am aflat despre Piteşti, mi-am zis - fără promisiune fermă, fără jurămînt, ci aşa, ca ceva de la sine înţeles - că trebuie scrisă cartea Piteştiului. Ca să nu se uite - încă din anii de domiciliu obligatoriu observam la ceilalţi un fenomen inacceptabil dar... explicabil: uitarea voită; uitarea trecutului - • ca să ie fie protejat prezentul; uitarea prezentului - ca să le fie asigurat viitorul... Ştiam, deci, că trebuie scrisă cartea

Piteştiului - dar cine să o facă? Desigur;' numai cineva care trecuse pe acolo, doar o victimă a reeducării de la

Piteşti ar fi putut - şi ar fi avut dreptul - să vorbească despre Piteşti. Rolul meu, mărunt, se reducea la... aţîţare, la ne-lăsare-în-uitare... Atît, la urma urmei, de agasant, încît, la un moment dat, Davidescu mi-a spus:

- Ţie îţi vine uşor: nu-i memoria ta, nu-î uitarea ta - dar eu?

Avea dreptate: de ce mă băgăm în sufletul lor, în trecutul şi prezentul (şi viitorul) lor - nu suferiseră destul atunci, acolo, la Piteşti? Eu, dacă nu m-ar fi ferit

Dumnezeu şi aş fi trecut pe-acolo, acum nu la fel m-aş fi comportat, faţă cu memoria?

în această stare, tulbure, resemnată şi „respectuoasă”

(faţă de „piteşteni”) am scris, începînd din 1966, romanul

^,Ostinato”; autorul, printr-un personaj, afirmă: „Despre

Piteşti nu se vorbeşte - despre Piteşti se tace”; şi :

„Despre Piteşti au dreptul să vorbească numai piteşienii - iar ei tac”... - ceea ce a dat loc la anume interpretări, chiar reproşuri (fiindcă mai tîrziu am vorbit eu, ne-martor; am scris despre Piteşti, eu cel care promisesem că îl voi... tăcea).

Şi în cărţile următoare, scrise în România, cînd venea vorba despre Piteşti, spuneam acelaşi lucru, în „Uşa”, în „în Cerc” - scrise înainte de călătoria în Franţa

(1972-1973) - dar şi în cele scrise după întoarcerea în

România şi... plecarea definitivă, din 1977 („Gherla” şi

„Gardă inversă”).

Numai că, între timp, se petrecuse ceva:

Prietenul meu Marcel Petrisor, afund (în iunie 1972)

că, în sfîrşit, primisem paşaport de... călătorie-definitiv.i

(i se dăduse, deşi nu solicitase!, şi soţiei mele - astfel.

să se rezolve „cazul Goma”, cel care le otrăvise existenţa - mai ales cu un an în urmă, 1971, la Tîrgul de

Carte de la Frankfurt, unde RSR îşi retrăsese, cu scandal, standul, în semn de protest contra prezenţei cărţii mele „Ostinato”, etalat în traducere germană de către editorul Suhrkamp), mi-a spus:

- Acum poţi să scrii cartea despre Piteşti...

- Eu? Să scriu eu despre Piteşti?, m-am mirat, Dar eu n-arrr trecut prin Piteşti...

- Nici Tolstoi n-a trecut prin Borodino!, m-a întrerupt Marcel Petrisor, băiat bun, darnic în laude şi suficient de. aiurit ca să-şi facă mulţi prieteni. Acum,, că tot te expulzează ăştia, măcar să profiţi, să te documentezi, acolo, despre Piteşti şi să scriii...

Despre „expulzare” nu aveam, în acel moment, nici o părere; însă despre documentare, acolo...

- Dar nu există nici o mărturie a vreunui piteşteart publicată în Occident!, am zis. Două cărţi mari şi late despre Piteşti - însă nici Bacu, nici Cîrje nu au trecut prin Piteşti.

- No, las' m-a asigurat ardeleanul (profund ardelean) Marcel Petrisor. Las' că găseşti tu mărturii de la sursă - de la mama lor! şi m-a bătut uşurel pe umăr (de am rămas cu vînătăi două săptămîni - prietenia cu Marcel cu... sacrificii se ţine...).

Ne-am oprit aici. Ne cunoşteam de multă vreme, oarecum bine, ştiam cît şi unde se insistă.

Cu o zi-două înainte de plecare, Petrisor - cu gura pînă la urechi.

- Dacă nu găseşti ce cauţi acolo, la capitalişti, întoarce-te la noi, la comunişti. Cu un casetofon şi cu zece-cincisprezece mii de lei - atîta cere... nu autorulde la-Piteşti, martorul-la-procesul-piteştenilor.,.

- Un judecător?, am întrebat. Nu cumva chiar Petrescu?

- Alexandru Petrescu? Numai cincisprezece mii? Dacă i-ai da, să zicem, cincizeci de mii, ţi-ar vinde-o .şi pe mumă-sa! Nu: un grefier... E bătrîn,'nu mai are mult de trăit - dar are o memorie nemaipomenită... Şi turn nu i-i frică de nimic, cum vrea să-şi facă de pe-acum cruce de marmoră...

- Şi dacă am merge acum, pe loc?, am zis... Am casetofon, am casete...

- Ai şi bani? Dacă n-ai bani...

- îi dau cînd mă-ntorc, în Occident am drepturi de autor...

- Să fii sănătos: dacă n-ai lei, să i-i pui în mînă, înainte de a-l, înregistra...

N-aveam - lei. De unde să am? Din martie 1970

nu mai aveam voie să public; nici sub pseudonim (mi-aş fi confecţionat unul cu acest prilej...); nici soţia mea nu mai putea traduce (Balzac, Pagnol); nici socru-meu nu mai avea voie să traducă Thomas Mann şi Clausewitz - pentru că erau, nu-i aşa, nevasta şi socrul lui Goma...

Aşa că biletul de călătorie mi l-am plătit eu, din banii pe care (nu-i) aveam,.Uniunea Scriitorilor - al cărei membru eram, în continuare! - nu mi-a dat un singur dolar; i-am dat eu, mai tîrziu, jumătate din drepturile de autor, în devize...

Atunci, în 1972, aş cam fi... rămas în Occident. Oricum, soţia mea voia din toată inima. Dar s-a întors, cu mine, în 1973 - de ce? N-o să spun niciodată că ne-am întors din masochism... Adevărat, revoluţia-culturală din 1971 constituia un avertisment, dar... Dar cine îşi putea închipui atunci că va veni ce va veni? Aşa că, scurtînd, voi spune: în 1973 m-am întors din Franţa în

România - pentru că m-am întors şi cu asta, basta!

într-o singură privinţă cele douăsprezece luni scurse şi călătoria fuseseră mulţumitoare: în chestiunea Piteşti.

Aşa cum ştiam deja din România - prin Ţepeneag, navetist harnic în acei ani, între Bucureşti şi' Paris__

doar două cărţi apăruseră despre Piteşti şi nici unul dintre autori, Bacu şi Cîrje, nu fuseseră „piteşteni”; la

Paris, îl cunoscusem în carne şi oase pe Bacu - am.

stat de vorbă, îndelung însă nu ştia mai mult decît scrisese (în 1963). Nu, în Occident nu exista nici o şansă.

de „documentare” - la urma urmei, explicaţia era la.

i'ndemînă: „Securitatea nu permitea celor care trecuseră prin Piteşti să „iasă”... îi păstra bine, la sînul republicii,, întîi populare, apoi socialiste - oricum, române, ceea ce, pe vremurile acelea, ţinea de cald...

- A murit grefierul!, m-a anunţat el, hilar... Faci economie şi de bani şi de casete... Şi de necazuri..., a.

adăugat. L-ai cunoscut la Paris pe Puiu Cotruş... Ce părere ţi-a făcut?

- Foarte, foarte bună, am zis. L-am cunoscut în.

casa Monicăi Lovinescu şi a lui Virgil' Ierunca, l-am mai întîlnit la Sanda Stolojan, la Mira Bacou, la Cusa...

Atît. Mi-am smuls din cap şi din inimă Piteştiul.

M-am ocupat de altceva, iar în cărţile scrise după 1973,.

în România: „Gardă inversă", „7-1" (neterminată, confiscată, la arestare, în 1977, nerestituită), am scris ceea ce deja scrisesem: „despre Piteşti vorbesc numai pitestenii - iar ei tac...".

Renunţasem să scriu despre Piteşti,- dar nu şi să-i vorbesc de rău (un eufemism) pe „piteşteni": faţă de

Marcel Petrişor - prieten bun cu Calciu - şi faţă de

Mircea Stancu, prieten bun, în continuare, cu Ştef Davidescu. Discursul meu - iresponsabil, recunosc - era,, în rezumat, următorul:

„Ce Dumnezeu ar mai avea de pierdut piteştenii, în cazul în care Securitatea ar afla că au vorbit (despre

Piteşti)? încă o bătaie, două,bătăi, zece bătăi - dar, pe de o parte, piteştenii sunt obişnuiţi cu aşa ceva; pe de. alta... o bătaie, trei, cinci bătăi oricum încasează la

Securitate, cînd sunt convocaţi - aşa, din inerţie; din moment ce mănîncă bătaia doar aşa, ca piteşteni, n-ar putea, în preţul acesta, să şi vorbească (despre Piteşti), ca măcar să ştie pentru ce capătă bătaie?"

Fireşte, atît Petrişor, cît şi Stancu se uimeau: dar cum puteam vorbi aşa? Tot aşa aş vorbi şi dacă ar fi vorba despre mine?, dacă eu as fi piteştean?

Recunoşteam, ruşinat: desigur, nu, poate că nu...

„Noi, Românii, ne plîngem că istoria noastră este ciuruită de pete-albe, ne simţim răniţi, ofensaţi cînd alte neamuri ne tratează de sus, ori, de-a dreptul ne dispreţuiesc (cînd nu ne pur şi simplu contestă) - dar,

Doamne-Dumnezeule, ce am făcut noi, Românii, pentru ca să ştim noi, să ştie vecinii cine anume suntem? Am tăcut! Am zis: „Ce să mai vorbim... - şi n-am mai vorbit! Şi am uitat noi înşine ce ni s-a întâmplat - dar urmaşii noştri? Ce vor spune ei despre strămoşii lor?

Că au fost nişte laşi, nişte fricoşi, nişte din aceia: şi bătuţi şi f...tuţi şi cu banii luaţi - de acord, ceilalţi erau rnai tari, i-au bătut pe-ai noştri, dar de ce ai noştri n-au zbierat măcar? De ce n-au povestit? Cu „Ce să mai vorbim...", Românii n-or să ajungă niciodată să fie un popor, au să rămînă, cum bine zicea careva: o populaţie

(iar în franceză sună şi mai plastic: un populace...)''.

, Şi mai ziceam - ca un iresponsabil, ca un nebun - ca un neromân:

„Noi, Românii, ne imaginăm că, din moment ce s-au-întîmplat-nişte-întîmplări-cu-noi-Românііgata, noi ne-am făcut datoria, misia noastră s-a încheiat, restul să-l facă alţii... Restul, adică esenţialul: consemnarea faptelor. Fiindcă istoria nu se face, făcînd fapte; istoria începe să existe numai după ce faptele făcute de către făcători au fost consemnate de către... consemnatori.

Fiindcă degeaba, degeaba şi-au dat sîngele, în munţi, partizanii, dacă fapta lor nu a fost scrisă; degeaba au asudat sîngele şi lacrimi şi pişat piteştenii, dacă suferinţa lor nu a fost pusă pe hîrtie. Nici partizanii, nici studenţii de la Piteşti, din punctul de vedere al unui mîine al copiilor noştri - ca să nu mai vorbim de vecinii noştri - nu au existat! Nici tu, Mircea Stancu, nu ai existat la Canal şi la minele de plumb din Mara-mureş; nici tu, Marcel Petrişor, n-ai existat, la Interne, între labele căpitanului Enoiu nici la Jilava, pe secţia de exterminare - şi n-are să existe semnul renaşterii lui Calciu, cel care si-a rupt vinele cu dinţii şi i-a dat trup din trupul lui şi sînge din sîngele lui - lui Costache

Oprişan, muribundul, peste o zi-două, mortul... Dar, oameni buni, şi... fraţi creştini: dar ar mai fi existat creştinism, dacă faptele lui Isus nu ar fi fost consemnate de evanghelişti? Cum începe Evanghelia lui loan: „La început era Cuvîntul şi Cuvîntul era de la Dumnezeu si Dumnezeu era Cuvîntul" - atenţie, este vorba de cuvîntul rostit, care devine făcător. Făcător, nu doar altceva... Oricum, noi, eroii - în sensul participării la evenimente, la tragedii - vrînd-nevrînd, am fost şi martori. Iar martorul... depune mărturie - pentru viitorime.

Chiar dacă martor înseamnă, in greceşte, martir..."

Cam astea le spuneam, le-as fi spus, aveam de gînd să le spun - cu cea mai desăvîrşită iresponsabilitate.

Ştiam: nu aveam nici un drept să le vorbesc aşa, să le pretind să aibă un alt comportament - unor oameni minunaţi, unor prieteni buni - dar... profund români.

Cam de pe atunci m-am supărat pe compatrioţii mei.

Ca văcarul pe sat; ca lona pe Dumnezeu (că tot ne aflăm în plină Scriptură...).

în 1976, la postul de radio Europa Liberă a început să se transmită în foileton, „Gherla" (în lectura mea).

Printre mulţii necunoscuţi în treacăt prin Bucureşti, ori veniţi special din cine ştie ce colţ de ţară, ca să mă felicite că... făcusem „asta" (adică povestea cu Gherla - de unde concluzia că Românul are curajul... să strîngă mîna celui care se comportă normal) a fost şi Vlad C.

Drăgoescu. „Pitestean" autentic. Şi prieten - şi în prezentul de atunci, 1976, cu Ghiţă Calciu..

Atunci, în noiembrie-decembrie 1976, am mai făcut o tentativă: i-am spus lui Drăgoescu despre dorinţa mea de a scrie o carte „cu Piteştiul", atît că am prea puţine informaţii „de primă mină"; dacă le-as avea... de la martori-martiri - şi încă de la un personaj atît de.,, dostoievskian (expresia îmi aparţine) ca Gheorghe Calciu... I-am spus lui Drăgoescu: îl ştiu pe Calciu, l-ara cunoscut prin Petrişor, dar nu ne-am plăcut; oricum :

mie nu mi-a plăcut - însă cum nu e obligatoriu să se însoare cu mine, doar să-mi vorbească despre Piteşti, ca cel mai autorizat dintre responsabilii supravieţuitori ai „reeducării"...

Drăgoescu m-a avertizat: are să vorbească cu Ghiţă, dar să fiu sigur: n-are să accepte. După cîteva zile

Drăgoescu mi-a confirmat: Nu, în orice caz...

între timp s-a făcut Anul Domnului 1977... Lung, plfn - în cele din urmă s-a sfîrsit şi el, iar în 20 noiembrie plecam (veneam, mai corect) în exil? în Franţa.

Din primele momente, Monica Lovinescu şi Virgil

Ierunca mi-au încredinţat o taină: cineva din ţară trecuse pe la ei, le vorbise o noapte întreagă despre Piteşti, ei înregistraseră pe bandă de magnetofon, apoi transcriseseră...

Dacă mă mai bîntuie gîndul să scriu o carte despre Piteşti, iată, puteam folosi materialul documentar...

Foarte preţios, materialul, dar parcă îl cunoşteam de undeva... A, da, de la Europa Liberă - Virgil Ierunca avusese o serie de emisiuni, prin 1975 - 1976... De unde... mărturiile, din care sursă? Bine-nţeles, nu-mi pot spune, e secret, fiindcă omul s-a întors în România, trăieşte acolo... Trăieşte sau: a trăit? Bine, dacă e secret, secret să rămînă!

Principalul era că puteam din nou să mă gîndesc la „cartea cu Piteşti". Material documentar - trebuie să mă mulţumesc cu ce aveam. Dealtfel, acelaşi fusese deja folosit de Virgil Ierunca în post-faţa la cartea mea

„Gherla" - studiu substanţial: 30 de pagini, intitulat:

„La phenomene concentrationnaire en Roumanie" (Gallimard, 1976); a doua oară, tot ca post-faţă la romanul meu „Patimile după Piteşti", apărut în franceză, sub titlul „Leş chiens de mort" (Hachette, 1981 - în traducerea lui Alain Păruit) apoi în olandeză, intitulat:

„Het vierkante ei" (în româneşte: „Oul cubic") - tradus de Andrea Borbel, pentru editura Elesvier, 1982...

Dar m-am grăbit, am sărit peste povestea poveştii;

peste romanul romanului...

în mai 1978 am terminat de scris cartea de mărturii dspre 1977, cunoscută sub titlul „Le tremblement des hommes", şi numaidecît m-am apucat de Piteşti... Pînă la sfîrsitul anului, în ciuda multelor obligaţii şi călătorii extraliterare (li se spunea, pe atunci: „disidente"...), se adunaseră în jur de o mie de pagini scrise...

O mie de pagini: multe, dar proaste, ca, să întorc zfea lui Lăpuşneanu. Ba, cu toată buna părere despre mine însumi... foarte-foarte proaste. Şi a doua tentativă a eşuat; şi a treia... Aşa am ajuns în aprilie 1979.

Soţia mea, suferind alături de mine (mai ales eşecurile):

„De ce te încăpăţînezi să scrii un eseu, un studiu,

'o istorie a reeducării? Nu eşti eseist, nici istoric, nici măcar jurnalist - tu ştii una: să povesteşti - dar povesteşte, domnule, povestea Piteştului! Scrie un roman!

După cum şi Orwell a scris roman..."

„Mă compari cu Orwell? Dar eu sunt o fiinţă modestă, mă cunoşti...”

„Te cunosc şi nimeni pe lume n-are să afle că te-am comparat cu Orwell...”

Nimeni n-a aflat, într-adevăr. Pînă acum...

Şi, minune: de cum am privit „materialul documentar despre Piteşti”, nu ca pînă atunci: materie de... studiu, ci ca pe o felie de viaţă, cum a început să meargă... Nu spun că romanul „Patimile, după Piteşti” este un mareroman; nici măcar că ar fi fost un roman reuşit - spun ceea ce spun, iar mie, autor, îmi ajunge: sub formă de roman, Piteştiul este mai abordabil, mai accesibil, mai de-nţeles - decît dacă aş fi comis un studiu (ca atîtea altele)...

Aşadar, le sînt îndatorat „piteştenilor” Ştefan Davidescu, Puiu Neamţu, Mircea Soltuz, Romulus (Bimbo)

Pop; apoi ne-piteştenilor care îmi povestiseră din povestirile altor piteşteni: Horia Florian Popescu, Radu Surdulescu, Gh. Păcurariu, Constantin Iliescu, Mircea Stancu,

Marcel Petrişor; apoi anonimul pitestean, precum şi nu mai puţin anonimul ne-piteştean (care a transmis Monicăi Lovinescu şi lui Virgil Ierunca mesajul de dincolo de mormînt...).

Fireşte, sînt îndatorat lui D. Bacu şi lui Cîrje -*- le-am consultat cărţile cu.folos. Cu D. Bacu şi loan Cuşa am angajat discuţii (fructuoase), în legătură cu prima (primele) variante.

însă cele mai profitabile (mie) au fost, pe de o parte, cartea lui Grigore Dumitrescu, „Demascarea”, apărută la

Munchen în 1978; schimbul de scrisori cu autorul şi discuţiile directe sau mediate (prin poştă...) cu Vlad C.

Drăgoescu, stabilit între timp în Elveţia. Aceştia doi din urmă mi-au furnizat acele „amănunte capitale” fără de care o întreprindere de ficţiune (cu atît mai vîrtos cu cît partea de „invenţie” este... realistă) nu poate exista, în fine, - dar nu în ultimul rînd - de un sprijin hotărîtor mi-au fost lecturile succesive (ale succesivelor variante) ale Monicăi Lovinescu şi ale lui George Carpat

Vocke.

în toamna anului 1980 cartea era gata scrisă; a mai:

aşteptat un an pînă să fie tradusă şi publicată în. franceză (1981); doi pentru olandeză (1982); patru pentru germană - în editura „Thule” creată de George Carpat

Vocke în acest scop (traducerea fiind realizată de Lucian

Grigorowitsch) - dar în română, limbă în care a fost scrisă şi această carte, abia acum, în editura „Dialog”, la iniţiativa lui Ion Solacolu:- fie-i îngerii aproape...

Ce am înţeles eu, autor al cărţii, despre „drumul” ei către cititor?

în primul rînd, că nu a existat un asemenea drum spre cititorul român - chiar cunoscător de franceză, de olandeză, de germană, în aceşti zece ani (ai cărţii despre

Piteşti) am înţeles că românul exilat nu este un cititor de carte românească (şi în nici un caz un cumpărător.').

Stă dovadă moartea atîtor periodice de limbă română obligate la dispariţie - vorbind doar de revistele în care am publicat şi eu: „Ethos” a lui Cuşa şi Ierunca, „Li-”

mite” a lui Ierunca şi Petra, precum şi „Contrapunct”

a lui Vocke). Cît depre editurile din exil... Cu ele n-ara avut noroc...

Se vede că limba română în care scriu de cînd mă ştiu (şi am să scriu pînă cînd ri-am s-o mai ştiu) îmi poartă ghinion editorial.

în România am debutat cu un volumaş de proză scurtă

(şi acela ciopîrţit şi eu titlul schimbat - cum se obişnuia)1

în 1968, adică la vîrsta de 33 ani; peste mai puţin de':

doi ani, în 1970, martie, deveneam singurul român total interzis; de Ceauşescu (vorbesc de scriitorii continuând să... domicilieze în România). -.

259,;

în exil, după 1977, mi-a mers şi mai rău: încă din călătoria în Franţa din 1972-73, am aflat din gura lui loan Cuşa că el este pe cale de a publica romanul „Ostinato”. M-am întors în România cu această promisiune, jurată. Toată lumea îmi spunea:

„Dacă loan a apucat să promită - în cazul tău, să jure - consideră-te ca şi publicat!”

Şi m-am considerat. Şi, Doamne, ce bine mi-ar fi prins, în perioada aceea, o carte de-a mea - cea mai importantă -

editată în româneşte! Pentru că iubiţii mei colegi scriitori, chiar cei care-mi citiseră textele în manuscris (mai exact: dactilografiate), deşi se aflau pe poziţii opuse celei a unui Eugen Barbu, începeau să creadă, să se lase „convinşi” (pentru că le era plăcută această explicaţie):

„Or fi ele oarecum in-te-re-san-te cărţile lui Goma”, zicea-scria Eugen Barbu, cînd era băiat-drăguţ, „dar meritul este al traducerilor - el săracul, scrie româneşte ca o cizmă”...

Iar eu nu mă puteam apăra - nu de Eugen Barbu, ci de părerile din ce în ce mai definitive ale acelor prieteni ai mei care încă nu treceau pe celălalt trotuar, cînd ni se încrucişau drumurile... Fiindcă nu aveam cu ce - vorba aceluiaş Eugen Barbu:

„Goma nu e scriitor - fiindcă n-are cărţi...”

Şi lăsa suspensia. Nu era necesar să precizeze: „cărţi in româneşte”, se înţelegea - din moment ce „pretindeam” că sînt român; din moment ce „pretindeam” că mînuiesc limba română...

Am tot aşteptat - în România - să~mi apară măcar o carte în româneşte, în editura lui Cuşa. îmi apăreau - în franceză, în germană, în olandeză, în suedeză - dar nu în română, la Cuşa.

După cinci ani (de la întîia promisiune făcută mie - sieşi Cuşa o făcuse de cum avusese manuscrisul în mînă -'adică din 1969), în 1977, cînd l-am revăzut:

„Te public, te public, moşule (aşa spunea el celor pe care-i iubea...), însă nu ştiu cu ce să încep - dacă am începe cu „Uşa”, că-i mai scurtă? ,Sau cu „Gherla”, că-i mai tare? Ori cu „Gardă inversă”? - deşi cartea asta de mărturii, „Le tremblement...” mi-a rămas la inimă...

La inimăi-a rămas lui Cuşa cartea următoare, „cea despre Piteşti”.

- Şi dacă am începe publicarea cărţilor tale cu cartea despre Piteşti?

Se împliniseră zece ani de promisiuni neonorate (dar mereu înnoite), şi i-am spus, verde în faţă: să nu se mai ostenească, promiţînd, nu-l mai cred. Zece ani sînt, totuşi, zece ani...

Toţi cei care cunosc această întîmplare spun că nu trebuie; că nu se făcea; că loan Cuşa, în acel moment, avea scrisă pe frunte moartea... Adevărat: nu se făcea să mă arăt atît de

nesimţitor, atît de egoist, faţă cu moartea celuilalt, eu să mă gîndesc numai la ale inele, cărţile... Ei, da, mă gîndeam numai la cărţile mele, fiindcă de zece ani celălalt vorbise (primul), el repetase, el mă asigurase că...

L-am văzut pe loan Cuşa cu două-trei săptămîni înainte de a se prăpădi. Mi-a restituit manuscrisul „cărţii despre Piteşti" (ne-romanul).

- Moşule, mi-a spus, ştii că am ţinut, am vrut din toată inima să-ţi public măcar o carte în editura mea.

- Da, am zis - ce era să zic?

- Uite, nu s-a putut... Că nu s-a putut!

- Da, am zis (ce să zic?).

- N-am putut, moşule. Nu m-au lăsat camarazii, moşule - înţelegi?

- Da, am zis - şi numaidecît: Nu-nţeleg! Care camarazi? >

- Ai mei, legionarii... Cu cîţi m-am certat definitiv din pricina ta...

- îmi pare rău, dar nu trebuia să te cerţi cu camarazii, din pricina mea. Nu trebuia să te mai cerţi: doar nu mi-ai publicat nici o carte.

- îmi pare tare rău că i-am ascultat, a mai spus

Cuşa, dpuă o vreme. Acum e cam prea tîrziu - ce zici:

e prea tîrziu?

Atepta să răspund: Nu. Aş fi spus, chiar în acea împrejurare: Da. (Să te ferească Dumnezeu de autorii de cărţi - needitate...). Am tăcut. Ce era să mai zic? Zic acum: Dumnezeu să-l ierte cu tot cu camarazii săi, în toamna aceluiaşi an (1980) la Madrid, am avut parte de promisiunile unui alt editor: Aurelio Răuţă,

Don Aurelio - un om: pîinea lui Dumnezeu! îmi publică el „cartea despre Piteşti"! Mi-o tot publică de-atunci... Alt deceniu de promisiuni (neonorate) legionare.

Copleşit de atît interes (fiindcă, la urma urmei, fenomenul Piteşti a fost şi este un „dialog" între legionari şi comunişti) pentru cartea mea, m-am hotărît, în vara anului trecut (1989) să o dactilografiez şi să o dau pe mîna lui Ion Solacolu, editorul meu preferat -- cum glumim, galben, în (de) noi.

(Paris, mai 1990

PAUL GOMA)

<titlu>Paul GOMA - CRONOLOGIE

1909 -, 20 ianuarie: se naşte, în satul Ciocîlteni, judeţul Orhei

(pe atunci, Rusia), Eufimie, tatăl scriitorului, din părinţi, evident, ţărani.

- 14 iulie: se naşte (la opt kilometri distanţă), în satul

Chiştelniţa, judeţul Orhei, mama scriitorului, Măria Popescu, din părinţi, de asemenea, ţărani.

.1915 - Bunicul dinspre tată, Chirilă Goma, soldat în armata rusă, moare pe front, undeva, în Galiţia.

J918-<-19 - Basarabia devine autonomă, apoi se uneşte cu Regatul României; basarabenii devin cetăţeni români.

19227-1923? - Măria Popescu intră la.Şcoala Normală de la

Chişinău; în acelaşi an (?), Eufimie Goma intră - ca bursier, orfan de război --"la Şcoala Normală de la Orhei.

192S? 1929? - Oricum, după 6 ani de studii, Măria şi Eufimie devin învăţători. Se cunosc, de la balurile săteşti. In primii

2-3 ani de învăţămînt, funcţionează în sate diferite.

1930? 1931? *- Măria Popescu şi Eufimie Goma se căsătoresc şi sînt numiţi împreună în satul Mana, comuna Vatici, judeţul

; •. Orhej (vezi Din Calidor).,,

1933: - Se naşte primul copil al soţilor Goma, Petre-Petrică.

- Moare înainte de a împlini un an.

1935 - 2 octombrie (orele 2 de dimineaţă): se naşte, în' satul

Mana, al doilea fiu al învăţătorilor Goma, Paul.,

1940 - 28 iunie: Basarabia este cedată ruşilor. Familia Goma

-;:.-.. porneşte în refugiu prea tîrziu, este întoarsă din drunvînainte de a ajunge la Prut (vezi: Gardă inversă, Chasse-croise, Bonijacia, Din Calidor, Arta Refugii, Astra, Sabina

- şi s-ar putea să fie şi în Ostinato, în Uşa, în In cerc...).

1941 - 13 ianuarie: învăţătorul Eufimie Goma este ridicat de către agenţii NKVD şi „dus"; restul cărţilor - româneşti - sînt arse în curtea şcolii (vezi Din Calidor). Desigur, familia nu află nici motivul, nici durata condamnării - ştie că

„tata a fost dus în Siberia".

- 23-24-25? iunie: primele semne că „Vin românii”...
- 28-29? iunie: războiul ajunge în Mana (vezi Din Calidor). Basarabenii sînt eliberaţi.
- iulie, august, septembrie, octombrie: mama scriitorului îşi caută bărbatul. Nu-l găseşte. Află că a murit, „rupt de o bombă”, la Balta - un tîrg în Ucraina, unde fusese u»
- octombrie: considerat mort, lui Eufimie Goma i se facetici înainte de retragere (vezi Din Calidor).
- octombrie: în sfîrşit, Eufimie Goma este liberat din „mormînt” în cimitirul satului, lîngă al lui Petrică.

1942 - toamna: Paul începe să frecventeze şcoala primară, clasa I-a. „Domnişoara Tuza” (vezi Din Calidor).

1943 - ianuarie? februarie? - soseşte la Mana, pe adresa Măriei Goma, o carte poştală ciudată: este o carte poştală tip” de la Lagărul de prizonieri sovietici nr. l Slobozia, Ialomiţa, pe care o mînă neîndemînatică (!), într-o română aproximativă (?), presărată cu rusisme, dă ştire că... deportatul la Siberia de către ruşi este, acum, prizonier de război (!) la români - şi să facă bine nevasta să adune acte,, fotografii, mărturii din sat, de la Inspectoratul Şcolar, din satul natal, că este cu adevărat Goma Eufimie, român şi învăţător, nu rus şi prizonier la români... (vezi Din CaM<$or).
- ianuarie-octombrie: mama scriitorului şi bunica dinspre tată fac multe drumuri la Slobozia-Ialomiţa, ca să limpezească situaţia „prizonierului sovietic la români”.
- octombrie: în sfîrşit, Eufimie Goma este liberat din lagăr, însă este obligat să se prezinte săptămînal la postul de jandarmi - deşi a fost reîncadrat în învăţămînt. (Vezi Din Calidor).

1944 - martie: refugiul în Transilvania.
- întîi la Sibiu, într-un Centru de Refugiu (sau: Refugiere; sau: de refugiaţi).
- apoi în satul Gusu judeţul Sibiu, unde fuseseră repartizaţi părinţii ca învăţători.
- 4 aprilie: Anglo-americanii bombardează Bucureştiul (ţi din nou Ploieştiul). La Bucureşti moare (dispare) unchiul Ignat, fratele mai mic al tatălui scriitorului.” Acesta din urmă pierde toate bagajele, în acelaşi moment, dar la Buda, lîngă Ploieşti (vezi Din Calidor, Arta Refugii, Astra, Sabina).

- 19? 20 august: Eufimie Goma primeşte ordin de chemare.

Se duce - la Sibiu - dar intervine... 23 August. - '

. - panică printre basarabeni şi bucovineni: „schimbarea armelor" îi ameninţa, nu doar din partea ruşilor - care vin - ci şi a ardelenilor localnici, simpatizanţi ai ruşilor

{care or să le dea Ardealul de Nord de la Unguri...).

- din septembrie 1944 (cînd s-a constituit _ Comisia Aliată de Control) „refugiaţii" se... refugiază şi mai şi, ca să nu fie repatriaţi în ţara ruşilor" (vezi Arta Refugii).,

- în octombrie „familia Goma se mută - ca să-şi piardă urma... - în comuna Buia, judeţul Urna va Mare.

'- octombrie, noiembrie, decembrie: familia Goma se ascunde prin păduri, de fiecare dată cînd „comisia ceea" se apropie prea ameninţător (vezi Arfa Refugii).

1945 - ianuarie: familia Goma este „prinsă" - nu de către jandarmi, mu de către ruşi, ci de către ciobani (mioritismul, n6 1). Este „condusă* Ja Sighişoara," în Centrul de Repatriere (!) (vezi: Chasiâ-croise, Arta Refugii, Gardă iiiversă).

- ianuarie-sffrşitul lunii mai: în lagărul - pardon: centrul... de la Sighişoara, Tatăl scriitorului faee acte false, pentru familia lui şi pentru alte familii. Niculae Popescu, fratele mamei, nu acceptă să prezinte comisiei actele false

- este, pe loc, repatriat în Siberia".

- sfîrşitul lunii mai (ded, după încheierea războiului):

cei din familia Goma, cu hîrtii de... nerepatriabilj, se întorc „acasă", în Buia, Tîrnava Mare.

- vara: începutul seceted-din-Moldova.

- toamna (şi, de acum încolo, pînă prin 1953, aproape trimestrial), „nerepatriabilii" sînt convocaţi la Sighişoara, pentru a fi întrebaţi daca nu s-au răzgîndit. Nu, nu se răzgîndiseră - adică, în ciuda hăituielilor, basarabenii preferau să rămlnă „străini în propria ţară", decît sa fie... „repatriat* în Siberia".

1946 -- septembrie: Paul intră, prin concurs, ca elev bursier, la Şcoala Normală „Andrei Şaguna" din Sibiu. (Vezi Arta,

Refugii).

1948 - vara:,se anunţă - printre altele - reforma învăţămîntului.

- septembrîfe: Paul continuă (sau: intră...), după două clase de normală, la Sibiu, ca elev în clasa a VH-a, la „ciclul doi” din Şeica Mare, judeţul Tîrnava Mare.

- octombrie? noiembrie?: „epurarea” cărţilor din > biblioteca şcolii (vezi Arta Refugii, Astra, Sabina, Roman~intim)”

1949 - ianuarie, începutul (în jur de 11 ianuarie): mama .ţi tatăl lui Paul Goma, împreună cu majoritatea locuitorilor adulţi din sat, sînt „ridicaţi” şi „duşi” - nu se ştie unde.

In fapt, la Securitatea - nou 'înfiinţată - de la Mediaş,

După un timp, ceilalţi arestaţi sînt liberaţi, mai rămas cîţiva „suspecţi”, printre care soţii Goma. Mama este liberată 1^ sfîrşitul lui mai, tatăl, ultimul, în august (1949)

(Vezi: Oştinato, In cerc, Gherla, Gardă inversă, Chassc-croise, Patimile după Piteşti, Bonifacia, Arta Refugii, Astra,

Sabina, Roman-intim - adică în aproape toate cărţile).

- septembrie: Paul intră, prin concurs, elev bursier în clasa a VIII-a a Liceului „Gheorghe Lazâr” din Sibiu.

- octombrie: „descopere” biblioteca Astra (vezi Astra, Sabina, etc.).

- decembrie: asistă la închiderea bibliotecii, în vederea „inventarului” - în fapt, a epurării”- a doua. (vezi AstraJ.

«950 -?

1951 - elev obişnuit.

1952 - mai: Paul Goma, elev în clasa a X-a, este „convocat*

la Securitatea din Sibiu şi „reţinut' opt zile. Motive? A vorbit, în clasă, despre... partizani şi, culmea!, ţine un juni|)lintim... codificat...

- septembrie: cînd se întoarce din vacanţă, află că... fusese de mult exmatriculat din toate şcolile din ţară.

- face o încercare la Liceul din Sighişoara: după o săptămînâ, este invitat să plece. La Braşov nu este primit.

- este primit, In schimb, la Liceul..din Făgăraş - în. octombrie.

1953 - martie: crapă Stalin - speranţe.

- iunie: P.G. absolvă liceul - la Făgăraş..

- august,: P.G. încearcă să dea examen de admitere Sa Institutul de Cinematografie (!). Este eliminat din primi. fază.

- septembrie.: cere să fie încadrat în învăţămînt, la ţară.

I-se propune să fie „instructor superior de pionieri”. Acceptă. Intîi la şcoala elementară, din comuna Dacia, raionul

Rupea, apoi în „oraşul” Rupea, la „liceu”...

1954 - august: dă examen (e) de admitere, simultan, la Universitatea din Bucureşti (Filologie, română) şi la noul Institut de literatură şi critică literară „Mihai Eminescu” (înlocuindfosta „Şcoală” cu acelaşi nume - zisă şi Fabrica de Scriitori). Reuşeşte şi colo, şi colo. Alege... Fabrica....

1955 - vara: Institutul (autonom) este transformat în „secţie”

şi translat la Universitate. „

1955 - toamna: conflicte la seminarii, cursuri, cu: Radu Florian,

Tamara Gane, Mihai Gafiţa, T. G.. Maiorescu, A. Hoajă,

M. Novicov.

1956 - iunie: P. G. este „judecat” la rectoratul Universităţii,

Acuzatori: , Iorgu Iordan, Al. Graur, Ion Coteanu, Tismăneanu, Radu Florian, M. Novicov şi doi „necunoscuţi-de-!a-Securitate”. Acuzaţi ar fi trebuit (?) să fie şi Aurel Covaci şi Vasile Albu, însă, spre surprinderea lui P. G., colegii

(de an, de grupă şi de... bancă a acuzaţilor) au devenit acuzatori. Capete de acuzare:

a) afirmase, la seminarul de marxism că războiul declarat Finlandei, în 1939, de către URSS era „un război injust”;

b) afirmase că „moldovenii” (din RSS Moldovenească)

sînt români, că „limba moldovenească'^ este o invenţie (mâi exact: „Sovieticii au inventat o limbă care nu există”), locuitorii vorbind limba română - care limbă (româna)

este o limbă de origine latină (cum susţine acad. sovietic

Şişmariov) şi nu o limţpă-slavă - cum susţine acad. român

Graur;, c) susţinuse să sistemul de cote este descurajant (!), iai colectivizarea agriculturii.o eroare (?) economică;

d) afirmase că trupele sovietice din. România” sînt trupe de ocupaţie;

e) susţinuse că limba rusă nu trebuie să fie obligatorie

- etc., etc.

„Procesul” a durat vreo trei ore (acad. Graur, leşinat, a<

fost transportat undeva).

De semnalat suprarealismul situaţi unii: Mihai Novicov, pornit la drum „ca acuzator-şef, „pe parcurs* a devenit...

avocat al lui P.G., oricum, a rostit fraza determinantă:

- „Tavarişci! Iei, Goma, sp'ri diasibjri di alt' riaeţianari nicinstiţi, iei ieste un riacţianar cinstit - ieu cam atît am avu' di spus...”

Astfel apărat, P.G. nu a fost arestat pe loc - cum ceruse acad. lorgu lordan,.susţinut de membrul corespondent Co-teanu; nici măcar exmatriculat - cum sugeraseră, în cor,

Tismăneanu şi Florian.

M. Novicov a promis că se va ocupa el, „îndiaproapi” de...

„Cazul Goma” - atunci a luat naşter» cazul cu pricina.

„- august: P.G. îşi face „convocarea” (militară) la-Cîlibia.

Acolo aude că, la Poznan, s-ar fi întîmplat ceva.

Se întîmplase: Budapesta '56 a început la... Poznan.

r, - septembrie: P.G. scrie, în continuare, la „„romanul” in-titulat Durerile facerii (!), început încă din anul I - şi din eare citise fragmente la „semihariile de creaţie” (proză, conduse de Gafiţa).

- 22-23 octombrie: Izbucneşte Revoluţia Maghiară.

P.G., după Sclteva tentative (nereuşite) de a... „face ceva”, împreună cu colegii de cămin („Matei Voevod”), apoi de

Universitate,”.se hotărăşte ca, ia prima şedinţă UTM, să...

predea carnetul, în semn de protest. Cum o asemfinea ocazie nu s-a oferit, P.G. a pus... în roman povestea cu carnetul.

Şi a citit fragmentul cu pricina, la „seminarul de creaţie”

condus de Gafjţa.

- 22 noiembrie (1956): P.G. este arestat, dus la Ministerul de Interne (devenit sediul C.C.) şi anchetat (f), acuzat fiind de... tentativă de organizare de manifestaţie ostilă (!).

1957 - februarie şi martie: procesul : P.G. condamnat la 2 ani închisoare corecţională pentru delictul de agitaţie publică

-.aprilie : închisoarea Jilava.

1958 - martie: închisoarea Gherla.

- 21 noiembrie: P.G. este „liberat” şi trimis (sub escortă)

„pentru.36 luni” în domiciliu obligatoriu, în satuJ-nou Lăţeşti, raionul Feteşti.

1961 - noiembrie: lui P.G. i se prelungeşte „domiciliul obligatoriu” cu încă 24 luni.

- P. G. protestează, în scris, împotriva „prelungirii”; îl acuză pe ofiţerul de Securitate Livescu de rapoarte-false şi maltratare a „deoiştilor”.

1962 - nemaipomenit, nemaiauzit: un reprezentant al M.A.I. se deplasează, întîi în satul Lăţeşti, apoi la Feteşti - în vederea anchetei...

1963 - ianuarie: chiar dacă ofiţerul de Securitate Livescu ou este pedep,sit_ (?), P.G. este... „liberat înainte de termen” - ce favoare!

1963, ianuarie-1965, iulie: P.G. lucrează ca zilier la Buhuşi (Casa de Cultură - deci, tot în domeniu, însă la fier-beton); Rupea şi Făgăraş: fotograf ambulant, trompetist de ' sîmbăta-seara, clezgropător de puieţi la o pepinieră, deseăr-,, cător-încărcător de cereale la un siloz, muncitor (necalificat) la secţia forjă a uzinei „Rulmentul” din Brasav, în fine,

„merceolog la Agrosenj”, în Făgăraş...

- august: ca urmare a unui decret al lui N. Ceauşe.scu (ce permitea foştilor deţinuţi politici să-şi continue studiile superioare), P.G. - căruia nu i -se aprobase reînmatricularea în anul III, deşi aVea acest drept - dă examen dfc admitere la facultatea de filologie şi reîncepe studiile.

- septembrie (1965): P.G. este din nou, după 11 ani, student în anul I.

- reia romanul început în domiciliu-obligatoriu, încă.fără titlu, dar este vorba de Ostinato.

- depune-propune la „Gazeta literară”, „Luceafărul”, „Viaţă românească”, „Amfiteatru” proză scurtă. I se răspunde

- şi i se va răspunde şi în anul următor 1966: „Fiind un caz, d^ta nu poţi debuta în periodice, trebuie să publici întîi un volum...” Această logică (vezi Bonifacia) va funcţiona ca ceasul...

1966 - P.G. depune, la ESPLA, romanul Ostinado. Acolo i se spuhe (îi spune Gafiţa): „Nu se poate debuta cu lin roman, se debutează numai cu un volum de proză scurtă...”

- P.G. depune, tot la ESPLA, volumul de „proză scurtă”,

- â decembrie: la insistenţele Gicăi luteş şi ale Sînzianei

Pop, Eugen Barbu este de acord ca P.G. să debuteze în revista sa, „Luceafărul” (vezi Bonifacia), cu povestirea Cînd tace toba (?) *

- decembrie: „Luceafărul” publică încă o proză şi un re-” portaj, iar cînd decernează „Premiile pentru 1966”, P.G. primeşte „Menţiune, proză” - cu Ion Nicolescu, Premiul I fiind acordat Alexandrei Târziu (Ia poezie, Premiul I”; Ileana Mălăncioiu)

1967 - Debutul în „Luceafărul” îi deschide lui P.G. porţile periodicelor: „Gazeta literară”, „Viaţa românească”, „Cravata roşie”, „Ateneu”, „Neuer Weg” - de unde concluzia: nu ^ exista nici un „ordin de sus” în privinţa lui, dar. responsabilii nu voiau să-şi ia responsabilitatea.publicării unui „caz” - cu excepţia lui Eugen Barbu...

- primăvara: revista germană (din România) „Neue Literatur” pregăteşte publicarea unui fragment din Ostinato în traducerea Anemonei Latzina şi a lui Dieter Schlesak. întîmplarea face ca Miron Radu Paraschivescu, poposind la redacţia revistei, să-şi arunce ochii peste manuscrisul (dac- , tilograma) romanului. Iar după un timp, să exclame:

- Dar băiatul ăsta e un Soljeniţîn român!

Băiatul-ăsta citeşte la Cenaclul condus de M.R.P. clteva ' fragmente. Televiziunea austriacă era la faţa locului. In curînd, o revistă vieneză, „Literatur und Kritik” (?), publică, în traducere germană, un fragment însoţit de o notă bibliografică şi de un studiu despre literatura română, semnate de M.-Th. Kerschbaumer.

- Ceea ce însemnează că în vara lui 1967 a fost trimisă în Occident prima variantă a romanului Ostinato.

(- In februarie moare tatăl lui P.G., în vîrstă de 58 ani).

- toamna: insistenţele (în fapt: presiunile, şantajele) Securităţii - prin strălucitul său reprezentant, Achim (cel care, peste cîţiva ani avea să se ocupe de scriitori...), P:G. abandonează Universitatea şi rămîne, definifltv, un licenţiat în, liceu. (Locuieşte - din decembrie 1965 '- la anticarul Radu Sterescu. veche cunoştinţă. Vezi Bonijacia).

J968 - primăvara: promisiuni de publicare a „volumului de proză scurtă” - dar cu... scurtări; şi cu schimbarea titlului; simultan, respingere „dulce” a romanului Ostinato:

„Mal trebuie lucrat...”

(De ţinut minte: manuscrisul romanului Ostinato a... schimbat trei direetori de editură. Nu el.a determinat schimbarea, el a îndurat-o. Cei trei: Ion Bănuţă, un oarecare Marinescu şi, în fine, loanichie Olteanu. Ia afară de -aceştia, autorul a avut de a face - ca interlocutori! - cu, în afară de eternul, inevitabilul Gafiţa, Corneliu Leu, Lucian

Cursaru...)

- T august: P. G. se căsătoreşte (la Amzei!) cu Ana Măria

Năvodaru şi pleacă numaidecît la mare, la Doi Mai...

- 21-22 august a) invadarea Cehoslovaciei, b) lansarea în librării a volumului de debut, Camera de alături.

- 23 august: P. G. (fără profesie, nestudent, nemembru al

Uniunii Scriitorilor - dar autor al unui... volum) se prezintă la sediul Uniunii din Şoseaua Kiseleff şi cere să fie i primit în... Brigăzile patriotice. Este trimis la -plimbare:

a) scriitorii încă nu constituiseră asemenea brigăzi, b) chiar dacă se vor constitui, în ele vor intra numai membrii de partid...

- 24 august: P. G. este chemat telefonic la sediul Uniunii

Scriitorilor, unde Pop Simion, loanichie Olteanu şi.Janos

Szâsz îl anunţă că... ideea lui a fost bună, dar dacă vrea să intre în Brigăzile Patriotice, mai 'întîi trebuie să intre în partid..

- P. G. face cerere de intrare în partid.

- 24 sau 25 august: în Sala Mare de la1 Casa Scriitorilor are loc faimoasa şedinţă de primire în partid a unor, în general, tineri scriitori: Mariana Costescu, Aurel Drăcos

Munteanu, Adrian Păunescu, Paul Schuster şi Paul Goma

(atîţia să fi fost,?)

- sfîrşitul lui august: „Gazeta literară” se transformă în

„România literară”, sub direcţia lui Geo Dumitrescu. P. G.

devine redactor,cu jumătate-normâ la „pagina muzică”.

- septembrie: apar două cronici _ elogioase la volumul

Camera de alături semnate de Valeriti Cristea în „Amfiteatru” şi Lucian Raicu în „România literară”. O notă...

distrugătoare, dar nesemnată, în „România liberă”.

- sfîrşitul anului: o nouă variantă a romanului Ostinata

- o copie este trimisă în Occident.

1968-1969: P. G. lucrează la un roman (fără titlu, dar va deveni
In cerc), îl lasă de o parte şi scrie prima variantă a -unui
„segment” care se va plasa înaintea Cercului: Uşa.
21969 - P. G. declară „editorilor”: dacă Ostinato nu e publicat în 1970, în 1971 va apărea în Occident. Fireşte, nu e luat în seamă, „gluma e bună, bună”. Cum aşa! Un scriitor şi român şi abia debutant şi membru de partid - să afirme că are să publice „la capitalişti”? Fără voie de la poliţie
(pardon: Securitate)?
- se succed „şedinţele de lămurire”,, mai restrînse şi mai lărgite, mai prieteneşti şi mai... severe. P. G. este' convocat, ba la preşedintele Uniunii, Zaharia Stancu (Doamne, de cîte ori!), la „comitetul operativ”, poate nu se numea aşa, dar totodată era compus din: Chiriţă, Ţoiu, Nichita Stănescu, Hobană - In cîteva fînduri au participat şi Fănuş
Neagu şi Janos Szâsz-şi Ion Horea şi Gabriel Dimiseanu
(şi încă alţii...). Scopul: să-l facă să declare (chiar dacă nu avea să-şi îndeplinească angajamentul) că... nu mai vrea să publice în Occident \, că vrea să publice numai în Patria
Română şi în româneşte - în consecinţă va aştepta publicarea (în România şi în româneşte) „atît cît va fi necesar”.
Bineînţeles, nu acceptă.
- tot în cursul anului 1969: P. G. este „Judecat”, la Uniunea Scriitorilor. In jur, vreo douăzeci de scriitori:” Conduşi de Z. Stanca In prezenţa lui Dumitru Ghişe, a lui Vasile
Nicolescu şi a lui. Gheorghe Stroia. Toţi luătorii la cuxînt sînt de părere' (cu nuanţe) că un sciitor român, „mai ales cînd este un necunoscut” (citat din V. Nieolescu), „nu are dreptul să se comporte, ca şi cum ar fi singur pe lume”.
1970 - martie: P. G. publică pentru ultima oară, proză. In „România literară”, un fragment din In cerc.
- aprilie: romanul Uşa, predat editurii „Cartea Românească” este respins de către Marin Preda şi Mihai Gafiţa,
„ca urmare” (?) a'„decodificării” lui Ivasiuc, anume că „sub personajul' Florica se” ascunde în fapt, Elena Ceauşe&cu;
sub al lui losub, cel al lui NicoLae Ceauşescu”...
- P. G. nu are dreptulsă semneze; nici traduceri; nici soţia sa. Ana Goma; nici socrul său, Petre Năvodarii.

- Cu toate, acestea..: P. G. continuă să fie redactor - la secţia proză.:'s >~

- Trimite In Occident manuscrisul romanului Uşa.

1971 - martie: noul director al editurii (devenită) „Eminescu”,

. loanichie Oltean u, îl anunţă pe P. G. că romanul său Ostinato va fi publicat. Cînd? Foarte curînd - însă trebuie făcut publicabil. Adică?, Adică... Ştii d-ta foarte bine. P. G.

nu ştie foarte bine; nici bine. Nu acceptă „condiţiile”. „De altfel”, zice el, -”romanul are să se publice în acest an, In toamnă, simultan la Suhrkarrtp, Gallimard, Rizzolli...” „Tocmai asta e problema”, zice I. Olteanu, „trebuie s-o luăm

_ înainte”. „Luâţi-o!”, zice. autorul.

- aprilie: editura „Eminescu” îi înmînează autorului o hîrtie (dar nu un contract!) prin care... atestă (!) publi-'

carea romanului într-un viitor apropiat, îi cere în schimb autorului angajamentul scris că nu va permite publicarea

„în limbi străine, înainte de a fi publicat în româneşte”.

P. G. refuză. „In acest caz-, rupem tratativele!”, zice I. Olteanu, uşurat, chiar fericit.

- ^ iunie: editorul german Suhrkamp difuzează pliante cu autorul-şi-cartea. Vorbeşte despre „Un Soljeniţîn român”.

- iulie: tezele cu pricina,, .

în tot cursul verii, Z. Stancu, C. Chiriţâ, Nichita Stănescu,,

C. Ţoiu 'încearcă să-l „convingă” pe P. G. că „nu se face”...

P. G. le răspunde că ba se face. Şi trece vara...

- octombrie (probabil 10): Dieter , Schlesak îi trimite lui

P: G. o telegramă din Frankfurt/M, prin care îl anunţă că-Ostinato a apărut, a fost lansat la Tîrgul de” carte...

- prin „Europa liberă”, P. G. află că „delegaţia R.S.R. la

Tîrgul de carte a protestat împotriva publicării/ şi expunerii unei cărţi ~(\), apoi a părăsit tîrgul - iar în standul,, gol, al.R.S.R., editorul a etalat, pentru fotografi, cartea cu pricina”.

- toamufl-iarnă: -la d şedinţă lărgită în Sala Mică a Palatului, Dumitru Popescu-Dumnezeu propune excluderea din partid a lui, P. G. - pentru că „a pus în mîna duşmanului o armă cu care să lovească în patria noastră”, îl apară...

Mihai Nbvicov, Ion LăncrĂnjan, Mihai Ungheanu, Darie Novăceanu... Şi_numai ei.

- iarna: continuă „şedinţele intime de lămurire”: C. Chiriţă, C. Ţoiu, Nichita Stănescu, Iori Horea, Radu Boureanu,

Ion Hobană - -încearcă să-l convingă pe P. G. „să predea de faună voie carnetul”. P. G. răspunde: „De bunăvoie, nu vi-l dau; de nevoie... ia încercaţi să mi-l luaţi cu forţa -.

îl înghit, precum partizanul sovietic!”. De unde condusa înlăcrimată, a poetului Nichita Stănescu: ,,Bă bătrîne, tu nu-mi eşti prieten adevărat - dacă mi-ai fi, mi-ai da carnetul ăla - tu tot nu mai ai c~e face cu el - şi ne-am duce să bem ceva...' Lui P.G. nu-i era sete. De-aceea.

1972 - P. G. preria (lui Preda...) manuscrisul romanului In cerc,

Preda însă nu-se predă; nu-l primeşte: „Ce, monşer, crezr că eu sînt tîmpit, ca loanichie, să-ţi dau la mînă hîrtie,.

pecuracă?”

- 'sfîrşitul lui aprilie: P. G. este convocat la Zaharia Stancu: „Uite, dragă, ce faci: îmi faci 'nişte fotografii şi de-ale dumitale şi de-ale nevestii, că am primit dispoziţie să-ţi dăm paşaport - paşaport să-ţi dăm...” P. G. acceptă paşaport, dar numai pentru el - „Dacă n-o să rnă lăsaţi.să mă întorc, o să am pretext de... întregire a familiei”.

- 18 iunie: P.'G. pleacă, pentru 3 luni, în călătorie turistică an Austria, R.F.G., Franţa.

- iulie:.abia acum „Cartea Românească” scoate traducerea din-Faulkner cu, totuşi!, şi numele lui P.G. ca... coautor.

- îi apare, la Suhrkamp, Uşa („Die Tur”).. .

- noiembrie: Ana Goma vine şi ea la Paris; P.G.' scrie

Gherla.

1973 - ianuarie-februarie: P. G. începe cartea Lăţeşti (rămasă neterminată).

- iunie: P. G. şi soţia sa. se întorc în România.. La vamă li se confiscă toate cărţile;

P. G. anunţă în scris Securitatea că, dacă nu-i restituie, în

24 ore, toate cărţile, el publică, în Occident, lista cărţilor confiscate, printre ele aflîndu-se şi un volum de Willy

Brandt, la care tocmai se ducea în vizită „Cancelarul” RSR,

- în 8 ore, cărţile îi sînt restituite, cu scuze.

- - la „România literară”.., nu mai are loc. Nici n-a fost dat afară.. Dar care-i e situaţiunea? Gabriel Dimisianu:

„Ce mai vrei, băţrîne?! Şi cu suf.letu-n Occident, şi cu trupu-aici, la noi...”

- (Cartea de muncă - niciodată P. G. nu va putea să o recupereze. Cine ştie ce „secrete de stat” conţinea - ştie tovarăşa noastră, a tutulor, Bădilă, ştie Traian lancu, ştie Hobană - în fine, Securitatea Poporului).

- toamnă: P. G. începe romanul Gardă inversă.

1974 - se-publică, în franceză, la Gallimard, Uşa, sub titlul;

EUes etaient quatre...

- se publică, în neerlandeză, la Bruna, Utrecht, Ostinato

- P. G. lucrează ca muncitor zilier în atelierul lui Ion Jalea (la realizarea monumentului... cu tot cu cal, al mîndrului Decebal).

- iulie: moare mama lui P. G. Este înmormântată la Străuleşti II.

Î975 - ^termină Gardă inversă.

- încspe romanul 7-1.

- 2 noiembrie: se naşte Filip-Ieronim, fiul lui- P. G.

- decembrie: începe un eseu (fără titlu) despre România..

Î976 - apare, în franceză, Gherla, la Gallimard. ' ''

- ca şi Ostinato şi Uşa, Gherla se transmite la „Europa liberă”, în foileton - în lectura autorului.

.- decembrie:” în urma ascultării Gherlei la,VE.L.” o mulţime de „necunoscuţi - dar care făcuseră puşcărie - îl vizitează pe P.G., ca să-l felicite, să aducă oarecari corectări mărturiei.

Î977 - (pentru anul 1977 - în special perioada ianuarie-mai

- vezi Le tremblement des hommes, apărută la Seuil,în 1979, în franceză şi în neerlandeză,. sub titlul: Met het ivoord tcgen de muur, Elesvier/Antwerpen, 1980).

- vara: apare, la Paris, la Editions Albatros, Dossier Goma, alcătuit de Ţepeneag şi de Tănase.

- (pentru perioada mai-noiembrie 1977, vezi Chasse-croim» - Hachette, 1983).

- „se pierd”, la Securitate, manuscrisele: romanul 7-1, partea a II^a a cărţii de mărturii Lăţeşti, eseul...

- 20 noiembrie 1977: P.G. împreună cu soţia şi copilul

_ajung la Paris, cu paşapoarte turistice. Cer imediat azil politic.

- decembrie: apare, la Gallimard, In cerc.

1978 - P. G. scrie cartea de mărturii Culoarea curcubeului (în franceză: Le tremblement des hommes).

- P. G. începe să scrie Patimile după Piteşti.

J979 _ Se publică, la Seuil, Le tremblement...

- Se publică., la Gallimard, Gardd inversă.. .

j 981 _ Apare, la Hachette, Patimile după Piteşti (sub titlul:

Leş Chiens de mort).

19JJ3 _ Şe-publică, la Hachette, Chasse-cro'ise.

- Apare în neerlandeză Patimile... -sub titlul: Het vier-kante ei, la Elsevier Manteau, Anvers.

- Apare în germană, sub titlul: Die rote Mes.se Patimile - la editura Thule, Kolri.

- Scrie romanul Bonifacia.

- Scrie prima variantă a cărţii Din Calidor.

1984 _ p. G. se ocupă, pentru scurt timp, de Departamentul Europa clin Internaţionala Rezistenţei. Organizează, la Se-natul francez, două colocvii: despre Yalta şi despre pacifism.

- martor în procesul G. Pordea - „Le Matin" (jurnalu; pierde).

1985 - A doua variantă a cărţii (ce va deschide un ciclu „autobiografic), Din Calidor.

- Prima variantă din Arta Refugii (în acel moment, sub titlul: Din gară...), al doiica volet al ciclului.

1986 - Apare, la Albin Michel, traducerea franceză a romanului Bonifacia.

- întîia variantă a celui de al treilea volet, Astra (titlu provizoriu: Biblioteca...')

1987 - Apare, la ATbin Michel, varianta, franceză a cărţii E>in Calidor, sub titlul: Le CaHdor.

- Prima variantă din cel de al patrulea volet al ciclului autobiografic: Sabina.

- Definitivat Arta Refugii (cu acest titlu, definitiv).

1988 - Definitivat Astra şi Sabina.

- P. G. dactilografiază' - în vederea „imprimării”, la Editura DIALOG (Dietzenbach, Germania occidentală) - romanul Din CaHdor.

1989 - ianuarie - apare, în Editura Dialog, prin grija lui Ion Solacolu, „cartea” (fotocopie după dactilogramă - de altfel, stă scris, negru pe alb: „Versiune originală, în dactilografierea autorului...”) Din CaHdor.

- P. G. scrie (prima variantă) a celui de al cincilea segment din ciclul autobiografic: Roman-intim.

1990 - februarie: apare, la Julliard, Arta Re fagii, în franceză, sub titlul: L'Art de la Fugite.

- martie: apare, la Editura DIALOG, sub îngrijirea lut Ion -Solacolu (tot „în dactilografierea autorului”), în româneşte, Patimile după Piteşti.

-,mai : apare Din Calidor -în engleză, la Readers International, Lonclon, în traducerea Angelei Clark, snb titlul: My Childhood at the Gate of Unrest.

- iulie: apar, la Bucureşti, în Editura Humanitas, prin grija lui Gabriel Liiceanu, volumele Culorile curcubeului (Le tremblement des hommes) ţi Gherla. Apariţii constituind fie „al doilea debut”, fie „adevăratul debut”;- oricum, un debut - în româneşte,' în România.

Ceea ce înseamnă ea, la 55 ani, P.G. este un bătrtn-deviitor.

În acest viitor-de-aur, ar urma să fie publicate - încă în ultimul trimestru al anului 1990:

- Patimile după Piteşti - la Cartea Românească.
- Gardă inversă - la Scrisul Românesc.
- Chasse-croise (titlul românesc urmează să fie găsit), tot la Humanitas.
- Din Calidor (poate şi Arta Refugii) la Litera, Chisinău.
- Tot Din Calidor - la Forum (fost Albatros) - dacă...

De asemenea, viitorul-de-aur al anului 1991:

- în februarie, la Julliard, în. traducere franceză, Astra;
- în cursul anului, la Humanitas, două... voluminoase volupe da „Scrisori” şi de „Articole”;.,
- în' cursul... anilor următori, poate se va găsi o editură pentru Ostinato, pentru Uşa.... pentru În cerc, pentru..Bonifacia.

Poate. '

<titlu>PAUL GOMA
Volume publicate
CAMERA DE ALĂTURI
- în limba română
Editura pentru literatură, Bucureşti, 1968
OSTINATO
- în limba germană: OSTINATO, Suhrkamp Verlag, 1971
f traducere: Marie-Therese Kerschbaumer
- (Ostinato, ed. de buzunar, 1972)
- în franceză: LA CELLULE DES LIBERABLES,
Gallimard, 1971
traducere: Alain Păruit
- în olandeză": OSTINATO, Bruna &~Zoon,
Utrecht/Antwerpen, 1974
traducere: Ronald Jonkers
UŞA NOASTRĂ CEA DE TOATE ZILELE^
- în germană: DIE TUR, Suhrkamp, 1972
traducere: Marie-Therese Kerschbaumer
- în franceză: ELLES ETAIENT QUATRE...
Gallimapd, 1972
traducere: Alain Păruit,,
GHERLA - . - „
- în româneşte: Ed. Humanitas, Bucureşti, 1990
- în franceză: GHERLA, Gallimard, 1976
traducere: Şerban Cristovici, postfaţă de Virgil Ierunca
/.(„Le phenomene concentrationnaire en Roumanie" - 28
pagini)
- în suedeză: GHERLA - MIN UNGDOMS STRAFF;.
Coeckelberghs V6rlag, 1978
traducere: Barbro Andersson
IN CERC
- în franceză: DANS LE CERCLE, Gallimard, 1977
traducere.: Yvonne Krall.!
GARDA INVERSA
- în franceză: GARDE INVERSE, Gallimard, 1979
traducere: Şerban Cristovici.
CULOAREA CURCUBEULUI
- în.româneşte : CULORLLE CURCUBEULUI, HumanitaSy
Bucureşti, 1990,

- în franceză: LE TREMBLEMENT DES HOMMES, Seuil, 1979
traducere: Alain Păruit
- în olandeză: MET HET WOORD TEGEN D£ MUUR" Elsevier, 1980 - traducere: Paul Koeck
PATIMILE DUPĂ PITEŞTI
- în romîneşte: CULORILE CURCUBEULUI, Humanitas, ''MORŢII), Ed. DIALOG,. 1990
- în franceză: LEŞ CHIENS DE MORT, Hachette, 1981
traducere: Alain Păruit
- în germană: DIE ROTE MESSE, Thule, 1984
traducere: Lucian Grigorowitsch
- în olandeză: HET VIERKANTE EI, Elsevier, Manteau, 1985, traducere : Andrea Borbel
- (în româneşte, la Cartea Românească, Bucureşti, 1990>
CHASS6E-CROISE
- în româneşte (urmează să i se găsească un titlu), 4 Ed. Humanitas, 1990
- în franceză „ CHASSEE-CROISE, Hachette, 1983
- în franceză: CHASSEE CROISE, Hachette, 1983,
BONIFACIA
- în româneşte: DIN CALIDOR - o copilărie' basara^ beană - traducere: Alain Pamit
DIN CALIDOR
- în româneşte: DIN CALIDOR (o copilărie basarabeană) Ed. DIALOG, 1989
- În franceză: LE CALIDOR, Albin Michel, 1987
traducere: Alain Păruit
- In engleză: MY CHILDHOOD - AT THE GATE OP UNREST, Readers International, 1990
- (în româneşte, la Ed. LITERA, Chişinău, 1990)
ARTA REFUGII
- în franceză: BONIFACIA, Albin Michel, 1986, traducere: Alain Paruit
- (în româneşte, la Ed. LITERA, Chişinău, 1981)
vor apărea:
ASTRA ,
- în franceză: ASTRA, Julliard, 1991
traducere: Daniel Pujol

SABINA
- în franceză: SABINA, Julliard, 1992
traducere:'Daniel Pujol
Roman-INTIM
-? Julliard ? 1993? Pujol ?
*
Tehnoredactor: BOGDAN ŞTEFAN,
Lector: BALATICA MARIAN
Dat la cules 17 X119W
Bun de tipar 6 XII 1990 Tiraj 30 000 ex.
<coperta a IV-a>
Paul Goma n-a inventat închisoarea de la Piteşti.
El n-a trebuit să imagineze cele ce s-au petrecut acolo
, între 1949 şi 1952...
aceste lucruri s-au petrecut.
'Paul Goma primul.
disident român, iniţiator al unei mişcări pentru drepturile omului în ţara sa, trăind astăzi în exil, aduce mărturie, cu talentul scriitorului care dăruieşte naraţiunii un suflu tragic, cu convingerea omului care refuză profanarea fiinţei umane.
Cartea sa ne urmăreşte'
ca o tragică aducere aminte,
(Lucien Guissard în revista
La Croix 30 ian. 1982).
ISBN 973-23-0261-5